

ΙΟΥΝΙΟΣ 2014

ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΣΕΥΠ
ΤΜΗΜΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:

Βασιλική
Καλαμοβράκα,
Σουσάνα Καγή,
Αναστασία Σκούφη

**[ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΚΑΙ
ΤΩΝ ΔΥΣΚΟΛΙΩΝ ΤΩΝ
ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΥΠΗΚΩΝ
ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΟΥ
ΔΙΑΜΕΝΟΥΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟ
ΑΡΧΑΝΩΝ- ΑΣΤΕΡΟΥΣΙΩΝ ,
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ]**

Εργαστηριακός Συνεργάτης- Επιβλέπων καθηγητής: Λίνα Πελεκίδου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	σελ. 6
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΟΡΙΣΜΟΙ/ ΕΝΝΟΙΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ	σελ. 8
1.1 Ορισμός μετανάστευσης	σελ. 8
1.2 Κατηγορίες Μετανάστευσης	σελ. 9
1.3 Ορισμός μετανάστη, ορισμός πρόσφυγα, διαφοροποίηση των όρων	σελ. 10
1.4 Ορισμός Ένταξης- Ενσωμάτωση	σελ. 10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο :ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΣΕ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	σελ. 13
2.1 Χαρακτηριστικά της παγκόσμιας και ευρωπαϊκής μετανάστευσης	σελ. 13
2.2 Πολιτικές μετανάστευσης	σελ. 14
2.2.1 Πολιτικές μετανάστευσης σε παγκόσμιο και Ευρωπαϊκό επίπεδο.....	σελ. 14
2.2.2 Η μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας.....	σελ. 18
2.3 Οργανισμοί και Φορείς Μετανάστευσης σε παγκόσμιο και Ευρωπαϊκό επίπεδο	σελ. 21
2.3.1 Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε).....	σελ. 21
2.3.2 Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (Ι.Ο.Μ).....	σελ. 23
2.3.3 ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ.....	σελ. 24
2.4 Ελληνικοί Οργανισμοί και φορείς Μετανάστευσης	σελ. 24
2.4.1 Εθνικό Δίκτυο Μετανάστευσης.....	σελ. 24
2.4.2 Η Μη Κυβερνητική Οργάνωση « ΑΙΤΗΜΑ».....	σελ. 27
2.4.3 Κέντρο Ημέρας «Βαβέλ».....	σελ. 28

2.4.4	Γιατροί του Κόσμου.....σελ.	30
2.4.5	ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ.....σελ.	33
2.4.6	Δίκτυο Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών.....σελ.	34
2.4.7	Συνήγορος του Πολίτη.....σελ.	35
2.4.8	Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.....σελ.	36
2.4.9	Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες.....σελ.	37
2.4.10	Ελληνικό Φόρουμ Μεταναστών.....σελ.	38
2.4.11	ΚΕΘΕΑ MOSAIC.....σελ.	40
2.4.12	ΠΡΑΞΙΣ.....σελ.	41
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΑΝΑΓΚΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ.....σελ.	43
3.1	Προσδιορισμός αναγκών. Η θεωρία του Maslow.....σελ.	43
3.1.1	Ανάγκη μεταναστών για εργασία.....σελ.	44
3.1.2	Ανάγκη μεταναστών για εκπαίδευση.....σελ.	45
3.1.3	Ανάγκη μεταναστών για υγειονομική περίθαλψη.....σελ.	46
3.2	Η διάσταση της κοινωνικοοικονομικής πολιτικής της Ελλάδας σχετικά με το ζήτημα των μεταναστών.....σελ.	47
3.2.1	Προβλήματα και δυσκολίες στην εργασία.....σελ.	50
3.2.2	Προβλήματα και δυσκολίες στη νομιμοποίηση των ανεπίσημων μεταναστών.....σελ.	53
3.2.3	Προβλήματα και δυσκολίες στην εκπαίδευση.....σελ.	55
3.2.4	Προβλήματα και δυσκολίες στην υγεία.....σελ.	57
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΧΩΡΟ.....σελ.	63
4.1	Η έννοια της ένταξης των μεταναστών.....σελ.	63
4.1.1	Η ένταξη των μεταναστών στον ευρωπαϊκό αγροτικό χώρο.....σελ.	65

4.1.2 Η ένταξη των μεταναστών στον ελληνικό αγροτικό χώρο.....σελ.	67
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ.....σελ.	71
5.1 Ο ρόλος της κοινωνικής εργασίας με διαφορετικές πληθυσμιακές ομάδες.....σελ.	71
5.2 Οι αξίες και οι πρακτικές του κοινωνικού λειτουργού στην Διαπολιτισμική Κοινωνική Εργασία.....σελ.	72
5.3 Η σημασία της διεπιστημονικής συνεργασίας.....σελ.	75
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....σελ.	77
6.1 Σκοπός και στόχοι της έρευνας.....σελ.	77
6.2 Διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων ή υποθέσεων.....σελ.	77
6.3 Μεθοδολογία έρευνας.....σελ.	77
6.3.1 Ερευνητική στρατηγική.....σελ.	77
6.3.2 Το δείγμα της έρευνας.....σελ.	77
6.3.3 Πεδίο Μελέτης.....σελ.	78
6.3.4 Ερευνητικό εργαλείο.....σελ.	79
6.3.5 Θεματικές ενότητες εργαλείου.....σελ.	79
6.3.6 Μεθοδολογία ανάλυσης στοιχείων.....σελ.	79
6.4 Εκτίμηση δυσκολιών κατά τη διεξαγωγή της έρευνας.....σελ.	80
6.5 Ηθικά ζητήματα.....σελ.	80
6.6 Περιορισμοί της έρευνας.....σελ.	81
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....σελ.	81
7.1 Περιγραφική στατιστική.....σελ.	81
7.2 Συσχετίσεις Μεταβλητών.....σελ.	89

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο : ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ.....σελ.	98
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9^ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....σελ.	100
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....σελ.	103
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....σελ.	113

Εισαγωγή

Η μετανάστευση είναι ένα παγκόσμιο κοινωνικό φαινόμενο και από την εποχή του «Homo Sapiens» μέχρι σήμερα δεν αποτελεί μια ιδιαιτερότητα. Εκατομμύρια άνθρωποι, μεταξύ αυτών πολλά παιδιά, ήταν και είναι αναγκασμένοι να εγκαταλείψουν το μέρος διαμονής τους λόγω πολέμου, ανάγκης, έλλειψης τροφής, βίας και καταστροφών της φύσης. Η μετανάστευση ως φαινόμενο εγγενές της ανθρώπινης εξέλιξης επηρεάζει άμεσα ή έμμεσα ολόένα και βαθύτερα βασικές πτυχές του σύγχρονου κοινωνικού, οικονομικού και πολιτικού γίγνεσθαι και απαιτεί ποικίλες μορφές κοινωνικής παρέμβασης. (Πανταζής Β., 2011)

Από τη θεωρητική διερεύνηση του θέματος προκύπτει ότι οι εφαρμοζόμενες μεταναστευτικές πολιτικές των χωρών υποδοχής, διαφέρουν μεταξύ τους γιατί οι συνθήκες είναι διαφορετικές σε κάθε χώρα. Καθοριστικό ρόλο στη διαδικασία της ενσωμάτωσης των μεταναστών ασκεί το πολιτικό σύστημα κάθε χώρας, που καθορίζει και το ακολουθούμενο πρότυπο ενσωμάτωσης. Η κάθε χώρα δηλαδή υιοθετεί στρατηγικές συνύπαρξης διαφορετικών εθνοτικών ομάδων και διατηρεί την πολυπολιτισμική τους ιδιαιτερότητα ή επιθυμεί τη διατήρηση της πολιτισμικής ομοιογένειας οπότε και ακολουθεί την πολιτική της αφομοίωσης (Χρυσόχου, 2004). Σημαντικούς παράγοντες επίσης στη διαδικασία αυτή αποτελούν τα κοινωνικά δίκτυα των μεταναστών, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους και οι συνθήκες κατά τις οποίες λαμβάνει χώρα η μετανάστευση. (Χαλιάπα 2009)

Οι βασικές ανάγκες που προκύπτουν όταν ένα άτομο φύγει από τη χώρα του με σκοπό να παραμείνει και να ενταχθεί σε κάποια άλλη χώρα, είναι η τροφή και η στέγαση, η νομιμοποίηση, η εκμάθηση της γλώσσας και η πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης.

Μέσω της νομιμοποίησης αρχικά το άτομο νιώθει ασφαλές και αποδεκτό από τη χώρα υποδοχής. Εν συνεχεία μπορεί πιο εύκολα να καλύψει πρωταρχικές ανάγκες όπως είναι η τροφή και η στέγαση, η πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας και στην εκπαίδευση. Και τέλος η νόμιμη ενσωμάτωσή του ατόμου στην αγορά εργασίας, το καθιστά μέλος της κοινωνίας με προνόμια και υποχρεώσεις.

Η εκμάθηση της γλώσσας είναι επίσης πρωτεύον σημασίας, διότι καθιστά το άτομο ικανό να μετέχει σε όλες τις εκφάνσεις της συλλογικής και κοινωνικής ζωής, της χώρας της οποίας έχει εισέλθει. Η εισαγωγή των παιδιών των μεταναστών στα σχολεία της εκάστοτε περιοχής καθιστά ικανά τα άτομα να κατανοήσουν την χώρα στην οποία ζουν, και να μη διαφοροποιούνται και αποξενώνονται εξαιτίας της καταγωγής τους. Και τέλος η πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας, όπου σύμφωνα με τη σκοπιά της κοινωνικής εργασίας είναι –και αν δεν είναι θα έπρεπε να είναι- δικαίωμα κάθε ανθρώπου σε οποιαδήποτε χώρα.

Ο κύριος προβληματισμός που κατέχει σήμερα τις χώρες υποδοχής μεταναστών επικεντρώνεται στο κατά πόσον οι κοινωνίες τους είναι «ώριμες» να δεχτούν το μεγάλο όγκο των μεταναστών και κυρίως κάτω από ποιες προϋποθέσεις και με ποιες ενέργειες είναι δυνατόν οι μετανάστες να ενταχθούν στην κοινωνία της χώρας υποδοχής, ώστε η συνύπαρξη με τους ντόπιους να είναι ομαλή. Προβληματίζει, δηλαδή, η κοινωνική ένταξη των μεταναστών, η οποία δείχνει πώς «μεταβάλλονται οι σχέσεις τους ατομικά αλλά και συλλογικά, σε επίπεδο κοινοτήτων με τον πληθυσμό της χώρας υποδοχής» (Κασιμάτη 2006).

Η συγκεκριμένη έρευνα σκοπό έχει να διερευνήσουμε και να καταγράψουμε τις ανάγκες και τις δυσκολίες των μεταναστών που ζουν στο Δήμο Αχαρνών- Αστερουσίων του Ηρακλείου Κρήτης. Ο εντοπισμός, ωστόσο των δυσκολιών και αναγκών των ερωτώμενων μέσα από την επεξεργασία των αποτελεσμάτων της εν λόγω έρευνας μπορούν να αποτελέσουν ένα ερέθισμα για την τοπική αρχή, που θα οδηγήσει σε προβληματισμό- ευαισθητοποίηση και σχεδιασμό δράσεων-προτάσεων σχετικά με την κάλυψη αναγκών των μεταναστών και μακροπρόθεσμα στην ομαλότερη ένταξη τους.

Η παρούσα έκθεση αποτελείται από 3 μέρη:

Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει την εισαγωγή και τις θεωρητικές αποσαφηνίσεις. Οι θεωρητικές αποσαφηνίσεις αφορούν τον ορισμό της μετανάστευσης, της ένταξης, τις αρχές και αξίες της κοινωνικής εργασίας με πολιτισμικά διαφέρουσες ομάδες, καθώς και μια ανασκόπηση των πολιτικών μετανάστευσης σε παγκόσμιο και ευρωπαϊκό επίπεδο

Στο δεύτερο μέρος αναλύονται διεξοδικά το αντικείμενο και οι στόχοι της έρευνας, οι υποθέσεις εργασίας καθώς και η μεθοδολογία στην οποία βασίστηκε. Επίσης γίνεται μια εκτίμηση των δυσκολιών κατά την πραγματοποίηση της έρευνας, αναφερόμαστε στα ηθικά ζητήματα που προκύπτουν και σκιαγραφούμε το χρονοδιάγραμμα σε όλα τα στάδια της έρευνας.

Το τρίτο μέρος είναι αφιερωμένο στα αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας. Παραθέτονται τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση των αποτελεσμάτων όπως οι απόψεις και οι προτάσεις μας σχετικά με αυτά.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Ορισμός/Έννοιες Μετανάστευσης

1.1 Ορισμός

Ως μετανάστευση ορίζεται η μόνιμη ή προσωρινή μεταβολή του τόπου εγκατάστασης ενός ατόμου ή ενός κοινωνικού συνόλου .Η συνεχής ροή προσώπων από και προς μια περιοχή.(Χλέτσος και Ναζάκης, 2003)

Η μετανάστευση είναι μία από τις τρεις βασικές δημογραφικές διαδικασίες. Είναι η διαδικασία εκείνη που συνεπάγεται τη μηχανική (τεχνητή) ανανέωση και φθορά ενός πληθυσμού, σε αντίθεση με τις δύο άλλες διαδικασίες(γεννητικότητα, θνησιμότητα). Η μετανάστευση, με βάση το καθεστώς εισόδου και παραμονής στη χώρα υποδοχής, διακρίνεται σε νόμιμη και παράνομη Μετανάστευση. Οι νόμιμοι μετανάστες είναι τα πρόσωπα τα οποία έχουν εισέλθει και παραμένουν νόμιμα στη χώρα, η παρουσία τους έχει καταγραφεί από τις αρμόδιες αρχές και είναι εφοδιασμένα με την απαιτούμενη άδεια παραμονής και εργασίας. Οι μετανάστες ξένης εθνικότητας διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες:

- Όσοι προέρχονται από κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι έχουν δικαίωμα ελεύθερης εγκατάστασης.
- Οι υπήκοοι τρίτων χωρών, για την είσοδο και παραμονή των οποίων στη χώρα απαιτείται διαδικασία προέγκρισης. (Χλέτσος και Ναζάκης, 2003)

Η παράνομη μετανάστευση πρόκειται για τους αλλοδαπούς οι οποίοι, είτε εισήλθαν στη χώρα εξ αρχής, χωρίς νόμιμα ταξιδιωτικά έγγραφα, οπότε χαρακτηρίζονται «λαθρομετανάστες» είτε εισήλθαν νόμιμα μεν, υπό κάποια ιδιότητα (τουρισμός, σπουδές, νόμιμη εργασία κ.λ.π) αλλά στη συνέχεια παραμένουν παράνομα στη χώρα, ως αντικανονικοί μετανάστες. Στη σύγχρονη εποχή μετανάστευση και λαθρομετανάστευση αποτελούν ένα ενιαίο φαινόμενο. Ειδικότερα η λαθρομετανάστευση θα μπορούσε να θεωρηθεί το «νόθο» παιδί της μετανάστευσης αφού στην ουσία εμφανίζεται όπου οι χώρες «υποδοχής» μεταναστών εξαντλούν κατά ένα τρόπο τις δυνατότητές τους να δεχθούν νόμιμους μετανάστες. Το κύριο αίτιο που προκύπτει από το φαινόμενο της μετανάστευσης και κατεπέκταση της λαθρομετανάστευσης υπήρξε ανέκαθεν, η αναζήτηση καλύτερων «όρων ζωής» που δημιουργεί μια ισχυρότατη δυναμική μετακίνησης ατόμων ή ομάδων από χώρες χαμηλού βιοτικού επιπέδου σε χώρες οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά προηγμένες.

1.2 Κατηγορίες Μετανάστευσης

Τα μεταναστευτικά φαινόμενα μπορούν να καταταγούν σε διάφορες κατηγορίες, ανάλογα με τα κριτήρια διάκρισης που χρησιμοποιούμε κάθε φορά. Οι σημαντικότερες διακρίσεις είναι οι ακόλουθες:

A) Με κριτήριο το **κράτος** ως γεωγραφική περιοχή παρατήρησης και μελέτης, διακρίνουμε τη διεθνή και την εσωτερική μετανάστευση.

- **Διεθνής μετανάστευση** είναι η κίνηση από το ένα κράτος προς το άλλο.

Εσωτερική μετανάστευση είναι η κίνηση από έναν οικισμό σ' έναν άλλο μέσα στα όρια του ίδιου του κράτους. Το ρεύμα των εκροών στην περίπτωση της διεθνούς μετανάστευσης ονομάζεται αποδημία, ενώ στην εσωτερική, εκδημία.

B) Με κριτήριο την προβλεπόμενη διάρκεια παραμονής, η μετανάστευση διακρίνεται σε **μόνιμη ή προσωρινή**.

Γ) Με κριτήριο την μεταβολή ή μη του τρόπου ζωής σε σχέση με πριν την αναχώρηση η μετανάστευση διακρίνεται σε **καινοτόμο**, όταν μεταβάλλεται ο τρόπος ζωής του μετανάστη (π.χ αγρότης που γίνεται βιομηχανικός εργάτης) και **συντηρητική**, όταν αυτός δεν μεταβάλλεται (π.χ νομάδες)

Δ) Με κριτήριο το βαθμό εξάρτησης από τη φύση ως παράγοντα προσδιοριστικό της απόφασης φυγής, η μετανάστευση διακρίνεται σε **αρχαϊκή**, λόγω εξάντλησης των φυσικών πόρων και **σύγχρονη**, αυτή που προκαλείται από οικονομικούς λόγους.

E) Με κριτήριο το βαθμό και το είδος εξάρτησης από τη χώρα προέλευσης, η μετανάστευση διακρίνεται σε **απουκία** και **παρουκία**

Στ) Με κριτήριο το μέγεθος του μετακινούμενου πληθυσμού, η μετανάστευση διακρίνεται σε **ανεξάρτητη** (ατομική ή ομαδική), όταν είναι αποτέλεσμα απόφασης μεμονωμένων ατόμων ή ομάδων και σε **μαζική** όταν πρόκειται για μορφή μετακίνησης κατά μάζες (π.χ ανταλλαγή πληθυσμών, μετακινήσεις φυλών κ.λ.π)

Z) Με κριτήριο την πρόθεση μετανάστευσης διακρίνονται τρεις επιμέρους μορφές αυτής.

Εκούσια είναι η μετανάστευση που είναι προϊόν ελεύθερης απόφασης του μετακινούμενου ατόμου ή συνόλου.

Αναγκαστική είναι η μετανάστευση που προκαλείται από την ηθελημένη δημιουργία δυσμενών συνθηκών διαβίωσης σε βάρος ορισμένων κατηγοριών ατόμων ή μερίδας πληθυσμού.

Βίαιη μετανάστευση είναι μια μορφή μετακίνησης που επιβάλλεται συνήθως από τις δημόσιες αρχές ενός κράτους και δεν αφήνει περιθώρια επιλογής στους μετακινούμενους πληθυσμούς (π.χ μετατοπίσεις πληθυσμών, αναγκαστικοί εποικισμοί, απελάσεις και ξενηλασίες, αναγκαστικές ανταλλαγές πληθυσμών κ.λ.π). (Καννελόπουλος, 2006)

1.3 Ορισμός μετανάστη- ορισμός πρόσφυγα, διαφοροποίηση των όρων

Μετανάστης είναι το άτομο που διαμένει για τουλάχιστον 6 μήνες μακριά από τον συνήθη τόπο κατοικίας του. Στην περίπτωση που βρίσκεται εντός των συνόρων της χώρας του λέγεται εξωτερικός ή διεθνής μετανάστης. Πρόκειται δηλαδή για άτομα που εγκαταλείπουν τη χώρα τους οικειοθελώς, με σκοπό να εγκατασταθούν σε άλλη χώρα για προσωπικούς, οικογενειακούς, ή οικονομικούς λόγους και ως εκ τούτου ονομάζονται οικονομικοί μετανάστες. (Χλέτσος και Ναξάκης, 2003)

Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνεται στην Συνθήκη της Γενεύης της 28^{ης} Ιουλίου 1951, όπως συμπληρώθηκε από το πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης τα 31^{ης} Ιανουαρίου 1967, πρόσφυγας είναι «... κάθε πρόσωπο το οποίο επειδή έχει δικαιολογημένο φόβο διωγμού λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, πολιτικών πεποιθήσεων ή συμμετοχής σε ορισμένη κοινωνική ομάδα, βρίσκεται έξω από τη χώρα της υπηκοότητάς του και δεν μπορεί, ή εξαιτίας αυτού του φόβου, δεν θέλει να προσφύγει στην προστασία της χώρας αυτής» (Καψάλης, 2003).

Παλινοστούντες είναι τα άτομα τα οποία έχουν την ιθαγένεια ή την εθνικότητα της χώρας υποδοχής, αλλά δεν έχουν τα κοινωνιολογικά και οικονομικά χαρακτηριστικά των ημεδαπών διότι δεν έχουν ζήσει στη χώρα αυτή. (Χλέτσος και Ναξάκης, 2003)

1.4 Ορισμός ένταξης-ενσωμάτωσης

Σε θεωρητικό επίπεδο, δεν υφίσταται ένας γενικά αποδεκτός ορισμός της ένταξης, ενώ η χρήση της ίδιας της λέξης ένταξης αμφισβητείται ως ασαφής. Ορισμένοι θεωρητικοί εστιάζουν στην οργάνωση του ίδιου του κράτους και στις πολιτικές της ένταξης οι οποίες έχουν εφαρμοστεί σε διάφορα κράτη σε διαφορετικά χρονικά διαστήματα, ενώ άλλοι στους ίδιους τους μετανάστες ατομικά ή με βάση την εθνότητά τους. Σε κρατικό επίπεδο, το κάθε κράτος έχει υιοθετήσει διαφορετικές πολιτικές για την ένταξη των μεταναστών οι οποίες

εξαρτώνται από την ιδιαίτερη ιστορική και κοινωνική του οργάνωση, την οργάνωση των ίδιων των μεταναστών και από τις εκάστοτε διεθνείς συνθήκες και συγκυρίες.(Δημοπούλου Β, 2010)

Ένας ορισμός που πρότεινε η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ESC) της ΕΕ (2004),είναι αυτός της πολιτικής ένταξης, «που βασίζεται στη σταδιακή εξίσωση των δικαιωμάτων και καθηκόντων των μεταναστών, όπως και της πρόσβασης τους σε αγαθά και υπηρεσίες, με τα δεδομένα που ισχύουν και για τον υπόλοιπο πληθυσμό, υπό συνθήκες ίσων ευκαιριών και ίσης αντιμετώπισης». Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει σε πρόσφατη Εγκύκλιο της, ότι η Ένταξη πρέπει να νοείται ως μια αμφίδρομη διαδικασία βασισμένη στα αμοιβαία δικαιώματα και τις αντίστοιχες υποχρεώσεις των νομίμως κατοικούντων στη χώρα πολιτών τρίτων χωρών και της κοινωνίας που τους δέχεται, η οποία παρέχει τις συνθήκες για πλήρη συμμετοχή του μετανάστη.(Δημοπούλου Β,2010)

Όπως, επίσης, επισημαίνεται, η ένταξη αποτελεί μια «από τα κάτω» διαδικασία που ξεκινά από τη βάση και πρέπει να σχετίζεται με δράσεις που αφορούν κυρίως στην πρόσβαση στην εργασία, στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, στην εκμάθηση της γλώσσας και στην καταπολέμηση των διακρίσεων. Προκειμένου να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι, τα μέτρα που προτείνονται εστιάζουν:

- Στην ύπαρξη σαφούς νομοθετικού πλαισίου για την ισότιμη μεταχείριση και την παραχώρηση δικαιωμάτων,
- Στην ανάληψη συγκεκριμένων δράσεων για την προώθηση της ισότητας και την καταπολέμηση των διακρίσεων, προκειμένου να αντιμετωπιστεί ο κοινωνικός και θεσμικός ρατσισμός εναντίον των μεταναστών,
- Στον αμοιβαίο σεβασμό του πολιτισμού, των παραδόσεων και των αξιών των μεταναστών και της κοινωνίας υποδοχής,
- Στη βελτίωση της πρόσβασης των μεταναστών στην αγορά εργασίας μέσω της αναγνώρισης των εργασιακών δεξιοτήτων και της προηγούμενης εμπειρίας τους, μέσω της κατάρτισης ή της επανακατάρτισής τους, ή μέσω της ενίσχυσης της επιχειρηματικότητάς τους,
- Στη βελτίωση της πρόσβασης στην εκπαίδευση και την επιμόρφωση με τη δημιουργία υποστηρικτικών προγραμμάτων και προγραμμάτων εκμάθησης της γλώσσας της χώρας υποδοχής,
- Στη βελτίωση της πρόσβασης στην υγεία και την κοινωνική πρόνοια καθώς και σε δομές ψυχοκοινωνικής υποστήριξης,
- Στη βελτίωση της πρόσβασης σε αξιοπρεπή στέγαση και στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των μεταναστών,

- Στην ενίσχυση της πολιτικής συμμετοχής των μεταναστών μέσω της παροχής δικαιώματος ψήφου σε τοπικό επίπεδο, της ενδυνάμωσης της εκπροσώπησης των μεταναστών σε συλλογικά όργανα και της ενίσχυσης της συμμετοχής των μεταναστευτικών κοινοτήτων και συλλόγων στις διαδικασίες χάραξης και εφαρμογής των πολιτικών ένταξης,
- Στην ενεργοποίηση των τοπικών αρχών προκειμένου να ενισχυθεί η αλληλεπίδραση μεταξύ του γηγενούς και του μεταναστευτικού πληθυσμού και να καταπολεμηθεί η απομόνωση και ο αστικός διαχωρισμός των μεταναστών σε υποβαθμισμένες γειτονιές,
- Στη σύμπραξη των χωρών καταγωγής των μεταναστών στην ενταξιακή διαδικασία μέσω της υποστήριξης των μεταναστών πριν από την αναχώρησή τους, στη διάρκεια της παραμονής τους στη χώρα υποδοχής και στην προετοιμασία της προσωρινής ή μόνιμης επιστροφής τους στις χώρες τους.

(European Agenda for the Integration of Third-Country Nationals, European Commission, 2011)

Ωστόσο, με βάση τους άξονες αυτούς και λαμβάνοντας υπόψη το πλήθος των ευρημάτων που μια σειρά εκθέσεων, μελετών και διαχρονικών ερευνών αποκαλύπτουν, φαίνεται ότι η πραγματικότητα των κοινωνιών και των μεταναστών δεν συμβαδίζει με τις προσδοκίες των θεσμικών οργάνων. Οι κοινωνίες υποδοχής επιδεικνύουν διαχρονικά ρατσιστικές στάσεις και συμπεριφορές απέναντι στους μετανάστες, που μόνο ως προς το βαθμό ένταξής τους ποικίλλουν, οι δε μετανάστες παραμένοντας θεσμικά και κοινωνικά αποκλεισμένοι, χωρίς καμία δυνατότητα ή προοπτική αξιοπρεπούς διαβίωσης και ισότιμης μεταχείρισης, δεν καταφέρνουν να ενταχθούν, όπως αυτό νοείται, δηλαδή με όρους περιορισμού, αφομοίωσης, διακρίσεων και παραβιάσεων των στοιχειωδών δικαιωμάτων τους. Μέχρι σήμερα, η εκπλήρωση των στόχων της ένταξης των μεταναστών παραμένει ανεπιτυχής. (Δημοπούλου Β,2010)

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΣΕ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

2.1 Χαρακτηριστικά της παγκόσμιας και ευρωπαϊκής μετανάστευσης

Εκτιμάται ότι το 2010 οι μετανάστες γενικώς ήταν 214.000.000 και άρα αποτελούσαν το 3,1% του παγκόσμιου πληθυσμού. Σε προβολή εάν ο ρυθμός αυτός συνεχιστεί, τότε το 2050 θα ξεπεράσουν τα 405.000.000.

Περίπου 6 στους 10 μετανάστες ζούνε στις ανεπτυγμένες χώρες και αυτό αντιστοιχεί στο 10% του πληθυσμού των ανεπτυγμένων χωρών. Αυτό το ποσοστό αφορά τους μετανάστες ως σύνολο σε σχέση με το σύνολο του πληθυσμού και όχι τους μετανάστες που είναι εργαζόμενοι, οι οποίοι αποτελούν το 15% του εργαζόμενου πληθυσμού. Επιπρόσθετα, εκτιμάται ότι κάθε χρόνο πάνω από 5.000.000 άτομα διασχίζουν τα διεθνή σύνορα για να ζήσουν και να εργαστούν σε κάποια ανεπτυγμένη χώρα του Βορρά. Η κινητικότητα των πληθυσμών αποτελεί μία σημαντική διάσταση της οικονομικής παγκοσμιοποίησης. Τα οφέλη για την ανθρώπινη ανάπτυξη από των περιορισμό των εμποδίων στην κινητικότητα αλλά και από τη βελτίωση της μεταχείρισης των μεταναστών –υποτίθεται ότι- είναι σημαντικά.

Η μετανάστευση προς την Ευρώπη είναι ένα φαινόμενο που εκδηλώθηκε κυρίως μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Στην πρώτη μεταπολεμική περίοδο ακολούθησαν την από-αποικιοποίηση ενώ νέοι μετανάστες ήρθαν να στηρίξουν την οικονομική ανασυγκρότηση της Ευρώπης. Η δεκαετία του 60' είχε χαρακτηριστεί από τη μαζική μετανάστευση περίπου 30.000.000 «φιλοξενούμενων» εργατών κάνοντας έτσι τον κάθε μετανάστη τον «έβδομο άνθρωπο», αφού ένας στα επτά ευρωπαίους ήταν μετανάστης.

Η πετρελαϊκή κρίση του 73' προκάλεσε οικονομική ύφεση και άλλαξε το σκηνικό. Από το 1973 και μέχρι την πτώση των καθεστώτων του ανατολικού συνασπισμού (1989-1990) χαρακτηρίζεται η περίοδος από «περιοριστική μεταναστευτική πολιτική» καθώς η μετανάστευση περιορίστηκε σημαντικά και όχι μόνο αυτό αλλά συνδυάστηκε και με ένα σημαντικό ρεύμα, την παλιννόστηση. Η περιοριστική πολιτική της περιόδου αυτής (1973-1990) ενίσχυσε τη μετανάστευση χωρίς έγγραφα αφενός και αφετέρου οδήγησε σε ένα μεγάλο αριθμό μεταναστών που αναζητούσαν λύση στο πρόβλημά τους μέσω πολιτικού ασύλου –π.χ. Βορειοηπειρώτες, Πολωνοί, κ.α.

Από το 1990 έως το 2012, δηλαδή περίπου την τελευταία 20ετία, μια σειρά από παράγοντες όπως α) η παγκοσμιοποίηση, β) η κατάρρευση του ανατολικού συνασπισμού, γ) οι περιβαλλοντικές κρίσεις, δ) οι περιφερειακές συγκρούσεις, ε) η δημογραφική γήρανση, και στ) οι αλλαγές στη διάρθρωση της αγοράς εργασίας άλλαξαν ριζικά το ρόλο της Ευρώπης ως

περιοχής υποδοχής μεταναστών όσο και την ίδια τη σύνθεση του μεταναστευτικού πληθυσμού. Κατά την περίοδο 2005-2010 οι μετανάστες προς την Ευρώπη αυξήθηκαν σε σχέση με την προηγούμενη δεκαετία .

Μεγάλη αύξηση παρατηρήθηκε στους μετανάστες από τρίτες χώρες οι οποίοι στις αρχές του 2009 ζούσαν ή και δούλευαν στην ΕΕ των 27 και υπολογίζοντας στα 19,9 εκατομμύρια, δηλαδή το 4% των 499.000.000 του συνολικού πληθυσμού της Ευρώπης. Εάν σε αυτούς προστεθούν και οι πολίτες άλλων κρατών- μελών της ΕΕ τότε το σύνολο των πολιτών τρίτων χωρών της Ευρώπης εντός των 27 φτάνει τα 32.000.000, δηλαδή 6,4% του συνολικού πληθυσμού. Στα 19.900.000 προστέθηκαν 12.100.000 μεταναστών εντός Ε.Ε.

Σύμφωνα με έναν ευρύτερο ορισμό για τους μετανάστες που αφορά όσους κατοικούν στην ΕΕ αλλά έχουν γεννηθεί σε τρίτες χώρες, με στοιχεία του 2007 αντιπροσώπευαν 40.700.000 δηλαδή 8,3% του πληθυσμού της Ευρώπης των 27. Μια σημαντική διάσταση της μετανάστευσης προς την Ευρώπη είναι το πολύ μεγάλο ποσοστό των μεταναστών χωρίς έγγραφα που ταυτόχρονα είναι και κοινό γνώρισμα των μεταναστευτικών ροών στις ανεπτυγμένες χώρες. 5.000.000 έως 10.000.000 μετανάστες χωρίς έγγραφα κατοικούν στην Ευρώπη ενώ κάθε χρόνο προστίθενται σε αυτού ακόμη 500.000. Ωστόσο η μετανάστευση χωρίς έγγραφα είναι έννοια που έχει κατασκευαστεί διοικητικά και κοινωνικά και αφορά όσους μετανάστες βρίσκονται κάποια δεδομένη χρονική στιγμή χωρίς έγγραφα. Μετανάστες από τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, Πολωνία, Λιθουανία είναι πλέον νόμιμοι μετανάστες αφού οι χώρες αυτές έχουν ενταχθεί πλέον στην ΕΕ. Την ίδια στιγμή μετανάστες από αυτές τις χώρες που βρίσκοντας ήδη στην Ευρώπη πριν την ένταξη των χωρών αυτών στην ΕΕ έχουν νομιμοποιηθεί σε πολλές περιπτώσεις. (Κασίμης-Παπαδόπουλος, 2012)

2.2 Πολιτικές μετανάστευσης

2.2.1 Πολιτικές μετανάστευσης σε παγκόσμιο και Ευρωπαϊκό επίπεδο

Σε επίπεδο εθνικών πολιτικών για την δια- (πολύ)πολυπολιτισμικότητα διακρίνουμε τις εξής κατηγορίες (Σ. Γαβρόγλου, 2001)

- **Αφομοίωση** των μεταναστών στον πολιτισμό της χώρας υποδοχής. Οι πολιτικές αυτές εκφράζουν μια αρνητική στάση στην προοπτική της πολυπολιτισμικότητας και αποβλέπουν στην σταδιακή εξάλειψη των πολιτιστικών ιδιαιτεροτήτων των μεταναστών. Πολιτικές σαν αυτές είναι δυνατών να δημιουργούν εντάσεις και συγκρούσεις μεταξύ των μειονοτήτων και της αστυνομίας κάθε χώρας.

- **Ανοχή** των πολιτιστικών παραδόσεων των μεταναστών σε τοπικό επίπεδο, δίχως όμως τη διαμόρφωση συνεπούς και σαφούς πολιτικής για την στήριξη ή ενθάρρυνση πολιτιστικών διαφορών σε εθνικό επίπεδο. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί η Βρετανία.
- **Ενθάρρυνση** της πολιτιστικής διαφορετικότητας. Εδώ αναγνωρίζεται η πολιτιστική ισοτιμία των μειονοτήτων, εκτός των περιπτώσεων που θρησκευτικές ή πολιτιστικές πρακτικές προσκρούουν στο νομικό πλαίσιο της χώρας υποδοχής. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις είναι αυτές της Ολλανδίας και της Σουηδίας.

Η Ελλάδα, δεν μπορεί να συμπεριληφθεί στις παραπάνω κατηγορίες, μια και έχει λάβει τα λιγότερα μέτρα στην Ε.Ε. για την ενσωμάτωση των μεταναστών δεν αντιμετωπίζει όμως τα προβλήματα άλλων κοινοτικών χωρών γιατί η πλειοψηφία των αλλοδαπών προέρχονται από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και των Βαλκανίων που προσδοκούν να ενταχθούν (ή έχουν ήδη ενταχθεί στην Ε.Ε). επίσης, όσον αφορά τον νέο διεθνή κίνδυνο της τρομοκρατίας, αντίθετα από τις Η.Π.Α και την Μεγάλη Βρετανία, όπου το στοιχείο της διεθνούς τρομοκρατίας είναι έντονο, στην Ελλάδα η τρομοκρατία φαίνεται να είναι εσωτερική, με ελάχιστη ή και μηδενική σχέση με τη διεθνή πολιτική- ιδεολογική τρομοκρατία. (www.elesme.gr, 03/09/2013). Σήμερα με την κοινή πολιτική σε διάφορους τομείς όπως η αγροτική πολιτική κ.ά, η ΕΕ με βάση την συνθήκη του Άμστερνταμ το 1999, στοχεύει στην δημιουργία κοινής μεταναστευτικής πολιτικής των κρατών της ΕΕ. Τα κυριότερα στοιχεία της κοινής μεταναστευτικής πολιτικής των κρατών που αποφάσισαν και υιοθέτησαν οι ηγέτες των Ευρωπαϊκών χωρών, είναι τα εξής (<http://europa.eu.int/hellas>):

- Η κοινή πολιτική μετανάστευσης πρέπει να στοχεύει στην ισορροπία μεταξύ της αποδοχής των μεταναστών για ανθρωπιστικούς και οικονομικούς λόγους.
- Η κοινή πολιτική μετανάστευσης πρέπει να σκοπεύει στην ανάπτυξη των εταιρικών σχέσεων με τις χώρες από τις οποίες προέρχονται οι μετανάστες, με στόχο την βελτίωση των συνθηκών εκείνων που θα συμβάλλουν στην εξάλωση των αιτιών του φαινομένου μετανάστευσης.
- Στην κοινή πολιτική για την μετανάστευση πρέπει να υπάρχει μια κοινή πολιτική ασυλίας με σεβασμό στους όρους της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών της Γενεύης, του 1951, πρεί του καθεστώτος των προσφύγων, καθώς επίσης και στους όρους των υποχρεώσεων των κρατών μελών δυνάμει των διεθνών συνθηκών.

Η μετανάστευση είναι ένα πολυσύνθετο φαινόμενο που συνδέεται με τις παγκόσμιες ανακατάξεις και απαιτεί πολλαπλές πολιτικές τόσο σε εθνικό όσο και σε υπερεθνικό επίπεδο. Στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει γίνει συνείδηση η αναγκαιότητα ρύθμισης του μεταναστευτικού φαινομένου. Επιπλέον η διάσταση μιας πολιτικής που να είναι προσανατολισμένη στις χώρες προέλευσης των μεταναστών , έχει συμπεριληφθεί στο δημόσιο διάλογο σε επίπεδο ευρωπαϊκής πολιτικής. (<http://europa.eu.int/hellas>)

Σε αυτό το σημείο, για την κατανόηση των προβλημάτων της σημερινής ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής, θεωρείται σκόπιμη η αναφορά σε διάφορες βιβλιογραφικές θέσεις προς προβληματισμό (αλλά και ίσως μελλοντική βελτίωση και αλλαγή) επάνω στην συνθήκη Σένγκεν, η οποία αφορά την είσοδο μεταναστών από χώρες εκτός της Ένωσης και διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην είσοδο, στην διαδρομή και στους πολιτικούς και κοινωνικούς τρόπους ένταξης τους στις ευρωπαϊκές κοινωνίες.

Η υιοθέτηση της συνθήκης Σένγκεν επιτρέπει να προβλέψει κανείς ότι ο ευρωπαϊκός νότος θα βρεθεί στην εξαιρετικά δύσκολη θέση να είναι ταυτόχρονα η ζώνη εισόδου αλλά και απόληξης ενός πλήθους παράνομων μεταναστών οι οποίοι είτε επιθυμούν να εισέλθουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση είτε δεν θέλουν να την εγκαταλείψουν (Μουσούρου, 1993). Σύμφωνα με τους Shuster L., Solomos J. (2002) η μετανάστευση σχετίζεται άμεσα με τις έννοιες «υπηκοότητα», «ταυτότητα» και «έθνος». Μερικά σημαντικά στοιχεία αυτής της συσχέτισης είναι ζητήματα όπως τα πολιτικά δικαιώματα των μειονοτήτων, συμπεριλαμβανομένου του ζητήματος της αντιπροσώπευσης και στην τοπική και στην εθνική πολιτική. Κατά αυτούς η «Ευρώπη- Φρούριο» αναδεικνύει νέα ζητήματα όπως η διάκριση μεταξύ των εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης πολιτών και ειδικά των μη ευρωπαϊκών πολιτών (δηλαδή που δεν προέρχονται από τον γεωγραφικό χώρο της Ευρώπης), και τους πολίτες της ΕΕ με εθνική ταυτότητα. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός που καταδεικνύουν οι συγγραφείς ότι σε αυτόν τον τομέα η ΕΕ ενεργεί όχι ως υπερεθνική οντότητα αλλά ως κυβερνητικό σώμα, διότι ενώ η Συνθήκη του Άμστερνταμ μετατόπισε την ευθύνη για τα ζητήματα ασύλων και μετανάστευσης από το διακυβερνητικό τρίτο πυλώνα στον (περισσότερο υπερεθνικό) πρώτο πυλώνα, αυτά τα ζητήματα παραμένουν προς το παρόν υπαγόμενα σε ψηφοφορία ομοφωνίας των κρατών- μελών, γεγονός που σημαίνει ότι η μεταναστευτική πολιτική συνεχίζει να εξαρτάται από τη συναίνεση μεταξύ των μεμονωμένων κρατών- μελών και συγκεκριμένα η εξέλιξη της εξαρτάται από τις αποφάσεις αυτών. Τέλος, τονίζουν όσον αφορά τα προηγούμενα, πως οι μορφές αποκλεισμού από την ευρωπαϊκή υπηκοότητα (η οποία αφορά αρκετά εκατομμύρια πλέον παράνομων μεταναστών και αιτούντων άσυλο) καθώς και παράλληλα το δικαίωμα ελεύθερης μετακίνησης στον χώρο της ΕΕ προέρχονται από το έθνος- κράτος το οποίο είναι ο βασικός διανομέας της αναγνώρισης της ευρωπαϊκής ταυτότητας στους πολίτες οι οποίοι διαμένουν στον χώρο του. Το έθνος- κράτος λοιπόν στην

ΕΕ, ενώ «περιορίζεται» η παρέμβαση του επάνω σε ζητήματα διευρωπαϊκού εμπορίου ανάμεσα στα κράτη- μέλη, ευρωπαϊκών υποδομών, κ. α, αντίθετα στον τομέα της «ευρωπαϊκής υπηκοότητας» παίζει καθοριστικό ρόλο, καθιστώντας την απονομή της αποκλειστικό προνόμιο.

Γενικά, όσον αφορά στη σχέση της μετανάστευσης με την συνθήκη Σένγκεν, θα μπορούσε κανείς να υποθέσει πως η συνθήκη Σένγκεν περιέχει την εξής αντίθεση: επιτρέπει την ελεύθερη μετακίνηση των ανθρώπων στο εσωτερικό της ΕΕ, και ταυτόχρονα βάζει εμπόδια στους πολίτες τρίτων χωρών, οικονομικοί μετανάστες και πολιτικούς πρόσφυγες, στο εξωτερικό της ΕΕ, με αποτέλεσμα να γίνεται λόγος για την οικοδόμηση μιας Ευρώπης-Φρούριο. Όπως όμως τονίζει ο Samatas M. (2003:153), στο εσωτερικό η συνθήκη Σένγκεν φαίνεται πως λειτουργεί κυρίως για μια μεσαία τάξη επιχειρηματιών και υψηλόμισθων εργαζομένων, μια και αυτές οι κατηγορίες είναι περισσότερο «κινητικές» στον χώρο της ΕΕ, ταυτόχρονα κάνει την είσοδο (και τη ζωή) των μεταναστών και των προσφύγων από τρίτες χώρες δύσκολη, με αποτέλεσμα να έρχονται κάποιοι από αυτούς παράνομα στον χώρο. Γενικά όμως, ανεξάρτητα από την γεωγραφική προέλευση των μεταναστών (αν προέρχονται από χώρα της ΕΕ ή όχι), από την πλευρά των βορειο- ευρωπαϊκών κρατών, υπάρχουν, σε επίπεδο δημόσιου λόγου, οι «επιθυμητοί» και οι «ευπρόσδεκτοι» μετανάστες όπως οι ειδικευμένοι επαγγελματίες και διευθυντικά στελέχη καθώς και οι «ανεπιθύμητοι» που χαρακτηρίζονται συχνά ως απειλή στην εθνική ασφάλεια, την πολιτιστική ομοιογένεια και την κοινωνική συνοχή, οι οποίοι συνδέονται με εργασίες στον οικοδομικό τομέα, στην γεωργία και στον τομέα των υπηρεσιών και συνδέονται την «μαύρη» αγορά εργασίας. Σε αυτούς, τα κράτη του Βορρά (αλλά και στο Νότο), υψώνουν τείχη, μέσω της συνθήκης Σένγκεν, όπου τους καθιστούν «παράνομους» αρχικά στη χώρα υποδοχής (Faist T. 2008).

Εν κατακλείδι, το σημαντικότερο γεγονός της σημερινής ευρωπαϊκής πολιτικής είναι ότι ακριβώς σε αυτή τη νέα Ευρώπη των «εθνών- λαών» δημιουργείται μια νέα μορφή αποκλεισμού στον «εσωτερικό» ως προς τον «εξωτερικό» της χώρα με νομοθεσίες που την καθιστούν φρούριο. Οι διάφορες εθνικές περιοχές στην Ευρώπη, αντίθετα, δεν αποκλείουν τους αλλοδαπούς μέσω δρακόντιων νόμων, αλλά αυτό προκύπτει από τα διάφορα πολιτικά «τείχη» που υψώνονται ενάντια σε αυτούς. Οι εθνικό- περιφερειακές ταυτότητες που δημιουργούνται στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης («Ευρωπαίος», «παλαιά» και «νέα» κράτη μέλη) παρέχει τη βάση για την «ανέγερση» πολιτικών μύθων που σχετίζονται με την ανωτερότητα του «εγώ» εις βάρος του «άλλου» (Spectorowski A. 2003).

2.2.2 Η μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας

Η μεταναστευτική πολιτική ορίζεται ως το σύνολο των μέτρων και των υιοθετημένων κοινωνικών πρακτικών – σύμφωνα με δύο αναγκαίους και συμπληρωματικούς άξονες οι οποίοι:

- Ρυθμίζουν και ελέγχουν την είσοδο, τη διαμονή και την απασχόληση των μη πολιτών μιας συγκεκριμένης κοινωνίας.
- Αντιμετωπίζουν τους ήδη εγκατεστημένους μεταναστευτικούς πληθυσμούς σε εθνικό έδαφος (Παπαδοπούλου 2006).

Ο πρώτος άξονας αντιστοιχεί στην καθαρή «μεταναστευτική πολιτική» μιας χώρας και έχει χαρακτήρα περισσότερο «κατασταλτικό», «αστυνομικό», «αμυντικό» και «απωθητικό» και άρα αρνητικό ως προς το περιεχόμενό του. Ο δεύτερος άξονας αντιστοιχεί στις λεγόμενες «πολιτικές ένταξης» και ενσωμάτωσης που έχουν χαρακτήρα κατ' αρχάς θετικό και τείνουν να δημιουργήσουν τις νομικές και τυπικές προϋποθέσεις σύγκλισης των μεταναστευτικών πληθυσμών με τους πολίτες μιας κοινωνίας (Παπαδοπούλου 2006).

Σύμφωνα με έρευνα που διεξάχθηκε στον αστικό και περιαστικό χώρο της περιφέρειας Αττικής (Παπαδοπούλου, 2006) οι παράγοντες που διαμορφώνουν τις διαδικασίες ένταξης των μεταναστών και προσδιορίζουν τη διαμονή τους στην ελληνική κοινωνία είναι:

- Νομιμοποίηση
- Γλώσσα
- Απασχόληση
- Κατοικία
- Οικογένεια
- Η πολιτισμική και θρησκευτική ιδιαιτερότητα
- Άτυπες κοινωνικές σχέσεις

Σύμφωνα πάντα με την έρευνα αυτή, οι μετανάστες εντάσσονται στην ελληνική κοινωνία με διαδικασίες που είναι πολύ κοντά σε αυτές που ισχύουν για τον ελληνικό πληθυσμό. Η κύρια διαφορά εντοπίζεται στην πολύπλοκη και σε πολλές περιπτώσεις αναποτελεσματική διαδικασία νομιμοποίησης, η οποία αποτελεί και το ισχυρότερο εμπόδιο στην ένταξή τους (Παπαδοπούλου 2006).

Μετά από 18 περίπου χρόνια εμπειρίας της Ελλάδας ως χώρας υποδοχής μεταναστών, η ελληνική μεταναστευτική πολιτική εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από μία σχετική υστέρηση: εμφανίζεται πάντα ως αντίδραση στα γεγονότα παρά ως κατευθυντήρια δύναμη. Περιορίζεται δηλαδή σε μια αποσπασματική προσπάθεια επίλυσης προβλημάτων που έχουν ήδη παγιωθεί στην ελληνική κοινωνία (Τριανταφυλλίδου 2005). Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των διαφόρων προβλημάτων που προέκυψαν λόγω της μετανάστευσης στην ελληνική κοινωνία προτείνεται μια «νέα προσέγγιση» (Τριανταφυλλίδου 2005) στηριζόμενη στα εξής βασικά σημεία:

- Ενεργητικές (pro-active) πολιτικές για την απασχόληση μεταναστών εργαζομένων στην ελληνική οικονομία (προγραμματισμό των εσωτερικών αναγκών, συνεργασία με τις χώρες προέλευσης και με διεθνείς οργανισμούς, ετήσιες ποσοτώσεις μεταναστών από τρίτες χώρες).
- Έμφαση στις διμερείς σχέσεις με τις χώρες προέλευσης μεταναστών (για καλύτερο προγραμματισμό της νόμιμης μετανάστευσης, διευκόλυνσης του επαναπατρισμού όσων το επιθυμούν και περιορισμό της παράτυπης μετανάστευσης).
- Περιορισμό της εποχιακής μετανάστευσης.
- Αναδιοργάνωση των μέτρων ελέγχου της παράνομης μετανάστευσης με έμφαση στους εσωτερικούς ελέγχους (με παράλληλο έλεγχο της ελληνικής αγοράς εργασίας γενικότερα).
- Σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όλων των πολιτών και κατοίκων και σταδιακή αλλά ταχύρρυθμη ένταξη των μεταναστών στο πολιτικό σύστημα (διευκόλυνση πολιτογράφησης για μετανάστες που διαμένουν σταθερά στην Ελλάδα για πέντε χρόνια και μερικώς 'αυτόματη' πολιτογράφηση για τη δεύτερη γενιά μεταναστών καθώς και για παιδιά που ήρθαν στη χώρα σε πολύ νεαρή ηλικία) (Τριανταφυλλίδου 2005).

Επίσης, θα πρέπει να διευκολύνεται η συμμετοχή των ομάδων των μεταναστών στους διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής με υποστήριξη από τυπικά και άτυπα κοινωνικά δίκτυα που θα λειτουργούν «ως δίχτυ ασφαλείας» (Γεωργούλας 2001). Συγκεκριμένα:

- Τοπικά κοινωνικά δίκτυα, τυπικά και άτυπα, όπως οι δημοτικοί φορείς, οι πολιτιστικοί σύλλογοι και η γειτονιά, πρέπει να γίνουν οι κύριοι φορείς άσκησης μεταναστευτικής πολιτικής.
- Είναι, επίσης, απαραίτητο να εφαρμοστούν στρατηγικές που θα προσφέρουν στους μετανάστες και στις μειονότητες τη δυνατότητα να συνεισφέρουν με ίσους όρους στην

καλή τοπική διοίκηση των πόλεών τους. Η δράση στο δίκτυο της κοινότητας πρέπει να στοχεύει στην ενθάρρυνση των πληθυσμών μεταναστών και μειονοτήτων να συμμετέχουν στην πολιτιστική, οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή.

- Θα πρέπει να εξασφαλιστεί η συμμετοχή των μεταναστών στο σχεδιασμό, την εφαρμογή, την αξιολόγηση και τον επανασχεδιασμό κάθε προγράμματος που τους αφορά (Γεωργούλας 2001).

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι η ελληνική μεταναστευτική πολιτική να βρίσκεται σε συντονισμό με την ευρύτερη ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική στην ένταξη των μεταναστών. Η δεύτερη και τρίτη γενιά μεταναστών στην Ευρώπη, λόγω της επίδρασης των διαφορετικών προτύπων συμπεριφοράς, περιπίπτει σε πολιτισμική σύγκρουση. Κατόπιν τούτου καθίσταται απαραίτητο ένα διαφοροποιημένο πρόγραμμα συμμετοχής. Στα ευρωπαϊκά κράτη επιδιώκεται διαφορετική μορφή ένταξης, π.χ. η Ολλανδία και η Μεγάλη Βρετανία επιθυμούν για τους μετανάστες από τις άλλοτε αποικίες τους στην Ασία και Αφρική μια «πλήρη ένταξη», επειδή οι ομάδες αυτές των μεταναστών κατέχουν την υπηκοότητα της χώρας υποδοχής (Πανταζής 2003).

Στην περίπτωση της πλήρους ένταξης των μεταναστών θεωρείται απαραίτητη η επιμόρφωση. Πιθανή ένταξη χωρίς επιμόρφωση μπορεί να δημιουργήσει στη χώρα υποδοχής κοινωνικά προβλήματα και μάλιστα λόγω μη επαρκούς προσαρμογής των «νέων» πολιτών στη ζωή της χώρας επιλογής τους. Σε κάθε περίπτωση δεν αρκεί για ένταξη στη χώρα υποδοχής η ύπαρξη θέσεων εργασίας για τους «νέους» πολίτες, επειδή μπορεί κάποιος να καλύψει πλήρως μια θέση εργασίας, μόνο αν κατέχει τη γλώσσα της χώρας υποδοχής και έχει τις ειδικές ικανότητες και δεξιότητες. Γλωσσική και επαγγελματική επιμόρφωση θα αποτελεί στο μέλλον απαραίτητη προϋπόθεση για τη μετακίνηση από χώρα σε χώρα. Όσο λιγότερο ένας ενήλικος έχει επιμορφωθεί, τόσο περισσότερο θα δυσκολεύεται η επαγγελματική του δραστηριότητα (Πανταζής 2003).

Στα ευρωπαϊκά βιομηχανικά κράτη και στην Ελλάδα έχει αυξηθεί από τη δεκαετία του '80 ο αριθμός των μεταναστών και προσφύγων, των οποίων η ένταξη παρουσιάζει δυσκολίες, διότι αυτοί προέρχονται από χώρες με χαμηλό μορφωτικό και οικονομικό επίπεδο. Οι ομάδες αυτές δεν μπορούν να ενταχθούν εύκολα, διότι δεν έχουν συνηθίσει σε δημοκρατικούς τρόπους συμπεριφοράς και γνωρίζουν από τη χώρα καταγωγής τους περισσότερο ή λιγότερο αυταρχικές μορφές συμπεριφοράς. Τα ιδρύματα της εκπαίδευσης ενηλίκων θα μπορούσαν να είναι για τους μετανάστες και πρόσφυγες οι χώροι, όπου γίνεται κατανοητή η δύσκολη οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική κατάστασή τους καθώς και το τι συμβαίνει στο επάγγελμα και στην κοινωνία (Pöggeler 1999). Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί κατ' αρχάς μέσω κύκλων μαθημάτων για μετανάστες, που θα στοχεύουν

στην ένταξη τους τόσο στη χώρα υποδοχής όσο και στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο. Μέχρι τώρα είναι περιορισμένες τέτοιες ευεργετικές προσφορές (π.χ. Ελληνικά για αλλοδαπούς). Στα ευρωπαϊκά βιομηχανικά κράτη, όσο περισσότερο συμμετέχουν οι μετανάστες στην επιμόρφωση, τόσο περισσότερο πρέπει αυτή, που σήμερα περιορίζεται σ' ένα υψηλό διανοητικό επίπεδο, να λαμβάνει υπόψη της το χαμηλό επίπεδο επαγγελματικής κατάρτισης των νέων συμμετεχόντων, να εκτείνεται σε περισσότερα κοινωνικά-πολιτισμικά στρώματα και να ανανεώνεται.

Η κοινωνική αλλαγή λόγω της μετανάστευσης απαιτεί αλληλεγγύη, συνεργασία και εξάλειψη στερεοτύπων, εχθρικών παραστάσεων και ρατσιστικών φαινομένων (Πανταζής 2003). Η προκύπτουσα κοινωνική περιπλοκότητα λόγω της κοινωνικής αλλαγής και ο πλουραλισμός σε όλους τους τομείς της ζωής έδωσε τη δυνατότητα σε πολλούς ανθρώπους να απελευθερωθούν από άκαμπτες δομές και αμφιλεγόμενα συστήματα κανόνων. Η κάθε είδους συνεργασία δεν μπορεί να ανακόπτεται στα σύνορα των εθνικοκρατικών συστημάτων ένταξης, αλλά απαιτεί προσανατολισμό στην ευρωπαϊκή και γενικότερα στην παγκόσμια κοινότητα. Η εκπαίδευση ενηλίκων μπορεί μέσω πολλαπλών παιδαγωγικών μέτρων να συνεισφέρει, ώστε πολιτισμικοί, κοινωνικοί και πολιτικοί τρόποι σκέψης και ζωής των «γειτόνων», των «άλλων» να ανακαλύπτονται και έτσι να δημιουργείται μια στέρεη βάση αλληλεγγύης, που θα συντελέσει στο ξεπέρασμα των εθνικοκρατικών συνόρων. Η αλληλεγγύη αυτή θα βασίζεται στην προθυμία ο ένας να μαθαίνει από τον άλλο.

2.3 Οργανισμοί και Φορείς Μετανάστευσης σε παγκόσμιο και Ευρωπαϊκό επίπεδο

2.3.1 Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε)

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (Υ.Α.) παρέχει προστασία και βοήθεια στους πρόσφυγες του κόσμου. Με έδρα τη Γενεύη της Ελβετίας, ο οργανισμός δημιουργήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ και άρχισε να λειτουργεί το 1951, βοηθώντας αρχικά περισσότερους από ένα εκατομμύριο Ευρωπαίους πρόσφυγες που προκάλεσε ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος.

Στα άτομα που υπάγονται στην εντολή της Υ.Α. δεν περιλαμβάνονται μόνο πρόσφυγες αλλά και ομάδες ανθρώπων, όπως αιτούντες άσυλο, επαναπατριζόμενοι πρόσφυγες, ανιθαγενείς και άτομα εκτοπισμένα μέσα στις ίδιες τους τις χώρες, που έχουν επίσημα αναγνωριστεί ως εσωτερικά εκτοπισμένοι πληθυσμοί.

Από την ίδρυσή της έως σήμερα, η Υ.Α. έχει βοηθήσει πάνω από 50 εκατομμύρια ανθρώπους να ξαναρχίσουν επιτυχώς τη ζωή τους, κι έχει τιμηθεί δύο φορές με το Νόμπελ Ειρήνης, το 1954 και το 1981.

Η κυριότερη αρμοδιότητα της Υ.Α., γνωστή ως "διεθνής προστασία", είναι να διασφαλίζει το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων των προσφύγων, περιλαμβανομένης της δυνατότητάς τους να αιτούνται άσυλο, και το δικαίωμά τους να μην επιστρέφονται χωρίς τη θέλησή τους σε χώρα όπου έχουν λόγους να φοβούνται δίωξη. Ο οργανισμός προάγει τις διεθνείς συμφωνίες για τους πρόσφυγες, παρακολουθεί τη συμμόρφωση των κυβερνήσεων με το διεθνές δίκαιο και παρέχει υλική βοήθεια όπως τροφή, νερό, στέγη και ιατρική περίθαλψη σε κατατρεγμένους αμάχους.

Η Υ.Α. αναζητά, επίσης, μία από τις τρεις μόνιμες λύσεις για τους πρόσφυγες. Ο εθελοντικός επαναπατρισμός είναι η προτιμότερη λύση για τους περισσότερους πρόσφυγες του κόσμου. Ωστόσο, αυτό δεν είναι πάντα εφικτό, και σε αυτές τις περιπτώσεις, η Υ.Α. βοηθά τους ανθρώπους να ξαναχτίσουν τη ζωή τους κάπου αλλού - είτε σε χώρες όπου αναζήτησαν αρχικά άσυλο, είτε σε τρίτες χώρες που είναι διατεθειμένες να τους δεχτούν.

Κατά καιρούς, ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ έχει ζητήσει από την Υ.Α. να βοηθήσει ομάδες εκτοπισμένων στο εσωτερικό της χώρας τους ανθρώπων, ο αριθμός των οποίων έχει αυξηθεί δραματικά μετά τη λήξη του Ψυχρού Πολέμου, εξαιτίας της αύξησης του αριθμού των εθνικών και εμφύλιων συγκρούσεων ανά τον κόσμο.

Οι άνθρωποι αυτοί δεν έχουν διασχίσει διεθνή σύνορα και συνεπώς δεν προστατεύονται από τις ίδιες διεθνείς συμβάσεις που καλύπτουν τους πρόσφυγες. Ωστόσο, η κατάστασή τους μοιάζει πολύ με αυτή των προσφύγων και μια συντονισμένη επιχείρηση βοήθειας είναι η πιο λογική και ενδεδειγμένη λύση, ειδικά σε περιπτώσεις επαναπατρισμού, όπου οι εκτοπισμένοι στο εσωτερικό της χώρας πληθυσμοί βρίσκονται συχνά στις ίδιες περιοχές με τους επαναπατριζόμενους πρόσφυγες και έχουν λίγο - πολύ τις ίδιες ανάγκες.

Τα προγράμματα της Υ.Α. χρηματοδοτούνται από εθελοντικές εισφορές, κυρίως των κυβερνήσεων, αλλά και άλλων φορέων, όπως ιδιωτών και οργανισμών. Λαμβάνει επίσης από τον τακτικό προϋπολογισμό του ΟΗΕ μια μικρή εισφορά για την κάλυψη μέρους των διοικητικών της εξόδων.

Το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες ιδρύθηκε στις 14 Δεκεμβρίου του 1950, από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, αρχικά για τρία χρόνια. Στις 28 Ιουλίου της επόμενης χρονιάς, υιοθετήθηκε η Σύμβαση του ΟΗΕ σχετικά με το Καθεστώς των Προσφύγων, που αποτελεί τον θεμέλιο λίθο για τη νομική κατοχύρωση της παροχής

βοήθειας προς τους πρόσφυγες , καθώς και το βασικό κείμενο που καθοδηγεί το έργο της Ύπατης Αρμοστείας.

Ήδη από το 1956, η Ύπατη Αρμοστεία αντιμετώπισε την πρώτη της μεγάλη κρίση: τα προσφυγικά ρεύματα που ακολούθησαν τη συντριβή της Ουγγρικής Επανάστασης από τις σοβιετικές δυνάμεις. Οποιαδήποτε πρόβλεψη ότι η Ύπατη Αρμοστεία δεν θα είχε λόγο ύπαρξης δεν προέκυψε ποτέ ξανά. Κατά τη δεκαετία του '60, το τέλος της αποικιοκρατίας στην Αφρική προκάλεσε την πρώτη από τις πολλές προσφυγικές κρίσεις στη συγκεκριμένη ήπειρο, που χρειάστηκαν την παρέμβαση της Ύπατης Αρμοστείας.

Χωρίς μεγάλη προβολή, η Ύπατη Αρμοστεία διεύρυνε το ρόλο της βοηθώντας και ανιθαγενείς, μια ομάδα που περνάει συχνά απαρατήρητη και που απαριθμεί εκατομμύρια ανθρώπους οι οποίοι κινδυνεύουν να στερηθούν βασικά δικαιώματα επειδή δεν έχουν υπηκοότητα. Σε μερικά μέρη του κόσμου, όπως στην Αφρική και τη Λατινική Αμερική, η αρχική εντολή της Ύπατης Αρμοστείας, όπως διαμορφώθηκε το 1951, ενισχύθηκε μέσω περιφερειακών νομικών κειμένων. Το 2011, η Ύπατη Αρμοστεία γιορτάζει επίσης τα 50 χρόνια από τη Σύμβαση του 1961 για την Εξάλειψη της Ανιθαγένειας.(Wikipedia, Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, χ.χ, ανακτήθηκε στις 18/4/2013 ,<http://el.wikipedia.org/>)

2.3.2 Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (I.O.M)

Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ, διεθνώς IOM) αποτελεί ένα διακυβερνητικό οργανισμό που ιδρύθηκε το 1951 προκειμένου να ρυθμιστεί σε επίπεδο διεθνούς αγοράς το πρόβλημα της ανθρώπινης μετανάστευσης που άρχισε να γίνεται οξύτατο ιδιαίτερα μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Έτσι ενώ αρχικά δημιουργήθηκε προκειμένου να τεθεί τέλος στο χάος που είχε προκαλέσει ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος ειδικά στην Ευρώπη, στο πρόβλημα της επανεγκατάστασης στις πατρογονικές εστίες, περίπου 10 εκατομμυρίων ξεριζωμένων ανθρώπων, στη δεκαετία του 1950, οι μετανάστες στην Ευρώπη έφθασαν το ένα εκατομμύριο, που αναζητούσαν νέους τόπους μόνιμης εγκατάστασης.

Στη συνέχεια ο οργανισμός αυτός ανέλαβε επίσης να καλύψει το μεταναστευτικό πρόβλημα που προερχόταν και από άλλες περιπτώσεις όπως πολέμους, επαναστάσεις και φυσικές καταστροφές με συνέπεια να διαμορφωθεί έτσι η σημερινή ονομασία του οργανισμού. Σημαντικότερες τέτοιες περιπτώσεις ήταν εκείνες του ψυχρού πολέμου, της Χιλής το (1973), του Βιετνάμ (1975), του Κουβέιτ (1990), του Κοσσυφοπεδίου (1999), του Ιράκ (Κουρδιστάν), το τσουνάμι στη ΝΑ Ασία (), του σεισμού του Πακιστάν (2005), με

τελευταίο το σεισμό της Αϊτής, καθώς και άλλες περιπτώσεις συμβάντων σε χώρες της Αφρικής. (Wikipedia, Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης, χ.χ. ανακτήθηκε στις 18/04/2013 <http://el.wikipedia.org/>)

2.3.3 ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ

Η Διεθνής Αμνηστία είναι ένα παγκόσμιο κίνημα περισσότερων από 3 εκατομμύρια υποστηρικτών, μελών και ακτιβιστών που αγωνίζονται για την προστασία των διεθνώς αναγνωρισμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όραμά μας είναι ένας κόσμος όπου όλοι οι άνθρωποι θα απολαμβάνουν όλα τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται από την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και από άλλα διεθνή πρότυπα.

Η Διεθνής Αμνηστία αναλαμβάνει δράση για να σταματήσει παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έχουν διαπραχθεί, μέσω της πίεσης της κοινής γνώμης, αλλά και για να προλάβει τις παραβιάσεις πριν διαπραχθούν (π.χ. μέσω αποτελεσματικών διεθνών προτύπων για τα ανθρώπινα δικαιώματα). Επίσης προωθεί το σεβασμό όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσα από την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση του κοινού. (<http://www.amnesty.org.gr/action>, 3/9/2013)

2.4 Ελληνικοί Οργανισμοί και φορείς Μετανάστευσης

2.4.1 Εθνικό Δίκτυο Μετανάστευσης

Το Ελληνικό Εθνικό Σημείο Επαφής του EMN, όπως προβλέπεται από τις αρμοδιότητές του, έχει δημιουργήσει ένα Εθνικό Δίκτυο Μετανάστευσης, το οποίο αποτελείται από ευρεία κλίμακα οργανισμών και φορέων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου. Τα μέλη του εθνικού δικτύου συμμετέχουν ενεργά στις δραστηριότητες του Ελληνικού Εθνικού Σημείου Επαφής, ενημερώνονται για τις δράσεις του ΕΔΜ και τους παρέχονται πληροφορίες και στοιχεία σχετικά με τη μετανάστευση και το άσυλο τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και επίπεδο Ε.Ε.

Μέχρι σήμερα μέλη του Εθνικού Δικτύου Μετανάστευσης αποτελούν

- Γενική Γραμματεία Ισότητας του ΥΠΕΣ
- Υπουργείο Οικονομικών
- Υπουργείο Εξωτερικών

- Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης
- Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
- Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων
- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών
- Ιόνιο Πανεπιστήμιο
- Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
- Ε.Ε.Τ.Α.Α.
- Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου
- Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης
- Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες
- Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών
- Κέντρο Μελετών Ασφαλείας

Ο στόχος του EMN έγκειται στην κάλυψη των αναγκών πληροφόρησης των κοινοτικών θεσμικών οργάνων, των αρχών και των οργάνων των κρατών μελών όσον αφορά τη μετανάστευση και το άσυλο, με την παροχή ενημερωμένων, αντικειμενικών, αξιόπιστων και συγκρίσιμων πληροφοριών για τη μετανάστευση και το άσυλο, ώστε να στηριχτεί η χάραξη της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους τομείς αυτούς.

Τα καθήκοντα του Δικτύου είναι τα εξής:

- συλλέγει και ανταλλάσσει ενημερωμένα και αξιόπιστα δεδομένα και πληροφορίες από ευρύ φάσμα πηγών,
- αναλύει τα δεδομένα και τις πληροφορίες που αναφέρθηκαν παραπάνω και τα παρέχει σε εύκολα προσβάσιμη μορφή,
- συμβάλλει σε συνεργασία με άλλα σχετικά όργανα της ΕΕ στην ανάπτυξη δεικτών και κριτηρίων που θα βελτιώσουν τη συνάφεια των πληροφοριών και θα βοηθήσουν την ανάπτυξη των κοινοτικών δραστηριοτήτων που αφορούν μεταναστευτικές στατιστικές,

- εκπονεί και δημοσιεύει σε τακτά διαστήματα εκθέσεις για την κατάσταση της μετανάστευσης και του ασύλου στην Κοινότητα και στα κράτη μέλη της,
- δημιουργεί και διατηρεί σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών βασιζόμενο στο διαδίκτυο, το οποίο παρέχει πρόσβαση σε συναφείς δημοσιεύσεις και έγγραφα στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου,
- γίνεται γνωστό στο κοινό, επιτρέποντας την πρόσβαση στις πληροφορίες που συλλέγει και διαδίδοντας τα αποτελέσματα των εργασιών του, εκτός εάν αυτές οι πληροφορίες είναι εμπιστευτικού χαρακτήρα,
- συντονίζει τις πληροφορίες και συνεργάζεται με άλλους συναφείς ευρωπαϊκούς και διεθνείς φορείς.

Οι δραστηριότητες του EMN αναπτύσσονται σύμφωνα με το ετήσιο πρόγραμμα δράσης το οποίο εγκρίνεται από την Διοικούσα Επιτροπή σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Απόφασης 2008/381/EK.

Βασικές δράσεις των προγραμμάτων αποτελούν οι εξής:

4. Δικτύωση άμεση συνεργασία με άλλα Εθνικά Σημεία Επαφής του EMN για ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και εμπειριών σε θέματα μετανάστευσης και ασύλου, σε εθνικό επίπεδο με την ανάπτυξη ενός εσωτερικού εθνικού δικτύου μετανάστευσης από φορείς και οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου, σε Ευρωπαϊκό επίπεδο αναπτύσσοντας συνεργασία με άλλους οργανισμούς της Ε.Ε. που έχουν σχετικό αντικείμενο την μετανάστευση και το άσυλο.
5. Εκθέσεις και Μελέτες

Τα εθνικά σημεία επαφής υποβάλλουν κάθε έτος εκθέσεις που περιγράφουν τις πολιτικές εξελίξεις στην μετανάστευση και το άσυλο σε κάθε κ-μ αλλά και εκθέσεις με στατιστικά δεδομένα.

Επίσης μέσα στα πλαίσια του προγράμματος δράσης εκπονούνται διάφορες μελέτες στους τομείς αυτούς, οι οποίες είναι απαραίτητες για την στήριξη της χάραξης πολιτικής.

- Συλλογή και Παροχή Πληροφοριών
- Συλλογή δεδομένων, πηγών πληροφόρησης, νομοθεσιών & νομολογιών για θέματα μετανάστευσης και ασύλου.

- Γλωσσάρι και Θησαυρός του EMN
- Δημοσιότητα του EMN
- Ανάλυση δράσεων με στόχο την μεγαλύτερη δυνατή προβολή του ΕΔΜ και των στόχων του σε κάθε κ-μ, όπως κυκλοφορία έντυπου και ηλεκτρονικού πληροφοριακού υλικού καθώς και διοργάνωση συνεδρίων για την διάδοση των αποτελεσμάτων του Δικτύου.
- Συντονισμός Δράσεων Εθνικού Σημείου Επαφής
(<http://emn.ypes.gr/edm/draseis.aspx>, 18/04/2013)

2.4.2 Η Μη Κυβερνητική Οργάνωση « ΑΙΤΗΜΑ »

Η Μη Κυβερνητική Οργάνωση ΑΙΤΗΜΑ ιδρύθηκε τον Δεκέμβριο του 2008 και έχει την νομική μορφή της Αστικής Μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας. Όπως αναφέρεται στο καταστατικό της σκοποί της είναι η προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η προστασία του περιβάλλοντος. Τους σκοπούς αυτούς η Μ.Κ.Ο. ΑΙΤΗΜΑ επιδιώκει να τους επιτύχει με:

- την παραβίαση των δικαιωμάτων τους ομάδες (πρόσφυγες, μετανάστες, μέλη μειονοτήτων κλπ.)
- την διοργάνωση εκδηλώσεων (ημερίδων, συνεδρίων κλπ)
- τη συνεργασία με άλλες οργανώσεις και συλλογικότητες
- τη διεξαγωγή έρευνας και την προσφυγή στην Δικαιοσύνη.

Η ιδρυτική ομάδα της Μ.Κ.Ο. ΑΙΤΗΜΑ αποτελείται αφενός από άτομα με πολυετή θητεία και εμπειρία στον χώρο της προάσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αφετέρου από αναγνωρισμένους πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο.

Β) Η Μη κυβερνητική Οργάνωση «ΑΡΣΙΣ»

Η ΑΡΣΙΣ είναι κοινωνική μη κυβερνητική οργάνωση που δραστηριοποιείται από το 1992 για την υποστήριξη των παιδιών και των νέων και την προάσπιση των δικαιωμάτων τους. Λειτουργεί με κέντρα στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη, το Βόλο, την Κοζάνη και την Αλεξανδρούπολη, ενώ έχει αναπτύξει δραστηριότητες και σε πολλές άλλες πόλεις.

Το όραμα της ΑΡΣΙΣ είναι μία κοινωνία με ίσες ευκαιρίες για όλους τους νέους και σεβασμό στα δικαιώματά τους, όπως αυτά αναφέρονται στην ελληνική και διεθνή νομοθεσία, ιδίως τη Διεθνή Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

Αποστολή της ΑΡΣΙΣ είναι η ανάληψη δράσεων για την πρόληψη του κοινωνικού αποκλεισμού των νέων. Στο πλαίσιο αυτό, αναπτύσσει μεθοδολογίες και εργαλεία για την υποστήριξη των νέων, οργανώνει και συμμετέχει σε δίκτυα, συνεργάζεται με δημόσιες υπηρεσίες και μη κυβερνητικές οργανώσεις και διατυπώνει προτάσεις στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής για τα παιδιά και τους νέους.

Η ΑΡΣΙΣ δουλεύει κυρίως με νέους και νέες ηλικίας 15 έως 21 χρονών, και κατά περίπτωση με μικρότερα παιδιά ή μεγαλύτερα πρόσωπα που βιώνουν συνθήκες ζωής επιβαρυντικές για την ομαλή προσωπική τους ανάπτυξη και την πρόσβαση τους στα κοινωνικά αγαθά. Συνθήκες, όπως η ανεπαρκής υποστήριξη από την οικογένεια, η παραμέληση, η κακοποίηση, η εκμετάλλευση, η απόρριψη από το εκπαιδευτικό σύστημα, η μετανάστευση, η προσφυγιά, η έλλειψη στέγης, η ανεργία, η σύγκρουση με το νόμο, η διαβίωση σε ιδρύματα ή σωφρονιστικά καταστήματα, κ.α.

Η ΑΡΣΙΣ πλαισιώνεται από ειδικευμένα στελέχη και εκπαιδευμένους εθελοντές και δουλεύει με βάση τις συλλογικές αξίες της κοινωνικής αλληλεγγύης, της αποδοχής, της δημοκρατίας και του αμοιβαίου σεβασμού. Στο γραφείο της κάθε πόλης όπου δραστηριοποιείται, υπάρχει ομάδα στελεχών που μοιράζονται τις ευθύνες σχεδιασμού, ανάπτυξης και παρακολούθησης του έργου της. Οι εθελοντές εντάσσονται σε ομάδες και εποπτεύονται από τα υπεύθυνα στελέχη.

Η ΑΡΣΙΣ συναντά τους πολίτες για να μοιραστεί μαζί τους τις κατακτήσεις, τους προβληματισμούς και τις προτάσεις της, με στόχο την συμμετοχή τους στην προσπάθεια βελτίωσης της θέσης και του ρόλου των νέων στην κοινωνία.

Η ΑΡΣΙΣ πιστεύει ότι οι νέοι μπορούν να νικήσουν τις συνθήκες που τους οδηγούν στην απομόνωση. Αρκεί στην προσπάθεια αυτή να είμαστε μαζί τους. (Μ.Κ.Ο ΑΙΤΗΜΑ, <http://aitima.gr/el/page/aitima>, 3/9/2013)

2.4.3 Κέντρο Ημέρας «Βαβέλ»

Το Κέντρο Ημέρας “Babel” είναι μονάδα ψυχικής υγείας και έχει στόχο την εξυπηρέτηση των αναγκών ψυχικής υγείας μεταναστών οι οποίοι διαμένουν στην Αθήνα. Συγκεκριμένα, περιοχή ευθύνης του Κέντρου Ημέρας “Babel” είναι η Κυψέλη και η Άνω

Κυψέλη, το Πολύγωνο, η Λαμπρινή, τα Άνω Πατήσια, η περιοχή Προμπονά, και ο Δήμος Γαλατσίου. Είναι ευνόητο πως αιτήματα από κατοίκους άλλων περιοχών γίνονται δεκτά και αντιμετωπίζονται κατά περίπτωση. Προτεραιότητα του Κέντρου Ημέρας “Babel” είναι η ενεργητική προσέγγιση των μεταναστών, είτε αυτοί αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας είτε βιώνουν συνθήκες που ευνοούν την εμφάνιση-εκδήλωση αυτών των προβλημάτων. Για την επίτευξη των στόχων του το Κέντρο Ημέρας “Babel” αναπτύσσει ποικιλία δράσεων στις οποίες συμπεριλαμβάνονται:

- Η καταπολέμηση του διπλού στίγματος που αφορά τις προκαταλήψεις για την ψυχική ασθένεια και το «μετανάστη» (ευαισθητοποίηση κοινότητας, ενημέρωση στελεχών υπηρεσιών)
- Η ανάπτυξη σχέσεων και επαφών με τις μεταναστευτικές κοινότητες
- Η δημιουργία δικτύου υπηρεσιών (Μ.Κ.Ο., κρατικές υπηρεσίες) με στόχο την αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση των χρηστών των υπηρεσιών
- Η δημιουργία ομάδων υποστήριξης και ενδυνάμωσης των μεταναστών με προβλήματα ψυχικής υγείας και των φροντιστών τους
- Η διοργάνωση και η συμμετοχή σε ενημερωτικές, εκπαιδευτικές & ερευνητικές δραστηριότητες
- Η διοργάνωση και η συμμετοχή σε ενημερωτικές, εκπαιδευτικές & ερευνητικές δραστηριότητες
- Η χρήση της μονάδας ως ανοιχτού χώρου κοινωνικοποίησης, ανάπτυξης σχέσεων / ανταλλαγών και διεξαγωγής εκδηλώσεων.

Οι υπηρεσίες που παρέχονται από το Κέντρο Ημέρας “Babel” είναι:

- Διάγνωση, θεραπευτική αντιμετώπιση και ψυχοκοινωνική αποκατάσταση ψυχικών διαταραχών
- Συστηματική παρακολούθηση ατόμων με ψυχική διαταραχή
- Οργάνωση ημερήσιας φροντίδας, εξατομικευμένη συνοδεία
- Συμβουλευτική ατόμων, οικογενειών, ομάδων, οργανισμών
- Ενημέρωση σε θέματα ψυχικής υγείας

- Ευαισθητοποίηση προσώπων – κλειδιών και οργανισμών σε θέματα που άπτονται των ιδιαιτεροτήτων των μεταναστών με προβλήματα ψυχικής υγείας.

Το Κέντρο Ημέρας “Babel” παρέχει τις υπηρεσίες του σε ατομικό, οικογενειακό και συλλογικό επίπεδο. (Μ.Κ.Ο Κέντρο Ημέρας Βαβέλ, <http://www.syn-eirmos.gr/babel/> , 3/9/2013)

2.4.4 Γιατροί του Κόσμου

Οι Γιατροί του Κόσμου Ελλάδας δημιουργήθηκαν το 1990 και αποτελούν μία γνήσια Ελληνική Οργάνωση που ακολουθεί το δικό της μονοπάτι βασιζόμενη στις ιδιαιτερότητες της Ελλάδας, διατηρώντας την οικονομική και διοικητική της ανεξαρτησία. Ταυτόχρονα, ωστόσο, παραμένουν μέρος του Διεθνούς Δικτύου των ΓτΚ το οποίο αποτελείται από 14 συνολικά τμήματα (Γερμανία, Βέλγιο, Ισπανία, Γαλλία, Ελλάδα, Ολλανδία, Πορτογαλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Η.Π.Α. Σουηδία, Ελβετία, Καναδάς, Ιαπωνία και Αργεντινή).

Απασχολούν ιατρικό, παραϊατρικό, καθώς και διοικητικό και τεχνικό προσωπικό με σκοπό να αναλάβει ανθρωπιστική δράση. Κινητήρια αρχή της οργάνωσης είναι ότι κάθε ανθρώπινη ύπαρξη έχει δικαίωμα στην ανθρωπιστική βοήθεια, ανεξάρτητα από φύλο, θρησκεία, ιδεολογία ή πολιτική πεποίθηση. Κατά συνέπεια, οι Γιατροί του Κόσμου δρουν με βάση τις αρχές της ουδετερότητας και της αμεροληψίας. Το γεγονός όμως ότι διατηρούν την ουδετερότητά τους, δεν τους εμποδίζει από το να μιλούν ανοιχτά για την καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων όταν οι ίδιοι γίνονται αυτόπτες μάρτυρες. Όπου αυτό είναι δυνατόν, οι Γιατροί του Κόσμου θα επισημαίνουν τους κινδύνους από ανάλογες καταπατήσεις, είτε μέσω της σιωπηλής διπλωματίας, είτε με τη βοήθεια των ΜΜΕ.

Οι Γιατροί του Κόσμου σαν ανεξάρτητη Μη Κυβερνητική Οργάνωση, στηρίζει την επιχειρησιακή της δράση στην ευέλικτη και στοχευμένη ανθρωπιστική βοήθεια προς τους πληθυσμούς που βρίσκονται σε κίνδυνο.

Η πρώτη αποστολή των Γιατρών του Κόσμου είναι να θεραπεύσουν. Οι εθελοντές της οργάνωσης δεσμεύονται να προσφέρουν βοήθεια σε όλους τους ευάλωτους πληθυσμούς στον κόσμο αλλά και στην Ελλάδα, όπως: θύματα φυσικών καταστροφών, λιμών, ασθενειών, θύματα εμπόλεμων συγκρούσεων, πολιτικής βίας, πρόσφυγες, εκπατρισμένους, μειονότητες, παιδιά του δρόμου, τοξικοεξαρτημένους και γενικότερα σε όλους τους ανθρώπους που αδυνατούν να έχουν πρόσβαση στην ιατρική φροντίδα.

Μέσω της οργάνωσης «Γιατροί του κόσμου» λειτουργούν:

- **Προγράμματα ιατροφαρμακευτικής και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης**

Το πρόγραμμα «Ανοιχτό Πολυϊατρείο» λειτουργεί με βασικό στόχο την παροχή πρωτοβάθμιας ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και ψυχολογικής υποστήριξης σε άτομα τα οποία δεν έχουν πρόσβαση στο Εθνικό Σύστημα Υγείας, όπως μετανάστες και πρόσφυγες που δεν διαθέτουν νόμιμα έγγραφα παραμονής στη χώρα, αλλά και άπορους, ανασφάλιστους, αστέγους και Ρομά.

- **Πρόγραμμα των Γιατρών του Κόσμου για την ευάλωτη ομάδα των τοξικοεξαρτημένων**

Το πρόγραμμα «Δρόμοι της Αθήνας» λειτουργεί από το 2000 με στόχο τη μείωση της βλάβης και την παροχή πρωτοβάθμιας ιατρικής φροντίδας και ψυχοκοινωνικής συμβουλευτικής σε χρήστες ουσιών. Η κινητή μονάδα του Προγράμματος, με ομάδες εθελοντών της Οργάνωσης, επισκέπτονται σε εβδομαδιαία βάση την πλατεία της Ομόνοιας, τόπο συνάντησης των χρηστών και με τη μέθοδο του «streetwork», δηλαδή της εργασίας στο δρόμο, τους προσεγγίζουν θέλοντας να παρέμβουν στα άμεσα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τόσο λόγω της χρήσης όσο και των συνθηκών διαβίωσής τους. Η ανάγκη, μιας τέτοιου είδους παρέμβασης, κρίνεται σημαντική καθώς ο συγκεκριμένος πληθυσμός αποτελείται από ανθρώπους οι οποίοι στερούνται υποστηρικτικού περιβάλλοντος, ζουν σε επισφαλείς συνθήκες, υποσιτίζονται και έχουν μειωμένη πρόσβαση στο Σύστημα Υγείας.

- **Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και ψυχοκοινωνική στήριξη στη μειονότητα «Ρομά»**

Οι Γιατροί του Κόσμου μέσω της Κινητής Ιατρικής Μονάδας «Ρομά» υποστηρίζουν την ευπαθή κοινωνική ομάδα των «Ρομά» στην ελληνική επικράτεια, πραγματοποιώντας ένα πρόγραμμα δωρεάν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και ψυχοκοινωνικής στήριξης. Βασικοί άξονες του Προγράμματος αποτελούν η εμβολιαστική κάλυψη του παιδικού πληθυσμού, η προληπτική φροντίδα, η αγωγή υγείας, η καταγραφή των στοιχείων και των αναγκών του πληθυσμού για υγειονομική και επιδημιολογική μελέτη, αλλά και οι παραπομπές στις αρμόδιες υπηρεσίες για περαιτέρω ιατρική φροντίδα και κοινωνική στήριξη όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο.

Εκτός από τα παραπάνω προγράμματα που λειτουργούν και οι εξής δομές :

1. **Φαρμακείο**, Από τότε και ως σήμερα παρέχει ανελλιπώς δωρεάν φαρμακευτική αγωγή σε περισσότερους από 50 ασθενείς την ημέρα, πρόσφυγες, μετανάστες, αλλά και Έλληνες, με περιορισμένη πρόσβαση στο σύστημα υγείας. Το Φαρμακείο πλαισιώνεται από έμπειρους εθελοντές φαρμακοποιούς της Οργάνωσης που

καθημερινά προσφέρουν τις υπηρεσίες τους. Επίσης, διαθέτει ευρύ φάσμα φαρμάκων, καλύπτοντας τις ανάγκες των περισσότερων ασθενών που επισκέπτονται το Πολυιατρείο. Το ιατροφαρμακευτικό υλικό προέρχεται από δωρεές μελών της Οργάνωσης καθώς και εταιρειών που δραστηριοποιούνται στον κλάδο. Το Φαρμακείο αποτελεί βασικό κομμάτι των αποστολών της Οργάνωσης στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

2. **Κοινωνική Υπηρεσία.** Το τμήμα της Κοινωνικής Υπηρεσίας των Γιατρών του Κόσμου παρέχει υπηρεσίες κοινωνικής υποστήριξης και συμβουλευτικής στους εξυπηρετούμενους της Οργάνωσης, σύμφωνα με τις αρχές της Διαμεθοδικής Κοινωνικής Εργασίας και σε συνεργασία με ένα οργανωμένο δίκτυο κρατικών υπηρεσιών και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Στόχος της Κοινωνικής Υπηρεσίας είναι η εξατομικευμένη αντιμετώπιση των αναγκών των εξυπηρετούμενων. Η Κοινωνική Υπηρεσία λειτουργεί καθημερινά στοχεύοντας στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων και δυσκολιών τόσο των φιλοξενούμενων του Ξενώνα, όσο και όσων απευθύνονται σε αυτήν μέσω του Πολυιατρείου. Το τμήμα προσπαθεί να εντάξει τα άτομα αυτά στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο και να τους εξασφαλίσει μια ποιότητα ζωής που θα ανταποκρίνεται στις βασικές τους ανάγκες.
3. **Τμήμα Ψυχοκοινωνικής Υποστήριξης.** Το Ψυχοκοινωνικό τμήμα των Γιατρών του Κόσμου έχει ως στόχο να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη ανάγκη ψυχολογικής υποστήριξης των μεταναστών και άλλων ευάλωτων κοινωνικά ομάδων, οι οποίοι λόγω διαφόρων κοινωνικοοικονομικών συνθηκών δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση σε δημόσιους ή ιδιωτικούς τομείς για την ψυχική υγεία. Το τμήμα λειτουργεί καθημερινά τα πρωινά και δυο απογεύματα στο πλαίσιο του ωραρίου του Πολυιατρείου της Οργάνωσης. Ο ρόλος του Τμήματος είναι πρώτα η εκτίμηση των αναγκών του κάθε ατόμου και κατόπιν είτε η εισαγωγή του στο πρόγραμμα, με την παροχή βραχείας ψυχοθεραπείας και κοινωνικής υποστήριξης, είτε η παραπομπή του σε κάποιον άλλο φορέα, εάν κριθεί ότι χρήζει πιο εξειδικευμένης βοήθειας.
4. **"Ξενώνας Φιλοξενίας και Υποδοχής Αιτούντων Άσυλο-Πρόγραμμα φιλοξενίας και κοινωνικής στήριξης προσφύγων των Γιατρών του Κόσμου**

Πρόγραμμα φιλοξενίας και κοινωνικής στήριξης προσφύγων των Γιατρών του Κόσμου

Οι Γιατροί του Κόσμου μετέτρεψαν το χώρο τους σε στέγη φιλοξενίας και υποδοχής προσφύγων, αιτούντων άσυλο σε ένα Πρόγραμμα που στοχεύει στην κάλυψη των βασικών αναγκών που προκύπτουν κατά το πρώτο διάστημα παραμονής τους στη χώρα μας. Ο Ξενώνας, ο οποίος λειτουργεί από το 2001, παρέχει στέγαση, τροφή, πρωτοβάθμια

ιατροφαρμακευτική περίθαλψη από το Ανοιχτό Πολυϊατρείο, καθώς και προληπτική φροντίδα και αγωγή υγείας. Το Πρόγραμμα, στεγάζεται στο κεντρικό κτίριο των Γιατρών του Κόσμου, έχει δυναμικότητα 70 ατόμων, είναι ομαδικής διαβίωσης, 24ωρης κάλυψης και παρέχει φιλοξενία από 2 μέχρι 12 μήνες. Ο προσωρινός χαρακτήρας της φιλοξενίας, καθώς και η ενθάρρυνση της δυναμικής κοινωνικής ένταξης των φιλοξενουμένων, αποβλέπουν στην αποτροπή φαινομένων παθητικότητας και ιδρυματοποίησης. Ο Ξενώνας παρέχει στους επωφελούμενους ένα μεγάλο εύρος υπηρεσιών όπως στέγαση, τροφή, παροχή ειδών πρώτης ανάγκης, πρωτοβάθμια ιατρική περίθαλψη, φαρμακευτική αγωγή, προληπτική φροντίδα και αγωγή υγείας, κοινωνική και νομική συμβουλευτική, παροχή ψυχολογικής στήριξης, ενημέρωση σε θέματα υγείας και υγιεινής, καθώς και εκμάθηση ελληνικής γλώσσας και υπολογιστών, δημιουργική απασχόληση και συμμετοχή σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες.(Μ.Κ.Ο Γιατροί του Κόσμου, <http://mdmgreece.gr/>, 3/9/2013)

2.4.5 ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός είναι ο μεγαλύτερος μη κυβερνητικός οργανισμός στην Ελλάδα με σύνθετο έργο που βασίζεται στην εθελοντική δράση και την άμεση ανταπόκριση των πολιτών. Κινητοποιείται στοχεύοντας πάντα στην ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου σε περιόδους πολέμου και ειρήνης, στηρίζοντας τραυματίες, ασθενείς, πρόσφυγες, ηλικιωμένους, ανθρώπους με οικονομικές δυσκολίες και άτομα από κάθε εύρωστη ομάδα του πληθυσμού. Η δράση του έχει συνδεθεί με την επαγρύπνηση, την αλληλεγγύη και τη φιλαλληλία και είναι συνώνυμη της αφιλοκερδούς προσφοράς και της ανιδιοτέλειας.

Οι βασικοί σκοποί και στόχοι του Ε.Ε.Σ. είναι:

- Σε καιρό πολέμου: η συνδρομή και επικουρία στο έργο της Στρατιωτικής Υγειονομικής Υπηρεσίας, η νοσηλευτική περίθαλψη τραυματιών και ασθενών, καθώς και η προστασία των αιχμαλώτων, του άμαχου πληθυσμού και των θυμάτων πολέμου.
- Σε καιρό ειρήνης: η αρωγή και συμπαράσταση στα θύματα θεομηνιών και επιδημιών, καθώς και η αυτόνομη ή σε συνεργασία με το Κράτος και κοινωνικούς φορείς, ανθρωπιστική δραστηριότητα.

Από το 1877 έως σήμερα, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός συνεχίζει άκοπα να επιτελεί το ανθρωπιστικό του έργο φροντίζοντας τις πιο αδύναμες πληθυσμιακές ομάδες της χώρας. Σε συνεργασία με άλλους θεσμικούς φορείς, κρατικούς και μη, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός είναι στο πλευρό κάθε ανθρώπου, οικογένειας ή ομάδας που αντιμετωπίζει

δυσκολίες χωρίς να θέτει φυλετικά, εθνικά ή οικονομικής κατάστασης όρια στη δράση του. Παράλληλα, όταν και όποτε υπάρχει ανάγκη στο εξωτερικό, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός ενεργοποιείται σε συνεργασία με τους Εθνικούς Συλλόγους άλλων χωρών για την αποστολή διεθνούς βοήθειας.

Με βαθιά ανθρωπιστικά ιδανικά και με αίσθημα ευθύνης, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός ήταν και είναι παρών στα σημαντικότερα ιστορικά γεγονότα της Ελλάδας αλλά και διεθνώς, και συνεχίζει να επιτελεί το σύνθετο ανθρωπιστικό έργο πάντα με στόχο τον άνθρωπο και πάντα με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο. (Μ.Κ.Ο Ερυθρός Σταυρός, <http://mdmgreece.gr/>, 3/9/2013)

2.4.6 Δίκτυο Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών

Το Δίκτυο Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών δημιουργήθηκε στις 18 Μαρτίου του 1995 με πρωτοβουλία του Δικτύου για τα Πολιτικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, την περίοδο που ξεκίνησε η μαζική μετανάστευση προς την Ελλάδα, κυρίως από τις Βαλκανικές χώρες. Απαρτίστηκε από άτομα που είχαν συμμετάσχει σε πρωτοβουλίες και επιτροπές για τα δικαιώματα των πολιτικών και οικονομικών προσφύγων και των μειονοτήτων, μέλη πολιτικών οργανώσεων, μετανάστες/ριες και πρόσφυγες, με στόχο: την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας πάνω στα προβλήματα των μεταναστών και προσφύγων στην Ελλάδα, την ανάδειξη των πολιτικών παραμέτρων του προσφυγικού και του μεταναστευτικού ζητήματος, την υπεράσπιση του πολιτικού ασύλου και των δικαιωμάτων των μεταναστών, την παρέμβαση σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο και την οργάνωση δομών αλληλεγγύης, την αναχαίτιση του ανερχόμενου κρατικού και κοινωνικού ρατσισμού, τη στήριξη στις υπάρχουσες μορφές οργάνωσης και την ώθηση μεταναστών και προσφύγων στη δημιουργία συλλογικών οργάνων. Από την πρώτη στιγμή το Δίκτυο πρωτοστατεί στις κινητοποιήσεις και η καμπάνια για τη νομιμοποίηση αποτελεί κεντρικό άξονα της δράσης του. Οι θέσεις του συμβάλλουν καθοριστικά στη διαμόρφωση πολιτικών θέσεων εκ μέρους πολιτικών, συνδικαλιστικών και κοινωνικών οργανώσεων, με βασικό πολιτικό αίτημα τη νομιμοποίηση όλων των μεταναστών και το πολιτικό άσυλο. Αίτημα που, από την πρώτη εκδήλωση για τη νομιμοποίηση που έγινε στο Πολυτεχνείο το Μάρτη του 1996 μέχρι την τελευταία διαδήλωση στις 2 Δεκεμβρίου του 2006, συνεχίζει να είναι κεντρικό αίτημα του μεταναστευτικού κινήματος. Επειδή η αντίσταση στο ρατσισμό, η αποδοχή του άλλου και η αλληλεγγύη κατακτώνται βήμα- βήμα, μέσα από την καθημερινή πρακτική αλλά και τις κοινές δραστηριότητες και διεκδικήσεις τον Μάη του 1997 αρχίζει να λειτουργεί το Στέκι των Μεταναστών, στην οδό Βαλτετσίου 35. Ένας χώρος ο οποίος ενθαρρύνει την ουσιαστική γνωριμία αλλά και την καλλιέργεια δεσμών μεταξύ ελλήνων και μεταναστών, που προωθεί

την πολυπολιτισμικότητα στην πράξη. Ένας χώρος ο οποίος μέσα στα χρόνια έχει φιλοξενήσει εκατοντάδες συζητήσεις και συνελεύσεις, προβολές ταινιών και εκθέσεις, ενώ λειτουργεί σαν σημείο αναφοράς του αντιρατσιστικού και μεταναστευτικού κινήματος όχι μόνο για την Αθήνα αλλά και για ολόκληρη την Ελλάδα. Επίσης, στον ίδιο χώρο, ξεκινούν μαθήματα ελληνικής γλώσσας για μετανάστες και πρόσφυγες από την ομάδα εθελοντών δασκάλων «Τα Πίσω Θρανία» που συγκροτήθηκε το 1999. Στόχος της ομάδας είναι η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε ενήλικες πρόσφυγες και μετανάστες αλλά και οι παρεμβάσεις σε ευρύτερα θέματα που αφορούν την εκπαίδευση αλλοδαπών στο ελληνικό σχολείο. Φέτος λειτουργούν καθημερινά τρία τμήματα εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας κάθε απόγευμα στο χώρο του Στεκιού.

2.4.7 Συνήγορος του Πολίτη

Συνήγορος και δικαιώματα του ανθρώπου

Ο Συνήγορος του Πολίτη, από την αποστολή που τάσσει σε αυτόν ο νόμος, είναι και Συνήγορος των δικαιωμάτων. Δικαιώματα όμως ο νόμος αναγνωρίζει όχι μόνο στους πολίτες της χώρας μας αλλά και στους πολίτες άλλων χωρών ή ακόμη και σε όσους δεν διαθέτουν καμία ιθαγένεια. Ορισμένα δε δικαιώματα, που είναι θεμελιώδη για την αξιοπρέπεια ενός προσώπου, το Σύνταγμα τα κατοχυρώνει επί ίσοις όροις για τον καθένα, για μόνον τον λόγο του ότι είναι άνθρωπος. Αυτά είναι κατ' εξοχήν τα λεγόμενα «δικαιώματα του ανθρώπου».

Αποτελεί ασφαλώς προτεραιότητα κάθε κράτους να προστατεύει κατ' αρχήν τους πολίτες του και να μεριμνά για αυτούς, όπου και αν βρίσκονται. Όταν όμως διακυβεύονται δικαιώματα του ανθρώπου, την προστασία του οφείλει να την παρέχει εξ ίσου και σε όσους αλλοδαπούς φιλοξενεί στην επικράτειά του. Πριν και από αυτό, όμως, οφείλει εξ ίσου το κράτος να αποφεύγει να πλήττει το ίδιο τέτοια δικαιώματα, είτε φορείς τους είναι ημεδαποί είτε αλλοδαποί.

Μετανάστες, πρόσφυγες, ομογενείς και ανιθαγενείς

Τα τελευταία χρόνια η Ελλάδα γνώρισε μια πρωτόγνωρη στη σύγχρονη ιστορία της εισροή αλλοδαπών οι οποίοι, πιεσμένοι από την ανέχεια, τους πολέμους, τις διώξεις, την ανεργία και την έλλειψη ευκαιριών στη χώρα τους, αναζητούν εδώ εργασία και ένα καλύτερο μέλλον. Αρκετοί από αυτούς διαμένουν στη χώρα μας εδώ και καιρό και την βλέπουν πλέον, ιδίως τα παιδιά τους που γεννήθηκαν εδώ, ως δεύτερη πατρίδα. Έχουν έτσι την εύλογη προσδοκία, εφ' όσον οι ίδιοι ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της χώρας υποδοχής, να τυγχάνουν, από ένα σημείο και μετά, καλύτερης μεταχείρισης από τους υπόλοιπους

αλλοδαπούς. Στον βαθμό μάλιστα που εντείνεται και η ένταξη του αλλοδαπού στην κοινωνική ζωή, η διαφορετική αυτή μεταχείριση ευλόγως έχει ως ενδεχόμενη κατάληξη την απόκτηση. (<http://mdmgreece.gr/>, 03/9/2013)

2.4.8 Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου

Η ΕΕΔΑ αποτελεί συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας σε θέματα προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, που συνεστήθη σύμφωνα με τις Αρχές του Παρισιού.

Σκοπός της ΕΕΔΑ είναι η συνεχής επισήμανση σε όλα τα όργανα της Πολιτείας της ανάγκης αποτελεσματικής κατοχύρωσης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου όλων όσων διαβιούν στην ελληνική επικράτεια.

Σύμφωνα με τον ιδρυτικό της Νόμο η ΕΕΔΑ έχει τις ακόλουθες καθ' ύλην αρμοδιότητες:

(α) Την εξέταση ζητημάτων που αφορούν στην προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου τα οποία εγείρει είτε η Κυβέρνηση είτε η Διάσκεψη των Προέδρων της Βουλής ή προτείνονται από τα μέλη της ή από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

(β) Την υποβολή συστάσεων και προτάσεων, την εκπόνηση μελετών, την υποβολή εκθέσεων και γνωμοδοτήσεων για τη λήψη νομοθετικών, διοικητικών ή άλλων μέτρων που συμβάλλουν στη βελτίωση της προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

(γ) Την ανάπτυξη πρωτοβουλιών για τη ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, και των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης σε θέματα σεβασμού των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

(δ) Την ανάληψη πρωτοβουλιών για την καλλιέργεια του σεβασμού των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος.

(ε) Τη διατήρηση μόνιμης επικοινωνίας και συνεργασίας με διεθνείς οργανισμούς, παρεμφερή όργανα άλλων χωρών, καθώς και εθνικές ή διεθνείς Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

(στ) Την γνωμοδότηση για εκθέσεις που πρόκειται να υποβάλει η χώρα σε διεθνείς οργανισμούς για θέματα προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

(ζ) Τη δημόσια γνωστοποίηση των θέσεων της ΕΕΔΑ με κάθε πρόσφορο τρόπο.

(η) Την σύνταξη ετήσιας έκθεσης για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

(θ) Την οργάνωση Κέντρου Τεκμηρίωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

(ι) Την εξέταση της προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις του διεθνούς δικαίου για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και τη σχετική γνωμοδότηση προς τα αρμόδια όργανα της Πολιτείας. (<http://www.nchr.gr/>, 03/9/2013)

2.4.9 Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες

Αποστολή της οργάνωσης είναι η προάσπιση των δικαιωμάτων των ανθρώπων που δικαιούνται προστασία στη χώρα μας, καθώς και η ομαλή ένταξή τους στην τοπική κοινωνία. Πρόσφυγες και γενικότερα δικαιούχοι διεθνούς προστασίας - ιδίως ευάλωτες περιπτώσεις όπως οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, τα θύματα trafficking, τα θύματα βασανιστηρίων κ.ά. - αποτελούν τον εξυπηρετούμενο πληθυσμό του ΕΣΠ και λαμβάνουν από το εξειδικευμένο προσωπικό του την απαραίτητη κοινωνική και νομική συμβουλευτική και στήριξη ώστε να κατορθώσουν να θέσουν τα θεμέλια μίας νέας ζωής χωρίς φόβο διωγμού.

Το θέμα της προστασίας (της παροχής ασύλου) στην Ελλάδα είναι άκρως προβληματικό. Η χώρα μας αποτελεί τον πρώτο σταθμό ενός μεγάλου και δύσκολα διαχειρίσιμου αριθμού προσφύγων και μεταναστών γενικότερα, οι οποίοι ευελπιστούν να εισέλθουν στην ΕΕ περνώντας τα χερσαία σύνορα Ελλάδας – Τουρκίας ή διαπλέοντας τη Μεσόγειο. Πολλοί μάλιστα δεν τα καταφέρνουν, χάνοντας καθημερινά τη ζωή τους στη διάρκεια αυτού του επικίνδυνου ταξιδιού.

Οι πρόσφυγες έρχονται στη χώρα μας με σκοπό να κάνουν μια νέα αρχή χωρίς να κινδυνεύει η ζωή τους. Οι άνθρωποι αυτοί, δικαιούνται διεθνή προστασία και η Ελλάδα υποχρεούται να τους την παρέχει βάσει του εθνικού, ευρωπαϊκού και διεθνούς δικαίου. Ωστόσο, μετανάστες και πρόσφυγες στην Ελλάδα βρίσκονται εξαρχής αντιμέτωποι με την παντελή απουσία μεταναστευτικής πολιτικής, με σχεδόν ανύπαρκτες συνθήκες υποδοχής, με άθλιες συνθήκες κράτησης και -ειδικά οι τελευταίοι- με μια ιδιαίτερα δυσπρόσβατη διαδικασία ασύλου, που τους εμποδίζει να καταθέσουν το αίτημα ασύλου τους επί σειρά μηνών.

Επιπλέον, παγιδεύονται στην Ελλάδα ακόμη και όταν δεν επιθυμούν να παραμείνουν εδώ εξαιτίας του Κανονισμού «Δουβλίνο II»*

Για τα λόγο αυτό, σε κάθε στάδιο της διαδικασίας για την παροχή διεθνούς προστασίας, το ΕΣΠ παρεμβαίνει για να εξασφαλίσει την πρόσβαση των αιτούντων άσυλο

στη διαδικασία ασύλου αλλά και για να συμβάλει στην κάλυψη αναγκών οι οποίες, αν και αποτελούν ευθύνη της Πολιτείας και παρά το ότι επείγουν, παραμένουν εκκρεμείς.

Το ζήτημα της διαδικασίας ασύλου στην Ελλάδα, καθώς και οι άθλιες συνθήκες στα κέντρα κράτησης ή προσωρινής υποδοχής αιτούντων άσυλο αποτελούν τα βασικότερα αίτια καταδίκης της χώρας μας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, καθώς παρατηρείται συστηματικά η παραβίαση θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις ελληνικές αρχές. Με γνώμονα πάντα την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του εν λόγω πληθυσμού, το ΕΣΠ επεμβαίνει για την εξασφάλισή τους ενώ παράλληλα καταγγέλλει τυχόν σχετικές παραβιάσεις ασκώντας ταυτόχρονα πίεση για τη βελτίωση του θεσμικού πλαισίου υπέρ των δικαιούχων διεθνούς προστασίας.

Επιπλέον το ΕΣΠ ενεργοποιείται κατά της ξενοφοβίας και κατά των κρουσμάτων ρατσιστικής βίας εναντίον προσφύγων και μεταναστών, που τα τελευταία χρόνια έχουν παρουσιάσει ραγδαία και ανησυχητική αύξηση. Για άλλη μια φορά, το ΕΣΠ λαμβάνει ενεργά θέση οργανώνοντας εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης (σεμινάρια, επισκέψεις σε σχολεία κ.α.) αλλά και αναλαμβάνοντας την καταγγελία και αναφορά περιστατικών ρατσιστικής βίας καθώς και τη νομική υπεράσπιση των θυμάτων. (<http://www.gcr.gr/index.php/el/>, 03/9/2013)

2.4.10 Ελληνικό Φόρουμ Μεταναστών

Το Ελληνικό Φόρουμ Μεταναστών είναι Δίκτυο Μεταναστευτικών Οργανώσεων (Κοινοτήτων). Ιδρύθηκε τον Σεπτέμβριο 2002 από 9 Κοινότητες. Τα μέλη του σήμερα είναι 40 οργανώσεις.

Κύριος στόχος του ΕΦΜ είναι να συμβάλλει στην δύσκολη και μακρά διαδικασία κοινωνικής ένταξης των μεταναστών στην Ελληνική κοινωνία. Η ιδέα αυτή βασίζεται στην πεποίθηση (άποψη) ότι η διαδικασία αυτή είναι δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς την εμπλοκή της ίδιας ομάδας στόχου, δηλαδή οι ίδιοι οι μετανάστες. Από την άλλη όμως αυτό σημαίνει ότι οι μετανάστες να αντιλαμβάνονται ότι έχουν ευθύνη χρέος να αναλάβουν τις ευθύνες τους.

Για να πραγματοποιεί το στόχο του Το ΕΦΜ δρά σε τέσσερις άξονες:

1. Καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για συνεχή βελτίωση των πολιτικών που αφορούν τους μετανάστες όπως ο ισχύον νόμος περί αλλοδαπών 3386/2005 (ή αλλιώς ο μεταναστευτικός νόμος) που ρυθμίζει όλες τις πτυχές της ζωής των αλλοδαπών στην Ελλάδα

αλλά και στην Ε.Ε. Η περισσότερη δουλειά γίνεται προς το Υπουργείο Εσωτερικών γιατί είναι το αρμόδιο υπουργείο για θέματα μεταναστών. Ο τομέας αυτός όμως δεν αφορά μόνο το μεταναστευτικό νόμο αλλά μεγάλο φάσμα νόμων που επηρεάζουν αρνητικά τους μετανάστες, όπως για παράδειγμα ο κώδικας δήμων και κοινοτήτων που στερεί όλα τα παιδιά των μεταναστών που γεννιούνται στην Ελλάδα από το δικαίωμα να έχουν απλό πιστοποιητικό γέννησης. Τα εργαλεία που χρησιμοποιεί το ΕΦΜ είναι τα υπομνήματα, συνεντεύξεις τύπου, διαδηλώσεις, συναντήσεις με τα αρμόδια υπουργεία κτλ.

2. Καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια για να βελτιώσει την εικόνα του μετανάστη φέρνοντάς του πιο κοντά από την κοινωνία. Κύριο εργαλείο για την υλοποίηση αυτού του έργου είναι η οργάνωση μόνον ή σε συνεργασία με άλλους φορείς πολιτιστικών εκδηλώσεων κάθε είδους. Η πιο σημαντική εκδήλωση που συνδιοργανώνει το ΕΦΜ είναι το Αντιρατσιστικό Φεστιβάλ εδώ και 11 χρόνια. Το Φεστιβάλ αυτό που έχει γίνει θεσμός πιά θεωρείται σήμερα ένα από τα μεγαλύτερα στο είδος του σ όλη την Ελλάδα. Το 2006 για παράδειγμα συμμετείχαν 120 Ελληνικές η κυβερνητικές Οργανώσεις και 40 μεταναστευτικές συλλόγους ενώ ο συνολικός αριθμός των επισκεπτών ξεπέρασε τα 25.000 άτομα. Τα τελευταία χρόνια έχει απλωθεί το φεστιβάλ σε πολλές πόλεις της Ελλάδας όπως Θεσσαλονίκη, Ρέθυμνο και Ηράκλειο στη Κρήτη.

3. Παράλληλα δημιουργούν και ενισχύουν συνεχώς πολλαπλές σταθερές σχέσεις με διάφορους φορείς στην Ελλάδα και στην Ε.Ε. ειδικότερα με τα συνδικάτα και τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Σ' αυτό τον τομέα η πιο ουσιαστική εξέλιξη που καταφέρανε κατά την γνώμη τους είναι η δημιουργία της Γραμματείας Μεταναστών δίπλα στις άλλες γραμματείες στην ΓΣΕΕ (βεβαίως με την συνεργασία του ιδίου του συνδικαλιστικού κινήματος. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση ήδη είναι μέλος στο Πανευρωπαϊκό Δίκτυο Κατά του Ρατσισμού. Συμμετέχουν επίσης στην Εθνική Αντιπροσωπία Κατά των Διακρίσεων και στην Πλατφόρμα Ευρωπαϊκός Διάλογος για την Μετανάστευση.

4. Τέλος η ενθάρρυνση των διαφόρων ομάδων μεταναστών να αυτο-οργανωθούν και στην συνέχεια παρέχει ο φορέας κάθε δυνατή υποστήριξη με σειρά δράσεων με σκοπό της ενδυνάμωσης των ομάδων κυρίως οι αρχηγοί ομάδων έτσι ώστε να ανέβει ποιοτικά ο δημόσιος λόγος των μεταναστών και η διαπραγματευτική τους ικανότητα.

Το ΕΦΜ θεωρεί ότι αυτή η δράση είναι η πιο σημαντική από όλες γιατί πιστεύει ότι οι οργανώσεις των μεταναστών είναι και θα είναι πάντα το κύριο μέσο επικοινωνίας με την κοινωνία, και αναπόσπαστο κομμάτι όποιων δομών υπάρχουν ή θα υπάρχουν για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών στην κοινωνία. Το θέμα της αυτοοργάνωση αποκτά μεγάλη σημασία λόγω του γεγονότος ότι όποια εμπλοκή των μεταναστών σ' όποια μορφή ένταξης απαιτεί ανάλογο επίπεδο συμμετοχής στα δρώμενα της καθημερινότητας της τοπικής

κοινωνίας. Αν αυτό σημαίνει ότι πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα να μπορούν οι μετανάστες να συμμετάσχουν, σημαίνει όμως ταυτόχρονα οι μετανάστες πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να παίξουν το ρόλο τους στο μέτρο που μπορεί να προχωρήσει η ένταξη. Η σημασία της αντιπροσώπευση όμως δεν είναι πολλές φορές αυτονόητη διαδικασία στην περίπτωση των μεταναστών πράγμα που δημιουργεί δυσκολίες. Η δυσκολίες αυτές από την άλλη εντείνεται όταν δεν αναγνωρίζονται οι διάφορες προσπάθειες των μεταναστών από τους κρατικούς και μη φορείς που ασχολούνται με ζητήματα μεταναστών, πράγμα που οδηγεί και δημιουργεί τον αποκλεισμό. Πέραν τούτο το ΕΦΜ πιστεύει ότι η διαδικασία αυτοοργάνωση πρέπει να γίνει πάντα δίπλα και μαζί με την Ελληνική κοινωνία γιατί η συνύπαρξη δεν είναι προορισμός αλλά πορεία που έπρεπε να πραγματοποιείται από την αρχή οι δύο πλευρές μαζί. Το ΕΦΜ είναι στην πραγματικότητα δημιούργημα ή αποτέλεσμα τέτοιας εμπειρίας.

Η σημασία της δημιουργίας και του έργου το ΕΦΜ επιβάλλει να μην αντιμετωπιστεί ως κλασική μορφή Μην Κυβερνητική Οργάνωση όπως γίνεται μέχρι στιγμής. Το ΕΦΜ ως μέσο που διευκολύνει στις διάφορες κοινότητες των μεταναστών πολλά και απαραίτητα εργαλεία για να μπορούν με την σειρά τους να εκπληρώνουν το μερίδιο ευθυνών τους απέναντι στους εαυτούς τους και στην κοινωνία, δεν μπορεί να συνεχίσει το έργο αυτό χωρίς την υποστήριξη της κοινωνίας. Ακριβώς γι' αυτό το λόγο επιδιώκει συστηματικά την να εμπλέκει συνεχώς τους Έλληνες στις δράσεις του. Αυτό που έδειξε η εμπειρία είναι ότι αποτελεί ανάγκη όχι μόνο για τους μετανάστες αλλά και για αρκετούς Έλληνες.

Source: Από την ομιλία του Συντονιστή του ΕΦΜ Μοαβία Αχμέτ στο 9ο Διεθνές Συνέδριο με θέμα: «Διαπολιτισμική» (<http://www.migrant.gr/cgi-bin/pages/indexv2.pl?arlang=Greek&type=index>, 03/9/2013)

2.4.11 ΚΕΘΕΑ MOSAIC

Το ΚΕΘΕΑ MOSAIC προσφέρει εξατομικευμένη ενημέρωση, συμβουλευτική, ψυχολογική στήριξη και φροντίδα της υγείας σε εξαρτημένους μετανάστες, προετοιμάζοντας όσους το επιθυμούν για ένταξη σε διαδικασία ψυχικής απεξάρτησης. Καλύπτει επίσης ευρύτερες ανάγκες κοινωνικής φροντίδας και υποστήριξης των εξαρτημένων, μέσα από δικτύωση με υπηρεσίες, νομική ενημέρωση, μαθήματα ελληνικών κ.ά.

Οι οικογένειες, οι σύντροφοι και οι φίλοι των εξαρτημένων μεταναστών μπορούν να συμμετέχουν σε ομάδες ενημέρωσης και συμβουλευτικής για θέματα που αφορούν την εξάρτηση. Συστηματικές υπηρεσίες παρέχονται στα Κρατητήρια Αλλοδαπών στην Πέτρου Ράλλη για τη συμβουλευτική υποστήριξη νεοαφιχθέντων μεταναστών με πρόβλημα χρήσης.

Το ΚΕΘΕΑ MOSAIC δραστηριοποιείται επίσης με στόχο την υποστήριξη μεταναστών που δεν έχουν εμπλακεί με τη χρήση ναρκωτικών, αλλά αντιμετωπίζουν δυσκολίες κοινωνικής ένταξης, παρέχοντας ενημέρωση, εκπαίδευση και συμβουλευτική σε θέματα νομικά, παραβατικότητας, χρήσης ουσιών, εργασίας, υγείας, ενδοοικογενειακών σχέσεων, κοινωνικού αποκλεισμού.

Στους νεαρούς μετανάστες ηλικίας 16 έως 25 ετών το Στέκι Γειτονιάς του προγράμματος στον Άγιο Παντελεήμονα παρέχει υπηρεσίες συμβουλευτικής, ευαισθητοποίησης, καθώς και τη δυνατότητα συμμετοχής σε δραστηριότητες που στοχεύουν στην καλύτερη ενσωμάτωσή τους στον κοινωνικό ιστό και στην προσωπική τους ανάπτυξη.

Η προσέγγιση του ΚΕΘΕΑ MOSAIC είναι διαπολιτισμική. Η λειτουργία του στηρίζεται σε ομάδες εθελοντών, οι οποίες σχηματίζονται από τους ίδιους τους εξυπηρετούμενους και λειτουργούν ως «γέφυρα επικοινωνίας» με τις κοινότητες των μεταναστών, αλλά και ως μέσο προσωπικής ενδυνάμωσης και κοινωνικής δραστηριοποίησης. (Κεθεά, χ.χ. ανακτήθηκε στις 03/09/2013, <http://www.kethea.gr>.)

2.4.12 ΠΡΑΞΙΣ

Η PRAKSIS (Προγράμματα Ανάπτυξης, Κοινωνικής Στήριξης και Ιατρικής Συνεργασίας), είναι μία ανεξάρτητη Μη Κυβερνητική Οργάνωση, που έχει σαν κύριο στόχο τη δημιουργία, εφαρμογή και υλοποίηση προγραμμάτων ανθρωπιστικής και ιατρικής δράσης.

Η PRAKSIS, δραστηριοποιείται σε όλη την Ελλάδα και κυρίως στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα Αθήνας και Θεσσαλονίκης, καθώς και στο νησί της Λέσβου και στην περιοχή της Πάτρας. Ταυτόχρονα, πυρήνες εθελοντών της PRAKSIS βρίσκονται σε διάφορα μέρη της Ελλάδας.

Κύριος στόχος μας είναι η καταπολέμηση του κοινωνικού και οικονομικού αποκλεισμού των ευπαθών κοινωνικά ομάδων και η υπεράσπιση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων τους.

Τα προγράμματα της PRAKSIS, δε θεωρούνται «ξεκίνημα από το μηδέν», καθώς είναι «η επόμενη μέρα» προγραμμάτων που λειτουργούν από το Νοέμβριο του 1996. Προγράμματα που με βάση τα δύο Πολυϊατρεία στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη προσφέρουν εδώ και 16 χρόνια.

- άμεση και δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη

- ψυχολογική υποστήριξη
- κοινωνική υποστήριξη (συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες)
- νομική βοήθεια
- στέγαση
- εργασιακή συμβουλευτική

σε κάθε κοινωνικά αποκλεισμένη ομάδα όπως: παιδιά των φαναριών, οικονομικούς μετανάστες, αιτούντες άσυλο/πρόσφυγες, άστεγους, χρήστες ναρκωτικών, τσιγγάνους, θύματα διεθνικής σωματεμπορίας (trafficking), αποφυλακισμένους, ανθρώπους που δεν έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, κοινωνικής και νομικής υποστήριξης.
(http://www.praksis.gr/1001_1/Oi-Prakseis-Mas-/-Ta-Programmata-mas, 03/9/2013)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΑΝΑΓΚΕΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ

3.1 Προσδιορισμός αναγκών. Η θεωρία του Maslow

Καθώς σε αυτό το κεφάλαιο θα αναφερθούμε στις ανάγκες των μεταναστών και την ένταξή τους στην Ελλάδα, κρίνουμε απαραίτητο να κάνουμε μια αναφορά στις ανθρώπινες ανάγκες γενικότερα.

Ο ανθρωπιστής ψυχολόγος Abraham Maslow (1968, 1970 στο Κάντας, 1998) προσπάθησε να ιεραρχήσει τις ανθρώπινες ανάγκες σε ένα λογικά δομημένο σύστημα. Έφτιαξε, έτσι, μια πυραμίδα στη βάση της οποίας τοποθέτησε τις ανάγκες έλλειψης, οι οποίες διακρίνονται σε ανάγκες: (α) βιολογικές, (β) ασφάλειας και (γ) κοινωνικές. Στο ανώτερο τμήμα της πυραμίδας βρίσκονται οι ανάγκες ανάπτυξης, οι οποίες διακρίνονται α) στις ανάγκες σεβασμού και εκτίμησης και β) στις ανάγκες αυτοπραγμάτωσης (Maslow, 1995)

Οι βιολογικές ανάγκες είναι πρωταρχικές, βασικές ανάγκες τις οποίες εκδηλώνει κάθε άνθρωπος, όπως είναι η πείνα, η δίψα και ο ύπνος. Μέσω της εργασίας το άτομο επιδιώκει κατ' αρχήν να εξοικονομήσει τους απαραίτητους οικονομικούς πόρους, ώστε να είναι σε θέση να καλύψει αυτές τις βασικές για την επιβίωσή του ανάγκες. (Κάντας 1998)

Η ανάγκη για ασφάλεια συνίσταται από την ανάγκη κάθε ανθρώπου να αισθάνεται ότι δεν απειλείται η ζωή του και ότι προστατεύεται. Κάθε εργαζόμενος επιζητά από την εργασία του την διασφάλιση ενός υγιούς και ασφαλούς μέλλοντος, οπότε προσδοκά η εργασία του να του εξασφαλίζει το δικαίωμα να είναι αισιόδοξος και να είναι σε θέση να σχεδιάσει το μέλλον του, κυρίως μέσω της συνταγματικής κατοχύρωσης των εργασιακών δικαιωμάτων και των συλλογικών συμβάσεων που τα διέπουν. (Κάντας, 1998)

Οι κοινωνικές ανάγκες αναφέρονται στην ανάγκη του κάθε ανθρώπου να αισθάνεται ότι ανήκει σε ένα κοινωνικό σύνολο και ότι απολαμβάνει αγάπη και φροντίδα από το περιβάλλον του. Ασφαλώς, και σε επαγγελματικό επίπεδο, οι εργαζόμενοι αισθάνονται μέρος ενός συνόλου και επιθυμούν να έχουν μια ομαλή – αν όχι άριστη – συνεργασία τόσο με συναδέλφους όσο και με προϊστάμενους. (Κάντας, 1998)

Οι ανάγκες του σεβασμού και της εκτίμησης περιλαμβάνουν το σεβασμό του ατόμου προς τον ίδιο του τον εαυτό και προς τους άλλους, αλλά και τον σεβασμό των άλλων προς το άτομο του. Οι εργαζόμενοι επιθυμούν να έχουν αγαστή σχέση με τους συναδέλφους τους και να αναγνωρίζεται η αξία και η προσφορά τους τόσο από το εργασιακό περιβάλλον τους όσο

και από το ευρύτερο κοινωνικό. (Κάντας, 1998)

Τέλος, στη κορυφή της πυραμίδας του Maslow βρίσκεται η ανάγκη του κάθε ατόμου να αυτοπροσδιορίζεται και να αυτοπραγματώνεται, δηλαδή να έχει την δυνατότητα να αναπτύξει το σύνολο των ικανοτήτων και των δυνατοτήτων του, να αναπτύξει πολύπλευρα την προσωπικότητα του, τα ταλέντα του, τη δημιουργικότητα και την αυτοέκφρασή του (Κάντας, 1998).

Ο Abraham Maslow(1995) επισημαίνει ότι οι ανάγκες διαμορφώνονται κλιμακωτά και ότι η ικανοποίηση του ενός τύπου ανάγκης συνεπάγεται την ανάπτυξη του επόμενου υψηλότερου στην κλίμακα ιεράρχησης τους. Κατά συνέπεια, η ανάγκη για αυτοπραγμάτωση αναπτύσσεται μόνο εφόσον το άτομο έχει ικανοποιήσει όλες τις προηγούμενες ανάγκες του στο μέγιστο δυνατό βαθμό. Όσον αφορά δε στην επαγγελματική ικανοποίηση, αυτή, σύμφωνα με τον Maslow (1995), επιτυγχάνεται όταν έχει ικανοποιηθεί η ανάγκη της αυτοπραγμάτωσης.

Τέλος, θα πρέπει να τονιστεί το γεγονός ότι η ανώτερη ανάγκη της αυτοπραγμάτωσης σπάνια ικανοποιείται πλήρως. Μάλιστα, όταν η ανάγκη της αυτοπραγμάτωσης δεν ικανοποιείται ή ικανοποιείται μερικώς, τότε αυξάνεται περισσότερο η σημασία που της αποδίδει ο εργαζόμενος. Κατά συνέπεια, για πολλές κατηγορίες εργαζομένων η ανάγκη της αυτοπραγμάτωσης συνιστά ένα συνεχές κίνητρο, ώστε να γίνονται καλύτεροι και αποδοτικότεροι.

3.1.1 Ανάγκη μεταναστών για εργασία

Η εργασία αποτελεί μια από τις βασικότερες αιτίες μετανάστευσης. Η αναζήτηση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης ωθεί στη μετανάστευση με προσανατολισμό κάποια χώρα στην οποία η αγορά εργασίας να έχει ανάγκη -με τη σειρά της- εργατικά χέρια. Η συμμετοχή των μεταναστών στην παραγωγή δημιουργεί το εισόδημα τους (μισθός), ένα μέρος του οποίου θα καταναλωθεί εντός της χώρας υποδοχής για την αγορά καταναλωτικών αγαθών (τροφή, ένδυση, στέγαση, ψυχαγωγία), ενώ ένα άλλο μέρος του με τη μορφή εμβασμάτων θα πάει στις χώρες προέλευσης των μεταναστών για την κάλυψη των αναγκών της οικογένειάς τους. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001, το 54,2% των μεταναστών απάντησε ως κύριο λόγο εγκατάστασης τους στην Ελλάδα την αναζήτηση εργασίας, κάτι που μπορεί να ερμηνευτεί στα πλαίσια της θετικής επίδρασης της εργασίας στην ικανοποίηση βασικών ανθρώπινων αναγκών σχετικών με την επιβίωση.

Όταν ο βασικός λόγος μετανάστευσης ενός ατόμου από την χώρα καταγωγής του είναι η αναζήτηση εργασίας με σκοπό την βελτίωση της οικονομικής του κατάστασης, άρα και της ποιότητας της ζωής του, πρόκειται για οικονομικό μετανάστη. Όταν αυτό το πρόσωπο εγκαθίσταται σε μια άλλη χώρα και προσπαθεί ή και καταφέρνει τελικά να υλοποιήσει τον αρχικό σκοπό της μετακίνησής του, ακολουθώντας τις καθορισμένες νόμιμες οδούς ή όχι, τότε γίνεται λόγος για μετανάστη εργαζόμενο ή για μετανάστη μισθωτό. Στην ίδια, όμως, κατηγορία θα πρέπει να υπαχθεί και αυτός, ο οποίος -ανεξάρτητα από τον αρχικό σκοπό μετακίνησης- διαμένει τελικά σε μια άλλη χώρα και απασχολείται ως μισθωτός. (Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2007)

Από την άλλη, και η κοινωνία υποδοχής έχει ανάγκη τους μετανάστες, καθώς οι τελευταίοι αποτελούν φθηνό, ανειδίκευτο και άρα ευέλικτο εργατικό δυναμικό το οποίο έχει, όπως αναφέρει ο Ναξάκης (2001, στο Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2007), θετική επίδραση στον πληθωρισμό λόγω μείωσης του εργατικού κόστους (άμεσου και έμμεσου). Σύμφωνα με το Οικονομικό δελτίο της Alpha Bank (2005) εκτιμάται πως η εισροή των μεταναστών είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που συνέβαλαν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας και στην συγκράτηση ενός σημαντικού αριθμού παραγωγικών δραστηριοτήτων στην ελληνική επικράτεια.

3.1.2 Ανάγκη μεταναστών για εκπαίδευση

Κατά την είσοδο ενός μετανάστη στη χώρα υποδοχής, βασική κοινωνική ανάγκη αποτελεί η ανάγκη της εκπαίδευσης. Το αρχικό ζήτημα που τίθεται είναι η εκμάθηση της επίσημης γλώσσας της χώρας, η οποία αποτελεί προϋπόθεση για την επίτευξη επαρκούς επικοινωνίας με τα υπόλοιπα μέλη της τοπικής κοινωνίας. Ο τυχόν αποκλεισμός τους από την εκπαιδευτική διαδικασία μπορεί να οδηγήσει στον εργασιακό και γενικότερα στον κοινωνικό αποκλεισμό τους. Άτομα που δεν μιλούν τη γλώσσα της χώρας όπου ζουν είναι καταδικασμένα στην κοινωνική περιθωριοποίηση και στη συσπείρωσή τους μέσα σε αποκλεισμένες ομάδες (γκέτο). (Μπαμπινιώτης, Γ., 2001). Όπως αναφέρουν οι Πετράκου και Ξανθάκου Γ. (2003) κατά τον Paasi A. (2000) μία έννοια μέσω της οποίας μπορούμε να κατανοήσουμε τη σχέση της εκπαίδευσης και της μετανάστευσης είναι αυτή των συνόρων, τα οποία ορίζουν και διαιρούν τον κοινωνικό χώρο ρυθμίζοντας τις κοινωνικές σχέσεις. Τα διάφορα γλωσσικά εμπόδια μπορούν επίσης να υπονομεύσουν τόσο την προσβασιμότητα των μεταναστών στις υπηρεσίες υγείας, όσο και την ποιότητα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Η αδυναμία κατανόησης και ομιλίας της ελληνικής γλώσσας αποτελεί ένα από

τα πλέον σημαντικά προβλήματα καθώς δυσκολεύει την τηλεφωνική και την εκ του σύνεγγυς επικοινωνία με τους επαγγελματίες υγείας με συνέπεια την περιορισμένη γνώση των υπηρεσιών υγείας από τους μετανάστες.

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση ήρθε ως απάντηση στις κοινωνικές επιπτώσεις από την παράλληλη και απομονωμένη συμβίωση μεταξύ των διαφόρων ομάδων και έδωσε έμφαση στη σχέση μεταξύ των πολιτισμικών και εθνοτικών ομάδων που ζουν στην ίδια κοινωνία. (Τζωρτζοπούλου, Μ. και Κοτζαμάνη, Α., 2008). Οι βασικές αρχές των προβλημάτων που καλείται να επιλύσει σε μια πολυπολιτισμική και πολυεθνική κοινωνία είναι: α) εκπαίδευση για συναίσθηση, β) εκπαίδευση για αλληλεγγύη, γ) εκπαίδευση για διαπολιτισμικό σεβασμό και δ) εκπαίδευση εναντίον του εθνικιστικού τρόπου σκέψης. Κατά τον Δαμανάκη στην ανάλυση της διαπολιτισμικής προσέγγισης αναφέρονται τα τρία αξιώματα της διαπολιτισμικής θεωρίας: α) το αξίωμα της ισοτιμίας των πολιτισμών, β) το αξίωμα της ισοτιμίας του μορφωτικού κεφαλαίου ατόμων διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης και γ) το αξίωμα της παροχής ίσων ευκαιριών.

3.1.3 Ανάγκη μεταναστών για υγειονομική περίθαλψη

Η υγεία είναι ένας εξαιρετικά σημαντικός παράγοντας στη ζωή των μεταναστών και των οικογενειών τους. Είναι στενά συνδεδεμένη με την ένταξη: «Μετανάστες οι οποίοι είναι επιβαρηνμένοι ή ακινητοποιημένοι από προβλήματα υγείας παρακωλύονται στην προσπάθειά τους για ένταξη. [...] Η ασθένεια επιτείνει την περιθωριοποίηση και η περιθωριοποίηση την ασθένεια, δημιουργώντας τις συνθήκες για μία βαθμιαία κατάπτωση. Ταυτόχρονα, η ένταξη είναι ένα προαπαιτούμενο για μια παροχή αποτελεσματικής φροντίδας υγείας, η οποία συχνά παρεμποδίζεται από την πλημμελή προσβασιμότητα. Η πρόσβαση σε αποτελεσματική φροντίδα υγείας θα πρέπει να θεωρείται εξίσου σημαντική με τη στέγαση και την εκπαίδευση για την διαβίωση, και επομένως την ένταξη των μεταναστών.» (Ingleby et al., 2005, p. 1)

Πολλοί μετανάστες φτάνουν στην Ελλάδα με την υγεία τους ήδη επιβαρηνμένη, προερχόμενοι συνήθως από χώρες με μικρή ανάπτυξη, που βρίσκονται υπό κατοχή ή σε εμπόλεμη κατάσταση, όπου κυριαρχεί η φτώχεια και η εξαθλίωση. Τα συστήματα υγείας σε αυτές τις χώρες είναι τελείως διαλυμένα ή και ανύπαρκτα. Επιπλέον η ίδια η δοκιμασία της φυγής και της διαδρομής προς μια άλλη χώρα δημιουργεί δεκάδες απειλές για την υγεία τους και τη σωματική τους ακεραιότητα. Πολλοί πεθαίνουν ή μένουν ανάπηροι στην προσπάθεια να φτάσουν στις χώρες προορισμού, μπαίνοντας σε ναρκοπέδια ή κινδυνεύοντας στη θάλασσα, ακόμα και μέσα σε φορτηγά ψυγεία που χρησιμοποιούν οι διακινητές. Αλλά και όταν φθάσουν στις χώρες προορισμού-υποδοχής, πολλοί από αυτούς ζουν με συνεχή φόβο,

λόγω του καθεστώτος παρανομίας και του ρατσισμού. Σοβαρό επίσης ρόλο παίζει και ο συχνά βίαιος αποχωρισμός από τις οικογένειές τους. Όλα αυτά επιδρούν αρνητικά στην υγεία τους.

Ιδιαίτερη μνεία αξίζει να γίνει στην επαγγελματική έκθεση των μεταναστών σε διάφορους νοσογόνους παράγοντες του εργασιακού τους περιβάλλοντος που επιδρούν δυσμενώς στην υγεία τους, καθώς η εργασία αποτελεί κύρια δραστηριότητα τους. Σε γενικές γραμμές η απασχόληση των μεταναστών αφορά σε πιο επικίνδυνες και πιο ανθυγιεινές δραστηριότητες, με απουσία μέτρων ασφαλείας στους χώρους εργασίας ή ακόμα και διαμονή στο ίδιο χώρο με αυτόν της εργασίας τους (π.χ. Μανωλάδα, βλέπε κεφάλαιο 3.2.1). Έτσι, υπάρχει ανάγκη για διάγνωση, καταγραφή και αναγνώριση των επαγγελματικών ασθενειών.

3.2 Η διάσταση της κοινωνικοοικονομικής πολιτικής της Ελλάδας σχετικά με το ζήτημα των μεταναστών

Όπως επισημαίνει ο Ύπατος Αρμοστής του ΟΗΕ (OHCHR, στο Βαρουξή Χ. 2008) για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, «όσο η μετανάστευση θα εκλαμβάνεται μόνο με οικονομικούς όρους, οι μετανάστες θα θεωρούνται «εμπορικά προϊόντα» και όχι άτομα που δικαιούνται την πλήρη απόλαυση των δικαιωμάτων τους». Αλλά στο ευρωπαϊκό επίπεδο οι προτεραιότητες είναι σαφείς. Ενδεικτικά αναφέρεται απόσπασμα από την Ετήσια Έκθεση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα 2006, στην οποία τονίζεται ότι «Τα τελευταία έτη, η ΕΕ προσανατολίζεται προς μια ολιστική προσέγγιση της μετανάστευσης, η οποία λαμβάνει πλήρως υπόψη τη σχέση μεταξύ μετανάστευσης και ανάπτυξης.»

Σε ό,τι αφορά τον εδώ μεταναστευτικό πληθυσμό, σε πολλές περιπτώσεις οι μετανάστες εργαζόμενοι, όχι μόνο δεν αντιμετωπίζονται ως φορείς βασικών δικαιωμάτων, αλλά εκδιώκονται με ωμή βία, ασκούνται διακρίσεις σε βάρος τους και αφήνονται απροστάτευτοι σε ευρύτατα δίκτυα εκμετάλλευσης που αγγίζουν τα όρια της δουλείας. Παραγνωρίζεται έτσι το γεγονός ότι μακροπρόθεσμα η μόνη απάντηση είναι η προώθηση συστημάτων που προστατεύουν τα δικαιώματα των ευάλωτων ομάδων, με σεβασμό παράλληλα στο προνόμιο των κρατών να ελέγχουν τη μετανάστευση. Τόσο στις ανεπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες, ο φόβος της εισβολής ομάδων εξαθλιωμένων χρησιμοποιείται για να δικαιολογήσει ολοένα αυστηρότερα μέτρα εναντίον των μεταναστών, των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο, σε αντίθεση με τα διεθνή πρότυπα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η στρεβλή εφαρμογή των διαδικασιών παροχής ασύλου έχει γίνει μέσο αποκλεισμού και όχι προστασίας. Τα ποσοστά αναγνώρισης

προσφύγων έχουν μειωθεί δραματικά τα τελευταία χρόνια, παρόλο που οι λόγοι για αναζήτηση ασύλου παραμένουν έντονοι όσο ποτέ. (Βαρουξή Χ., 2008)

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας «Μεταναστευτική πολιτική και δημόσια διοίκηση, μια ανθρωποδικαιωματική προσέγγιση κοινωνικών φορέων και οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών» (Βαρουξή Χ., 2008), η ελληνική δημόσια διοίκηση παρουσιάζεται ιδιαίτερα ανεπαρκής και αναποτελεσματική στη διαχείριση των ζητημάτων του μεταναστευτικού πληθυσμού που βρίσκεται στη χώρα. Όπως επισημαίνεται, οι κεντρικές αδυναμίες της δημόσιας διοίκησης οφείλονται στη «θεσμική αμηχανία» του κράτους για την αποτελεσματική διασφάλιση των δικαιωμάτων των μεταναστών, αμηχανία που με τη σειρά της οφείλεται στη δυσκολία του πολιτικού σώματος -και το συνακόλουθο πολιτικό κόστος- να συμβιβαστεί με την ιδέα της μόνιμης εγκατάστασης αλλοδαπών στη χώρα.

Κοινή εκτίμηση των εκπροσώπων των κοινωνικών φορέων και των μη κυβερνητικών οργανώσεων είναι ότι οι προβλεπόμενες διαδικασίες εφαρμογής της μεταναστευτικής πολιτικής και νομοθεσίας είναι πολύπλοκες και σύνθετες με συνέπεια να επιβαρύνονται οι ενδιαφερόμενοι και οι δημόσιες υπηρεσίες. Όπως αναφέρεται, «η αθώα προσέγγιση είναι ότι έτσι λειτουργούν όλα στην Ελλάδα». Μια άλλη προσέγγιση ωστόσο, είναι ότι αυτός είναι ένας ακόμη τρόπος αποθάρρυνσης της νομιμοποίησης έτσι ώστε να έχουμε λιγότερους μετανάστες. Η πολυπλοκότητα των επαφών και η μακρόχρονη διαδικασία για την επίλυση των υποθέσεών τους, μεταφράζεται σε απώλεια εισοδημάτων, του καθημερινού μεροκάματου και συχνά της ίδιας τους της δουλειάς. Έτσι αποτελεί έναν επιπλέον αποτρεπτικό λόγο για να μην προτιμούν να μπαίνουν σε διαδικασία νομιμοποίησης. (Βαρουξή Χ., 2008)

Οι παράτυποι μετανάστες αποκλείονται από την πρόσβαση στο δημόσιο σύστημα υγείας, εκτός εάν αντιμετωπίζουν άμεσο κίνδυνο για τη ζωή τους. Μάλιστα, αντιμετωπίζουν την ύπαρξη διωκτικών μηχανισμών στα δημόσια νοσοκομεία, εφόσον, βάσει της νομοθεσίας, πρέπει να αναφέρονται στην αστυνομία όταν προσφεύγουν σε αυτά. Ευτυχώς, στην πράξη, το νοσηλευτικό και ιατρικό προσωπικό δεν εφαρμόζει την πρακτική αυτή και παρέχει τις σχετικές υπηρεσίες ανεξάρτητα από το καθεστώς νομιμότητας των ασθενών. Όπως τονίζεται στην ίδια έρευνα, οι δημόσιοι υπάλληλοι διαχειρίζονται τις υποθέσεις των μεταναστών με μια καθαρά «διεκπεραιωτική» και «υποχρεωτική» αντίληψη χωρίς να προσπαθούν να επιλύουν τα προβλήματά τους. Συχνά αυτή η έλλειψη της «αίσθησης καθήκοντος» συνοδεύεται από «γραφειοκρατολαγνεία» και συνολική άγνοια του αντικειμένου της αρμοδιότητάς τους, λόγω ελλιπούς κατάρτισης, μη εξοικείωσης με το μεταναστευτικό φαινόμενο και εκπαιδευτικών ελλειμμάτων του παρελθόντος. Η απουσία εκπαιδευμένου προσωπικού και η άγνοια των δυνατοτήτων και των εγγυήσεων που παρέχει ο νόμος στους μετανάστες, θεωρείται ως μια βασική έλλειψη στο πλαίσιο της λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης η οποία μπορεί να οδηγήσει σε παραβιάσεις των δικαιωμάτων των μεταναστών. Ειδικότερα, το ζήτημα της

άγνοιας των δικαιωμάτων, τόσο από τους ίδιους τους μετανάστες όσο και από τους φορείς της δημόσιας διοίκησης στους οποίους απευθύνονται, εκτιμάται ως ιδιαίτερα έντονο και προβληματικό. Την ανεπάρκεια αυτή των στελεχών της διοίκησης επιτείνει η ασάφεια και η πολυπλοκότητα του νομοθετικού και θεσμικού πλαισίου το οποίο παρουσιάζει πολλά κενά και αμφισημίες. Συχνά, υπάρχουν πολιτικές προθέσεις οι οποίες επειδή δεν μπορούν να είναι διαφανείς στο κείμενο του νόμου, αποτυπώνονται σε ειδικές διατάξεις, αναιρώντας το γενικό πνεύμα και δημιουργώντας ασάφειες και αντιθέσεις. Ως αποτέλεσμα η διοίκηση αναπαράγει αυτό που έχει ως αντίληψη «σαν αντανακλαστικό και προδιάθεση» και τα κενά του νόμου δεν συμπληρώνονται με πνεύμα επιείκειας ή με το κριτήριο υπέρ του συναλλασσόμενου αλλά με το κριτήριο υπέρ της περιστολής και του αποκλεισμού. Λειτουργεί μια «ρήτρα αποκλεισμού». Οι υπάλληλοι συχνά καλούνται να ερμηνεύσουν ή να καλύψουν ένα κενό του νόμου, η δε ερμηνεία κλίνει συνήθως υπέρ του αποκλεισμού και σπάνια υπέρ της διευκόλυνσης της ένταξης του μετανάστη. (Βαρουξή Χ., 2008)

Συμπερασματικά, ο συνδυασμός των κενών και των ασαφειών του νομοθετικού πλαισίου, με μια επιφυλακτική εκτελεστική διοίκηση στο πεδίο εφαρμογής, καθώς και η έλλειψη σθεναρής πολιτικής βούλησης για την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού ζητήματος, δημιουργεί ένα δυσλειτουργικό πλαίσιο άσκησης της μεταναστευτικής πολιτικής, το οποίο δεν ανταποκρίνεται στις ανάγκες της κοινωνίας, του κράτους και των μεταναστών που βρίσκονται στην Ελλάδα. (Βαρουξή Χ., 2008)

Όσον αφορά στις δυσλειτουργίες της διοίκησης, οι εκπρόσωποι των φορέων και των οργανώσεων εκτίμησαν ως πιο σημαντικές την ενδεχόμενη καχυποψία από τις υπηρεσίες απέναντι στους αλλοδαπούς, την έλλειψη εκπαίδευσης, ενδιαφέροντος και διαθεσιμότητας του προσωπικού καθώς και τη σαφήνεια του θεσμικού πλαισίου. Αποτελεί κοινή πεποίθηση των ερωτώμενων ότι συχνά η συνεργασία με τη δημόσια διοίκηση, τόσο σε τοπικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο κεντρικής διοίκησης είναι αδύνατη και έχει να κάνει κυρίως με ατομικές νοοτροπίες, ιδεοληψίες και συμπεριφορές των υπαλλήλων και δευτερευόντως με μια εγγενή οργανωτική δυσκολία της διοίκησης να διαχειριστεί τα θέματα των μεταναστών. «Οι μετανάστες αντιμετωπίζονται σαν μονάδες και αριθμοί, δεν είναι ούτε πολίτες, ούτε εργαζόμενοι, ούτε καν ασθενείς». (Βαρουξή Χ., 2008)

Έτσι, ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες έχει να κάνει με το ρατσισμό και τη ξеноφοβία. Τα φαινόμενα αυτά τρέφονται από την αντίληψη των κοινωνιών υποδοχής ότι οι μετανάστες αποτελούν «πρόβλημα» προς επίλυση. Πολλές φορές, ο δημόσιος λόγος επικεντρώνεται σε αστικούς μύθους, όπως το ότι «οι μετανάστες ευθύνονται για την ανεργία του ντόπιου πληθυσμού», ότι συνιστούν «υγειονομική βόμβα» ή ότι «φέρουν στα γονίδια τους την εγκληματικότητα».

3.2.1 Προβλήματα και δυσκολίες στην εργασία

Η εργασία αποτελεί ένα πεδίο στο οποίο οι μετανάστες αντιμετωπίζουν, αρκετά συχνά, προβλήματα. Ο Ι . Ψημμένος (στο Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2007), σε έρευνα που έγινε το 1999 στην περιοχή της Αθήνας, αναφέρει τέσσερα προβλήματα όσον αφορά την εργασία των μεταναστών: 1) την αποειδίκευση, 2) την αποσυλλογικοποίηση, 3) τον κοινωνικό αποκλεισμό και 4) την πολιτισμική κατηγοριοποίηση. Όσον αφορά την **αποειδίκευση**, στο 73% του στατιστικού δείγματος της έρευνας του Ψημμένου (χ.χ.έ., στο Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2007), βρέθηκε ότι το 75% σχεδόν δουλεύει σε εργασίες που δεν χρειάζεται ειδίκευση και ότι οι ειδικεύσεις που είχαν οι μετανάστες προτού έρθουν στην Ελλάδα φαίνεται να μην χρησιμοποιούνται. Και ενώ η Πετράκη (2007, στο Κεσίσογλου, Γ., χ.χ.έ.) τεκμηριώνει τη στατιστική μείωση της παραδοσιακής εργατικής τάξης της βιοτεχνίας/βιομηχανίας, στα τελευταία 30 χρόνια, συγχρόνως καταδεικνύει την αύξηση της ανειδίκευτης εργασίας, που η άσκησή της τροφοδοτείται από την ύπαρξη στην αγορά εργασίας άφθονου, φθηνού και διαθέσιμου εργατικού δυναμικού. Τα επαγγέλματα αυτά είναι κυρίως οι «ανειδίκευτοι εργάτες», οι ασκούντες «προσωπικές υπηρεσίες» και οι «αγροτικοί εργάτες», επαγγέλματα στα οποία απασχολούνται άτομα μεταναστευτικής προέλευσης. Η **αποσυλλογικοποίηση**, αναφέρει ο Ι . Ψημμένος (χ.χ.έ., στο Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2007), έχει δύο μέρη: Το ένα είναι ότι οι περισσότεροι μετανάστες δουλεύουν σε εργασίες έξω από συλλογικά κοινωνικά δίκαια και το άλλο ότι οι περισσότεροι μετανάστες φαίνεται να εργάζονται μακριά από τα οικογενειακά τους δίκτυα. Δηλαδή, βρίσκονται ταυτόχρονα σε χώρους εργασίας που από τη μια πλευρά απομονώνονται από την κοινότητα που προέρχονται και από την άλλη απομονώνονται από την ίδια τους την οικογένεια. Τέλος, σχετικά με τον κοινωνικό αποκλεισμό φαίνεται ότι έχει δύο χαρακτηριστικά: το ένα είναι ο πολιτισμικός κοινωνικός αποκλεισμός και το άλλο είναι ο κοινωνικός αποκλεισμός λόγω φτώχειας.

Επιπλέον οι περισσότερες εργασίες στις οποίες απασχολούνται μετανάστες είναι μεταφερόμενες (δυνητικά ως προς τον τόπο εξάσκησης, τον τομέα εργασίας, τον εργοδότη), καθορισμένης διάρκειας, με χαμηλά ημερομίσθια και χωρίς κοινωνικά δικαιώματα, σημειώνει η Βεντούρα (2004).

Οι λόγοι, που αναφέρει η Μουσούρου (2003, στο Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2007), της κατώτερης κοινωνικοοικονομικής θέσης των μεταναστών συνίστανται στο γεγονός ότι οι μετανάστες αφενός στερούνται οποιασδήποτε εξειδίκευσης και τεχνικής κατάρτισης, αφετέρου δεν γνωρίζουν τη γλώσσα της χώρας υποδοχής. Το αποτέλεσμα είναι να συγκεντρώνονται, αρχικά, στις κατώτερες θέσεις εργασίας και να στερούνται της δυνατότητας βελτίωσης της θέσης τους. Τους διατηρούν δε σ' αυτή τη θέση εξαιτίας μιας σειράς λόγων που συνοψίζονται στη γενική σε βάρος τους διάκριση, η οποία οφείλεται στο

καθεστώς παράνομης εισόδου, στις νομοθετικές και άλλες διατάξεις της μεταναστευτικής πολιτικής με τις οποίες δυσχεραίνεται η θέση τους, εφόσον τους περιορίζει τα δικαιώματά τους, καθώς επίσης στην απροθυμία των εργοδοτών να εκπαιδεύσουν τους μετανάστες εργάτες ώστε να αναβαθμίσουν τη θέση τους.

Όπως επισημαίνει ο Καρασαββόγλου (2001, στο Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2007), η βασική αιτία για τη χαμηλή κοινωνικοοικονομική θέση των μεταναστών είναι η ανάγκη διασφάλισης της παραγωγικής λειτουργίας των επιχειρήσεων και της αναπαραγωγής του κεφαλαίου με όρους κερδοφορίας. Και η μετανάστευση είναι ένα σύστημα για την εξεύρεση φθηνής και διαθέσιμης εργατικής δύναμης που θα μεγιστοποιεί την υπεραξία. Υπό αυτή την έννοια μετανάστευση και συσσώρευση κεφαλαίου είναι έννοιες και καταστάσεις στενά συνυφασμένες μεταξύ τους .

Τα επίπεδα μισθού είναι χαμηλά όχι γιατί υπάρχουν μετανάστες, αλλά επειδή υπάρχουν εργαζόμενοι (μεταξύ των οποίων είναι και οι μετανάστες), οι οποίοι λόγω της φτώχειας και της οικονομικής εξαθλίωσης δέχονται να δουλέψουν με αυτά τα λίγα χρήματα (Χλέτσος, Μ., 1994, στο Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2007).

Με δεδομένη την ένταση του διεθνούς ανταγωνισμού και τους περιορισμούς που θέτει η άσκηση της οικονομικής πολιτικής, πολλές ελληνικές επιχειρήσεις, κυρίως μικρομεσαίου χαρακτήρα όπου ενθαρρύνεται η παραοικονομική δραστηριότητα, προσφεύγουν στο φθηνό και ευέλικτο εργατικό δυναμικό προκειμένου να περιορίσουν το κόστος λειτουργίας τους και να διατηρήσουν τη βιωσιμότητα των δραστηριοτήτων τους, οι οποίες χρειάζονται εκσυγχρονισμό (Λινάρδος-Ρυλμόν, Π., 2003, στο Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2007).

Το γεγονός ότι οι μετανάστες απασχολούνται σε παραοικονομικές δραστηριότητες ή παρέχουν εργασία με μισθούς χαμηλότερους απ' ότι προβλέπουν οι συμβάσεις εργασίας δεν θα πρέπει να βαραίνει τόσο τους μετανάστες, όπως συνηθίζεται να υποστηρίζεται, όσο τους εργοδότες, οι οποίοι εκμεταλλευόμενοι την υποδεέστερη θέση των αλλοδαπών επιδιώκουν την αύξηση της κερδοφορίας τους.

Τέτοιες δραστηριότητες συνυπάρχουν με την παράνομη -και άρα ανασφάλιστη- απασχόληση, την οποία οι μετανάστες προσφέρουν σε μεγάλη επάρκεια εξαιτίας του γεγονότος ότι είναι φθηνό, ανειδίκευτο και με έντονη κινητικότητα εργατικό δυναμικό, με αποτέλεσμα να υπάρχει μεταξύ παραοικονομίας και παράνομων μεταναστών μια σχέση αυτοτροφοδότησης (Καρασαββόγλου, Α., 1999, στο Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2007).

Πράγματι, οι μετανάστ(ρι)ες στην Ελλάδα έως σήμερα παρείχαν, ανάμεσα σε άλλα, την ευκαιρία για τη διάσωση του ασφαλιστικού συστήματος, την είσοδο στην ΟΝΕ, τη χρηματοδότηση της παραδοσιακής οικονομίας και των μεγάλων έργων των Ολυμπιακών

Αγώνων με φθινό και ευέλικτο εργατικό δυναμικό, την αναζωογόνηση της περιφέρειας και τη διάσωση του πρωτογενή τομέα. Όσα θετικά κομίζει η μετανάστευση ανταλλάσσονται με την παραχώρηση εκ μέρους του ελληνικού κράτους προς τους μετανάστες, της ανοχής και της πρόσκαιρης νομιμότητας, ενίοτε και ενός συμπονετικού-φιλανθρωπικού λόγου. Η κατάσταση αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα οδηγεί στη διατήρηση των μεταναστών σε μια ιδιότυπη ομηρία (το εσωτερικό κοινωνικό απαρτχάιντ) που ευνοεί και, σε τελευταία ανάλυση, συντηρείται από τα πρόσκαιρα οικονομικά οφέλη ορισμένων γηγενών κοινωνικών και παραγωγικών στρωμάτων μέσα από την εκμετάλλευση και τον αποκλεισμό (Παύλου & Χριστόπουλος, 2004).

Η εφαρμογή μιας πολιτικής κοινωνικής προστασίας (ασφάλεια, περίθαλψη, στέγαση, μόρφωση, συνδικαλισμός, κτλ.) και εκτεταμένης νομιμοποίησης των παράνομων αλλοδαπών, αποτελούν σημαντικά μέσα καταπολέμησης της μαύρης αγοράς εργασίας και της παραοικονομίας, παρ' ότι δεν κατορθώνουν να την εξαλείψουν (Λινάρδος-Ρυλμόν, Π., 1993, Κατσορίδας, Δ., 1994, στο Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2007).

Ένα ακόμη πολύ σημαντικό πρόβλημα των μεταναστών όσον αφορά το εργασιακό καθεστώς εντός του οποίου προσπαθούν να επιβιώσουν στην Ελλάδα είναι οι συνθήκες δουλείας που σε ορισμένες περιπτώσεις τους επιβάλλονται.

Οι τραυματισμοί στη Μανωλάδα των μεταναστών αγροεργατών στη συγκομιδή της φράουλας από τους επιστάτες μιας μεγάλης γεωργικής επιχείρησης, όπου εργάζονταν με πολύ χαμηλό ημερομίσθιο χωρίς ένσημα, ενώ τους οφείλονταν ημερομίσθια πολλών ημερών λόγω οικονομικής κρίσης, είναι ενδεικτικοί και του μεταναστευτικού καθεστώτος και του εργασιακού καθεστώτος στην Ελλάδα.

Οι μετανάστες σε αυτές τις εκμεταλλεύσεις ζουν (Balibar, E., 2003, στο Κεσίσογλου, Γ., χ.χ.έ.), σε ένα εσωτερικό κοινωνικό απαρτχάιντ, διαχωρισμένοι σε ειδικές εγκαταστάσεις από την υπόλοιπη τοπική κοινωνία, αμοιβόμενοι με χαμηλότερα ημερομίσθια χωρίς άδειες παραμονής και ένσημα προσομοιάζοντας τις συνθήκες ζωής των δουλοπαροίκων.

Η Μανωλάδα, ως περιοχή Ειδικής Οικονομικής Ζώνης, είναι το παράδειγμα όπου εδώ και χρόνια η εργασία ανειδίκευτων, παράνομων μεταναστών σε καινοτόμες, εξαγωγικές επιχειρήσεις συγκομιδής «κόκκινου χρυσού», αποτελεί την πρώτη ύλη εφαρμογής αλλαγών που αγγίζουν το σύνολο της κοινωνίας με αιχμή τους μισθωτούς σε εξαρτημένη εργασία.(Μαρβάκης, Α. 2004, Καρυώτη, Ο., 2012, στο Κεσίσογλου, Γ., χ.χ.έ.).

Οι μετανάστες ως εργάτες από την εγκατάστασή τους στην Ελλάδα χρησιμοποιήθηκαν ως συλλογικά πειραματόζωα τόσο για την επιβολή νέων μορφών και συνθηκών διαβίωσης και εργασίας όσο και για τη μέτρηση της κοινωνικής αντίστασης(Μαρβάκης, Α., 2004).

Το μετέωρο καθεστώς διαβίωσης σε ημιπαρανομία και οι ευέλικτες επισφαλείς σχέσεις ως καθεστώς εργασίας δοκιμάστηκαν - και επιβλήθηκαν, και με τη βία - στους μετανάστες από το κεφάλαιο πολύ πριν από την επέκτασή τους στη σημερινή εποχή κρίσης.

Ο Παύλου (2004) γράφει σχετικά: «με την ιστορική ανάδυση της μεταναστευτικής κίνησης, η συστηματική χρησιμοποίηση εκ μέρους του καπιταλισμού ενός μηχανισμού διαφορικής αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης συμβάλλει στην επίταση της αβεβαιότητας και της ανασφάλειας, τόσο για το εθνικό σώμα – είτε ως μύθο είτε ως πλέγμα κοινωνικών σχέσεων και συσχετισμό εξουσίας – όσο και για την έκβαση του ιστορικού στοιχήματος της αναδιαπραγμάτευσης των παραγωγικών και κοινωνικών σχέσεων».

Οι τομείς που τείνουν να απορροφούν την εργατική δύναμη των μεταναστών χαρακτηρίζονται από μεγάλη ευελιξία και/ή εποχικότητα στην παραγωγή, είναι τομείς έντασης εργασίας με χαμηλά επίπεδα τεχνολογικής καινοτομίας, με χαμηλή παραγωγικότητα και έχουν ανάγκη μείωσης του εργατικού κόστους (Λαμπριανίδης, Λ. & Λυμπεράκη, Α., 2001).

3.2.2 Προβλήματα και δυσκολίες στη νομιμοποίηση των ανεπίσημων μεταναστών

Οι βασικότεροι λόγοι της αποτυχίας τακτοποίησης θεμάτων όσον αφορά τη νομιμοποίησή τους είναι βασικά δύο: αφενός η δυσκολία που συνάντησαν οι μετανάστες στην ανεύρεση νόμιμης εργασίας προκειμένου να αποκτήσουν τα απαραίτητα ένσημα, αφετέρου η άρνηση των εργοδοτών να επισημοποιήσουν τις, ήδη, συναφθείσες σχέσεις απασχόλησης με τους μετανάστες.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, οι οποίες εμπεριέχονται σε πολλές επιστημονικές μελέτες, περισσότεροι από τα 2/3 των μεταναστών δεν έχουν κατορθώσει να αποκτήσουν άδειες εργασίας και διαμονής. (Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2005)

Η αντιμετώπιση του ακανθώδους ζητήματος της νομιμοποίησης των ανεπίσημων, ή παράνομων όπως αλλιώς αποκαλούνται, το οποίο απασχολούσε την μεγάλη πλειοψηφία των μεταναστών της χώρας, επιχειρήθηκε από πλευράς πολιτείας με διάφορους νόμους, με πιο σημαντικούς τον **Ν.2910/2001** και τον **Ν.3396/2005**.

Σύμφωνα με το **Νόμο 2910/2001**, ο οποίος έχει τίτλο «Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της ιθαγένειας με πολιτογράφηση και άλλες διατάξεις», η μεταναστευτική πολιτική μεταφέρεται από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης στο Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Παράλληλα μειώνεται από 15 σε 2 έτη ο απαιτούμενος χρόνος διαμονής του μετανάστη για το δικαίωμα στην οικογενειακή επανένωση, ενώ οι ανήλικοι μετανάστες αποκτούν το δικαίωμα στην

υποχρεωτική εκπαίδευση. Επίσης, κατοχυρώνεται η πρόσβαση των μεταναστών στο σύστημα δικαιοσύνης και κοινωνικής προστασίας και ρυθμίζεται η πολιτογράφηση.

Από τον εν λόγω νόμο και σε συνάρτηση με το πώς αυτός ερμηνευόταν από τη διοίκηση, πολλές φορές ανέκυπταν εμπόδια στην απρόσκοπτη εκπλήρωση των όρων μιας εργασιακής σχέσης, η οποία ταυτόχρονα αποτελούσε απαραίτητη προϋπόθεση για την άδεια εργασίας και κατ' επέκταση για την άδεια διαμονής. Τα μεγαλύτερα προβλήματα, προέκυπταν σε σχέση με την υποχρέωση συλλογής ενός συγκεκριμένου αριθμού ενσήμων αλλά με την διάρκεια και την φύση της άδειας εργασίας, δεδομένου ότι τα δύο αυτά ζητήματα δεν έχουν μόνο ποσοτική διάσταση. (Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2005)

Παραμένει όμως προβληματική (ανεξάρτητα από τον αριθμό που κάθε φορά απαιτείται) η υποχρέωση, αυτή καθεαυτή, για την συμπλήρωση των ενσήμων ως απαραίτητη προϋπόθεση για την ανανέωση της άδειας εργασίας. Κι αυτό γιατί στην ουσία ζητείται από τους αλλοδαπούς να αποδείξουν ταυτόχρονα δύο πράγματα: επίσημη και πλήρη απασχόληση. Είναι όμως παράδοξο ότι η Πολιτεία, η οποία δεν μπορεί να εξασφαλίσει νόμιμους όρους εργασίας σε όλους τους εργαζόμενους της χώρας, απαιτεί από τους αλλοδαπούς εργάτες, το πιο ευάλωτο και αδύνατο τμήμα των εργαζομένων, να επιβάλλουν με τις δικές τους δυνάμεις όρους επίσημης εργασίας στη δική τους επαγγελματική ζωή. Με αυτό τον τρόπο, ουσιαστικά, ο νομοθέτης μετατοπίζει το βάρος της πάταξης/καταπολέμησης της μαύρης εργασίας στα ίδια τα θύματα της μαύρης εργασίας, τα οποία συχνά ωθούνται στην παρανομία και την παραοικονομία, εξαιτίας ακριβώς της εφαρμογής των διατάξεων του ίδιου του Νόμου. (Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2005)

Σχετικά με το δεύτερο ζήτημα, αυτό της διάρκειας και της φύσης της άδειας εργασίας, θα μπορούσε να ειπωθεί ότι εδώ συμπυκνώνεται όλη η συζήτηση για την ουσιαστική διασφάλιση των όρων για νόμιμη εργασία και διαμονή των αλλοδαπών στην χώρα μας. Η άδεια εργασίας προϋποθέτει τη σύμβαση εργασίας. Αν δεν υπάρχει σύμβαση εργασίας, δηλαδή, στην περίπτωση ανέργου, η ανανέωση της άδειας είναι εξαιρετικά δυσχερής, καθώς τα καταστήματα της Νομαρχίας δεν θα παραλάβουν την αίτηση. Επίσης, η υποχρεωτικά από τον νόμο ετήσια διάρκεια της άδειας εργασίας κρατούσε, και κρατά ακόμη, τους μετανάστες εργαζόμενους όμηρους του αντισυμβαλλόμενου τους εργοδότη. Και αυτό γιατί, προκειμένου να διατηρηθεί η σύμβαση εργασίας -διαβατήριο για την διαμονή υπό νόμιμο καθεστώς- ο μετανάστης συχνά είναι αναγκασμένος να αποδέχεται επαχθείς όρους κατά την άσκηση της εργασίας του και να παραιτείται σιωπηρά από βασικά δικαιώματα του, όπως η τήρηση του νομίμου ωραρίου, η καταβολή της συμφωνηθείσας ή της νόμιμης αμοιβής κλπ. (Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2005)

Φυσική συνέχεια του **Νόμου 2910/2001** για τη μετανάστευση στη χώρα μας είναι ο **Νόμος 3386/2005**, ο οποίος θεωρείται βασικό νομοθέτημα της Ελληνικής μεταναστευτικής

πολιτικής. Με τον νέο νόμο μειώνεται η γραφειοκρατία ενοποιώντας την άδεια εργασίας και διαμονής μεταναστών σε ένα έγγραφο. Γίνεται καμπάνια νομιμοποίησης παράτυπων μεταναστών(3η απόπειρα) και ενσωματώνεται η κοινοτική οδηγία 2003/86 για την οικογενειακή επανένωση των μεταναστών. Επίσης ενσωματώθηκε η κοινοτική οδηγία 2003/109 για το καθεστώς του επί μακρός διαμένοντος αλλοδαπού με συμπλήρωση πενταετούς διαμονής στην Ελλάδα και την γνώση της Ελληνικής γλώσσας, πολιτισμού και ιστορίας. Παράλληλα προβλέπονται ποινικές, οικονομικές και διοικητικές κυρώσεις σε όσους παρέχουν υπηρεσίες σε παράνομους μετανάστες/υπηκόους τρίτων χωρών. (Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2007)

Η έντονη ανυπομονησία, η οποία κυριάρχησε μέχρι την ψήφιση του **Νόμου 3386/2005** με τίτλο «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια», οφείλεται κυρίως στο μεγάλο αριθμό αλλοδαπών εργαζομένων και μελών των οικογενειών τους, οι οποίοι, είτε απέτυχαν να υπαχθούν στο καθεστώς του Ν . 2910/2001 και να αποκτήσουν τις απαραίτητες άδειες εργασίας και διαμονής, είτε το είχαν μερικώς επιτύχει, αλλά η σχετική διαδικασία βρισκόταν σε εκκρεμότητα εξαιτίας της γραφειοκρατίας που περιέβαλε το σύστημα χορήγησης των αδειών. Η αντιμετώπιση του ζητήματος της νομιμοποίησης συμπυκνώνεται στην διάταξη του άρθρου 91 παρ . 11. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, οι οποίες εμπεριέχονται σε πολλές επιστημονικές μελέτες, περισσότεροι από τα 2/3 των μεταναστών δεν έχουν κατορθώσει να αποκτήσουν άδειες εργασίας και διαμονής μέσω της οδού του Ν .2910/2001. Εντούτοις, η συγκεκριμένη νομοθετική ρύθμιση δεν αποτελεί παρά εγγύηση για την διαιώνιση του ανεπίσημου καθεστώτος για εκατοντάδες χιλιάδες μετανάστες και για τα μέλη των οικογενειών τους, καθώς αυτή η σχετική «τρίτη» ευκαιρία ακυρώνεται στην πράξη από τους ουσιαστικούς περιορισμούς και τις αυστηρές πρόσθετες προϋποθέσεις που τίθενται.

3.2.3 Προβλήματα και δυσκολίες στην εκπαίδευση

Όσον αφορά τα παιδιά των μεταναστών δύο είναι τα κύρια προβλήματα που επηρεάζουν αρνητικά το θέμα της εκπαίδευσης. Το πρώτο είναι το θέμα των εγγραφών. Ακόμα και σήμερα, μετά από τρεις μεταναστευτικούς νόμους (1975/1991, 2910/2001 και 3386/2005), τρία προγράμματα νομιμοποίησης (1998, 2001 και 2005) και με υπολογιζόμενους τους αλλοδαπούς να υπερβαίνουν το 15% του διαμένοντος πληθυσμού, οι οικονομικοί μετανάστες τελούν υπό καθεστώς νομικής αβεβαιότητας (Χριστοδούλου, Θ., 2009). Η αβεβαιότητα του καθεστώτος διαμονής των γονέων αναπόφευκτα επηρεάζει αρνητικά την ένταξη των παιδιών στο σχολικό περιβάλλον είτε γιατί αντιμετωπίζουν προβλήματα στο να εγγραφούν στα σχολεία είτε γιατί δεν γνωρίζουν αν πρέπει να

επενδύσουν συναισθηματικά και γνωστικά στο νέο τους περιβάλλον αφού η διαμονή τους στη χώρα κρέμεται συνέχεια από μια γραφειοκρατική κλωστή (Δαμανάκης, Μ., 1998, στο Χριστοδούλου, Θ., 2009).

Το δεύτερο βασικό πρόβλημα που επηρεάζει το θέμα της εκπαιδευτικής πολιτικής προς τους αλλοδαπούς και ομογενείς μαθητές είναι η έλλειψη στοιχείων τόσο για το σύνολο του μεταναστευτικού πληθυσμού όσο και για τον μαθητικό πληθυσμό συγκεκριμένα. Αν και με την ίδρυση του Ινστιτούτου Παιδείας Ομογενών και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (ΠΠΟΔΕ) το 1996, η κατάσταση βελτιώθηκε σημαντικά με την καταγραφή των αλλοδαπών και ομογενών μαθητών. (Χριστοδούλου, Θ., 2009)

Είναι προφανές ότι το μέγεθος του προγράμματος διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που θέσπισε ο σχετικός νόμος είναι μηδαμινό μπροστά στην σύγχρονη πραγματικότητα του μαθητικού πληθυσμού. Τα διαπολιτισμικά σχολεία αποτελούν το 0.17% της δημόσιας εκπαίδευσης ενώ οι αλλοδαποί και παλιννοστούντος μαθητές πλησιάζουν το 10% του συνολικού σχολικού πληθυσμού. Γίνεται γνωστό από τα έντυπα μέσα το θέμα «της σημαίας» ότι αρκετοί αλλοδαποί μαθητές αριστεύουν αλλά αυτοί φυσικά είναι ένας πολύ μικρός αριθμός μπροστά στο σύνολο του αλλοδαπού και ομογενούς μαθητικού πληθυσμού (Δαμανάκης, Μ., 1998, Σκούρτου, Ε., Βρατσάλης, Κ., Γκόβαρης, Χ., 2004, στο Χριστοδούλου, Θ., 2009)

Μια σημαντική αδυναμία της διαπολιτισμικής προσέγγισης που έχει υιοθετήσει το ελληνικό κράτος είναι οι στόχοι της. Η εκπαιδευτική πολιτική εστιάζεται στο θέμα της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας. Η πολιτιστική και γλωσσική διαφορετικότητα των μαθητών εντοπίζεται στην ελλιπή τους γνώση της ελληνικής και ορίζεται σαν ένα πρόβλημα που επιδέχεται επίλυση. Η επίλυση αυτή είναι μονόδρομη διαδικασία και δεν εμπλέκει τους γηγενείς μαθητές αλλά αφορά μόνον στους «προβληματικούς», «αδύναμους» μαθητές. Το βασικό χαρακτηριστικό αυτών των μαθητών είναι ότι δεν έχουν τα ελληνικά ως μητρική τους γλώσσα. Κατά τα άλλα όμως πολλοί από τους μαθητές αυτούς δεν έχουν γνωρίσει άλλη χώρα από την Ελλάδα. Επιπλέον η εφαρμογή του προγράμματος μέχρι τώρα δεν λαμβάνει υπόψη της την μητρική γλώσσα των μαθητών ούτως ώστε να εστιαστεί η διαδικασία εκμάθησης στη λειτουργική σχέση μεταξύ των δύο γλωσσών και στην γενικότερη μετάβαση και κοινωνικοποίηση του μαθητή από τη μια κοινωνία/χώρα (προέλευσης) στην άλλη (Ελλάδα) (Dimakos, I. and Tasiopoulou, K. 2003, στο Χριστοδούλου, Θ., 2009).

Όσον αφορά τους ενήλικες μετανάστες, αυτοί έχουν ορισμένα χαρακτηριστικά που τους διαφοροποιούν από τα παιδιά, όσον αφορά την εκπαίδευση τους. Γι' αυτό το λόγο, χρειάζονται διαφορετικού τύπου εκπαίδευση από αυτήν των παιδιών και των εφήβων. Όπως αναφέρει και ο Knowles (1998, Κόκκος, Α., 2005 στο Ι.Δ.ΕΚ.Ε., 2008), οι καθηγητές πρέπει να δίνουν έμφαση στα χαρακτηριστικά των ενήλικων εκπαιδευόμενων και ιδιαίτερα στη τάση

τους για αυτο-κατευθυνόμενη μάθηση, δια μέσου της οποίας οι ενήλικοι έχουν τη δυνατότητα της αυτο-βελτίωσης, όταν οι ίδιοι αναλάβουν πρωτοβουλία. Οι εκπαιδευτές ενηλίκων χρειάζεται να είναι διευκολυντές στη διεργασία της μάθησης (Cross, P., 1981, Κόκκος, Α., 2005 στο Ι.Δ.ΕΚ.Ε., 2008).

Σχετικά με τους Ασιάτες μετανάστες, αυτοί θεωρούν την Ελλάδα σαν δεύτερη πατρίδα τους. Οι ασιάτες μετανάστες υιοθετούν γρήγορα την ελληνική νοοτροπία και την καθημερινότητα, όμως τους εμποδίζει η ελληνική γλώσσα που είναι η μόνη λύση για την ένταξη τους. Υπάρχει ένα πρόγραμμα στη Γενική Γραμματεία Ενήλικων του Υπουργείου Παιδείας όμως το προσωπικό δεν είναι αρκετό, δεν υπάρχουν τμήματα και σχεδιασμός και έτσι δεν μπορούν να έχουν όλοι οι μετανάστες πρόσβαση στα μαθήματα αυτά. Το πρόγραμμα αυτό είναι μόνο για τους εργαζόμενους μετανάστες και αποκλείει τους άνεργους, της γυναίκες που είναι στα σπίτια κτλ. Αυτοί που καταφέρνουν να γίνουν δεκτοί ενημερώνονται μετά από 6-7 μήνες και τις περισσότερες φορές έχουν βρει κάποια δουλειά ή έχουν αλλάξει το πρόγραμμα τους και τελικά δεν μπορούν να τα παρακολουθήσουν. Κάποιες ΜΚΟ ανέλαβαν να υλοποιήσουν κάποια προγράμματα εκμάθησης της Ελληνικής γλώσσας για τους μετανάστες με χρηματοδότηση από το Υπ. Απασχόλησης. Άλλες οργανώσεις ανέλαβαν με δικιά τους πρωτοβουλία να διδάσκουν την Ελληνική σε τμήματα γνωστά με το όνομα φροντιστήριο, τα οποία αναμειγνύονται συνήθως με άλλες άσχετες δράσεις με την ελληνική γλώσσα ως κύριο αντικείμενο. Το αποτέλεσμα είναι ότι ούτε οι μεν ούτε οι δε δείχνουν πραγματικό ενδιαφέρον για την πραγματική και ουσιαστική διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας. (Μουνίρ, Μ., 2007)

3.2.4 Προβλήματα και δυσκολίες στην υγεία

Οι μετανάστες στη χώρα μας αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα υγείας και πρόνοιας. Πολλοί από αυτούς φτάνουν στην Ελλάδα με την υγεία τους ήδη επιβαρημένη, προερχόμενοι συνήθως από χώρες με καθυστερημένη καπιταλιστική ανάπτυξη, που βρίσκονται υπό κατοχή ή σε εμπόλεμη κατάσταση, όπου κυριαρχεί η φτώχεια και η εξαθλίωση. Τα συστήματα υγείας σε αυτές τις χώρες είναι τελείως διαλυμένα ή και ανύπαρκτα. Επιπλέον, η ίδια η δοκιμασία της φυγής και της διαδρομής προς μια άλλη χώρα δημιουργεί δεκάδες απειλές για την υγεία τους και τη σωματική τους ακεραιότητα. Πολλοί πεθαίνουν ή μένουν ανάπηροι στην προσπάθεια να φτάσουν στις χώρες προορισμού, μπαίνοντας σε ναρκοπέδια και κινδυνεύοντας στη θάλασσα, ακόμα και μέσα σε φορτηγά ψυγεία που χρησιμοποιούν οι διακινητές. Αλλά και όταν φθάσουν στις χώρες προορισμού-υποδοχής, πολλοί από αυτούς ζουν με συνεχή φόβο, λόγω του καθεστώτος παρανομίας και

του ρατσισμού. Σοβαρό επίσης ρόλο παίζει και ο συχνά βίαιος αποχωρισμός από τις οικογένειές τους. Όλα αυτά επιδρούν αρνητικά στην υγεία τους.

Ειδική κατηγορία ως προς τις ελλείψεις στον τομέα της υγείας αποτελούν οι έγκλειστοι μετανάστες που συλλαμβάνονται λόγω παράνομης εισόδου στη χώρα και κρατούνται στα ειδικά κέντρα διοικητικής κράτησης, αλλά ακόμη και σε κρατητήρια αστυνομικών τμημάτων. Μεταξύ των κρατούμενων μεταναστών περιλαμβάνονται ολόκληρες οικογένειες, γυναίκες έγκυες ή με μωρά παιδιά. Οι εικόνες που κατά καιρούς έρχονται στη δημοσιότητα για τις συνθήκες που επικρατούν στα περισσότερα κέντρα κράτησης, με αρκετούς μετανάστες να πάσχουν από δερματικές ασθένειες είναι ιδιαίτερα απογοητευτικές: λύματα από τις χαλασμένες αποχετεύσεις, πολλαπλάσιοι κρατούμενοι από τη χωρητικότητα, απαράδεκτες συνθήκες καθαριότητας και υγιεινής, απουσία προαυλισμού, απουσία βασικού ιατρικού εξοπλισμού, ελλιπής πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, δυσχερής ή αδύνατη παραπομπή στο νοσοκομείο κλπ.

Επίσης ιδιαίτερα σημαντικά είναι τα προβλήματα υγείας και ασφάλειας στον τόπο εργασίας. Οι παράγοντες που συνδέονται με την αυξημένη συχνότητα των εργατικών ατυχημάτων στους μετανάστες, αλλά και την επιβάρυνση της υγείας τους γενικότερα, είναι σε γενικές γραμμές η απασχόλησή τους σε πιο επικίνδυνες και πιο ανθυγιεινές δραστηριότητες (μεγαλύτερο ποσοστό απασχόλησης παρουσιάζεται στις κατασκευές και ακολουθούν η οικιακή απασχόληση, οι αγροτικές εργασίες, ο χώρος του εμπορίου και του επισιτισμού και η μεταποίηση), η απουσία μέτρων υγείας και ασφάλειας στους χώρους εργασίας με ευθύνη των εργοδοτών, η έλλειψη εκπαίδευσης στους χώρους δουλειάς και τα προβλήματα γλώσσας που δυσκολεύουν την κατανόηση κανόνων και οδηγιών. Από την άλλη, όπως και για τους Έλληνες εργάτες έτσι και για τους μετανάστες, δε γίνεται διάγνωση, καταγραφή και αναγνώριση των επαγγελματικών ασθενειών. Είναι χαρακτηριστική η συχνότητα των κρουσμάτων καρκίνου σε μετανάστες που εργάζονται σε θερμοκήπια, αφού στην πλειοψηφία των περιπτώσεων διαμένουν ταυτόχρονα σ' αυτά ή ζουν χωρίς στέγη, υποδομές υγιεινής. Τραγικά παραδείγματα των συνθηκών διαβίωσης αποτελούν όσα είδαν το φως της δημοσιότητας στη Μανωλάδα Ηλείας και την Άρτα (Παπαγιάννη, Κ. και Παγανέλη, Α., 2010).

Μια ιδιαίτερη, επίσης, κατηγορία αποτελούν οι γυναίκες και τα παιδιά. Οι γυναίκες μετανάστριες υφίστανται πολλαπλή καταπίεση, λόγω και της ιδιότητάς τους ως μετανάστριες, γεγονός που έχει σημαντική επίπτωση στην υγεία τους. Πολύ συχνά οι γυναίκες μετανάστριες εργάζονται ως «ενοικιαζόμενες» μέσω των διαφόρων δουλεμπορικών γραφείων. Σε αρκετές ασκείται σωματική, σεξουαλική και ψυχική βία από τα κυκλώματα εμπόρων λευκής σαρκός και δουλεμπόρων. Τα προστατευόμενα μέλη των οικογενειών, όπως γυναίκες, παιδιά, ηλικιωμένοι, σε μεγάλο ποσοστό δεν έχουν ασφαλιστική κάλυψη και καμία πρόσβαση στις

υπηρεσίες υγείας, είτε γιατί το άμεσα ασφαλισμένο μέλος της οικογένειας δεν μπόρεσε να ανανεώσει την άδεια παραμονής είτε γιατί τα προστατευόμενα μέλη δεν έχουν άδεια παραμονής, λόγω των απαγορευτικών προϋποθέσεων που προβλέπονται για την οικογενειακή επανένωση (Παπαγιάννη, Κ. και Παγανέλη, Α., 2010).

Μεγάλο μέρος μεταναστριών δεν καλύπτεται για προγεννητικό έλεγχο, δεν παρακολουθείται κατά τη διάρκεια της κύησης, φτάνει στο νοσοκομείο λίγο πριν τον τοκετό. Έτσι υπάρχουν αυξημένα ποσοστά προβλημάτων κύησης, τοκετού και νεογνικής θνησιμότητας. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου οι μητέρες μετανάστριες δεν έχουν χρήματα να πληρώσουν, κάτι το οποίο ισχύει και για αρκετές ελληνίδες μητέρες, και έτσι φεύγουν από το μαιευτήριο χωρίς το παιδί τους, το οποίο κρατείται στο νοσοκομείο μέχρι να γίνει η πληρωμή ή να βρεθεί άλλη λύση. Η πλειοψηφία των εργαζομένων μεταναστριών, ακόμη και αυτών με άδεια εργασίας και ασφαλιστική κάλυψη, δε λαμβάνει άδεια μητρότητας κάτω από το φόβο της απόλυσης.

Αντίστοιχα έντονα είναι τα προβλήματα υγείας και στα παιδιά αυτών των οικογενειών (από τα οποία προβλήματα δεν εξαιρούνται και αρκετά παιδιά γηγενών οικογενειών). Στις δύσκολες συνθήκες διαβίωσης στερούνται των αναγκών για τη σωστή ανάπτυξή τους, ενώ η παρακολούθηση της υγείας τους γίνεται με δυσκολίες. Ακόμη και οι βασικοί εμβολιασμοί, αν δεν υπάρχει βιβλιάριο, μετά το κλείσιμο του ΠΙΚΠΑ (γίνονταν δωρεάν εμβολιασμοί σε όλα τα παιδιά), γίνονται Γολγοθάς και κοστίζουν πολύ.

Πρόσβαση στις υπηρεσίες φροντίδας

Η περιορισμένη γνώση των υπηρεσιών υγείας (π.χ. πρόσβαση στις κατάλληλες υπηρεσίες υγείας, γνώση των δικαιωμάτων χρήσης των υπηρεσιών υγείας, γνώση της ασφαλιστικής κάλυψης κ.ά.) αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για τη χρήση τους από τους μετανάστες. (WHO, 2003).

Για να αποκτήσει πρόσβαση στη φροντίδα υγείας ένας άρρωστος πρέπει κατά πρώτον να συνειδητοποιήσει ότι το χρειάζεται, κάτι το οποίο εξαρτάται από το επίπεδο «ικανότητας ανάγνωσης πληροφοριών πάνω σε θέματα υγείας» και συγκεκριμένα το επίπεδο των γνώσεών τους σχετικά με τις διαθέσιμες θεραπείες και τα συμπτώματα. Λέγεται μερικές φορές ότι η ικανότητα ανάγνωσης πληροφοριών πάνω σε θέματα υγείας τείνει να είναι χαμηλή στους μετανάστες, αλλά μία πιο ακριβής ανάλυση θα υπεδείκνυε ότι πιθανόν υπάρχουν διαφορετικά είδη γνώσης σχετικά με ζητήματα υγείας και ότι η γνώση που έχουν οι μετανάστες είναι συχνά διαφορετική από αυτή της πλειοψηφίας του ντόπιου πληθυσμού. Όταν ένα άτομο έχει μεταναστεύσει πρόσφατα ή δεν έχει αποκτήσει μεγάλη επαφή με την κοινωνία υποδοχής, η γνώση του σχετικά με την ασθένεια και τη φροντίδα υγείας είναι εύλογο να αντανακλά κυρίως την κουλτούρα και το σύστημα υγείας της χώρας προέλευσης. Διαφορετικές κουλτούρες μπορούν να έχουν εντελώς διαφορετικούς τρόπους

κατηγοριοποίησης, περιγραφής, εκτίμησης και αντιμετώπισης της ασθένειας, όπως επίσης, τα συστήματα φροντίδας υγείας διαφέρουν τρομακτικά ανά την υφήλιο, τόσο ως προς τις επίσημες δομές τους, όσο και ως προς τους άγραφους κανόνες που διέπουν την αλληλόδραση ανάμεσα στους επαγγελματίες των υπηρεσιών φροντίδας και τους ασθενείς. Κατ' αυτόν τον τρόπο είναι εύλογο να συμβεί να εκλαμβάνονται οι μετανάστες από τους επαγγελματίες της υγείας ως απληροφόρητοι σχετικά με βασικά «δεδομένα» που αφορούν την υγεία, να θεωρείται ότι έχουν προσδοκίες «άσχετες» ως προς το σύστημα υγείας, ότι συμπεριφέρονται με «ανάρμοστους» τρόπους και ούτω καθεξής – τη στιγμή που το μόνο που κάνουν είναι ό,τι αντλούν από τη δική τους ήδη υπάρχουσα δεξαμενή γνώσεων σχετικά με ζητήματα υγείας (Ingleby, D., χ.χ.έ.).

Έτσι παραμένει αναγκαίο για τους μετανάστες στις ευρωπαϊκές χώρες οι οποίοι επιθυμούν να κάνουν χρήση των τρεχόντων συστημάτων υγείας να μάθουν πώς σκέφτονται για την υγεία οι άνθρωποι της χώρας υποδοχής, πώς είναι δομημένο το σύστημα φροντίδας υγείας και ποιοι είναι οι επίσημοι και ανεπίσημοι «κανόνες του παιχνιδιού» τόσο για το προσωπικό όσο και για τους ασθενείς.

Πέρα από τις διαφορετικές αντιλήψεις σε θέματα υγείας, είναι πιθανόν να υπάρχουν πρακτικά εμπόδια στη χρήση συγκεκριμένων υπηρεσιών υγείας (τοποθεσία, μέσα μεταφοράς, ωράρια) ή κοινωνικοί περιορισμοί με τη μορφή του στιγματισμού και του φόβου μη γίνουν αντικείμενο σχολιασμού (ιδιαίτερα στην περίπτωση των προβλημάτων ψυχικής υγείας). Ένας παράγοντας ο οποίος δύναται να αποθαρρύνει τους μετανάστες από το να κάνουν χρήση υπηρεσιών φροντίδας υγείας είναι το γεγονός ότι μπορεί να μην λαμβάνονται υπόψη πολιτιστικές πρακτικές και έθιμα (επί παραδείγματι, αναφορικά με το φαγητό του νοσοκομείου ή η επαφή ανάμεσα σε γυναίκες ασθενείς και άνδρες ιατρούς). Σε τέτοιες περιπτώσεις γίνεται λόγος για «θεσμικές διακρίσεις», δηλαδή αποτυχία παροχής των κατάλληλων υπηρεσιών σε μία ομάδα λόγω των μεθόδων που υιοθετούνται από έναν οργανισμό. Ίσως, το πιο ανησυχητικό παράδειγμα προβολής εμποδίων στην πρόσβαση είναι η απροθυμία των «μεταναστών χωρίς χαρτιά» να αποταθούν στις βασικές υπηρεσίες φροντίδας υγείας λόγω της ύπαρξης διωκτικών μηχανισμών στα δημόσια νοσοκομεία. Βάσει απόφασης του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας, για τους ανεπίσημους μετανάστες που ζουν στην Ελλάδα, παρέχονται οι απαραίτητες ιατρικές υπηρεσίες αποκλειστικά και μόνο εάν πρόκειται για επείγοντα περιστατικά και μέχρι να σταθεροποιηθεί η κατάσταση υγείας τους, ενώ «εάν το περιστατικό δεν κριθεί επείγον, οι αλλοδαποί αυτής της κατηγορίας δε θα γίνονται δεκτοί (άρθρο 51 § 1 του Νόμου 2910/2001), αλλά θα πρέπει να ειδοποιούνται άμεσα οι αρμόδιες αστυνομικές αρχές για τις περαιτέρω νόμιμες συνέπειες» (Γαιτανίδου, Ε., 2000).

Η έννοια της «προσβασιμότητας» είναι πολύ ευρεία και καλύπτει πολλές πλευρές των τρόπων πρόσβασης στη φροντίδα. Ένα πολύ σημαντικό ζήτημα είναι η διαθεσιμότητα των πληροφοριών σε διάφορες γλώσσες: οι υγειονομικές αρχές χρειάζονται γνώσεις σχετικά με το τι είδους πληροφορίες είναι αναγκαίες να διατίθενται και σε ποιες γλώσσες και πώς αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά (Ingleby, D., χ.χ.έ.).

Η ποιότητα της φροντίδας

Ενώ η «προσβασιμότητα» αναφέρεται σε εμπόδια στον δρόμο προς τη φροντίδα, η «ποιότητα» αναφέρεται σε αυτό που συμβαίνει κατά τη στιγμή της παροχής φροντίδας. Κάποιοι παράγοντες που συνδέονται με τη μετανάστευση (π.χ. γλωσσικά εμπόδια, διαφορετικές αντιλήψεις για την υγεία και διακρίσεις) υπονομεύουν και τη προσβασιμότητα και την ποιότητα της φροντίδας. (Γαλάνης, Π., Καϊτελίδου, Δ., Σουρτζή, Π., Μπελλάλη, Θ., Σίσκου, Ο., Τσαβαλιάς, Κ., Καραμήτρη, Ι. και Βελονάκης, Ε., 2012)

Η αδυναμία κατανόησης και ομιλίας της ελληνικής γλώσσας αποτελεί το πλέον σημαντικό πρόβλημα των μεταναστών αναφορικά με την πρόσβασή τους στις υπηρεσίες υγείας καθώς δυσκολεύει την τηλεφωνική και την εκ του σύνεγγυς επικοινωνία με τους επαγγελματίες υγείας. Η αυξημένη ικανότητα κατανόησης και ομιλίας της ελληνικής γλώσσας σχετιζόταν με αυξημένη γνώση των υπηρεσιών υγείας, γεγονός που παρέχει τη δυνατότητα στους μετανάστες για αποτελεσματικότερη χρήση των υπηρεσιών υγείας.

Επίσης ένα σημαντικό πρόβλημα, το οποίο αντιμετωπίζει μαζί με τους μετανάστες και ο γηγενής πληθυσμός, είναι η ασφάλιση. Οι ξένοι πολίτες που διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα έχουν επίσημα ίσα δικαιώματα με αυτά των Ελλήνων αναφορικά με την ασφάλιση, την κοινωνική προστασία και την υγειονομική περίθαλψη. Εντούτοις, λαμβάνοντας υπόψη τη μεγάλη έκταση της άτυπης εργασίας, αρκετοί νόμιμα διαμένοντες μετανάστες στερούνται ασφάλισης και επομένως δωρεάν πρόσβασης στις δημόσιες υπηρεσίες υγείας. Εντούτοις, όσοι διαθέτουν νομιμοποιητικά έγγραφα αλλά είναι ανασφάλιστοι προβλέπεται η δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, αφού πάρουν το πιστοποιητικό κοινωνικής προστασίας. *Το πιστοποιητικό αυτό χορηγείται εφόσον υπάρχει αποδεδειγμένο πρόβλημα υγείας, σε όσους διαθέτουν άδεια διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους και διαρκεί όσο διάστημα χρειαστεί να νοσηλευτούν* (Παπαγιάννη, Κ. και Παγανέλη, Α., 2010).

Ειδικά για πρόσφυγες αιτούντες πολιτικό άσυλο υπάρχει το Προεδρικό Διάταγμα 68/18.5.2005 που προβλέπει τη δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, η οποία περιλαμβάνει δωρεάν νοσηλεία σε δημόσιο νοσοκομείο και δωρεάν χορήγηση φαρμάκων από τα δημόσια νοσοκομεία. Για να έχουν δικαίωμα στη δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, οι μεν αιτούντες άσυλο πρέπει να έχουν στην κατοχή τους ειδικό δελτίο αιτούντος άσυλο (ροζ κάρτα), οι δε πρόσφυγες πρέπει να διαθέτουν το δελτίο ταυτότητας πολιτικού πρόσφυγα. Κάποιες εξαιρέσεις από τις παραπάνω προϋποθέσεις προβλέπονται για ειδικές κατηγορίες

ατόμων που χρήζουν προστασίας (θύματα παράνομης διακίνησης, τα θύματα νάρκης και όσους έχουν μολυνθεί από τον ιό HIV/AIDS ή άλλα λοιμώδη νοσήματα), στους οποίους παρέχεται ιατρική, φαρμακευτική και νοσηλευτική περίθαλψη. Στην πραγματικότητα η πλειοψηφία των μεταναστών είτε δε γνωρίζει αυτά τα δικαιώματα είτε δεν τα ασκεί από το φόβο του εντοπισμού και της απέλασης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΧΩΡΟ

4.1 Προσδιορισμός ένταξης μεταναστών

Η ένταξη είναι μια δυναμική, αμφίδρομη διαδικασία αμοιβαίας προσαρμογής (βλ. Βασικές Αρχές για την Πολιτική Ένταξης των Μεταναστών στην ΕΕ, Council document 14615/04 στο ΕΚΚΕ, 2012), βασικοί άξονες της οποίας είναι η δέσμευση της κοινωνίας υποδοχής να υποδεχτεί τους μετανάστες, να σέβεται τα δικαιώματα και τον πολιτισμό τους και να τους ενημερώνει για τις υποχρεώσεις τους αλλά και η προθυμία των ίδιων των μεταναστών να ενταχθούν και να σέβονται τους κανόνες και τις αξίες της νέας τους κοινωνίας. Είναι μία "από τα κάτω" διαδικασία που ξεκινά από τη βάση και πρέπει να σχετίζεται με δράσεις που αφορούν κυρίως στην πρόσβαση στην εργασία, στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, στην εκμάθηση της γλώσσας και στην καταπολέμηση των διακρίσεων.

Για τις σύγχρονες κοινωνίες η ένταξη περνάει κυρίως μέσα από την απασχόληση. Αυτή είναι μία διαπίστωση που προωθούν τα επίσημα όργανα εθνικά και ευρωπαϊκά και που χαίρει αποδοχής από το σύνολο των ευρωπαϊκών κοινωνιών (Παπαδοπούλου, Δ., 2006).

Στην περίπτωση της πλήρους ένταξης των μεταναστών ως απαραίτητη θεωρείται η επιμόρφωση. Πιθανή ένταξη χωρίς επιμόρφωση μπορεί να δημιουργήσει στη χώρα υποδοχής κοινωνικά προβλήματα λόγω μη επαρκούς προσαρμογής των «νέων» πολιτών στη ζωή της χώρας επιλογής τους. Σε κάθε περίπτωση δεν αρκεί για ένταξη στη χώρα υποδοχής η ύπαρξη θέσεων εργασίας για τους «νέους» πολίτες, επειδή μπορεί κάποιος να καλύψει επαρκώς μια θέση εργασίας, μόνο αν κατέχει τη γλώσσα της χώρας υποδοχής και έχει τις ειδικές ικανότητες και δεξιότητες. Γλωσσική και επαγγελματική επιμόρφωση θα αποτελεί στο μέλλον απαραίτητη προϋπόθεση για τη μετακίνηση από χώρα σε χώρα. Όσο λιγότερο ένας ενήλικος έχει επιμορφωθεί, τόσο περισσότερο θα δυσκολεύεται η επαγγελματική του δραστηριότητα (Πανταζής, Β., 2003).

Στα ευρωπαϊκά βιομηχανικά κράτη και στην Ελλάδα έχει αυξηθεί από τη δεκαετία του '80 ο αριθμός των μεταναστών και προσφύγων, των οποίων η ένταξη παρουσιάζει δυσκολίες, διότι αυτοί προέρχονται από χώρες με χαμηλό μορφωτικό και οικονομικό επίπεδο. Οι ομάδες αυτές δεν μπορούν να ενταχθούν εύκολα, διότι δεν έχουν συνηθίσει σε δημοκρατικούς τρόπους συμπεριφοράς και γνωρίζουν από τη χώρα καταγωγής τους περισσότερο ή λιγότερο αυταρχικές μορφές συμπεριφοράς. Τα ιδρύματα της εκπαίδευσης ενηλίκων θα μπορούσαν να είναι για τους μετανάστες και πρόσφυγες οι χώροι, όπου γίνεται κατανοητή η δύσκολη οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική κατάστασή τους καθώς και το

τι συμβαίνει στο επάγγελμα και στην κοινωνία (Pöggeler, F., 1999). Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί κατ' αρχήν μέσω κύκλων μαθημάτων για μετανάστες, που θα στοχεύουν στην ένταξη τους τόσο στη χώρα υποδοχής όσο και στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο. Μέχρι τώρα είναι περιορισμένες τέτοιες ευεργετικές προσφορές (π.χ. Ελληνικά για αλλοδαπούς). Στα ευρωπαϊκά βιομηχανικά κράτη, όσο περισσότερο συμμετέχουν οι μετανάστες στην επιμόρφωση, τόσο περισσότερο πρέπει αυτή, που σήμερα περιορίζεται σ' ένα υψηλό διανοητικό επίπεδο, να λαμβάνει υπόψη της το χαμηλό επίπεδο επαγγελματικής κατάρτισης των νέων συμμετεχόντων, να εκτείνεται σε περισσότερα κοινωνικά-πολιτισμικά στρώματα και να ανανεώνεται.

Η κοινωνική αλλαγή λόγω της μετανάστευσης απαιτεί αλληλεγγύη, συνεργασία και εξάλειψη στερεοτύπων, εχθρικών παραστάσεων και ρατσιστικών φαινομένων (Πανταζής, Β., 2003). Η προκύπτουσα κοινωνική περιπλοκότητα λόγω της κοινωνικής αλλαγής και ο πλουραλισμός σε όλους τους τομείς της ζωής έδωσε τη δυνατότητα σε πολλούς ανθρώπους να απελευθερωθούν από άκαμπτες δομές και αμφιλεγόμενα συστήματα κανόνων. Η κάθε είδους συνεργασία δεν μπορεί να ανακόπτεται στα σύνορα των εθνικοκρατικών συστημάτων ένταξης, αλλά απαιτεί προσανατολισμό στην ευρωπαϊκή και γενικότερα στην παγκόσμια κοινότητα. Η εκπαίδευση ενηλίκων μπορεί μέσω πολλαπλών παιδαγωγικών μέτρων να συνεισφέρει, ώστε πολιτισμικοί, κοινωνικοί και πολιτικοί τρόποι σκέψης και ζωής των «γειτόνων», των «άλλων» να ανακαλύπτονται και έτσι να δημιουργείται μια στέρεη βάση αλληλεγγύης, που θα συντελέσει στο ξεπέρασμα των εθνικοκρατικών συνόρων. Η αλληλεγγύη αυτή θα βασίζεται στην προθυμία ο ένας να μαθαίνει από τον άλλο. (Πανταζής, Β., χ.χ.έ.)

Στην αντιμετώπιση των πολλών προκλήσεων που παρουσιάζει η «πολυπολιτισμική» κοινωνία, ένα πρώτο βήμα για την ένταξη των μεταναστών θα ήταν το δικαίωμα ψήφου. Η καταπολέμηση του αποκλεισμού από το μηχανισμό λήψης αποφάσεων είναι ένας αναγκαίος όρος για τη δόμηση μιας νέας μεταναστευτικής πολιτικής. Δεν είναι όμως, και ο μοναδικός. Η μεταναστευτική πολιτική πρέπει να είναι κοινωνική, δηλαδή, να εκπορεύεται από κοινωνικούς φορείς με «λαϊκή βάση» και όχι μόνο κρατικούς. Μόνο τότε θα είναι νέα και μόνο τότε θα μπορεί να προωθηθεί στον κοινωνικό χώρο (Γεωργούλας, Σ., 2001).

Ο οικουμενικός προσανατολισμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου δεν αποτελεί απειλή κατά της πολιτισμικής ιδιαιτερότητας και της ταυτότητας ατόμων, εθνοτικών-πολιτισμικών ομάδων και εθνών. Αντιθέτως, μπορεί να αποτελέσει τη βάση, πάνω στην οποία τα άτομα, οι εθνοτικές-πολιτισμικές ομάδες και τα έθνη μπορούν να αναπτύξουν την ιδιαιτερότητά τους και την πολιτισμική τους ταυτότητα. Η ανθρωπότητα βλέπει στην

εκπαίδευση ένα ανεκτίμητο εφόδιο στην προσπάθειά της να κατακτήσει τα ιδανικά της ειρήνης, της ελευθερίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

4.1.1 Η ένταξη των μεταναστών στον ευρωπαϊκό αγροτικό χώρο

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, για τις σύγχρονες κοινωνίες η ένταξη περνάει κυρίως μέσα από την απασχόληση.

Κατά τους Κασίμη, Χ., Ζακοπούλου, Ε. και Παπαδόπουλο, Α.Γ. (2003) στα πλαίσια των διεθνών εξελίξεων που συνδέονται με την παγκοσμιοποίηση, την κατάρρευση των καθεστώτων της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, τις περιφερειακές συγκρούσεις και τις αναταράξεις στα Βαλκάνια, προϊόν των οποίων είναι η μαζική μετανάστευση στην ελληνική επικράτεια, σημαντικό παράγοντα αποτελεί η εργασιακή κατάσταση ανά κλάδο. Στην προσέλκυση αυτών των μεταναστευτικών ρευμάτων δηλαδή, συνέβαλαν η οικονομική ανάπτυξη και η αναδιάρθρωση ορισμένων οικονομικών κλάδων και ο ανοιχτός χαρακτήρας και η εποχικότητα κάποιων άλλων (τουρισμός, ναυτιλία, γεωργία) που επέτρεπαν τη νόμιμη είσοδο των μεταναστών στη χώρα υποδοχής και την παράνομη παραμονή τους στη συνέχεια. Τα παραπάνω δημιούργησαν νέες ανάγκες για εργατικό δυναμικό στην αγορά εργασίας, ενώ παράλληλα η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των ντόπιων πληθυσμών οδηγούσε στην αποχώρησή τους από τις ευκαιριακές και χαμηλών απολαβών και χαμηλού κοινωνικού κύρους θέσεις εργασίας. Η ανάγκη πλήρωσης των κενών της αγοράς εργασίας στους κλάδους αυτούς οδήγησε στην εφαρμογή πολιτικών που προέβλεπαν νόμιμη, ορισμένου χρόνου, παραμονή και απασχόληση μεταναστών. Στη συνέχεια, όμως, οι μετανάστες αυτοί παρέμεναν παράνομα στη χώρα.

Στη βάση των σκέψεων αυτών, ο R. King (2000) κατασκεύασε ένα μοντέλο μετανάστευσης για τη Νότια Ευρώπη. Το νοτιοευρωπαϊκό μοντέλο μετανάστευσης διαφέρει σημαντικά από αυτό των μεταναστευτικών ρευμάτων προς τη Δύση των πρώτων μεταπολεμικών δεκαετιών. Τα κύρια χαρακτηριστικά του νέου μοντέλου είναι ο παράνομος χαρακτήρας της μετανάστευσης, η πολλαπλότητα και η ετερογένεια των εθνικοτήτων που συρρέουν στη Νότια Ευρώπη, η ασυμμετρία μεταξύ ανδρικού και γυναικείου μεταναστευτικού πληθυσμού (που συνδέεται με την εθνικότητα, τις κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες στη χώρα προέλευσης και τους τομείς απασχόλησης στις χώρες υποδοχής) και η διαφοροποίηση της γεωγραφικής και κοινωνικής προέλευσης των μεταναστών. Η μετανάστευση στη Νότια Ευρώπη φαίνεται να συγκροτεί έναν παράνομο «οικονομικό τομέα» στον οποίο τα άτομα «πουλάνε» και «αγοράζουν» υπηρεσίες που συνδέονται με το «πέρασμά» τους στη Δύση.

Σ' αυτό το μοντέλο οι Λαμπριανίδης και Λυμπεράκη (2001) προσθέτουν ένα ακόμα χαρακτηριστικό, αυτό της συνύπαρξης της μετανάστευσης με την υψηλή ανεργία και την υποαπασχόληση στις χώρες υποδοχής. Είναι χαρακτηριστικό ότι στη δεκαετία του 1990 η Ισπανία, η Ιταλία και η Ελλάδα, ενώ είχαν τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στην Ευρώπη, αποτελούσαν ταυτόχρονα χώρες μαζικής υποδοχής μεταναστών. Είναι ακριβής η παρατήρηση του King (2000), ότι η Νότια Ευρώπη συνιστά μια ιδιαίτερη περίπτωση ευρωπαϊκού καπιταλισμού που χαρακτηρίζεται από ύστερη εκβιομηχάνιση, διευρυμένο αγροτικό και τουριστικό τομέα, κερδοσκοπική αστική ανάπτυξη και εκτεταμένη παραοικονομία. Οι Λαμπριανίδης και Λυμπεράκη (2001) χαρακτηρίζουν τη μετανάστευση προς τη Νότια Ευρώπη ως «μεταβιομηχανική» σε σύγκριση με αυτή προς τις χώρες της Βόρειας Ευρώπης στις προηγούμενες δεκαετίες.

Στις νοτιοευρωπαϊκές χώρες οι περισσότεροι μετανάστες συγκεντρώνονται στη δευτερεύουσα, άτυπη αγορά εργασίας. Τόσο ο King (2000) όσο και οι Hoggart και Mendoza (1999) επιχειρούν να εξηγήσουν αυτό το φαινόμενο υιοθετώντας τη «θεωρία της τμηματοποίησης της αγοράς εργασίας». Σύμφωνα με αυτή τη θεωρητική προσέγγιση, η πρόσβαση στις καλύτερες, από άποψη αμοιβών και συνθηκών εργασίας, θέσεις της αγοράς εργασίας καθορίζεται από τις κοινωνικές σχέσεις εξουσίας που κατανέμουν τους εργαζόμενους στα διαφορετικά τμήματά της, με κριτήρια την εθνικότητα, το φύλο και την κοινωνική προέλευση (Bradley, 1984· Peck, 1996). Αυτό, κατά τους συγγραφείς, επιβεβαιώνεται και από την εμπειρία των αγροτικών αγορών εργασίας στη Βόρεια Αμερική. Σε μια τμηματοποιημένη αγορά εργασίας οι μετανάστες, λοιπόν, καταλαμβάνουν τις πιο επισφαλείς, χαμηλότερα αμειβόμενες, περιθωριακές και υψηλής εκμετάλλευσης θέσεις εργασίας. Τα «τμήματα» της αγοράς όπου βρίσκονται οι θέσεις αυτές είναι η γεωργία, οι κατασκευές, η μικρή οικογενειακή βιοτεχνία, ο τουρισμός, το πλανόδιο εμπόριο και οι κατ' οίκον υπηρεσίες.

Σήμερα μεγάλο ποσοστό μεταναστών απασχολείται στη γεωργία σε σταθερή βάση. Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΟΚΕ) της ΕΕ υπογραμμίζει σε έκθεσή της ότι οι μετανάστες που απασχολούνται στη γεωργία έχουν αυξηθεί σημαντικά στην Ευρώπη και πολύ περισσότερο στη Νότια Ευρώπη, όπου το φαινόμενο έχει πλέον αποκτήσει μεγάλη έκταση (EC, 2000).

Επικεντρώνοντας στη γεωργία, οι Hoggart και Mendoza (1999) επιχειρούν να ρίξουν φως στη νοτιοευρωπαϊκή μετανάστευση και στο αντιφατικό φαινόμενο της συνύπαρξης μαζικής μετανάστευσης και ανεργίας. Κατά τους συγγραφείς, ο δυναμισμός της άτυπης οικονομίας στη Νότια Ευρώπη, η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, το υψηλό επίπεδο

εκπαίδευσης του νεανικού πληθυσμού (όπως και ο υποστηρικτικός ρόλος της οικογένειας) έχουν ως αποτέλεσμα την απόρριψη από τον ντόπιο πληθυσμό των κοινωνικά μη-αποδεκτών μορφών εργασίας. Μ' αυτόν τον τρόπο, οι μετανάστες έρχονται να καλύψουν τα κενά, τις «τρύπες», που αφήνει ο ντόπιος πληθυσμός στις αγροτικές αγορές εργασίας. Σημειώνουν ότι αυτές οι «τρύπες» στην αγορά εργασίας είναι κοινωνικά και όχι οικονομικά καθοριζόμενες και ρυθμιζόμενες. Στη μελέτη τους σε μια περιοχή της Ισπανίας υπογραμμίζουν ότι ένα από τα βασικά προβλήματα της γεωργίας είναι η αδυναμία να προσελκύσει ή να διατηρήσει το ντόπιο εργατικό δυναμικό λόγω της διάχυσης μικροαστικών αξιών στις αγροτικές περιοχές και της απόρριψης της γεωργικής εργασίας. Προσθέτουν ότι ένας ακόμα βασικός παράγοντας για την εκτεταμένη απασχόληση μεταναστών στη γεωργία φαίνεται να είναι η ραγδαία εισαγωγή νέων καλλιεργειών στην περιοχή έρευνάς τους και όχι η διαρκής παρουσία και επικράτηση μιας καλλιέργειας.

Συνοψίζοντας, επισημαίνεται ότι οι μετανάστες στον αγροτικό χώρο της Νότιας Ευρώπης απασχολούνται κυρίως σε περιοχές που εξειδικεύονται σε καλλιέργειες εντατικού χαρακτήρα, υψηλής εποχικότητας και υψηλής ζήτησης σε εργατικά χέρια. Πρόκειται κυρίως για απασχόληση ανδρών κάτω από αρκετά δύσκολες εργασιακές συνθήκες και με περιορισμένη επαφή με τον ντόπιο πληθυσμό. Οι μετανάστες που ζουν και απασχολούνται σε μειονεκτικές, χωρίς ιδιαίτερα ανεπτυγμένη γεωργία, αγροτικές περιοχές προσφέρουν στον γερασμένο συνήθως πληθυσμό, που κατοικεί στις περιοχές αυτές, τα εργατικά χέρια που είναι απαραίτητα για τη συντήρηση του παραδοσιακού τρόπου ζωής του.

4.1.2 Η ένταξη των μεταναστών στον ελληνικό αγροτικό χώρο

Η Ελλάδα, ως χώρα της Νότιας Ευρώπης, βίωσε το φαινόμενο της μετανάστευσης τόσο ως χώρα αποστολής μεταναστών, στις δεκαετίες του 1950 και του 1960, όσο και ως χώρα υποδοχής μεταναστών από τη δεκαετία του 1980 και μετά. Ως το 1973 εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες εγκατέλειψαν τον τόπο τους και στράφηκαν προς τις βιομηχανικά ανεπτυγμένες χώρες της Δύσης για οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς λόγους, προερχόμενοι κυρίως από τον αγροτικό χώρο. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 όμως, ένας μικρός αριθμός μεταναστών από ασιατικές, αφρικανικές χώρες αλλά και την Πολωνία έρχεται στην Ελλάδα και απασχολείται στις κατασκευές, στη γεωργία και στις κατ' οίκον υπηρεσίες. Η κατάρρευση των καθεστώτων της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και η εκτεταμένη συνοριογραμμή της Ελλάδας με χώρες όπως η Αλβανία και η Βουλγαρία είχαν ως συνέπεια τη μαζική είσοδο οικονομικών μεταναστών στη χώρα. (Κασίμης, Χ., Ζακοπούλου, Ε. και Παπαδόπουλος, Α.Γ., 2003)

Η είσοδος του ξένου εργατικού δυναμικού στην ελληνική ύπαιθρο συνέπεσε με σημαντικές εξελίξεις στη γεωργία αλλά και στην οικονομία της υπαίθρου γενικότερα. Μετά από μια περίοδο αξιόλογης ανόδου του αγροτικού εισοδήματος και μιας εθνικής φιλοαγροτικής πολιτικής, άρχισαν, στη δεκαετία του 1990, να εμφανίζονται οι επιπτώσεις από τη μείωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής γεωργίας λόγω της μείωσης των ιδιωτικών επενδύσεων, της ανορθολογικής διαχείρισης των κοινοτικών πόρων και της σοβαρής ανεπάρκειας της διαρθρωτικής πολιτικής. Την ίδια περίοδο παρατηρείται συνολική μείωση και σοβαρή αναδιάρθρωση του ενεργού αγροτικού πληθυσμού. Η έξοδος από την αγροτική απασχόληση αφορούσε κυρίως τις συζύγους (-28,8%) και τα λοιπά μέλη των αγροτικών νοικοκυριών (-34,8%) (Ζακοπούλου, Ε., 2000). Οι ίδιες κατηγορίες μελών χαρακτηρίζονται επίσης από μια αύξηση της πολυαπασχόλησής τους –που αποτελεί άλλη μια μορφή σταδιακής «αποχώρησής» τους από τη γεωργία–, ενώ, αντίθετα, παρατηρείται μείωση της πολυαπασχόλησης των αρχηγών (Κασίμης, Χ. κ.ά., 2000). Οι εξελίξεις αυτές αποτυπώνονται στην τάση συγκέντρωσης της αγροτικής εργασίας στο επίπεδο του αρχηγού καθώς και στην απογύμνωση των εκμεταλλεύσεων από την παραδοσιακή βοήθεια των μελών της αγροτικής οικογένειας. Η τάση αυτή θα μπορούσε να σηματοδοτεί την «επαγγελματοποίηση» της αγροτικής απασχόλησης εάν συνοδευόταν από την ανανέωση του πληθυσμού και κάποια σοβαρή πρόοδο στις διαδικασίες διαδοχής. Όμως, μεταξύ 1990 και 1997, το ποσοστό των αρχηγών αγροτικών εκμεταλλεύσεων άνω των 65 ετών αυξήθηκε από το 25% στο 34% του συνόλου των αρχηγών και το ποσοστό των νέων αγροτών μεταξύ των αρχηγών μειώθηκε από το 9% στο 5% (European Parliament, 2000). Τα παραπάνω συνέβαλαν στη δημιουργία ενός σοβαρού ελλείμματος εργατικού δυναμικού που δεν μπορούσε να εξισορροπήσει ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός των εκμεταλλεύσεων. Η μείωση της απασχόλησης στην οικογενειακή αγροτική εκμετάλλευση και η έξοδος των μελών στην εξω-γεωργική αγορά εργασίας αποτέλεσαν την «απάντηση» των μικρών και μεσαίων αγροτικών εκμεταλλεύσεων στο δυσμενές οικονομικό περιβάλλον και στις πιέσεις που ασκήθηκαν στο αγροτικό εισόδημα μετά το 1990. Η «απάντηση» αυτή πραγματοποιήθηκε χάρη στην αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης στον αγροτικό χώρο, ως αποτέλεσμα της γενικότερης ανάπτυξης του κατά την ίδια περίοδο. Παράλληλα, η άνοδος του εκπαιδευτικού επιπέδου των νέων και η αύξηση των αγροτικών εισοδημάτων κατά τη δεκαετία του 1980 οδήγησαν στην υιοθέτηση ενός μικροαστικού τρόπου ζωής και τροφοδότησαν την «απόρριψη» της αγροτικής απασχόλησης από τους νέους και τις γυναίκες ακόμη και στις περιπτώσεις που η επιλογή αυτή οδηγούσε σε ανεργία ή στον, με την αστική αντίληψη εννοούμενο, ρόλο της νοικοκυράς. (Κασίμης, Χ., Ζακοπούλου, Ε. και Παπαδόπουλος, Α.Γ., 2003)

Από την άλλη πλευρά, οι μεγάλοι μεγέθους, δυναμικές αγροτικές εκμεταλλεύσεις, που παρακολουθούν την αγορά και ενδιαφέρονται περισσότερο για την εξέλιξη των τιμών και της ζήτησης των προϊόντων τους και λιγότερο για την κοινοτική και εθνική στήριξη, απάντησαν με την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών τους και τον εκσυγχρονισμό. Η αντίδραση αυτή δεν θα ήταν βέβαια εφικτή χωρίς την κάλυψη του ελλείμματος εργατικού δυναμικού που είχε ήδη παρουσιαστεί στον ελληνικό αγροτικό χώρο από τη δεκαετία του 1980 και το οποίο είχε προκαλέσει η συνέργεια δημογραφικών, κοινωνικών και διαρθρωτικών παραγόντων με σοβαρές συνέπειες στο κόστος παραγωγής και στην ανταγωνιστικότητα της γεωργίας. Η μαζική είσοδος του ξένου εργατικού δυναμικού φαίνεται ότι αποτέλεσε τη λύση.

Η εξασφάλιση κυρίως εποχικού αλλά και μόνιμου εργατικού δυναμικού, και μάλιστα χαμηλού κόστους, κάλυψε ικανοποιητικά το διαρθρωτικό έλλειμμα που δημιουργήθηκε τόσο από τη στροφή προς νέες, δυναμικές καλλιέργειες όσο και από την ίδια την αναδιάρθρωση των αγροτικών περιοχών και την ανάπτυξη άλλων δραστηριοτήτων.

Η μη-οικογενειακή εργασία αυξήθηκε σημαντικά μετά την άφιξη των μεταναστών, παρέχεται σχεδόν αποκλειστικά από τους μετανάστες και αντιπροσωπεύει το ένα τέταρτο της συνολικής εργασίας που πραγματοποιείται στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις. Οι επιπτώσεις της παρουσίας του ξένου εργατικού δυναμικού στην απασχόληση των μελών των αγροτικών νοικοκυριών υπήρξαν σημαντικές. Ένας αξιόλογος αριθμός αρχηγών εκμεταλλεύσεων μείωσε σημαντικά τη δουλειά του, σταμάτησε να κάνει τις βαριές δουλειές και εξασφάλισε περισσότερο χρόνο για την επίβλεψη και εμπορία της παραγωγής. Οι σύζυγοι μείωσαν την εργασία τους ή σταμάτησαν να εργάζονται στην αγροτική εκμετάλλευση, υιοθετώντας τον αποκλειστικό ρόλο της νοικοκυράς ή εξασφαλίζοντας τις προϋποθέσεις για τη στροφή τους προς την εξω-γεωργική αγορά εργασίας. Για τα υπόλοιπα μέλη δόθηκε η δυνατότητα μείωσης της συμμετοχής τους στις αγροτικές εργασίες και ενίσχυσης της τάσης στροφής των νέων προς άλλους τομείς απασχόλησης.

Η συνεισφορά του ξένου εργατικού δυναμικού στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις – παρά τις όποιες αρνητικές επιπτώσεις κυρίως επικεντρώνονται στην ποιότητα της εργασίας του – κρίνεται ως σημαντική και αναγνωρίζεται ως τέτοια από την πλειοψηφία των αγροτικών νοικοκυριών.

Η Έμκε-Πουλοπούλου (2007) επισημαίνει ότι η απασχόληση αλλοδαπών, κυρίως γυναικών, σε κάθε είδους οικιακή φροντίδα σήμανε και την απελευθέρωση του χρόνου των ντόπιων γυναικών όπως επίσης και λιγότερη κούραση για αυτές, όχι μόνο στις αστικές αλλά και στις αγροτικές περιοχές. Η σύζυγος-αγρότισσα αποδεσμεύτηκε, λόγω της απασχόλησης

μεταναστών, από τις χειρωνακτικές εργασίες αλλά και από εργασίες βοηθητικού προσωπικού στην αγροτική παραγωγή και στη φροντίδα των ηλικιωμένων, με απότοκο αυτής της απελευθέρωσης τους, την είσοδο τους στην αγορά εργασίας. Έτσι, με τη συμμετοχή ορισμένων Ελληνίδων στην παραγωγική διαδικασία και την επακόλουθη αύξηση των ποσοστών γυναικείας απασχόλησης δημιουργήθηκαν νέες θέσεις εργασίας.

Οι ηλικιωμένοι πληθυσμοί της υπαίθρου, με την εισροή των μεταναστών στη ζωή τους, βρήκαν τα απαραίτητα εργατικά χέρια να συντηρήσουν τα σπίτια τους, να φροντίσουν τα ζώα τους, να κόψουν ξύλα για το χειμώνα δηλαδή να διατηρήσουν τον παραδοσιακό τρόπο ζωής τους που ενδεχομένως να είχαν χάσει υπό άλλες συνθήκες. Αυτή η εξέλιξη έχει σημαντικά ανακουφίσει και τα παιδιά αυτών των οικογενειών που δεν ζουν πλέον μαζί τους και συχνά φέρουν το βάρος της υποστήριξής τους λόγω της απουσίας ενός ικανοποιητικού συστήματος κοινωνικής προστασίας στις «μειονεκτικές» περιοχές της χώρας. Αυτά τα εργατικά χέρια προσφέρονται συνήθως από λίγες οικογένειες μεταναστών που έχουν εγκατασταθεί στα χωριά ή από μετανάστες που έρχονται κατόπιν συνεννόησης των δύο πλευρών, για να καλύψουν αυτές τις ανάγκες. (Εμκε-Πουλοπούλου, 2007)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

5.1 Ο ρόλος της κοινωνικής εργασίας με διαφορετικές πληθυσμιακές ομάδες

Οι συνθήκες των τελευταίων χρόνων, έχουν συμβάλλει σε σημαντικό βαθμό, στην αύξηση των μεταναστευτικών ρευμάτων, με αποτέλεσμα την είσοδο μεγάλου αριθμού μεταναστών προς την Ευρώπη. Αυτό, έχει ενισχύσει την πολυπολιτισμική διάσταση, κυρίως των χωρών, οι οποίες είχαν συγκριτικά ένα ομοιογενή πολιτισμικά πληθυσμό. Η πολυπολιτισμική εικόνα που έχουν παρουσιάσει τα τελευταία χρόνια οι χώρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει ανοίξει ένα πολύ σημαντικό πεδίο δράσης της Κοινωνικής Εργασίας.

Η Dominelli υποστηρίζει, ότι η Κοινωνική Εργασία στην Ευρώπη λειτουργεί αποτελεσματικά, στο πλαίσιο των εθνικών ταυτοτήτων και του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης. Οι περισσότερες χώρες της Ευρώπης έχουν μια πολιτισμική ποικιλομορφία και σε αυτό έχει συμβάλει και η μεταναστευτική διαδικασία. Έτσι γίνεται αισθητή η ανάγκη ανταπόκρισης της Κοινωνικής Εργασίας, σε μια μεταβαλλόμενη κατάσταση και στο πρόβλημα των μειονοτήτων. (Williams et al, 1999)

Από όλες τις κοινωνικές επιστήμες, η ιστορία και η κληρονομιά της Κοινωνικής Πρόνοιας και της Κοινωνικής Εργασίας, έχουν τις ρίζες τους στις αξίες της κοινωνικής δικαιοσύνης, στη βοήθεια καταπιεσμένων και προσφορά στην κοινωνία και στην υπεράσπιση της αξιοπρέπειας και της αξίας όλων των ανθρώπων ανεξαιρέτως (Derald, 2006).

Σύμφωνα με την Kendall, η Κοινωνική Εργασία ορίζεται ως μια ευδιάκριτη επαγγελματική δραστηριότητα, η οποία εκτιμά τη φύση και την ανάγκη του προβλήματος, υπολογίζει την ικανότητα του ατόμου να χειριστεί το πρόβλημα, ενθαρρύνει κάθε εσωτερική δύναμη του προσώπου για τη λύση του, και χρησιμοποιεί όλους τους εξωτερικούς πόρους του περιβάλλοντος και της κοινότητας που είναι σημαντικοί σε αυτήν την προσπάθεια επίλυσης προβλήματος. (Williams et al, 1999)

Σύμφωνα με τον National Association of Social Workers (NASW) και τον κώδικα δεοντολογίας, θεωρείται αντιδεοντολογικό να δουλεύει κάποιος χωρίς γνώσεις, ειδίκευση, και ικανότητες που απαιτούνται για την παροχή υπηρεσιών σε ένα αυξανόμενο πολιτισμικά ποικιλόμορφο πληθυσμό. (Derald, 2006).

Ένας ορισμός που συνδέει τη παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και τους ρόλους του επαγγελματία Κοινωνικού Λειτουργού στην άσκηση της Πολυπολιτισμικής Κοινωνικής

Εργασίας είναι ο ακόλουθος: «η πολυπολιτισμική κοινωνική εργασία μπορεί να καθοριστεί σαν ένας βοηθητικός ρόλος και μια διαδικασία , που χρησιμοποιεί μορφές και καθορίζει στόχους, σύμφωνα με τις εμπειρίες της ζωής και τις πολιτισμικές αξίες των πελατών. Ακόμη, αναγνωρίζει τις ταυτότητες των πελατών για να συμπεριλάβει τα άτομα, τις ομάδες και τις διεθνείς διαστάσεις , συνηγορεί υπέρ της χρήσης διεθνών και πολιτισμικών στρατηγικών και ρόλων στη θεραπευτική διαδικασία, ισορροπεί τη σημασία του ατομικισμού και του κολεκτιβισμού στην αξιολόγηση, τη διάγνωση , τη θεραπεία και την επίλυση προβλημάτων του πελάτη και του συστήματος του». (Derald, 2006)

Οι μετανάστες αντιμετωπίζουν προβλήματα όπως ρατσισμό, διακρίσεις, προκατάληψη, άγχος, βασανιστήρια, εκμετάλλευση, άσχημη μεταχείριση, και σε κάποιες περιπτώσεις, ιδιαίτερα στην κατηγορία των παράνομων μεταναστών, δεν έχουν πρόσβαση στο υγειονομικό σύστημα της χώρας, δικαίωμα νομικής προστασίας και δυνατότητα πρόσβασης στα κρατικά προγράμματα. Οι μετανάστες, όταν αντιμετωπίζουν προβλήματα, καταφεύγουν στα άτυπα κοινωνικά δίκτυα στήριξης που τα αποτελούν μέλη της οικογένειας τους ή φίλοι από τη χώρα καταγωγής, αποφεύγοντας να κάνουν χρήση των κρατικών υπηρεσιών.

Οι κοινωνικές υπηρεσίες είναι βασικά οργανωμένες για τις ανάγκες του κυρίαρχου πληθυσμού σε παγκόσμιο πρότυπο. Η κατάσταση οξύνεται, όταν λείπουν προοπτικές των επαγγελματιών που εργάζονται με μειονότητες και όταν το προσωπικό των υπηρεσιών στερείται πολυπολιτισμικής κατάρτισης και κατανόησης (Williams et al, 1999).

5.2 Οι αξίες και οι πρακτικές του κοινωνικού λειτουργού στην Διαπολιτισμική Κοινωνική Εργασία

Προκειμένου να μπορέσουν να συνεργαστούν με εξυπηρετούμενους που έχουν διαφορετικά πολιτισμικά υπόβαθρα, οι κοινωνικοί λειτουργοί πρέπει να αναπτύξουν συγκεκριμένες δεξιότητες και γνώσεις, ούτως ώστε να παρεμβαίνουν αποτελεσματικά. Οι ακόλουθες προτάσεις αποτελούν μια καλή βάση για την σωστή προετοιμασία του κοινωνικού λειτουργού προκειμένου να κρατήσει μια σωστή στάση απέναντι σε ανθρώπους από διαφορετικών κοινωνικών προφίλ (Κανδυλάκη, 2009).

Το κυριότερο ίσως προαπαιτούμενο για τον κοινωνικό λειτουργό είναι ο σεβασμός στο κοινωνικο-πολιτιστικό υπόβαθρο του εξυπηρετούμενου. Είναι σημαντικό για τους κοινωνικούς λειτουργούς να γνωρίζουν το πολιτιστικό υπόβαθρο ενός εξυπηρετούμενου,

συμπεριλαμβανομένου του τρόπου ζωής, των εθίμων, της θρησκείας και των οικογενειακών αξιών. Η γνώση των κοινωνικο-οικονομικών συνθηκών στη χώρα του εξυπηρετούμενου αποτελεί ένα άλλο βασικό στοιχείο για να καταλάβει ο κοινωνικός λειτουργός τόσο τους λόγους που τον ώθησαν να μεταναστεύσει στην Ελλάδα, όσο και τους λόγους που τον κάνουν να θέλει να παραμείνει σε αυτήν (Κανδυλάκη, 2009). Αν οι κοινωνικοί λειτουργοί παραμελούν τα ζητήματα αυτά, η κοινωνική διάγνωση μπορεί να είναι ελλιπής και η παρέμβαση τους θα μπορούσε να καταστεί ακατάλληλη (Κανδυλάκη, 2009). Ωστόσο, αν οι κοινωνικοί λειτουργοί προσπαθήσουν να κατανοήσουν τους εξυπηρετούμενους απλά βασιζόμενοι σε γενικές κοινωνικο-πολιτιστικές γνώσεις, υπάρχει ο κίνδυνος να πέσουν στην παγίδα της δημιουργίας στερεοτύπων για όλους όσους ανήκουν στον ίδιο πολιτισμό. Πέραν των γενικών πολιτιστικών χαρακτηριστικών, στοιχεία όπως η προσωπικότητα ενός πελάτη, η μοναδικότητα των προβλημάτων του, η ηλικία, το φύλο, το μορφωτικό επίπεδο, η οικονομική κατάσταση, οι οικογενειακές σχέσεις, το σύστημα στήριξης και η διασύνδεση όλων αυτών των στοιχείων μεταξύ τους πρέπει επίσης να εξεταστούν.

Είναι επίσης σημαντικό για τον κοινωνικό λειτουργό να κατανοεί τις προκαταλήψεις του ίδιου του ελληνικού συστήματος αξιών. Σε πολιτισμικά ετερογενείς χώρες όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες το ζήτημα της πολύ-πολιτισμικότητας έχει τραβήξει την προσοχή των κοινωνικών λειτουργών εδώ και πολλά χρόνια. Αντίθετα η ελληνική κοινωνία μέχρι πρότινος ήταν εξαιρετικά ομοιογενής με το συντριπτικό ποσοστό του πληθυσμού να αποτελείται από Ορθόδοξους Έλληνες (Ζαϊμάκης & Καλλινικάκη, 2004). Τις τελευταίες δύο δεκαετίες η αθρόα εισροή μεταναστών και λαθρομεταναστών από γειτονικές καθώς και Ασιατικές αλλά και Αφρικανικές χώρες αλλοίωσε αυτή την εικόνα σημαντικά ειδικά στα μεγάλα αστικά κέντρα. Η ταχύτητα με την οποία συντελέστηκε η μεταβολή αυτή έχει συντελέσει το να μην έχει γίνει αντιληπτή η πλήρης έκτασή της. Έτσι οι κοινωνικοί λειτουργοί συχνά δεν είναι εξοικειωμένοι με διαφορετικούς πολιτισμούς και έχουν την τάση να προσπαθούν να επιβάλλουν, εν αγνοία τους, τις αξίες και τις πεποιθήσεις του ελληνικού πολιτισμού στους μετανάστες (Κανδυλάκη, 2009). Οι κοινωνικοί λειτουργοί πρέπει να γνωρίζουν καλά το ελληνικό σύστημα αξιών να αναγνωρίζουν την εθνοκεντρικότητα και να φέρονται στα άτομα που προέρχονται από διαφορετικό κοινωνικοπολιτικό υπόβαθρο χωρίς προκαταλήψεις.

Είναι επίσης εξαιρετικής σημασίας να μπορέσει ο κοινωνικός λειτουργός να αξιολογήσει το επίπεδο της προσαρμογής του πελάτη στην Ελλάδα (Ζαϊμάκης & Κανδυλάκη, 2005). Ιδιαίτερα όσον αφορά τους πελάτες που επιθυμούν να παραμείνουν στην Ελλάδα μακροχρόνια ή μόνιμα. Το πρόβλημα είναι ιδιαίτερα έντονο στους μετανάστες οι οποίοι προέρχονται από Αφρικανικές και Ασιατικές χώρες εξαιτίας του γεγονότος ότι προέρχονται από πολιτιστικά συστήματα που διαφέρουν ριζικά από το ελληνικό (Ζαϊμάκης & Καλλινικάκη, 2004). Έτσι παρουσιάζουν δυσκολίες ένταξης και συχνά καταλήγουν στα

περιθώρια της ελληνικής κοινωνίας. Οι κοινωνικοί λειτουργοί θα πρέπει να αξιολογούν την ικανότητα του πελάτη να παραμείνει στην Ελλάδα χωρίς να χάσει την αξιοπρέπεια και την ασφάλεια του (Καρύδης, 1997; Ζαϊμάκης & Κανδυλάκη, 2005). Ορισμένοι καθοριστικοί παράγοντες είναι οι γλωσσικές δεξιότητες, η ύπαρξη και η ποιότητα του δικτύου υποστήριξης και η οικονομική αυτάρκεια.

Ο ρόλος του κοινωνικού λειτουργού δεν σταματά εδώ, είναι σημαντικό να μπορέσει να βοηθήσει τον εξυπηρετούμενο ώστε αυτός να αποκτήσει πρόσβαση σε διάφορους κοινωνικούς πόρους, να ενταθεί στην κοινότητα. Συχνά για να το καταφέρει αυτό θα πρέπει να τον βοηθήσει προσωπικά (Ζαϊμάκης & Κανδυλάκη, 2005). Είναι γεγονός ότι ούτε οι δημόσιοι ούτε οι ιδιωτικοί τομείς είναι συνηθισμένοι να συνεργάζονται με αλλοεθνείς και είναι συχνά απρόθυμοι να βοηθήσουν σε τέτοιες περιπτώσεις. Επιπλέον, οι πελάτες τείνουν να διστάζουν να χρησιμοποιήσουν το Ελληνικό σύστημα κοινωνικής υποστήριξης καθώς τους είναι άγνωστο. Έτσι, οι κοινωνικοί λειτουργοί θα πρέπει να αναλάβουν ένα ρόλο υποστήριξης για την καλύτερη δυνατή σύνδεση μεταξύ των πελατών τους και των κοινωνικών υπηρεσιών. Αυτό μπορούν να το πετύχουν με το να μεταφέρουν και να επεξηγούν την κατάσταση των πελατών τους σε άλλους παρόχους κοινωνικών υπηρεσιών και να εκπαιδεύουν τους φορείς αυτούς για το πώς θα πρέπει να διαχειρίζονται και να βοηθούν τους ανθρώπους με διαφορετικό πολιτισμικό προφίλ. Ένας κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να διαθέτει σωστή διασύνδεση με διερμηνείς (Κανδυλάκη, 2009; Ζαϊμάκης & Κανδυλάκη, 2005). Το πλεονέκτημα της χρήσης διερμηνέα είναι προφανές, ειδικά όταν ο κοινωνικός λειτουργός δεν είναι εξοικειωμένος με την κουλτούρα και τη γλώσσα του εξυπηρετούμενου. Οι διερμηνείς θα είναι πιο απαραίτητοι σε μέρη όπως τα νοσοκομεία, τα δικαστήρια, τις υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας, τα γραφεία παροχής συμβουλών, και ούτω καθεξής.

Τέλος ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει να είναι δικτυωμένος με επίσημους και ανεπίσημους κοινωνικούς φορείς (Κανδυλάκη, 2009). Οι ξένοι πελάτες συχνά διστάζουν να χρησιμοποιήσουν τους επίσημους κοινωνικούς φορείς όπως είναι τα κέντρα καθοδήγησης των παιδιών, οι υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και τα νοσοκομεία. Οι λόγοι για αυτή τη διστακτικότητα είναι πολλοί, οι κυριότεροι όμως είναι: το εμπόδιο της γλώσσας, η έλλειψη εξοικείωσης με τα Ελληνικά συστήματα ή κάποιο πρόβλημα με την άδεια παραμονής τους. Προκειμένου να μπορέσει ο κοινωνικός λειτουργός να διασύνδεει τους πελάτες του με τους επίσημους φορείς είναι σημαντικό να αναπτύξει μια συνεργατική σχέση συνεργασίας με άτυπους κοινωνικούς φορείς όπως είναι οι ομάδες υποστήριξης αλλοδαπών, οι εκκλησίες, οι εθελοντικές ομάδες και οι τάξεις εκμάθησης της Ελληνικής γλώσσας. Μερικοί από τους ανεπίσημους κοινωνικούς φορείς χαίρουν υψηλότατης εκτίμησης και εμπιστοσύνης από τους αλλοδαπούς, έτσι μπορεί να αποτελέσουν και ένα μέσο ώστε να έρθει ο κοινωνικός λειτουργός σε επαφή με πιθανούς πελάτες (Ζαϊμάκης & Κανδυλάκη, 2005). Επίσης, οι άτυποι

φορείς μπορούν να είναι πολύτιμες πηγές για άντληση πολιτισμικών και γλωσσικών πληροφοριών.

5.3 Η σημασία της διεπιστημονικής συνεργασίας

Όπως σε όλες τις επιστήμες του ανθρώπου, έτσι και στα θέματα που αφορούν την ένταξη των μεταναστών μέσα από την κάλυψη των αναγκών τους, η διεπιστημονική συνεργασία και η ανταλλαγή πληροφορήσης μεταξύ των ειδικών διαφορετικών ειδικοτήτων είναι προς όφελος του ατόμου, καθώς εξασφαλίζει την εγκυρότητα της διαγνωστικής διαδικασίας και την μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα του προγράμματος ένταξης. Τα μέλη της ομάδας συνεργάζονται μεταξύ τους κατά περίπτωση, για να καλύψουν τρέχουσες ανάγκες μεμονωμένων περιστατικών, και στις συγκεντρώσεις-διασκέψεις της ομάδας, όπου συντονίζεται το έργο όλων των συνεργατών της Υπηρεσίας.

Η διεπαγγελματική συνεργασία έχει ως κοινό στόχο την ευημερία και φυσικά την ομαλή ένταξη των μεταναστών στη χώρα υποδοχής.

Σύμφωνα με τον (Jansen,2008) η διεπιστημονική συνεργασία είναι μια πολύ σημαντική πρόκληση, όσον αφορά την προώθηση της υγείας, διότι φέρνει κοντά τους επαγγελματίες της υγείας κάνοντας τους να παίρνουν σωστές αποφάσεις. Έτσι λοιπόν, η συνεργασία ανάμεσα στις διαφορετικές ειδικότητες θα πρέπει να διέπεται από την από κοινού επικοινωνία, τον σεβασμό, την υποχωρητικότητα, τον σχεδιασμό, την παροχή γνώσεων, ικανοτήτων και την εμπειρία των διαφόρων προσώπων, χωρίς φυσικά την αποφυγή πρωτοβουλιών από τα υπαρκτά πρόσωπα. Οι επαγγελματίες υγείας θα πρέπει να στηρίζουν τις μοναδικές δυνάμεις και την εργασία τους στην αληθινή συνεργασία, αναγνωρίζοντας βασικές αξίες, όπως την αλληλεξάρτησή τους και την συμπληρωματικότητα της γνώσης τους, των δεξιοτήτων και των προοπτικών καθώς επίσης και των κοινών ηθικών υποχρεώσεων τους. Μέσα σε ένα πολύπλοκο σύστημα θα πρέπει η επικοινωνία, όπως προαναφέρθηκε να κατέχει πρωταρχικό ρόλο, διότι η επικοινωνία αποτελεί τα θεμέλια μιας επιτυχημένης συνεργασίας. Η ομαδική εργασία και συνεργασία πρέπει να βασίζεται στον σεβασμό των ατόμων και ιδιαίτερα στην επικοινωνία, διαφορετικά είναι αδύνατο να εργαστούν σ' ένα σωστό περιβάλλον(Praga,2006).

Η συνεργασία μεταξύ των ποικίλων επαγγελμάτων υγείας μπορεί να γίνεται υπό καλές συνθήκες αλλά και το αντίθετο. Η άριστη συνεργασία έχει σαν αποτέλεσμα την ικανοποιητική παροχή ποιοτικής φροντίδας του εξυπηρετούμενου. Η συνεργασία περιλαμβάνει την άμεση και την ανοιχτή επικοινωνία, το σεβασμό των διαφορετικών προοπτικών και την αμοιβαία ευθύνη για την επίλυση ενός προβλήματος(Baggs JG,1989). Η

λήψη των αποφάσεων πρέπει να γίνεται ύστερα από συνεταιρική συνεργασία, υπομονή και προσοχή για την επίλυση των προβλημάτων και των τυχόν ευθυνών που θα προκύψουν (Baggs & Schmitt, 1997). Οι σχέσεις τους θα πρέπει να είναι αλληλεξάρτητες και να συμπληρώνουν η μία την άλλη, σε βασικά θέματα (Fagin, 1992). Η συνεργασία των εργαζομένων στην προσπάθεια βελτίωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες, θα είναι ο θεμέλιος λίθος της πορείας προς μια διοίκηση ολικής ποιότητας των υπηρεσιών. Η λειτουργία των κύκλων ποιότητας, των ομάδων εργασίας για την αντιμετώπιση σημαντικών θεμάτων, της διαρκούς συνεργασίας και εξάλειψης των φαινομένων ανταγωνισμού μεταξύ διαφορετικών επιστημονικών πεδίων και επαγγελματικών κατηγοριών, είναι το μεγάλο στοίχημα για την επιτυχία του στόχου της παροχής υπηρεσιών υψηλής ποιότητας, αλλά και της συνεχούς βελτίωσης της ποιότητας.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο

6.1 Σκοπός και στόχοι της έρευνας

Σκοπός της εργασίας είναι να διερευνήσουμε και να καταγράψουμε τις ανάγκες και τις δυσκολίες των μεταναστών που ζουν στο Δήμο Αρχανών- Αστερουσίων του Ηρακλείου Κρήτης.

Πιο συγκεκριμένα στόχος μας είναι να διερευνήσουμε τις ανάγκες των μεταναστών που αφορούν στην στέγαση , την εργασία, την εκπαίδευση και την υγειονομική περίθαλψη.

6.2 Διατύπωση ερευνητικών ερωτημάτων και υπόθεσης

Ερευνητική υπόθεση

Οι δυσκολίες για την κάλυψη των κοινωνικών αναγκών των μεταναστών υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν στο Δήμο Αρχανών- Αστερουσίων Ηρακλείου Κρήτης, επηρεάζουν την διαδικασία της ένταξης τους .

Ερευνητικά ερωτήματα

1. Ποιες οι σημαντικότερες ανάγκες των μεταναστών του Δήμου;
2. Ποιες οι κυριότερες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν για την κάλυψη των αναγκών τους;
3. Πως επηρεάζεται η ένταξη τους βάση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν;

6.3 Μεθοδολογία έρευνας

6.3.1 Ερευνητική στρατηγική

Στην πρώτη φάση της ανάλυσης χρησιμοποιήθηκε περιγραφική στατιστική για την ανάλυση των δημογραφικών στοιχείων. Το δεύτερο μέρος της ανάλυσης περιλαμβάνει την χρήση συσχέτισης μεταβλητών μεταξύ κάποιων παραγόντων δεδομένων.

6.3.2 Το δείγμα και η δειγματοληψία της έρευνας

Λάβαμε δείγμα εκατόν εννιά (109) ενήλικων μεταναστών υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν μόνιμα και εργάζονται στο δήμο Αρχανών- Αστερουσίων. Η λήψη έγινε με δείγμα ευκολίας, και σε κάποιες περιπτώσεις χρησιμοποιήσαμε τη μέθοδο της χιονοστιβάδας, προκειμένου να βρούμε διαφορετικά χαρακτηριστικά στον πληθυσμό μας. Η διαδικασία της

συλλογής των δεδομένων από το εν λόγω δείγμα πραγματοποιήθηκε από 24 Ιουνίου του 2013 έως 19 Ιουλίου του 2013. Αρχικά ήρθαμε σε επικοινωνία με το γραφείο κοινωνικής μέριμνας του δήμου Αρχανών και σε συνεργασία με τους κοινωνικούς λειτουργούς ήρθαμε σε επαφή με μετανάστες που διαμένουν στις περιοχές Πατσίδες, Αστρίτσι, Αλάγνι και Κουνάβοι αναζητώντας τους στις κατοικίες τους και στο χώρο εργασίας τους. Σε κάθε περίπτωση ενημερώσαμε τους ερωτώμενους για τη διαδικασία και τους δείξαμε το ενημερωτικό φυλλάδιο. Στην συνέχεια, χρησιμοποιήσαμε τη μέθοδο της χιονοστιβάδας, και προχωρήσαμε σε αναζήτηση μεταναστών στα υπόλοιπα χωριά του Δήμου, έπειτα από πληροφορίες που μας έδωσαν οι προηγούμενοι ερωτηθέντες για τις περιοχές ενδιαφέροντος. Αναζητήσαμε τους μετανάστες στις κατοικίες τους, στο χώρο εργασίας τους που ως επί τω πλείστον αφορούσε αγροτικές εργασίες και τέλος σε πλατείες όπου είναι το σημείο συγκέντρωσής τους μετά τη δουλειά.

6.3.3 Πεδίο Μελέτης

Ο Δήμος Αρχανών-Αστερουσίων προέκυψε από τη συνένωση των δήμων Αστερουσίων, Νίκου Καζαντζάκη και Αρχανών. Αποτελείται από 3 Δημοτικές ενότητες, μία δημοτική κοινότητα και 26 τοπικές κοινότητες. Ο πληθυσμός του Δήμου ανέρχεται στα 16.650 άτομα, από πλευράς πληθυσμιακής συγκέντρωσης, ο πληθυσμός κατανέμεται σχετικά ομοιόμορφα μεταξύ των δημοτικών ενοτήτων. Η εικόνα του δήμου κατά μορφωτικό επίπεδο δεν κρίνεται ικανοποιητική καθώς ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού, δεν τελείωσαν την στοιχειώδη εκπαίδευση και δεν γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση. Η παραγωγική δομή του δήμου στηρίζεται κατά βάση στο πρωτογενή τομέα, στον οποίο απορροφάται το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού. Πρόκειται για ένα καθαρά αγροτικό Δήμο που σε αρκετές περιοχές η απασχόληση κυρίως με τη γεωργία και την κτηνοτροφία διαμορφώνει το τοπικό εισόδημα (Επιχειρησιακό πρόγραμμα Δήμου Αρχανών-Αστερουσίων, 2012-2014)

Σημαντικός παράγοντας που μας έκανε να επιλέξουμε το πεδίο έρευνας, το οποίο είναι αγροτική περιοχή, προκύπτει από το γεγονός πως στο παρελθόν έχει πραγματοποιηθεί απλή καταγραφή των δημογραφικών χαρακτηριστικών των μεταναστών της περιοχής κατά τη διάρκεια πρακτικής άσκησης το οποίο μας έδωσε το έναυσμα για περαιτέρω διερεύνηση. Ανέκαθεν οι αγροτικές περιοχές στην Ελλάδα είχαν ελλείψεις όσον αφορά τις κοινωνικές παροχές, σε σχέση με τα αστικά κέντρα. Τα δύο τελευταία χρόνια στην Ελλάδα έχουν υπάρξει ριζικές μεταβολές στο εσωτερικό της χώρας που αφορούν την Αυτοδιοίκηση. Πιο συγκεκριμένα αναφερόμαστε στο σχέδιο «Καλλικράτη» όπου βασικές πτυχές του προγράμματος είναι, η μείωση του αριθμού των δήμων και των νομικών τους προσώπων. Γεγονός που καθιστά πιο δύσκολη την πρόσβαση των πολιτών, πόσο μάλλον των μεταναστών στις κοινωνικές υπηρεσίες και άλλες υπηρεσίες.

6.3.4 Ερευνητικό εργαλείο (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ σελ.113)

Για τη διεξαγωγή της έρευνας, χρησιμοποιήθηκε η ποσοτική μέθοδος με τη χρήση ερωτηματολογίου που έχει βασιστεί στην διδακτορική διατριβή με τίτλο «Η ενσωμάτωση των μεταναστών στην Ελλάδα, η προβληματική της 2^{ης} γενιάς»,(Χαλιάπα, 2009) και στην μεταπτυχιακή διατριβή με τίτλο «Διερεύνηση εκπαιδευτικών αναγκών οικονομικών μεταναστών/στριών για την απόκτηση επαγγελματικών δεξιοτήτων παραγωγής προϊόντων υψηλής ποιότητας: Η περίπτωση της Θεσσαλίας», (Κούντιος, 2006). Από τα παραπάνω χρησιμοποιήσαμε κάποιες από την ενότητές τους και σχεδιάσαμε το τελικό ερωτηματολόγιο της έρευνας μας.

6.3.5 Θεματικές ενότητες εργαλείου

Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει τρεις άξονες.

A. Κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά των μεταναστών

B. Βαθμός ικανοποίησης των κοινωνικών αναγκών των μεταναστών στην ελληνική πραγματικότητα

Γ. Πολιτιστική προσαρμογή και κοινωνική συμμετοχή των μεταναστών.

6.3.6 Μεθοδολογία ανάλυσης στοιχείων

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιήσαμε στην έρευνα είναι δημιουργία βάσης δεδομένων και ανάλυση μέσω του στατιστικού πακέτου SPSS. Έγινε συσχέτιση μεταξύ των κοινωνικών αναγκών των μεταναστών υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν στο δήμο. Ο στατιστικός έλεγχος που χρησιμοποιήθηκε είναι ο pearson correlation γιατί οι μεταβλητές μας είναι ποσοτικές. Πριν αναλύσουμε οτιδήποτε θα αναφέρουμε την αρχή στην οποία στηρίζονται τα τεστ ανεξαρτησίας που παραθέτουμε στη συνέχεια. Με βάση το X^2 – τεστ ορίζουμε:

H_0 : η μηδενική υπόθεση, που δηλώνει ότι οι μεταβλητές μας είναι ανεξάρτητες

H_1 : η εναλλακτική της μηδενικής υπόθεση, οι μεταβλητές μας είναι εξαρτημένες

Για να απορρίψουμε ή όχι τη μηδενική υπόθεση, ελέγχουμε τη σημαντικότητα (sig) του τεστ και στην περίπτωση που αυτή είναι μεγαλύτερη από την τιμή 0,05 τότε το λάθος που θα κάνουμε αν απορρίψουμε τη μηδενική υπόθεση θα είναι μεγάλο και άρα η τελευταία γίνεται δεκτή, επομένως οι μεταβλητές μας είναι ανεξάρτητες. Στην περίπτωση που το sig του τεστ είναι μικρότερο από την τιμή ελέγχου 0,05 τότε το λάθος που θα κάνουμε αν

απορρίψουμε τη μηδενική υπόθεση θα είναι μικρό και άρα η μηδενική υπόθεση απορρίπτεται, επομένως οι μεταβλητές μας είναι εξαρτημένες.

6.4 Εκτίμηση δυσκολιών κατά τη διεξαγωγή της έρευνας

- Άρνηση ενός μικρού μέρους του δείγματος για συμμετοχή στην έρευνα, εξαιτίας έλλειψης εμπιστοσύνης ή επιφυλακτικότητας να απαντήσουν σε ορισμένες ερωτήσεις του ερωτηματολογίου.
- Συνυπολογίστηκε ο συντελεστής αξιοπιστίας των απαντήσεων αλλά και της ανάλυσής τους. Όπως σε κάθε έρευνα και ειδικότερα σε μια έρευνα που θίγει τόσο λεπτά ζητήματα όπως αυτά της μετανάστευσης ο ερωτώμενος έχει εκ των προτέρων την τάση να είναι επιφυλακτικός και προσεκτικός στις απαντήσεις που δίνει, καθώς τα λεγόμενα του αντικατοπτρίζουν όχι μόνο την υποκειμενική του θέση αλλά την εικόνα που δίνει προς τα έξω.

6.5 Ηθικά ζητήματα

Το μόνο θέμα που προκύπτει είναι η εχεμύθεια όσον αφορά τον ερωτώμενο πληθυσμό. Για το λόγο αυτό υπάρχει πλήρης και σαφής ενημέρωση και διαβεβαίωση των συμμετεχόντων στην απάντηση των ερωτημάτων για την τήρηση της δεοντολογίας, όπως σε όλες τις έρευνες για την ανωνυμία του δείγματος και την χρησιμοποίηση των στοιχείων αποκλειστικά για την εκπόνηση της έρευνας. (βλ. παράρτημα σελ.122-123)

6.6. Περιορισμοί της έρευνας

Κατά τη διάρκεια της έρευνας, παρατηρήσαμε ότι ο αριθμός των μεταναστών που μπορούσαν να συμμετέχουν στην έρευνα ήταν μικρότερος από τον επιθυμητό. Αυτό συνέβη γιατί ένας μεγάλος αριθμός των μεταναστών που συναντήσαμε προέρχεται από Ευρωπαϊκές χώρες, χαρακτηριστικό το οποίο δεν μπορούσε να συμπεριληφθεί στην έρευνά μας γιατί

αφορούσε μετανάστες υπηκόους τρίτων χωρών. Στη συνέχεια λόγω της μη ικανοποιητικής γνώσης της ελληνικής γλώσσας από τους ερωτηθέντες, η συμπλήρωση κάποιων ερωτηματολογίων δεν ήταν επαρκής γιατί υπήρξε δυσκολία στην επικοινωνία.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΣΥΖΗΤΗΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

7.1 Περιγραφική στατιστική

Το ερωτηματολόγιο απαντήθηκε από 109 μετανάστες, υπηκόους τρίτων χωρών. Οι πίνακες που ακολουθούν μας δίνουν μια πρώτη συγκεντρωτική εικόνα του δείγματος, για τα δημογραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων.

Ενότητα Α. Κοινωνικά Δημογραφικά Χαρακτηριστικά.

Ερώτηση 1- Φύλο

Στην πρώτη ερώτηση του ερωτηματολογίου που αφορά στο φύλο των ερωτηθέντων, παρατηρούμε ότι το 77,98% ήταν άντρες και μόλις το 22,02% ήταν γυναίκες. (βλ. παράρτημα σελ. 124)

Ερώτηση 2- Ηλικία

Στην ερώτηση που αφορά στην ηλικία παρατηρούμε ότι το 41,3% της ηλικίας είναι ανάμεσα σε 19-30 ετών, το 44% ανάμεσα σε 31-45%, ενώ από την ηλικία άνω των 46, το ποσοστό μειώνεται και πιο συγκεκριμένα στην ηλικίες 46-55 αντιστοιχεί ποσοστό 11%, ενώ τέλος, στην ηλικία 56-55 ετών αντιστοιχεί ποσοστό 2,8%. (βλ. παράρτημα σελ.124)

Ερώτηση 3- Οικογενειακή Κατάσταση

Στην ερώτηση που αφορά στην οικογενειακή κατάσταση, παρατηρούμε ότι ένα μεγάλο ποσοστό της τάξεως του 60,6% των ερωτηθέντων ανήκουν στην κατηγορία των Έγγαμων. Οι Άγαμοι περιορίζονται στο 33%, ενώ ακολουθούν οι Διαζευγμένοι/ες και οι Χήροι/ες με ποσοστό 2,8%.(βλ. παράρτημα σελ.125)

Ερώτηση 4- Οικογενειακή Διαμονή

Στην ερώτηση που αφορά στην οικογενειακή διαμονή στην Ελλάδα, παρατηρούμε ότι το 44% δεν διαμένει με την οικογένεια του στη χώρα μας, ενώ το 38,5% έχει μεταφέρει και την οικογένεια του μαζί. (βλ. παράρτημα σελ.126)

Ερώτηση 5- Χώρα Προέλευσης

Ένα μεγάλο ποσοστό 38.5% παρατηρούμε ότι προέρχεται από την Αλβανία, ενώ ακολουθούν οι προερχόμενοι από το Μπαγκλαντές με ποσοστό 13,8 και οι προερχόμενοι από το Πακιστάν με ποσοστό 17,4%.(βλ. παράρτημα σελ.127)

Ερώτηση 9- Άδεια Παραμονής

Όπως παρατηρούμε στην επομένη ερώτηση το 55% των ερωτηθέντων δεν έχουν άδεια παραμονής στη χώρα μας, ενώ το 33% έχει. (βλ. παράρτημα σελ.128)

Ενότητα Β. Βαθμός ικανοποίησης των κοινωνικών αναγκών των μεταναστών από την ελληνική πραγματικότητα- Δυσκολίες

Ερώτηση 13

Όσον αφορά στην ερώτηση για την κατοικία, ένα επίσης μεγάλο ποσοστό 66,1% νοικιάζει κάποιο σπίτι, ενώ το 23,9% έχει κατοικία η οποία παραχωρήθηκε με ανταλλαγή εργασίας. (βλ. παράρτημα σελ.129)

Ερώτηση 15

Στην ερώτηση «Από πού μάθατε Ελληνικά» παρατηρούμε ότι ένα μεγάλο ποσοστό 52.3% έμαθε τη γλώσσα μόνο του, ενώ μόλις το 4.6% φοίτησε σε ελληνικό σχολείο για να μάθει την ελληνική γλώσσα . (βλ. παράρτημα σελ.130)

Ερώτηση 16

Στην ερώτηση «Αν δεν γνωρίζετε ελληνικά σε ποια γλώσσα επικοινωνείτε» παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι μετανάστες επικοινωνούν στα βασικά ελληνικά που έχουν μάθει εισερχόμενοι τη χώρα σε συνδυασμό με κάποια βασικά αγγλικά που ήδη γνώριζαν. Υπάρχουν πολλές περιπτώσεις όπου άλλοι γνωρίζουν και επικοινωνούν μόνο με τα χαμηλού επιπέδου ελληνικά και άλλοι μόνο με τα χαμηλού επιπέδου αγγλικά, κάποιοι εκ των οποίων πολλές φορές αναγκάζονται να εξυπηρετηθούν με διερμηνεία από τους ομοεθνείς τους. Δεν λείπουν βέβαια και οι περιπτώσεις μεταναστών με πολύ καλή γνώση αγγλικών αλλά και γαλλικών (επίσημη γλώσσα στην Αλγερία). Παρατηρείται ωστόσο και η εμφάνιση ορισμένων μεταναστών που παράλληλα με τα βασικά αγγλικά που γνώριζαν, ήταν γνώστες και της νοηματικής γλώσσας.

Ερώτηση 17

Στην ερώτηση «Επιθυμείτε να μάθετε την ελληνική γλώσσα» παρατηρούμε ότι το 45% επιθυμεί να μάθει την ελληνική γλώσσα, ενώ το 15,6% δεν επιθυμεί. (βλ. παράρτημα σελ.131)

Ερώτηση 21

Στην ερώτηση «Έχετε άδεια εργασίας» βλέπουμε ότι ένα πολύ μεγάλο ποσοστό 68.8% δουλεύει στη χώρα μας χωρίς άδεια εργασίας, ενώ μόλις το 28.4% έχει άδεια εργασίας. (βλ. παράρτημα σελ.132)

Ερώτηση 23- Δυσκολίες στην απόκτηση άδειας εργασίας

Το αυξημένο ποσοστό της προηγούμενης ερώτησης δικαιολογεί η απάντηση της παρούσας ερώτησης από την οποία αποκομίζουμε ότι το 35.8% παραδέχεται ότι υπήρχαν δυσκολίες στην απόκτηση άδειας εργασίας, ενώ μόλις ένα 14.7% μαρτυρά ότι δεν υπήρχαν δυσκολίες στην απόκτηση άδειας εργασίας. (βλ. παράρτημα σελ.133)

Ερώτηση 24- ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν στην απόκτηση άδειας εργασίας

Οι δυσκολίες που αφορούν στην απόκτηση άδειας εργασίας, παρατηρούμε ότι κυρίως οφείλονται στα προβλήματα που δημιουργούνται λόγω της γραφειοκρατίας. Το ποσοστό που συμφωνεί με αυτή την άποψη ανέρχεται στο 29.4%. τα υπόλοιπα προβλήματα όπως για παράδειγμα, πρόβλημα λόγω γλώσσας ή έλλειψη ενημέρωσης έχουν χαμηλά ποσοστά, 5,5% και 2,8 αντίστοιχα. (βλ. παράρτημα σελ.134)

Ερώτηση 28,1- Προβλήματα με εργοδότες

Στην ερώτηση «Προβλήματα με τους εργοδότες», παρατηρούμε ότι τα κύρια προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αλλοδαποί με τους εργοδότες τους σχετίζονται με την κακή συμπεριφορά απέναντι τους, με ποσοστό 23,9% καθώς και με τις χαμηλές αποδοχές με ποσοστό 22,9%. Το πρόβλημα του ρατσισμού εμφανίζεται με ποσοστό 12,8%, γεγονός που το κατατάσσει τρίτο στην κατηγορία των προβλημάτων. (βλ. παράρτημα σελ.135)

Ερώτηση 29

Στην ερώτηση αυτή παρατηρούμε ότι δεν υπάρχει μεγάλη απόκλιση ανάμεσα στα δυο ποσοστά. Το ποσοστό που αφορά στο Ναι είναι 43,1%, ενώ το ποσοστό που αφορά στο Όχι είναι 47,7%. (βλ. παράρτημα σελ.136)

Ερώτηση 30

Στην παρακάτω ερώτηση που αφορά τις προοπτικές εξέλιξης παρατηρούμε ότι τα μεγαλύτερα ποσοστά είναι στις αρνητικές απαντήσεις. Πιο συγκεκριμένα εκείνοι που πιστεύουν ότι υπάρχουν λίγες προοπτικές βελτίωσης είναι 52 άτομα με ποσοστό 47,7% και εκείνοι που πιστεύουν ότι δεν υπάρχουν προοπτικές βελτίωσης είναι 47 με ποσοστό 43,1%. Τέλος το ποσοστό εκείνων που πιστεύουν ότι υπάρχουν μέτριες προοπτικές βελτίωσης είναι 7.3%.(βλ. παράρτημα σελ.137)

Ερώτηση 32α

Στην παρακάτω ερώτηση που αφορά στη γνώση της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στην περίπτωση που υπάρχει ασφάλιση, παρατηρείται ότι ένα μεγάλο ποσοστό της τάξεως

του 62,4% έχει γνώση της παροχής αυτής, ενώ μόνο ένα 12,8% δεν γνωρίζει ότι αν είναι ασφαλισμένος δικαιούται ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. (βλ. παράρτημα σελ.138)

Ερώτηση 32β

Στην ερώτηση «Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε επίδομα ασθένειας» παρατηρούμε ότι το 41,3% δεν γνωρίζει, ενώ το 31,2% γνωρίζει. (βλ. παράρτημα σελ.139)

Ερώτηση 32γ

Στην ερώτηση «Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε επίδομα Ανεργίας ΟΑΕΔ» παρατηρούμε ότι είναι μεγαλύτερο το ποσοστό που έχει απαντήσει θετικά. Έτσι το 39,4% γνωρίζει για αυτή την παροχή, ενώ το 33,9 απαντάει ότι δεν γνωρίζει. (βλ. παράρτημα σελ.140)

Ερώτηση 32δ

Στην ερώτηση «Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε οικογενειακό επίδομα» υπάρχει μεγάλη απόκλιση. Το 24,8 έχει απαντήσει θετικά, δηλαδή ότι το γνωρίζει, ενώ σχεδόν το διπλάσιο ποσοστό 46,8% έχει απαντήσει αρνητικά, δηλαδή ότι δεν το γνωρίζει. (βλ. παράρτημα σελ.141)

Ερώτηση 32ε

Στην ερώτηση «Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε επίδομα γάμου» η απόκλιση μεγαλώνει ακόμα περισσότερο. Μόλις το 19,3% γνωρίζει ότι όταν είναι ασφαλισμένος κάποιος δικαιούται επίδομα γάμου, ενώ το 53,2 δεν το γνωρίζει. (βλ. παράρτημα σελ.142)

Ερώτηση 32ζ

Στην ερώτηση «Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε επίδομα εργατικού ατυχήματος», το 32,1% το γνωρίζει, ενώ το 41,3% δεν το γνωρίζει. (βλ. παράρτημα σελ.143)

Ερώτηση 32η

Στην ερώτηση «Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε επίδομα τοκετού», υπάρχει μεγάλη απόκλιση στις απαντήσεις. Μόλις το 17,4% γνωρίζει για αυτή την παροχή, ενώ το 54,1% δεν το γνωρίζει. (βλ. παράρτημα σελ.144)

Ερώτηση 32θ

Στην ερώτηση «Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε επίδομα μητρότητας», υπάρχει ξανά μεγάλη απόκλιση στις απαντήσεις. το 50,5% έχει απαντήσει ότι δεν γνωρίζει αυτή την παροχή, ενώ μόλις το 21,1% δεν το γνωρίζει. (βλ. παράρτημα σελ.145)

Ερώτηση 32ι

Στην ερώτηση «Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε επίδομα πολυτέκνων», υπάρχει ξανά μεγάλη απόκλιση στις απαντήσεις. Το 49,5% δεν γνωρίζει ότι όταν είναι ασφαλισμένος κάποιος δικαιούται επίδομα τοκετού, ενώ το 22% το γνωρίζει. (βλ. παράρτημα σελ.146)

Ερώτηση 38

Στην ερώτηση «Έχει αλλάξει κάτι από τότε που αποκτήσατε τίτλο διαμονής στην Ελλάδα», παρατηρούμε ότι σχεδόν το διπλάσιο ποσοστό 21,1% έχει απαντήσει θετικά σε σχέση με την αρνητική απάντηση που φτάνει το 10,1%. (βλ. παράρτημα σελ.147)

Ερώτηση 38.1

Στην ερώτηση «Τι άλλαξε προς το καλύτερο από τότε που αποκτήσατε τον τίτλο διαμονής», η πλειοψηφία των ερωτηθέντων που απάντησαν ήταν γονείς και υποστήριξαν ότι μαζί με αυτούς νομιμοποιήθηκαν και τα παιδιά τους, κάτι το οποίο τους κάνει να νιώθουν ασφαλείς για το μέλλον των παιδιών τους, την εκπαίδευσή τους και την ασφάλειά τους.

Ερώτηση 38.2

Στην ερώτηση τώρα « Τι άλλαξε προς το χειρότερο από τότε που αποκτήσατε τον τίτλο διαμονής», ένα πολύ μικρό ποσοστό των ερωτηθέντων απάντησε πως με την νομιμοποίησή τους, έχουν πολλά περισσότερα έξοδα, πως πρέπει να πληρώνουν πολλά στο κράτος και πως αν και οικονομικοί μετανάστες, δεν βγάζουν καθόλου χρήματα και δεν μπορούν να βοηθήσουν τις οικογένειές τους.

Ερώτηση 39

Στην ερώτηση «Από πού πληροφορηθήκατε για την άδεια διαμονής, παρατηρούμε ότι οι περισσότερες απαντήσεις είναι στο «Οικογενειακό περιβάλλον με ποσοστό που φτάνει το 12,8%. Ακολουθεί η απάντηση που αφορά στο «Φιλικό περιβάλλον» με ποσοστό 8,3% και η απάντηση που αφορά στο «Κρατικό ή δημοτικό φορέα» με ποσοστό 7,3%. Τέλος, η απάντηση που αφορά στον εργοδότη σημειώνει ποσοστό 6,4%. (βλ. παράρτημα σελ.148)

Ερώτηση 40

Στην ερώτηση «Η διαδικασία έκδοσης της κάρτας παραμονής σας ήταν δύσκολη το 24,8% έχει απαντήσει θετικά, δηλαδή δυσκολεύτηκε στη διαδικασία έκδοσης της κάρτας, ενώ ένα 11,9% απάντησε ότι δεν συνάντησε δυσκολίες. (βλ. παράρτημα σελ.149)

Ερώτηση 44

Τα κυριότερα εμπόδια στην κοινωνική ένταξη των μεταναστών σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτηθέντων είναι η ανεργία που συγκεντρώνει ποσοστό 67,9%, ενώ με πολύ χαμηλότερα ποσοστά ακολουθούν η παιδεία και γλώσσα 9,22%, τα στερεότυπα και οι αρνητικές προκαταλήψεις 8,3%, καθώς και το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και εξειδίκευσης με 3,7%. (βλ. παράρτημα σελ.150)

Ερώτηση 46α

Στην ερώτηση «Υπάρχουν προβλήματα στη διαδικασία εύρεσης εργασίας» ένα μεγάλο ποσοστό 64,2% έχει απαντήσει θετικά συμφωνώντας, ενώ ένα 23,9% έχει απαντήσει ότι συμφωνεί απόλυτα θέλοντας προφανώς να δώσει έμφαση στα προβλήματα αυτά. Οι υπόλοιπες απαντήσεις που αφορούν στο «Ούτε συμφωνώ /Ούτε διαφωνώ» καθώς και στο «Διαφωνώ» συγκεντρώνουν πολύ λίγες απαντήσεις με ποσοστά που φτάνουν το 7,3% και 2,8% αντίστοιχα. (βλ. παράρτημα σελ.151)

Ερώτηση 46β

Στην ερώτηση «Δεν μπορούμε να εξασφαλίσουμε την εκπαίδευση» παρατηρούμε ότι το 6,4% «συμφωνεί απόλυτα» ενώ μεγάλο ποσοστό τω 30.5% «συμφωνεί». Το μεγαλύτερο όμως ποσοστό των 48,1% «ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί», και το 14,8% απλά «διαφωνεί». (βλ. παράρτημα σελ.152)

Ερώτηση 46γ

Στην ερώτηση «Δεν μπορούμε να εξασφαλίσουμε την υγειονομική περίθαλψη» παρατηρούμε ότι το 12,8% «Συμφωνεί απόλυτα» ενώ το 42,2% «Συμφωνεί». Πολλές απαντήσεις βέβαια συγκεντρώνει και η απάντηση «Ούτε συμφωνώ /Ούτε διαφωνώ» με ποσοστό που φτάνει το 32,1%, ενώ τέλος η απάντηση «Διαφωνώ» συγκεντρώνει ποσοστό 11%.(βλ. παράρτημα σελ.153)

Ερώτηση 46δ

Στην ερώτηση «Έχουμε πολύ χαμηλό εισόδημα /κακή ποιότητα ζωής» το 17,4% «Συμφωνεί απόλυτα» ενώ η απάντηση «Συμφωνώ» συγκεντρώνει πολύ μεγαλύτερο ποσοστό που φτάνει το 56%. Άξιο προσοχής είναι και το ποσοστό 19,3% της απάντησης «Ούτε συμφωνώ /Ούτε διαφωνώ». Τέλος, η απάντηση «Διαφωνώ» συγκεντρώνει μόλις ένα 5,5%.(βλ. παράρτημα σελ.154)

Ερώτηση 46ε

Στην ερώτηση «Υπάρχουν προβλήματα αποδοχής από το κοινωνικό περιβάλλον ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι απαντήσεις «Συμφωνώ» και «Ούτε συμφωνώ /Ούτε διαφωνώ», που ενώ είναι σχεδόν αντίθετες συγκεντρώνουν κοντινά ποσοστά, 35,8% και 34,9% αντίστοιχα. Επιπλέον η απάντηση «Συμφωνώ απόλυτα» συγκεντρώνει το 10,1% ενώ η απάντηση «Διαφωνώ» συγκεντρώνει 17,4%.(βλ. παράρτημα σελ.155)

Ερώτηση 46ζ

Πολύ μεγάλο ποσοστό 61,5%, συγκεντρώνει η απάντηση «Συμφωνώ», στην ερώτηση «Υπάρχουν προβλήματα που αφορούν στους εργοδότες μας», σε αντίθεση με την απάντηση «Διαφωνώ» που το ποσοστό της φτάνει το 8,3%. Οι απαντήσεις «Συμφωνώ απόλυτα» και «Διαφωνώ απόλυτα» συγκεντρώνουν ποσοστά 6,4% και 1,8% αντίστοιχα, ενώ η απάντηση «Ούτε συμφωνώ /Ούτε διαφωνώ» συγκεντρώνει ποσοστό 20,2%.(βλ. παράρτημα σελ.156)

Ενότητα Γ. Πολιτιστική προσαρμογή και κοινωνική συμμετοχή των μεταναστών στην αγροτική περιοχή του Δήμου Αργανών- Αστερουσίων

Ερώτηση 48

Στην ερώτηση «Πώς επηρεάζει ο χρόνος της παραμονής σας στην Ελλάδα την προσαρμογή στην ελληνική κοινωνία», οι απαντήσεις «Θετικά» και «Αρνητικά», συγκεντρώσαν υψηλά ποσοστά, 39,4% και 48,6% αντίστοιχα, αν και είναι αντίθετες. Τέλος, η απάντηση «Ουδέτερα» συγκέντρωσε ποσοστό 9,2%.(βλ. παράρτημα σελ.157)

Ερώτηση 50α

Στην ερώτηση «Αν έχουν επιλυθεί οι δυσκολίες για την κατοχή του τίτλου νομιμοποίησης» παρατηρούμε ότι ένα ποσοστό της τάξεως του 37,6 έχει απαντήσει ότι έχουν επιλυθεί, ενώ το διπλάσιο σχεδόν ποσοστό 61,5% έχει απαντήσει ότι δεν έχουν επιλυθεί. (βλ. παράρτημα σελ.158)

Ερώτηση 50β

Στην ερώτηση «Αν έχουν επιλυθεί οι δυσκολίες προσαρμογής» με έκπληξη παρατηρούμε ότι ένα πολύ μεγάλο ποσοστό 72,5%, έχει απαντήσει ότι έχουν επιλυθεί, ενώ μόλις ένα 26,6% έχει απαντήσει ότι «Παραμένουν Άλυτες». (βλ. παράρτημα σελ.159)

Ερώτηση 50γ

Στην ερώτηση που αφορά «στην επίλυση των επαγγελματικών δυσκολιών», παρατηρούμε και εδώ με έκπληξη ότι οι απαντήσεις σχεδόν έχουν μοιραστεί. Δηλαδή το 45% έχει απαντήσει

ότι οι δυσκολίες «Έχουν επιλυθεί» και το 53,2% ότι οι δυσκολίες «Παραμένουν Άλυτες».
(βλ. παράρτημα σελ.160)

Ερώτηση 50δ

Στην ερώτηση που αφορά «τις δυσκολίες με την επικοινωνία και την ελληνική γλώσσα», παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων 68,8% έχουν ξεπεράσει αυτού του είδους τις δυσκολίες, ενώ ένα 29,4% υποστηρίζει ότι οι δυσκολίες αυτού του τύπου «Παραμένουν Άλυτες». (βλ. παράρτημα σελ.161)

Ερώτηση 50ε

Στην ερώτηση αν έχουν επιλυθεί οι δυσκολίες εύρεσης κατοικίας το μεγάλο ποσοστό των 89.9 % έχει επιλύσει αυτό το θέμα ενώ στο ένα πολύ μικρό ποσοστό των 8.2% έχει παραμείνει άλυτο. (βλ. παράρτημα σελ.162)

Ερώτηση 50ζ

Στην ερώτηση αν έχουν επιλυθεί οι δυσκολίες οικογενειακής συνένωσης παρατηρούμε σχετικά μικρή απόκλιση στις δυο απαντήσεις. Πιο συγκεκριμένα η απάντηση «Έχουν επιλυθεί» συγκεντρώνει ποσοστό 38,5%, ενώ η απάντηση «Παραμένουν Άλυτες» συγκεντρώνει ποσοστό 47,7%. (βλ. παράρτημα σελ.163)

Ερώτηση 51.1

Το 39,4% των ερωτηθέντων παρατηρούμε ότι οι κοινωνικές εκδηλώσεις που συμμετέχουν είναι οι τοπικές γιορτές, το 15,6% συμμετέχει σε γάμους/βαφτίσια και το 10,1 σε γιορτές/συναυλίες που οργανώνει η τοπική αυτοδιοίκηση. Τέλος, ένα πολύ μικρό ποσοστό 2,8% συμμετέχει σε δικά τους σωματεία. (βλ. παράρτημα σελ.164)

Ερώτηση 51.2

Στην ερώτηση που αφορά στην συμμετοχή σε κοινωνικές εκδηλώσεις παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό 13,8%, συγκεντρώνεται στην απάντηση «Νιώθω ξένος», ενώ ακολουθούν οι απαντήσεις «Δεν έχω χρόνο» με 4,6%, «Δεν ενδιαφέρομαι» με 3,7% και τέλος «Δεν έχω χρήματα» με 2,8%. (βλ. παράρτημα σελ.165)

Ερώτηση 53.1

Στην ερώτηση «Εάν ΝΑΙ, σε ποια» παρατηρούμε ότι μόνο τρεις απαντήσεις δόθηκαν, καθώς το δείγμα μας δεν δείχνει να συμμετέχει σε πολιτισμικές/ κοινωνικές οργανώσεις –

σωματεία. Αυτές είναι ο σύλλογος Παλαιστινίων, ο σύλλογος Αιγυπτίων Ηρακλείου και ο σύλλογος Ρωσοποντίων.

Ερώτηση 53.2

Στην ερώτηση «Εάν ΟΧΙ, γιατί» βλέπουμε ότι οι απαντήσεις ποικίλουν. Το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε ότι δεν γνωρίζει αν υπάρχουν, ενώ ακολουθεί ένα επίσης πολύ μεγάλο ποσοστό το οποίο επισημαίνει ότι δεν υπάρχουν στην ευρύτερη περιοχή. Στη συνέχεια κάποιοι απαντούν ότι δεν ενδιαφέρονται και ακολουθούν αυτοί που δεν έχουν χρόνο. Ωστόσο υπάρχουν κάποιες περιπτώσεις όπου οι μετανάστες είτε δεν γνωρίζουν τι είναι αυτές οι οργανώσεις είτε δεν το έχουν ψάξει. Τέλος μεμονωμένα άτομα ανέφεραν ότι είναι δύσκολη η σύσταση πολιτισμικών/κοινωνικών οργανώσεων – σωματείων, λόγω του περιορισμένου αριθμού μεταναστών και του φόβου των ίδιων.

7.2 ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΙΣ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Στο κεφάλαιο αυτό θα ασχοληθούμε με διάφορες συσχετίσεις, που υπάρχουν ανάμεσα στις μεταβλητές μας, με στόχο να βρούμε ισχυρές αλλά και ασθενείς συσχετίσεις. Οι συσχετίσεις που μπορούμε να κάνουμε είναι αρκετές, αλλά εμείς θα επικεντρωθούμε σε αυτές που απαντούν στην υπόθεση και τα ερευνητικά μας ερωτήματα.

1. Χώρα προέλευσης και προβλήματα με τους εργοδότες

Ο πίνακας του στατιστικού τεστ χ^2 έχει ως εξής:

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	15,679 ^a	6	,016
Likelihood Ratio	16,968	6	,009
Linear-by-Linear Association	,376	1	,540
N of Valid Cases	100		

Όπως παρατηρούμε η τιμή του στατιστικού μας είναι $0,016 < 0,05$, επομένως το λάθος που θα κάνουμε αν απορρίψουμε τη μηδενική υπόθεση θα είναι μικρό, άρα η μηδενική υπόθεση απορρίπτεται. Αυτό σημαίνει οι μεταβλητές μας είναι εξαρτημένες, δηλαδή η χώρα προέλευσης επηρεάζει τη συμπεριφορά των εργοδοτών απέναντι στους μετανάστες. (βλ. παράρτημα σελ.167)

2. Χώρα προέλευσης και ασφάλιση

Ο πίνακας του στατιστικού τεστ X^2 έχει ως εξής:

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	29,460 ^a	7	,000
Likelihood Ratio	39,071	7	,000
Linear-by-Linear Association	13,382	1	,000
N of Valid Cases	102		

Όπως παρατηρούμε η τιμή του στατιστικού μας είναι $0,00 < 0,05$, επομένως το λάθος που θα κάνουμε αν απορρίψουμε τη μηδενική υπόθεση θα είναι μικρό, άρα η μηδενική υπόθεση απορρίπτεται. Αυτό σημαίνει οι μεταβλητές μας είναι εξαρτημένες, δηλαδή η χώρα προέλευσης επηρεάζει τη παροχή ασφάλειας στους εργαζόμενους ή όχι. (βλ. παράρτημα σελ.169)

3. Χώρα προέλευσης και προβλήματα αποδοχής από το κοινωνικό περιβάλλον

Ο πίνακας του στατιστικού τεστ X^2 έχει ως εξής:

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	66,072 ^a	28	,000
Likelihood Ratio	73,841	28	,000
Linear-by-Linear Association	19,171	1	,000
N of Valid Cases	104		

Όπως παρατηρούμε η τιμή του στατιστικού μας είναι $0,00 < 0,05$, επομένως το λάθος που θα κάνουμε αν απορρίψουμε τη μηδενική υπόθεση θα είναι μικρό, άρα η μηδενική υπόθεση απορρίπτεται. Αυτό σημαίνει οι μεταβλητές μας είναι εξαρτημένες, δηλαδή τα προβλήματα αποδοχής του κοινωνικού περιβάλλοντος σχετίζονται με τη χώρα προέλευσης. (βλ. παράρτημα σελ.171)

4. Χώρα προέλευσης και άδεια εργασίας

Ο πίνακας του στατιστικού τεστ X^2 έχει ως εξής:

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	29,561 ^a	7	,000
Likelihood Ratio	38,602	7	,000
Linear-by-Linear Association	12,082	1	,001
N of Valid Cases	103		

Όπως παρατηρούμε η τιμή του στατιστικού μας είναι $0,00 < 0,05$, επομένως το λάθος που θα κάνουμε αν απορρίψουμε τη μηδενική υπόθεση θα είναι μικρό, άρα η μηδενική υπόθεση απορρίπτεται. Αυτό σημαίνει οι μεταβλητές μας είναι εξαρτημένες, δηλαδή η άδεια εργασίας σχετίζεται με τη χώρα προέλευσης. (βλ. παράρτημα σελ.173)

5. Οικογενειακή εγκατάσταση και άδεια εργασίας

Ο πίνακας του στατιστικού τεστ X^2 έχει ως εξής:

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	13,630 ^a	3	,003
Likelihood Ratio	14,574	3	,002
Linear-by-Linear Association	12,117	1	,000
N of Valid Cases	105		

Όπως παρατηρούμε η τιμή του στατιστικού μας είναι $0,003 < 0,05$, επομένως το λάθος που θα κάνουμε αν απορρίψουμε τη μηδενική υπόθεση θα είναι μικρό, άρα η μηδενική υπόθεση απορρίπτεται. Αυτό σημαίνει οι μεταβλητές μας είναι εξαρτημένες, δηλαδή η οικογενειακή κατάσταση και η απόκτηση άδειας εργασίας σχετίζονται. (βλ. παράρτημα σελ.175)

6. Οικογενειακή κατάσταση και πληροφόρηση με τους νόμους που ισχύουν

Ο πίνακας του στατιστικού τεστ χ^2 έχει ως εξής:

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	8,278 ^a	3	,041
Likelihood Ratio	8,983	3	,030
Linear-by-Linear Association	4,482	1	,034
N of Valid Cases	104		

Όπως παρατηρούμε η τιμή του στατιστικού μας είναι $0,041 < 0,05$, επομένως το λάθος που θα κάνουμε αν απορρίψουμε τη μηδενική υπόθεση θα είναι μικρό, άρα η μηδενική υπόθεση απορρίπτεται. Αυτό σημαίνει οι μεταβλητές μας είναι εξαρτημένες, δηλαδή η οικογενειακή κατάσταση και η πληροφόρηση για τους νόμους που ισχύουν για τους μετανάστες στην Ελλάδα σχετίζονται. (βλ. παράρτημα σελ.177)

7. Κατοχή άδειας παραμονής -Γνωρίζετε δομές που μπορούν να σας παρέχουν την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας

Ο πίνακας του στατιστικού τεστ χ^2 έχει ως εξής:

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	,920 ^a	1	,337		
Continuity Correction ^b	,412	1	,521		
Likelihood Ratio	,890	1	,345		
Fisher's Exact Test				,357	,257
Linear-by-Linear Association	,909	1	,340		
N of Valid Cases	84				

Όπως παρατηρούμε η τιμή του στατιστικού μας είναι $0,337 > 0,05$, επομένως το λάθος που θα κάνουμε αν απορρίψουμε τη μηδενική υπόθεση θα είναι μεγάλο, άρα η τελευταία

γίνεται δεκτή. Αυτό σημαίνει οι μεταβλητές μας είναι ανεξάρτητες, δηλαδή η κατοχή άδειας και οι δομές που μπορούν να παρέχουν την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας δεν σχετίζονται. (βλ. παράρτημα σελ.179)

8.Κατοχή άδειας παραμονής - Δεν μπορούμε να εξασφαλίσουμε την υγειονομική περίθαλψη (στον πίνακα πολλαπλής επιλογής: συμφωνώ απόλυτα, συμφωνώ, ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ, διαφωνώ, διαφωνώ απόλυτα)

Ο πίνακας του στατιστικού τεστ χ^2 έχει ως εξής:

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	25,210 ^a	3	,000
Likelihood Ratio	25,936	3	,000
Linear-by-Linear Association	17,638	1	,000
N of Valid Cases	95		

Όπως παρατηρούμε η τιμή του στατιστικού μας είναι $0,000 < 0,05$, επομένως το λάθος που θα κάνουμε αν απορρίψουμε τη μηδενική υπόθεση θα είναι μικρό, άρα η μηδενική υπόθεση απορρίπτεται. Αυτό σημαίνει οι μεταβλητές μας είναι εξαρτημένες, δηλαδή η κατοχή άδειας και η εξασφάλιση υγειονομικής περίθαλψης σχετίζονται. (βλ. παράρτημα σελ.181)

9.Κατοχή άδειας παραμονής- Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα

Ο πίνακας του στατιστικού τεστ χ^2 έχει ως εξής:

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	37,479 ^a	2	,000
Likelihood Ratio	44,555	2	,000
Linear-by-Linear Association	36,714	1	,000
N of Valid Cases	95		

Όπως παρατηρούμε η τιμή του στατιστικού μας είναι $0,000 < 0,05$, επομένως το λάθος που θα κάνουμε αν απορρίψουμε τη μηδενική υπόθεση θα είναι μικρό, άρα η μηδενική υπόθεση απορρίπτεται. Αυτό σημαίνει οι μεταβλητές μας είναι εξαρτημένες, δηλαδή η κατοχή άδειας και το μηνιαίο καθαρό οικογενειακό εισόδημα σχετίζονται. (βλ. παράρτημα σελ.182)

10. Κατοχή άδειας παραμονής - Είναι η οικογένειά σας εγκατεστημένη στην Ελλάδα;

Ο πίνακας του στατιστικού τεστ X^2 έχει ως εξής:

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	27,101 ^a	1	,000		
Continuity Correction ^b	24,934	1	,000		
Likelihood Ratio	28,249	1	,000		
Fisher's Exact Test				,000	,000
Linear-by-Linear Association	26,819	1	,000		
N of Valid Cases	96				

Όπως παρατηρούμε η τιμή του στατιστικού μας είναι $0,000 < 0,05$, επομένως το λάθος που θα κάνουμε αν απορρίψουμε τη μηδενική υπόθεση θα είναι μικρό, άρα η μηδενική υπόθεση απορρίπτεται. Αυτό σημαίνει οι μεταβλητές μας είναι εξαρτημένες, δηλαδή η κατοχή άδειας και η εγκατάσταση της οικογένειας στην Ελλάδα σχετίζονται. (βλ. παράρτημα σελ.183)

11. Μιλάτε την ελληνική γλώσσα; - Συμμετέχετε σε κοινωνικές εκδηλώσεις της περιοχής σας;

Ο πίνακας του στατιστικού τεστ X^2 έχει ως εξής:

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)	Exact Sig. (2-sided)	Exact Sig. (1-sided)
Pearson Chi-Square	3,885 ^a	1	,049		
Continuity Correction ^b	2,841	1	,092		
Likelihood Ratio	3,683	1	,055		
Fisher's Exact Test				,084	,048
Linear-by-Linear Association	3,844	1	,050		
N of Valid Cases	95				

Όπως παρατηρούμε η τιμή του στατιστικού μας είναι $0,049 < 0,05$, επομένως το λάθος που θα κάνουμε αν απορρίψουμε τη μηδενική υπόθεση θα είναι μικρό, άρα η μηδενική υπόθεση απορρίπτεται. Αυτό σημαίνει οι μεταβλητές μας είναι εξαρτημένες, δηλαδή η ομιλία της ελληνικής γλώσσας και η συμμετοχή σε κοινωνικές εκδηλώσεις σχετίζονται. (βλ. παράρτημα σελ.184)

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ και ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ

Σε αυτό το σημείο θα παραθέσουμε τα αποτελέσματα της έρευνάς μας, που αφορούν στο ποιες είναι οι σημαντικότερες ανάγκες των μεταναστών του Δήμου, ποιες οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν ως προς την κάλυψη των αναγκών και πως επηρεάζεται η ένταξη τους βάση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν.

Μέσα από τη διαδικασία τα έρευνάς μας που έλαβε μέρος στον Δήμο Αρχανών- Αστερουσίων, οι παράγοντες οι οποίοι παίζουν καθοριστικό ρόλο ως προς την κάλυψη των αναγκών και συνεπώς στην ένταξη των μεταναστών στην παρούσα κοινωνία, είναι η νομιμοποίηση, η γλώσσα και η εργασία. Οι δυσκολίες που εντοπίζονται είναι και αυτές που καθορίζουν αν η ένταξη είναι ομαλή ή όχι.

Από τα αποτελέσματα της ανάλυσής μας προκύπτει πως, η πλειοψηφία των μεταναστών που διαμένουν στο Δήμο Αρχανών- Αστερουσίων και είναι υπήκοοι τρίτων χωρών, το μεγαλύτερο ποσοστό είναι Αλβανοί, ενώ ακολουθούν οι Πακιστανοί και οι Μπαγκλαντεζιανοί. Όσον αφορά την κάλυψη της ανάγκης της στέγασης πάνω από το μισό των ερωτηθέντων νοικιάζει σπίτι, και σ' ένα πολύ σημαντικό ποσοστό έχει παραχωρηθεί το σπίτι με ανταλλαγή εργασίας. Οι περισσότεροι είναι έγγαμοι, που έχουν έρθει στην Ελλάδα να εργαστούν, ενώ οι οικογένειες τους βρίσκονται ακόμη στη χώρα καταγωγής τους. Ένα μικρότερο ποσοστό έχει έρθει μαζί με την οικογένεια του ή έχει κάνει οικογένεια εδώ. Όσον αφορά την οικογενειακή συνένωση παρατηρούμε ότι σχεδόν ο ένας στους δύο μετανάστες το

έχει καταφέρει. Η πλειοψηφία των μεταναστών του Δήμου είναι άντρες εξαιτίας της φύσης των εργασιών που παρέχονται στην αγροτική περιοχή, ενώ ο αριθμός των γυναικών είναι μικρότερος διότι απασχολούνται σε λιγότερο χειρονακτικές εργασίες και την οικιακή βοήθεια.

Τα αποτελέσματα δείχνουν πως, για το μικρό ποσοστό των μεταναστών που έχει αποκτήσει την άδεια παραμονής υποστήριξαν ότι η θετική αλλαγή που επήλθε είναι η νομιμοποίηση, η εκπαίδευση των παιδιών τους και η ασφάλεια που αισθάνονται. Ενώ οι αρνητικές αλλαγές έχουν να κάνουν με φόρους και γενικά έξοδα που έχουν αποφέρει βάρος στην οικογένεια. Ένα σημαντικό ποσοστό από αυτούς που διατηρούν οικογένεια εδώ, έχουν άδεια εργασίας και είναι περισσότερο πληροφορημένοι για τη νομοθεσία περί μετανάστευσης. Δηλαδή η οικογενειακή κατάσταση των μεταναστών επηρεάζει την απόκτηση άδειας παραμονής και εργασίας. Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι είναι πιο εύκολο να διατηρούν οικογένεια στην Ελλάδα οι νόμιμοι μετανάστες, γεγονός που επιβεβαιώνει ότι μέσω της νομιμοποίησης το άτομο και η οικογένεια του νιώθει ασφαλές και αποδεκτό από τη χώρα υποδοχής. Στην συνέχεια βλέπουμε μέσα από τις συσχετίσεις μας ότι η κατοχή άδειας παραμονής επηρεάζει το μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα καθώς και την εξασφάλιση οικογενειακής περίθαλψης. Στην περίπτωση που υπάρχει η άδεια εργασίας βλέπουμε ομαλή ένταξη, τα παιδιά πηγαίνουν σχολείο, όπου είναι βασικός παράγοντας ένταξης σε μια κοινωνία, οι άνθρωποι νιώθουν ασφαλείς στο καινούριο περιβάλλον και μπορούν να εργαστούν νόμιμα. Οι συνθήκες διαβίωσης τους τείνουν να είναι παρόμοιες με των ντόπιων, υπάρχει τριβή με την κοινωνία μέσω των θεσμών, γεγονός που ελαχιστοποιεί τις διαφορές εξαιτίας της καταγωγής και της άγνοιας και μειώνεται η αποξένωση.

Στις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει η άδεια παραμονής, όπου είναι το μεγαλύτερο ποσοστό, δεν υπάρχει και η άδεια εργασίας, οι περισσότεροι εργάζονται παράνομα και δεν είναι ασφαλισμένοι. Οι δυσκολίες οι οποίες αντιμετωπίζουν ως προς την απόκτηση νόμιμων εγγράφων αφορούν διαδικαστικές διαδικασίες, η μη γνώση της γλώσσας, όπου είναι αλληλένδετο με το ότι δεν έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση. Εδώ βλέπουμε πως υπάρχει μεγάλη δυσκολία ως προς την κάλυψη βασικών αναγκών. Δεν μπορούν να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, δεν έχουν πρόσβαση στην παιδεία και στο μεγαλύτερο ποσοστό η οικογένεια τους βρίσκεται στη χώρα καταγωγής. Υπάρχει ελάχιστη πληροφόρηση και ελάχιστη κοινωνική συμμετοχή, επομένως η ένταξη καθυστερεί. Το αίσθημα της παρανομίας και η μεγάλη διαφοροποίηση από την καθημερινή ζωή ενός ντόπιου διατηρεί το αίσθημα της αποξένωσης.

Όσον αφορά την πρόσβαση των μεταναστών στην εκπαίδευση και την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, από τα αποτελέσματα της έρευνάς μας προκύπτει ότι οι περισσότεροι

μετανάστες γνωρίζουν την ελληνική γλώσσα μέσω άτυπων δομών (εργασία- οικογενειακό περιβάλλον), ενώ νόμιμοι και μη δεν είναι ενημερωμένοι για τις δομές εκμάθησης ελληνικής γλώσσας. Η συμμετοχή τους σε κοινωνικές εκδηλώσεις της περιοχής είναι περιορισμένη λόγω του αισθήματος της αποξένωσης και της δυσκολίας επικοινωνίας με τους ντόπιους. Η μη ικανοποιητική γνώση της γλώσσας επηρεάζει την κοινωνική συμμετοχή και είναι παράγοντας που συμβάλει στον περιορισμό των ατόμων σε συναναστροφή με άτομα της ίδιας εθνικότητας. Δεν νιώθουν πως έχουν ενταχθεί στο περιβάλλον, οι συνθήκες διαβίωσης τους διαφέρουν από των ντόπιων, η πληροφόρηση και η ενημέρωση τους όσον αφορά τη χώρα και την περιοχή είναι περιορισμένη. Επομένως βλέπουμε πως η ελλιπής γνώση της εγχώριας γλώσσας και η δυσκολία εισαγωγής στην εκπαίδευση, επηρεάζει την ένταξη διότι η γνώση της γλώσσας είναι άμεσα συνδεδεμένη με την πληροφόρηση, τη διεκπεραίωση καθημερινών καθηκόντων και την κοινωνική συμμετοχή.

Όσον αφορά τις συνθήκες εργασίας της περιοχής, οι μισοί ερωτηθέντες αντιμετωπίζουν προβλήματα στη διαδικασία εύρεσης εργασίας, ενώ η πλειοψηφία των ερωτηθέντων που εργάζονται δεν έχει αποκτήσει άδεια παραμονής και άδεια εργασίας και δουλεύουν ανασφάλιστοι και με πολύ χαμηλές αποδοχές ως επί το πλείστο σε αγροτικές εργασίες. Επίσης όσον αφορά την ικανοποίηση τους από τις συνθήκες εργασίας τους παρατηρούμε ότι τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν σχετίζονται με την κακή συμπεριφορά και τη κακή διαχείριση τους από τους εργοδότες. Εδώ βλέπουμε πως εξαιτίας της έλλειψης νομιμοποίησης και εξαιτίας ελλιπούς δυνατότητας επικοινωνίας δεν μπορούν να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους, δεν μπορούν να υπερασπιστούν τον εαυτό τους και πιθανώς το αίσθημα που κυριαρχεί είναι του φόβου της ανεργίας, η δίωξη από τις αστυνομικές αρχές και η απέλαση.

Από τα παραπάνω διαπιστώνουμε ότι υπάρχουν βασικές ελλείψεις για να πραγματοποιηθεί ομαλά η ένταξη των μεταναστών. Τα κυριότερα εμπόδια στην κάλυψη των αναγκών των μεταναστών όπως βλέπουμε μέσα από την έρευνά μας είναι η ανεργία, η διαδικασία νομιμοποίησης σε μεγαλύτερο ποσοστό και ακολουθεί η παιδεία, η γνώση της ελληνικής γλώσσας και το χαμηλό επίπεδο εξειδίκευσης, στη συνέχεια η εξασφάλιση υγειονομικής περίθαλψης και τέλος αρνητικές προκαταλήψεις και τα στερεότυπα απέναντί τους που δημιουργούν προβλήματα αποδοχής από την τοπική κοινωνία και δυσκολία στην κοινωνικοποίηση των μεταναστών. Καταλήγουμε τελικά στην επιβεβαίωση της αρχικής υπόθεσής μας ότι «οι δυσκολίες για την κάλυψη των κοινωνικών αναγκών των μεταναστών υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν στο Δήμο Αρχανών- Αστερουσίων Ηρακλείου Κρήτης, επηρεάζουν την διαδικασία της ένταξής τους».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Η παραγωγική δομή του δήμου Αρχανών- Αστερουσίων στηρίζεται κατά βάση στο πρωτογενή τομέα, στον οποίο απορροφάται το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού. Πρόκειται για ένα καθαρά αγροτικό Δήμο που σε αρκετές περιοχές η απασχόληση κυρίως με τη γεωργία και την κτηνοτροφία διαμορφώνει το τοπικό εισόδημα (Επιχειρησιακό πρόγραμμα Δήμου Αρχανών-Αστερουσίων, 2012-2014). Μέσα από την διαδικασία της έρευνας μας, παρατηρήσαμε ότι η πλειοψηφία των μεταναστών του Δήμου είναι άντρες εξαιτίας της φύσης των εργασιών που παρέχονται στην αγροτική περιοχή, ενώ ο αριθμός των γυναικών είναι μικρότερος διότι απασχολούνται σε λιγότερο χειρονακτικές εργασίες . Ο μισός πληθυσμός των μεταναστών που εισέρχονται στην Ελλάδα είναι γυναικείος και κυρίως εργάζεται σε συγκεκριμένους οικονομικούς κλάδους, όπως στον τομέα φροντίδας νοικοκυριού και ηλικιωμένων. (Καψάλης, 2006). Γεγονός που επιβεβαιώνεται και μέσα από την έρευνά μας.

Η πλειοψηφία των μεταναστών που διαμένουν στον εν λόγω Δήμο και προέρχονται από τρίτες χώρες είναι στο μεγαλύτερο ποσοστό Αλβανοί, ενώ ακολουθούν οι Πακιστανοί και οι Μπαγκλαντεζιανοί. Οι Αλβανοί μετανάστες αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό μεταναστών τρίτων χωρών. Σύμφωνα με τον Καλοφωλιά, έπειτα από την πτώση των Σοσιαλιστικών καθεστώτων στην ανατολική Ευρώπη το 1989 , τότε δημιουργήθηκε το πρώτο κύμα οικονομικής μετανάστευσης με προορισμό την Ελλάδα διαμέσου των βόρειων συνόρων. Στην συνέχεια προστέθηκαν μετανάστες από χώρες της Αφρικής και της Ασίας.(Καλοφωλιάς, 2011). Στην ερώτηση αν υπάρχουν προβλήματα αποδοχής των μεταναστών από το κοινωνικό περιβάλλον βλέπουμε ότι οι μετανάστες από τις γειτονικές χώρες είναι περισσότερο αποδεχτοί από ότι οι μετανάστες που προέρχονται από ασιατικές χώρες. Από την έρευνά μας βλέπουμε πως οι μετανάστες από τις γειτονικές χώρες διαμένουν και εργάζονται περισσότερο χρόνια στο Δήμο, και γνωρίζουν καλύτερα από τους υπόλοιπους την Ελληνική γλώσσα. Σύμφωνα με έρευνα που έχει πραγματοποιηθεί στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο όσον αφορά στο θέμα της ιεράρχησης ορισμένων χαρακτηριστικών που πρέπει να συγκεντρώνει κάποιος για να έρθει να ζήσει στην Ελλάδα, οι κάτοικοι των χωριών πιστεύουν ότι το σημαντικότερο απ' όλα είναι να αποδέχεται πλήρως τον ελληνικό τρόπο ζωής. Έπειτα θεωρούν σημαντικό το να έχει ο αλλοδαπός επαγγελματικά προσόντα που χρειάζονται στην Ελλάδα. Ακολουθούν η γνώση και η ομιλία της ελληνικής γλώσσας , η καλή εκπαίδευση, η ύπαρξη στενών συγγενών του στη χώρα, το να είναι χριστιανός, το να είναι πλούσιος και να είναι λευκός.(Χαλιάπα 2009).

Όσον αφορά την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, οι περισσότεροι μετανάστες γνωρίζουν την ελληνική γλώσσα μέσω άτυπων δομών(εργασία- οικογενειακό περιβάλλον), ενώ νόμιμοι και μη δεν είναι ενημερωμένοι για τις δομές εκμάθησης ελληνικής γλώσσας, οι περισσότεροι αν και διαμένουν ήδη κάποια χρόνια στην Ελλάδα και επικοινωνούν με κάποιο βασικό λεξιλόγιο της ελληνικής, επιθυμούν να μάθουν την ελληνική γλώσσα. Γεγονός που αποδεικνύει ότι δεν τη γνωρίζουν σε ικανοποιητικό βαθμό, και οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η έλλειψη αυτή δημιουργεί προβλήματα στην επικοινωνία τους η οποία κατ' επέκταση έχει επιπτώσεις στην εργασία την κοινωνικοποίηση, επομένως καθιστά δύσκολη και χρονοβόρα τη διαδικασία ένταξης προσαρμογής, και συνεπώς εξέλιξης. (Σκλάβου,2001) Καταλήγουμε έτσι στο συμπέρασμα ότι οι υπηρεσίες για τους μετανάστες δεν είναι επαρκείς για την υποδοχή και την ενημέρωση τους καθώς δεν έχουν όλοι πρόσβαση σε δομές εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας. Το σχολείο αποτελεί τον προθάλαμο κοινωνικοποίησης του ατόμου στη νέα κοινωνία, ενώ δημιουργεί τις προϋποθέσεις ένταξης του στον επαγγελματικό και πολιτικό του βίο.(Κασίμης, 2007)

Το γεγονός ότι οι περισσότεροι δεν διαθέτουν άδεια παραμονής οφείλεται σε γραφειοκρατικές δυσκολίες, στην μη πληροφόρηση, στην μη ικανοποιητική γνώση της εγχώριας γλώσσας, στην ελάχιστη υποστηρικτική νομοθεσία και στην δυσκολία εύρεσης νόμιμης εργασίας η οποία είναι προϋπόθεση της άδειας εργασίας άρα και της άδειας παραμονής. Όπως παρατηρεί ο Λινάρδος-Ρυλμόν, το 1989 σημειώνεται μία αυξητική τάση των μεταναστών ενώ ο αριθμός των αδειών εργασίας μειώνεται και αυτή η πρακτική επικυρώνεται με την ψήφιση του νόμου 1975 το 1991 περί Αλλοδαπών.

Σύμφωνα με το θεωρητικό μας υπόβαθρο, οι σημαντικότερες κοινωνικές ανάγκες που έχουν οι μετανάστες και καθορίζουν τη διαδικασία ένταξης τους, είναι η νομιμοποίηση, η γλώσσα, η απασχόληση, η κατοικία, η οικογένεια και οι κοινωνικές σχέσεις.(Παπαδοπούλου 2006) Σύμφωνα με τους ερωτηθέντες του Δήμου Αχαρνών-Αστερουσίων τα κυριότερα εμπόδια που αντιμετωπίζουν για την κάλυψη των αναγκών τους διακρίνουμε ότι είναι η ανεργία, η νομιμοποίηση, η εκπαίδευσή τους ως προς την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και την εξειδίκευση, και τέλος τα στερεότυπα και οι προκαταλήψεις την τοπικής κοινωνίας απέναντί τους. Η αναποτελεσματική διαδικασία νομιμοποίησης, αποτελεί και το ισχυρότερο εμπόδιο στην ένταξή τους (Παπαδοπούλου 2006).

Έχοντας τα παραπάνω δεδομένα παρατηρούμε ότι με την αντιμετώπιση των δυσκολιών αυτών, οι μετανάστες επηρεάζονται ως προς την ένταξη τους και την ενσωμάτωσή τους στην τοπική κοινωνία που διαμένουν. Όλα αυτά συνιστούν εμπόδια στην κάλυψη πρωτεύουσών αναγκών της καθημερινής ζωής και τότε η διαδικασία ένταξής τους δεν έχει ολοκληρωθεί και η αρχική μας υπόθεση επιβεβαιώνεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ανέκαθεν οι αγροτικές περιοχές στην Ελλάδα είχαν ελλείψεις όσον αφορά τις κοινωνικές παροχές, σε σχέση με τα αστικά κέντρα. Τα δύο τελευταία χρόνια στην Ελλάδα έχουν υπάρξει ριζικές μεταβολές στο εσωτερικό της χώρας που αφορούν την Αυτοδιοίκηση. Αναφερόμαστε στο σχέδιο «Καλλικράτη» όπου βασικές πτυχές του προγράμματος είναι, η μείωση του αριθμού των δήμων και των νομικών τους προσώπων. Γεγονός που καθιστά πιο δύσκολη την πρόσβαση των πολιτών, πόσο μάλλον των μεταναστών στις κοινωνικές υπηρεσίες. Στο Δήμο Αρχανών- Αστερουσίων έχουν ενταχθεί τρεις πρώην δήμοι (Δήμος Αρχανών, Δήμος Αστερουσίων και Δήμος Καζαντζάκη) με συνέπεια όλες οι υπηρεσίες των τριών αυτών Δήμων να έχουν μειωθεί σε υπηρεσίες που αφορούν έναν δήμο χωρίς να λάβουν υπόψη τον αριθμό του πληθυσμού που πρέπει να εξυπηρετηθεί.

Με το να μην είναι οργανωμένη μια κοινωνία ώστε να απορροφά νέα μέλη, αλλά να είναι ανοιχτή ώστε να συνεχίζουν να εισέρχονται σε αυτή, δημιουργούνται εντάσεις στο εσωτερικό μεταξύ των ντόπιων και των νέων μελών. Η νομιμοποίηση παρέχει ένα ευρύ φάσμα δικαιωμάτων στους μετανάστες από τη νόμιμη παραμονή και εργασία μέχρι την απόκτηση ιθαγένειας. Όταν ένας άνθρωπος δεν είναι νόμιμος στον τόπο τον οποίο διαμένει δεν μπορεί να εξασφαλίσει την υγεία του, την εργασία του, και την καθημερινή επιβίωση, έχοντας παράλληλα τον φόβο της απέλασης ή της κράτησης από τις αστυνομικές αρχές της χώρας στην οποία βρίσκεται. Επίσης με το να μην είναι νόμιμος δεν είναι δυνατό να αξιοποιήσει δομές όπου μπορεί να μάθει ορθά τη γλώσσα. Αυτό έχει ως συνέπεια να μην μπορεί να εργάζεται για την επιβίωσή του ως ισότιμο μέλος της κοινωνίας. Να γίνεται πολύ δύσκολη η επικοινωνία και η συνδιαλλαγή με τους ντόπιους, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται διαφορές, εντάσεις και απομόνωση. Και σε συλλογικό επίπεδο να μην μπορεί να συμμετέχει στη χώρα στην οποία βρίσκεται ως εξελισσόμενο μέλος, το οποίο έχει επίσης να προσφέρει μέσα από τη διαφορετικότητά του, νέες τεχνολογίες και αντιλήψεις.

Ειδικότερα στην Ελλάδα δεν προκύπτει η εφαρμογή ενός συγκεκριμένου προτύπου ενσωμάτωσης των μεταναστών. Οι επαναληπτικές θεσμικές ρυθμίσεις που έχουν πραγματοποιηθεί κυρίως μετά τη δεκαετία του 90 επιχειρούν να ρυθμίσουν το μεταναστευτικό ζήτημα, το οποίο όμως παρουσιάζει τις δικές του ιδιομορφίες. Σε γενικές γραμμές ακολουθούνται πολιτικές που έχουν εφαρμοστεί σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες με μεταναστευτική εμπειρία. Τέτοιες πολιτικές αφορούν σε ζητήματα νομιμοποίησης, ασύλου, οικογενειακής επανένωσης, πρόσβασης στο εκπαιδευτικό σύστημα, υγειονομικής

περίθαλψης, κ.α. Επειδή όμως η μετανάστευση στη χώρα έχει κοινά χαρακτηριστικά με αυτά των υπολοίπων χωρών της Νοτίου Ευρώπης, των αποκαλούμενων νέων χωρών μετανάστευσης, οι ακολουθούμενες πολιτικές εστιάζουν στα θέματα ελέγχου των εξωτερικών συνόρων, λόγω της γεωγραφικής θέσης της χώρας και στη νομιμοποίηση των ήδη εγκατεστημένων πληθυσμών.

Η επιμονή στο θέμα της νομιμοποίησης των μεταναστών που βρίσκονται στη χώρα και η ενσωμάτωση των σχετικών ευρωπαϊκών οδηγιών στην ελληνική νομοθεσία αποτελούν μια στοχευμένη προσπάθεια της ελληνικής πολιτείας αλλά και την πρόθεσή της να προχωρήσει σε περαιτέρω ρύθμιση των μεταναστευτικών θεμάτων. Εξάλλου ανάλογες πολιτικές έχουν εφαρμόσει και άλλες χώρες υποδοχής μεταναστών στο παρελθόν.

Ελλείπει κρατικής οργάνωσης, και οι δύο πλευρές αντιμετωπίζουν δύσκολες συνθήκες διαβίωσης οι οποίες χρειάζεται να επιλυθούν, η κοινωνία ως σύνολο εξελίσσεται με αργούς ρυθμούς και το επίπεδο διαβίωσης είναι χαμηλό.

Αρχικά θεωρούμε ότι χρειάζεται να αποβληθεί κάθε φόβος και ταμπού ως προς τη διαφορετικότητα και να θεωρηθεί η μετανάστευση ως δεδομένη κατάσταση του ανθρώπου, η οποία μπορεί να είναι αξιοποιήσιμη για την εξέλιξη της κοινωνίας, τοποθετώντας δομές που στόχο έχουν να αξιοποιήσουν το φαινόμενο και όχι να το αντιμετωπίσουν .

Επίσης, θεωρούμε πως η κάθε χώρα και η κάθε τοπική αυτοδιοίκηση εξαιτίας της διαφορετικής λειτουργικότητας χρειάζεται να θέσει τους δικούς της όρους ως προς το μέγεθος του πληθυσμού μεταναστών που μπορεί να απορροφήσει αλλά και να θέσει τα κριτήρια απορρόφησης , προσαρμογής και ενσωμάτωσης. Κρατώντας πάντα ως δεδομένο πως θέτονται σε εφαρμογή τα παγκόσμια ανθρώπινα δικαιώματα.

Προτείνουμε λοιπόν μέσα από την ανάγκη εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας να γίνει επέκταση των προγραμμάτων ελληνομάθειας για να λυθούν τα προβλήματα σε επίπεδο επικοινωνίας στα άτομα που έχουν τουλάχιστον ένα έγγραφο νομιμοποίησης. Την υλοποίηση Προγραμμάτων εκπαίδευσης των μεταναστών για την απόκτηση επαγγελματικών προσόντων και δεξιοτήτων που αφορούν καλλιεργητικές φροντίδες και νέες τεχνολογίες στην γεωργία, φυτοπροστασία και γενικότερα στην αγροτική εργασία. Επίσης τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών μέσα από την αντιμετώπιση της γραφειοκρατίας και των κενών της υπάρχουσας νομοθεσίας για τους μετανάστες. Μια άλλη πρόταση είναι η δημιουργία γραφείων απασχόλησης και ενημέρωσης , που θα απαρτίζονται από μετανάστες , και στους οποίους μπορούν οι εργοδότες να δηλώνουν το αριθμό των εργατών που χρειάζονται . Έτσι οι εργάτες θα γνωρίζουν που θα απευθυνθούν για εργασία. Επίσης να ενδυναμωθούν τα μέσα

και τα δίκτυα ενημέρωσης για τους μετανάστες. Σε αυτό οι σύλλογοι και οι κοινότητες των μεταναστών παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο οργάνωσης και προώθησης της πληροφόρησης.

Από πλευράς κοινωνικής εργασίας, προτείνουμε τον σχεδιασμό προγραμμάτων μέσω των οποίων οι μετανάστες που εισέρχονται στην αγροτική περιοχή, μπορούν να παρακολουθούν ημερίδες ενημέρωσης για τον τόπο, τους κατοίκους, την ανάδειξη διαφορετικής κουλτούρας, τη φύση των εργασιών και την καθημερινή ζωή, που στοχεύουν στην υποδοχή των μεταναστών στην περιοχή. Στην συνέχεια μπορούν να πραγματοποιηθούν δραστηριότητες με ομάδες μεταναστών και ντόπιων κατοίκων με στόχο, την γνωριμία και την κοινωνικοποίηση των μεν και των δε, την ανάπτυξη επικοινωνίας και εμπιστοσύνης, και την ανταλλαγή απόψεων και γνωριμία με την κουλτούρα του καθενός. Μέσα από αυτά τα προγράμματα και οι δυο ομάδες θα γνωρίζονται μέσα από βιωματικές διαδικασίες, δεν θα έχουν προκαταλήψεις για το άγνωστο, και θα δίνουν περισσότερες ευκαιρίες συμβίωσης και συνεργασίας με σκοπό την καλύτερη συνύπαρξη και την ατομική και κοινωνική ευημερία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βεντούρα, Λ., 2004. Εθνικισμός, ρατσισμός και μετανάστευση στη σύγχρονη Ελλάδα. Στο Μ.Παύλου, Δ. Χριστόπουλος (επιμ.), *Η Ελλάδα της Μετανάστευσης*, Αθήνα: ΚΕΜΟ/Κριτική.
- Γαβρόγλου, Σ., 2001. Μετανάστευση και ακροδεξιά αντίληψη στην Ευρώπη. Συγκριτική Επισκόπηση σελ 71-114, στο Ναζάκης Χ, Χλέτσος Μ.: *Μετανάστες και Μετανάστευση*, Αθήνα : Πατάκη.
- Γαϊτανίδου, Ε., 2000. *Η περίθαλψη του μετανάστη ασθενή στην Ελλάδα: Η περίπτωση των Νοσοκομείων του ΕΣΥ*, Αθήνα.
- Γιαννάκης, Π., 2003. Βλέπουν κέρδη οι βιομήχανοι, *Κεφάλαιο*, Ιούνιος, τεύχος 153. (στα αρθρα αναγραφεται κ ο μηνας)
- Γεωργούλας Σ., 2001, *Η νέα μεταναστευτική κοινωνική πολιτική στην Ελλάδα και η νομιμοποίησή της*. Στο Μαρβάκης Αθ., Παρσανόγλου Δ., Παύλου Μ., *Μετανάστες στην Ελλάδα*, Αθήνα.
- Έμκε-Πουλοπούλου, Η., 2007. *Η μεταναστευτική πρόκληση*, Αθήνα: Παπαζήση ΑΕΒΕ.
- Ζαϊμάκης, Γ., 2002. *Κοινωνική εργασία και τοπικές κοινωνίες. Ανάπτυξη, Συλλογική δράση, Πολυπολιτισμικότητα*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.
- Ζαϊμάκης, Γ., και Καλλινικάκη Θ. 2004. *Τοπικός Χώρος και Πολυπολιτισμικότητα: Σάπες, Θράκη*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Ζαϊμάκης, Γ. και Κανδυλάκη, Α., 2005. *Δίκτυα Κοινωνικής Προστασίας: Μορφές Παρέμβασης σε Ευπαθείς Ομάδες και σε Πολυπολιτισμικές Κοινότητες*, Αθήνα: Κριτική
- Ζακοπούλου, Έ., 2000. *Οικογενειακή αγροτική εκμετάλλευση και απασχόληση στον αγροτικό χώρο*, Αθήνα: ΕΚΚΕ.
- Ιωακείμογλου, Η., 2001. Οι μετανάστες και η απασχόληση, στο συλλογικό τόμο με τίτλο, *Μετανάστες στην Ελλάδα* (επιμέλεια: Μαρβάκης Α., Παρσανόγλου Δ., Παύλου Μ.), Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Ιωακείμογλου, Η., 1999. Οι μετανάστες και η ανεργία, εφημερίδα *Η Αυγή*, Ιούλιος 19.

- Καβουριάρης, Μ., 2005. Για την αξία της εργατικής δύναμης, εφημερίδα *Η Εποχή*, Οκτώβριος.
- Κάντας, Α., 1998. *Οργανωτική – Βιομηχανική ψυχολογία. 1^ο Μέρος. Κίνητρα. Επαγγελματική ικανοποίηση. Ηγεσία.* (3^η εκδ.) Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Καραμεσίνη, Μ., 1996. Νομιμοποίηση από την πλευρά των μεταναστών, εφημερίδα *Η Εποχή*, Ιούλιος 7.
- Καρασαββόγλου, Α., 1998. Μετανάστευση, αγορά εργασίας και ελληνική οικονομία, στο συλλογικό τόμο με γενικό τίτλο, *Ανεργία: Μύθοι και πραγματικότητα*, σε συνεργασία με Χλέτσο Μ., Κατσορίδα Δ., Ναξάκη Χ., Ιωακείμογλου Η., Αθήνα: Εναλλακτικές Εκδόσεις.
- Καλοφωλιάς, Κ. Π., 2011. *Το μεταναστευτικό ζήτημα στη Μεσόγειο (Ισπανία-Ιταλία-Ελλάδα).* Αθήνα : Μιχάλη Σιδέρη. Σελ. 33-34.
- Καλλινικάκη, Θ., 1998. *Κοινωνική Εργασία- Εισαγωγή στη Θεωρία και την Πρακτική της Κοινωνικής Εργασίας*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κανδυλάκη, Α., 2009. *Κοινωνική Εργασία σε Πολυπολιτισμικό Περιβάλλον.* Αθήνα: Τόπος.
- Κασίμης Χ., Παπαδόπουλος Α.Γ. και Στραβοράβδης Σ., 2000. Οικογενειακή εργασία και πολυαπασχόληση: Οι αγροτικές αγορές εργασίας και η νέα φυσιολογία της ελληνικής οικογενειακής γεωργίας, στο Κ. Αποστολόπουλος (επιμ.), *Η ανασυγκρότηση του αγροτικού χώρου*, Πρακτικά του 5^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Αγροτικής Οικονομίας, Αθήνα: ΕΤΑΓΡΟ.
- Κασίμης, Χ., 2007. Οι διαστάσεις του Μεταναστευτικού Φαινομένου στην Ευρώπη και οι αντιφάσεις της Μεταναστευτικής Πολιτικής, στο *Η μεταρρύθμιση της Μεταναστευτικής Πολιτικής*, επιμ. Ξ. Κοντιάδης, Θ. Παπαθεοδώρου, εκδ. Κριτική Αθήνα.
- Καμάλης, Α., 2006 *Η γυναικεία απασχόληση και η μετανάστευση στην Ελλάδα*, Ενημέρωση του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, τεύχος 131, Σεπτέμβριος 2006, σελ. 8-21
- Κούτρα Κ., 2006. Σημειώσεις του μαθήματος Διαπολιτισμική κοινωνική εργασία. Α.Τ.Ε.Ι. Κρήτης.
- Λαμπριανίδης, Α. & Λυμπεράκη, Α., 2001. *Αλβανοί Μετανάστες στην Θεσσαλονίκη: Διαδρομές Ενημερίας και Παραδρομές Δημόσιας Εικόνας.* Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.
- Λιανός, Θ., 2003. *Σύγχρονη μετανάστευση στην Ελλάδα: Οικονομική διερεύνηση*, Αθήνα: ΚΕΠΕ, μελέτες 51.
- Μαρβάκης, Α., 2004. Κοινωνική Ένταξη ή Κοινωνικό Απαρτχάιντ;. Στο Μ. Παύλου, Δ. Χριστόπουλος (επιμ.), *Η Ελλάδα της Μετανάστευσης.* Αθήνα: ΚΕΜΟ/Κριτική.

- Μουσουρού, Λ. Μ., 1991. *Μετανάστευση και Μεταναστευτική Πολιτική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη*, εκδ. Gutenberg.
- Ναξάκης, Χ., 2001. Το «οικονομικό θαύμα» οφείλεται (και) στους μετανάστες, στο *Μετανάστες και Μετανάστευση. Οικονομικές, Πολιτικές και Κοινωνικές Πτυχές* (επιμέλεια: Ναξάκης Χ.– Χλέτσος Μ.), Αθήνα: Πατάκης.
- Ναξάκης, Χ. και Χλέτσος Μ., 2003. *Μετανάστες και μετανάστευση: Οικονομικές, Πολιτικές και Κοινωνικές Πτυχές*. εκδ. Πατάκη.
- Πανταζής, Β., 2003. Εκπαίδευση ανηλίκων ως παράγοντας της ευρωπαϊκής πολιτισμικής ενοποίησης, *ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ*, 2003.
- Παύλου, Μ., 2004. Οι Μετανάστες «σαν κι εμάς»: όψεις της απόκρισης στο μεταναστευτικό φαινόμενο στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Στο Μ. Παύλου & Δ. Χριστόπουλος (επιμ.), *Η Ελλάδα της Μετανάστευσης: Κοινωνική Συμμετοχή, δικαιώματα και ιδιότητα του πολίτη*. Αθήνα: Κριτική/ΚΕΜΟ.
- Πετράκη, Γ., 2007. Η νέα εργατική τάξη, *Κριτική/Επιστήμη & Εκπαίδευση*, τεύχος 5
- Σολομών, Ι., 1994. Εκπαιδευτική δράση και κοινωνική ρύθμιση των υποκειμένων, Στο Ι. Σολομών και Γ. Κουζέλης (επιμ.), *Πεθαρχία και γνώση*, Αθήνα: Ε.Μ.Ε.Α.
- Τριανταφυλλίδου, Α., 2005. *Ελληνική Μεταναστευτική Πολιτική, Προβλήματα και Κατευθύνσεις, Κείμενο Πολιτικής*, Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και εξωτερικής Πολιτικής, Αθήνα.
- Τσουκαλάς, Κ., 1991. *Είδωλα Πολιτισμού*, Αθήνα: Θεμέλιο.
- Φακιολάς, Ρ., 2000. Μετανάστευση. Δημογραφικές και οικονομικές εξελίξεις - Τα υπέρ και τα κατά της σημερινής κατάστασης στην Ελλάδα, *Οικονομικός Ταχυδρόμος*, Μάρτιος 16.
- Χλέτσος, Μ., 1994. Μετανάστευση, αγορά εργασίας και ρατσισμός: Μια εναλλακτική προσέγγιση, *Ουτοπία*, τεύχος 21.
- Ψημμένος, Ι., χ.χ.έ.. Εργασία και μετανάστες στο χώρο της Αθήνας, στο συλλογικό τόμο, *Κοινωνικός Αποκλεισμός για τους ανθρώπους που παραμερίζουμε...* (εισαγωγή-επιμέλεια: Δέσποινα Παπαδοπούλου), Αθήνα: Αρμός.
- Alpha Bank, 2005. Οι οικονομικοί μετανάστες στην Ελλάδα: από τη νομιμοποίηση στην ένταξη και προσέλκυση, *Οικονομικό Δελτίο* (τριμηνιαία έκδοση της Alpha Bank), τεύχος 95, Σεπτέμβριος

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Baggs, J. G., 1997. *Intensive care unit use and collaboration between nurses and physicians*. Heart
- Balibar, E., 2003. *Die Europäische Apartheid oder die Gewalt der Grenzen*. In E. Balibar (2003) *Sind wir Bürger Europas? Politische Integration, sozial Ausgrenzung und die Zukunft des Nationalen*. Hamburg: Hamburger Edition.
- Sue, D. W., 2006. *Multicultural Social Work Practice*. Wiley Publications.
- European Commission (EC), 2000. *Migrant Agricultural Workers from Non-EU States*, Economic and Social Committee, NAT/051/CES/598/D/Ho/P/vh.(δεν είναι ιστοσελίδα)
- European Parliament, 2000. *The Future of Young Farmers in the European Union*, DG Research, AGRI134EN, Luxemburg, European Parliament.
- Hoggart, K. and Mendoza, C., 1999. *African Immigrant Workers in Spanish Agriculture*, Sociologia Ruralis, vol. 37, no 4.
- Ingleby, D., Chimienti, M., Ormond, M. & de Freitas, C., 2005. The role of health in integration. In M.L. Fonseca and J. Malheiros (eds.), *Social integration and mobility: education, housing and health*. IMISCOE Cluster B5 State of the art report, Estudos para o Planeamento Regional e Urbano nº 67, pp. 88-119. Lisbon: Centro de Estudos Geográficos.
- King, R., 2000, Southern Europe in the Changing Global Map of Migration, στο King, R., Lazaridis, G. and Tsardanidis, C. (eds), *Eldorado or Fortress? Migration in Southern Europe*, London, MacMillan Press.
- Lung, 1989. 18: 332-338, Shammon SE, *The roots of interdisciplinary conflict around ethical issues*, Grit Care Nurs clin North Am, 9: 13-28
- Paasi, A., 2000. “*Re-constructing regions and regional identity*”. Nethur lecture, Nijmegen, The Netherlands
- Pöggeler, F., 1999. “*Erwachsenbildung als Faktor der europäischen Integration*”, in: Tippelt R. *Handbuch Erwachsenenbildung/Weiterbildung*, Opladen.
- Williams, C., Soydan, H. and Johnson M. R. D., 1999. *Social and Minorities. European perspectives*. London, Routledge publications.

- World Health Organization (WHO), 2003. International migration, health and human rights. In: *Health and Human Rights Publications Series*. Issue 4. WHO, Geneva.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- European Interprofessional Education network (EIPEN) centre for health sciences and practice., (2006). Available from: www.health.heacademy.ac.uk/projects [πρόσβαση 24/4/2014]
- Σημειώσεις της Π. Βασιλείου από το : ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΟΣ ΚΑΣΙΜΗΣ – ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ (επιμ.),(2012) *Μετανάστες στη Ελλάδα, Απασχόληση και ένταξη στις τοπικές κοινωνίες*.
<http://walk2geographies.wordpress.com/2013/02/11/global-and-south-european-immigration-immigration-mondiale-et-europeenne-du-sud/> [πρόσβαση 20/01/2013]
- Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ), 2012. *Ένταξη των Μεταναστών: Αντιλήψεις, Πολιτικές, Πρακτικές*. (επιμέλεια: Αφουξενίδης, Α., Σαρρής, Ν., Τσακηρίδη, Ο.), Αθήνα. Στο http://www.ekke.gr/open_books/EntaxiMetanaston.pdf [πρόσβαση 30/1/14]
- Φακιολάς, Ρ., 2007. *Μετανάστευση και εθνική ασφάλεια*, Μεταναστευτική Πολιτική της ΕΕ. Στο http://www.elesme.gr/elesmegr/periodika/t40/t40_09.htm [πρόσβαση 30/03/2013]
- Χαλιάπα, Α., 2009. *Η ενσωμάτωση των μεταναστών στην Ελλάδα. Η προβληματική της δεύτερης γενιάς*. Διδακτορική Διατριβή, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο. Τμήμα Γεωγραφίας. Στο http://estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/1050/1/Haliapa_Anastasia_PhD.pdf [πρόσβαση, 25/01/2013]
- Δημοπούλου, Β., 2010. *Οι προοπτικές κοινωνικής ενσωμάτωσης διαφορετικών μεταναστευτικών ομάδων στη Μητροπολιτική περιοχή της Αθήνας. Αφομοίωση ή Πολυπολιτισμικότητα;*. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Γεωγραφίας. Στο <http://estia.hua.gr:8080/dspace/bitstream/123456789/1047/1/dimopoulou.pdf>, [πρόσβαση 01/04/2013]
- Ευρωπαϊκή Οικονομική και κοινωνική επιτροπή, 2004. *Πολιτικές προτεραιότητες της ΕΕ 2007-2013 και η Δημοσιονομική προοπτική- οι απόψεις της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών*. Στο <http://ec.europa.eu/home->

[affairs/news/intro/docs/110720/1_EN_ACT_part1_v10.pdf](#),

[πρόσβαση 01/04/2013]

- Κανελλόπουλος, Κ., Γρέγου, Μ., Πετραλιάς, Α., 2006. *Παράνομοι μετανάστες στην Ελλάδα: κρατικές πολιτικές, τα χαρακτηριστικά και η κοινωνική τους θέση.*

http://www.kepe.gr/pdf/Other%20Pubs/kkanel_img_r_gr_abstr.pdf, [πρόσβαση 07/04/2013]

- Καυάλης, Α., 2003. *Ευρωπαϊκό δίκτυο για συνεργασία και ανταλλαγές σε θέματα κοινωνικού αποκλεισμού και υγείας μεταναστών*, Διδακτορική Διατριβή. Στο http://www.iom.int/france/english/pdf_eng/finalgrece.pdf,

[πρόσβαση 07/04/2013]

- Βικιπαίδεια Ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, *ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ*. Στο

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%97%CE%BD%CF%89%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CF%89%CE%BD_%CE%95%CE%B8%CE%BD%CF%8E%CE%BD, [πρόσβαση 18/4/2013]

- Βικιπαίδεια Ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια, *ΔΙΕΘΝΗΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ*. Στο

http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%AE%CF%82_%CE%9F%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%9C%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%82, [πρόσβαση 18/04/2013]

- ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΕΙΑ, ελληνικό τμήμα. <http://www.amnesty.org.gr/action>, [πρόσβαση 3/9/2013]

- ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ. <http://emn.ypes.gr/edm/draseis.aspx>, [πρόσβαση 18/04/2013]

- Μ.Κ.Ο. ΑΙΤΗΜΑ. <http://aitima.gr/el/page/aitima>, [πρόσβαση 3/9/2013]

- Μ.Κ.Ο. Κέντρο Ημέρας Βαβέλ. <http://www.syn-eirmos.gr/babel/>, [πρόσβαση 3/9/2013]

- Μ.Κ.Ο. Γιατροί του Κόσμου. <http://mdmgreece.gr/>, [πρόσβαση 3/9/2013]

- ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ. Στο <http://www.nchr.gr/>, [πρόσβαση 03/9/2013]

- Από την ομιλία του Συντονιστή του Ε.Φ.Μ. Μοαβία Αχμέτ στο 9ο Διεθνές Συνέδριο με θέμα: *Διαπολιτισμική* (2006). Στο <http://www.migrant.gr/cgi-bin/pages/indexv2.pl?arlang=Greek&type=index>, [πρόσβαση 03/9/2013]
- ΚΕΘΕΑ *MOSAIC*. (χ.χ.ε) *Διαπολιτισμικό μεταβατικό πρόγραμμα ημερήσιας φροντίδας*. Στο <http://www.kethea.gr/el-gr/%CE%B8%CE%B5%CF%81%CE%B1%CF%80%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AC%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%AC%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B1/%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%BF%CF%82%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%AC%CF%84%CF%89%CE%BD.aspx?id=11>, [πρόσβαση 03/09/2013]
- ΠΡΑΞΙΣ, χ.χ.ε.. *Τα προγράμματά μας*. Στο http://www.praksis.gr/1001_1/Oi-Prakseis-Mas/-Ta-Programmata-mas, [πρόσβαση 03/9/2013]
- Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (Ι.Δ.ΕΚ.Ε.), 2008. *Εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων*. (επιμέλεια: Κόκκος, Α., Κουτρούμπα., Κ.), Αθήνα. Στο <http://blogs.sch.gr/kkiourtsis/files/2011/05/ekpaideysi-ekpaideytn-en%CE%B9likwn-2008.pdf> [πρόσβαση 30/1/14]
- Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2007. *Αδήλωτη απασχόληση και «νομιμοποίηση» των μεταναστών: Η πρόκληση της μεταναστευτικής πολιτικής*. (επιμέλεια και συγγραφή των πέντε από τα εννέα κεφάλαια: Καψάλης Α.), Αθήνα. Στο (http://www.inegsee.gr/sitefiles/files/MELETH_27.pdf) [πρόσβαση 20/10/13]
- Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, 2005. *Μεταναστευτική πολιτική και δικαιώματα των μεταναστών*. (επιμέλεια: Καψάλης Α., Λινάρδος - Ρυλμόν Π.), Αθήνα. Στο (http://www.inegsee.gr/sitefiles/files/MELETH_22.pdf) [πρόσβαση 20/10/2013]
- Βαρουξή, Χ., 2008. *Μεταναστευτική πολιτική και δημόσια διοίκηση: Μια ανθρωποδικαιωματική προσέγγιση κοινωνικών φορέων και οργανώσεων της κοινωνίας πολιτών, Συμπεράσματα έρευνας πεδίου*, Αθήνα: ΕΚΚΕ, Διεύθυνση Επιστημονικής Πληροφόρησης και Εκδόσεων. Στο <http://www.ekke.gr/publications/wp/wp17.pdf> [πρόσβαση 27/10/13]
- Κασίμης, Χ., Ζακοπούλου, Ε. και Παπαδόπουλος, Α.Γ., 2003. *Η συμβολή των μεταναστών στη σύγχρονη οικογενειακή εκμετάλλευση*. Επιθεώρηση κοινωνικών ερευνών, 111-112, 2003, 9-38 στο http://www.grsr.gr/preview.php?c_id=343 [πρόσβαση 28/10/13]
- Κεσίσογλου, Γ., χ.χ.έ.. *Όλη η Ελλάδα μια Μανωλάδα*. Στο <http://www.academia.edu/3819507/> [πρόσβαση 30/10/13]

- Πανταζής, Β., χ.χ.έ.. *Μετανάστευση –Ένταξη των Μεταναστών*, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης, Βόλος. Στο <http://www.1169.syzefxis.gov.gr/syn/7/pantazis.doc> [πρόσβαση 7/11/13]
- Πετράκου, Η. και Ξανθάκου, Γ., 2003. *Μετανάστευση και Εκπαίδευση στην Ελλάδα*, Αθήνα: Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα, Ελλάδος, Τόμος ΙΙ. Στο http://emmedia.pspa.uoa.gr/resources/Publications/Pubs/migration_education.pdf [πρόσβαση 3/11/14]
- Τζωρτζοπούλου, Μ. και Κοτζαμάνη, Α., 2008. *Η εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών: Διερεύνηση των προβλημάτων και της προοπτικής επίλυσής τους*, Αθήνα: ΕΚΚΕ, Διεύθυνση Επιστημονικής Πληροφόρησης και Εκδόσεων. Στο <http://www.ekke.gr/publications/wp/wp19.pdf> [πρόσβαση 3/11/13]
- Χριστοδούλου, Θ., 2009. *Μετανάστες και διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Ελλάδα*, 12ο Διεθνές Συνέδριο - Πάτρα 19-21 Ιουνίου 2009, Συνεδρία 6η: Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Έρευνα. Στο http://www.diapolis.auth.gr/diapolis_files/drasi9/ypodراسi9.2b/1vathmia/keimena/%CE%9C%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%82%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%B5%CE%BA%CF%80%CE%B1%CE%AF%CE%B4%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7%20%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD%20%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1.pdf [πρόσβαση 2/11/13]
- Καρυώτη, Ο., 2012. Οι Μανωλάδες γίνονται ΕΟΖ. *Λεύγα*, τεύχος 5. Ιανουάριος 9. Στο: http://www.levga.gr/2012/01/blog-post_09.html [πρόσβαση 20/11/13]
- Μπαμπινιώτης, Γ., 2001. *Η γλωσσική εκπαίδευση των μεταναστών. Το Βήμα*: Νέες Εποχές. Στο <http://www.babiniotis.gr/wmt/webpages/index.php?lid=1&pid=16&apprec=86> [πρόσβαση 2/11/13]
- Παπαγιάννη, Κ. και Παγανέλη, Α., 2010. *Ζητήματα υγείας – πρόνοιας των μεταναστών, Κομμουνιστική Επιθεώρηση*, τεύχος 3. Στο <http://www.komep.gr/2010-teyxos-3/zhthmata-ygeias-pronoias-ton-metanaston> [πρόσβαση 30/1/14]
- Μουνίρ, Μ., 2007. Οι ασιάτες μετανάστες στην Ελλάδα και η Ελληνική γλώσσα, *Ελληνικό φόρουμ μεταναστών*. Στο <http://www.migrant.gr/cgi->

[bin/pages/page3.pl?arlang=greek&rcode=070711130818&argenkat=Dialexeis%20Enimeroseis%20Omilies](http://www.hjn.gr/actions/get_pdf.php?id=334) [πρόσβαση 2/11/13]

- Γαλάνης, Π., Καϊτελίδου, Δ., Σουρτζή, Π., Μπελλάλη, Θ., Σίσκου, Ο., Τσαβαλιάς, Κ., Καραμήτρη, Ι. και Βελονάκης, Ε., 2012. Γνώση και Χρήση των Υπηρεσιών Υγείας στην Ελλάδα από Μετανάστες, περιοδικό *Νοσηλευτική*, Εργαστήριο Οργάνωσης και Αξιολόγησης υπηρεσιών υγείας, Τμήμα Νοσηλευτικής, Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα. Στο http://www.hjn.gr/actions/get_pdf.php?id=334 [πρόσβαση 3/11/13]

- Ingleby, D., χ.χ.έ.. *Ευρωπαϊκή έρευνα για τη μετανάστευση και την υγεία*, Πανεπιστήμιο Ουτρέχτης. Στο http://www.esdy.edu.gr/files/006_Koinoniologias/European%20Research%20Migrants.pdf [πρόσβαση 15/10/13]

- OHCHR, χ.χ.έ.. *Migration and Development: a Human Rights Approach*. Στο <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cmw/docs/HLMigration/MigrationDevelopmentHC%27spaper.pdf> [πρόσβαση 2/11/13]

- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δήμου Αρχανών- Αστερουσίων 2012- 2014, χ.χ.έ.. Στο <http://www.dimos-archanon-asterousion.gr/files/2/1224/epixeirisiako.pdf> [πρόσβαση 11/3/2014]

- Καυγάλης, Α., 2006. *Μετανάστριες και απασχόληση στην Ελλάδα*

Στο http://www.immigrantwomen.gr/portal/images/arthra/metanastes_apasxolisi.pdf [πρόσβαση 7/4/2013]

ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Baldwin-Edwards, M. et al., 2004. *Στατιστικά Δεδομένα για τους Μετανάστες στην Ελλάδα: Αναλυτική Μελέτη για τα Διαθέσιμα Στοιχεία και προτάσεις για τη συμμόρφωση με τα standards της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Μελέτη για λογαριασμό του Ι.ΜΕ.Π.Ο. από το Μεσογειακό Παρατηρητήριο Μετανάστευσης Ι.Α.Π.Α.Δ., Πάντειο Πανεπιστήμιο.
- Fagin CM. European Parliament, 2000. *The Future of Young Farmers in the European Union*, DG Research, AGRI134EN, Luxemburg, European Parliament.Green, N., (2004), *Οι δρόμοι της μετανάστευσης*, Αθήνα: Σαββάλας.
- Javeau, C., Απόδοση: Τζώρτζη, Κ. Τ. 1996. *Η Έρευνα με ερωτηματολόγιο*, εκδ. Τυπωθήτω, Αθήνα.

- Green, N., 2004. *Οι δρόμοι της μετανάστευσης*, Αθήνα: Σαββάλας.
- Keir, Weis and Krebs, 2002. *Δεοντολογία Επαγγελματιών υγείας και Πρόνοιας*, Αθήνα , Εκδόσεις Έλλην.
- Maslow, A., 1995. *Ψυχολογία της ύπαρξης*. Αθήνα: Diodos.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α.ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΣΕΥΠ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: « Διερεύνηση των κοινωνικών αναγκών και των δυσκολιών των μεταναστών υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν στον Δήμο Αρχανών- Αστερουσίων, Ηρακλείου Κρήτης».

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ: Βασιλική Καλαμοβράκα

Σουσάνα Καψή

Αναστασία Σκούφη

ΗΡΑΚΛΕΙΟ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2013

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Νομός:.....

Κοινότητα:.....

Αρ. Ερωτηματολογίου:.....

Σπουδαστής:.....

Ημερομηνία:.....

Ενότητα Α΄

Κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά των μεταναστών

Α. Ατομικά στοιχεία-Δημογραφικά χαρακτηριστικά:

1) Φύλο: **1.** Άνδρας

2. Γυναίκα

2) Ηλικία: **1.** 19-30 ετών

2. 31-45 ετών

3. 46-55 ετών

4. 56-65 ετών

5. 66 ετών και άνω

3) Οικογενειακή κατάσταση: **1.** Άγαμος /η

2. Έγγαμος /η

3. Διαζευγμένος /η

4. Χήρος/α

4) Διαμένετε οικογενειακώς στην Ελλάδα; **1.** ΝΑΙ

2. ΟΧΙ

5) Χώρα προέλευσης:

6) Πόσα χρόνια διαμένετε στην Ελλάδα;.....

7) Πόσο καιρό ζείτε στις Αρχάνες;

8) Επίπεδο εκπαίδευσης:

1. Απόφοιτος Δημοτικού **2.** Απόφοιτος Γυμνασίου **3.** Απόφοιτος Τεχνικής Σχολής

4. Απόφοιτος Γενικού Λυκείου **5.** Απόφοιτος Α.Τ.Ε.Ι **6.** Απόφοιτος Α.Ε.Ι

7. Κάτοχος Μεταπτυχιακού-Διδακτορικού τίτλου **8.** Άλλο

9) Κατοχή άδειας παραμονής: **1.** ΝΑΙ **2.** ΟΧΙ

10) Μιλάτε την ελληνική γλώσσα: **1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ**

Ενότητα Β΄

Βαθμός ικανοποίησης των κοινωνικών αναγκών των μεταναστών από την ελληνική πραγματικότητα

A. Κατοικία

11) Σύσταση νοικοκυριού: **1. Μόνο ενήλικες**

2. Παιδιά κάτω των 18 ετ ών

3. Μικτή

12) Πόσοι ενήλικες;..... Πόσοι ανήλικοι;.....

13) Η κατοικία που μένετε:

1. Είναι ιδιόκτητη; 2. Ενοικιάζεται; 3. παραχωρήθηκε με ανταλλαγή εργασίας 4. φιλοξενούμαστε

14) Είστε ικανοποιημένος από τις συνθήκες κατοικίας;

1. Καθόλου 2. Λίγο 3. Μέτρια 4. Πολύ 5. Πάρα πολύ

B. Εκμάθηση ελληνικής γλώσσας

15) Από πού μάθατε Ελληνικά;

1. Σεμινάριο Ελληνικής Γλώσσας 2. Σχολείο (φοίτησε) 3. Μόνος 4. Άλλο.....

16) Αν δεν γνωρίζετε ελληνικά σε ποια γλώσσα επικοινωνείτε;
.....

17) Επιθυμείτε να μάθετε την ελληνική γλώσσα;

1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ

18) Γνωρίζετε δομές που μπορούν να σας παρέχουν την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας;

1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ

19) Αν , ναι, αναφέρετε.....

Γ) Εργασιακά Θέματα- Εργοδότες

20) Εργάζεστε ; **1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ**

21) Έχετε άδεια εργασίας; **1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ**

22) Κατά την είσοδό σας στην Ελλάδα είχατε την ειδική προέγκριση για εργασία

(VISA) **1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ**

23) Υπήρξαν δυσκολίες για την απόκτηση της άδειας εργασίας;

1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ

24) Αν ΝΑΙ ποια; ιεραρχήστε με βάση τα παρακάτω:

1. Προβλήματα λόγω γραφειοκρατίας

2. Πρόβλημα λόγω γλώσσας

3. Έλλειψη ενημέρωσης

4. Άλλο.....

25) Ποια είναι η σχέση εργασίας με τον εργοδότη/τρια σας;

1. Σύμβαση ορισμένου χρόνου (με 150 μεροκάματα)

2. Σύμβαση αορίστου χρόνου

3. Σύμβαση έργου

4. Καμία σύμβαση

26) Πόσες ώρες εργάζεστε ημερησίως;

1. < 4 2. 4-7 3. 8 4. 9-12 5. >12

27) Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα (Καθαρό)

1. <500 € 2. 500-1000 € 3. 1001-1500 €

28) Είχατε προβλήματα με τους εργοδότες;

1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ

28.1) Αν ΝΑΙ, ποια

1. Ρατσισμός 2. Ξενοφοβία 3. Κακή συμπεριφορά 4. Χαμηλές αποδοχές

5. Εξαντλητικό ωράριο 6. Ασφάλεια- Ένσημα 7. Άλλο

29) Είστε ικανοποιημένοι από την απασχόλησή σας στον Δήμο που διαμένετε;

1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ

30) Βλέπετε προοπτικές βελτίωσης της απασχόλησής σας στον Δήμο που διαμένετε;

1. Πολλές 2. Μέτριες 3. Λίγες 4. Καμία.....

Δ) Ασφάλεια- Κοινωνικές παροχές

31) Έχετε ασφάλιση; 1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ

31.1) Εάν ναι, ποια;

1. Ο.Γ.Α. 2. Ι.Κ.Α. 3. ΤΕΒΕ 4. Άλλο.....

32) Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε:

1. Ιατροφαρμακευτική-νοσοκομειακή περίθαλψη 1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ

2. Επίδομα ασθενείας 1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ

3. Επίδομα ανεργίας ΟΑΕΔ 1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ

4. Οικογενειακό επίδομα 1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ

5. Επίδομα γάμου **1. ΝΑΙ 2. ΌΧΙ**
6. Επίδομα εργατικού ατυχήματος **1. ΝΑΙ 2. ΌΧΙ**
7. Επίδομα τοκετού **1. ΝΑΙ 2. ΌΧΙ**
8. Επίδομα μητρότητας **1. ΝΑΙ 2. ΌΧΙ**
9. Επίδομα πολύτέκνων **1. ΝΑΙ 2. ΌΧΙ**
10. Άλλο.....

Γ. Οικογενειακή Συνένωση

33) Είναι η οικογένειά σας εγκατεστημένη στην Ελλάδα;

1. ΝΑΙ 2. ΌΧΙ

34) Η νομοθεσία περί οικογενειακής συνένωσης πιστεύετε ότι σας βοηθάει να εγκατασταθείτε με την οικογένειά σας στην Ελλάδα;

1. ΝΑΙ 2. ΌΧΙ

35) Ποιοι λόγοι πιστεύετε ότι καθιστούν δύσκολη τη διαδικασία της οικογενειακής συνένωσης;

1. Οικονομικοί 2. Δυσκολία απόκτησης δημόσιων εγγράφων 3. Λόγω πολέμου 4. Άλλο.....

Δ) Η διαδικασία νομιμοποίησης και ο χρόνος νομιμότητας

36) Πιστεύετε ότι η Ελλάδα είναι μία χώρα που ευνοεί την νομιμοποίηση του Μετανάστη;

1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ 3. Δεν το έχω σκεφτεί

(Μόνο για αυτούς που κατέχουν άδεια παραμονής)

37) Εάν έχετε άδεια παραμονής, πόσο χρονικό διάστημα την έχετε;

1. 0-6 μήνες 2. 6-12 μήνες 3. 1-3 έτη 4. 3-5 έτη 5 5-10 έτη 6. +10 έτη

38) Έχει αλλάξει κάτι προς το καλύτερο ή προς το χειρότερο από τότε που αποκτήσατε τίτλο διαμονής στη Ελλάδα;

1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ

38.1) Τι άλλαξε προς το καλύτερο;.....

38.2) Τι άλλαξε προς το χειρότερο;.....

39) Από ποιον πληροφορηθήκατε για την άδεια διαμονής; **ΜΙΑ ΑΠΑΝΤΗΣΗ**

1. Οικογενειακό περιβάλλον

2. Φιλικό περιβάλλον

3. από τον εργοδότη

4. από το σύλλογο στον οποίο συμμετέχω

5. από κρατικό ή δημοτικό φορέα

6. από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης

40) Η διαδικασία έκδοσης της κάρτας παραμονής σας ήταν δύσκολη;

1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ

E) Νομικά Θέματα

41) Έχετε πληροφόρηση σχετικά με τους νόμους που ισχύουν για τους μετανάστες/ στρίες στην Ελλάδα;

1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ

41.1) Εάν ΝΑΙ, είσαστε ικανοποιημένοι με αυτά που ισχύουν;

1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ

42) Σε ποιους τομείς νομίζετε ότι χρειάζεστε πληροφόρηση;

1. Νομοθεσία απασχόλησης 2. Νομοθεσία ασφάλισης 3. Νομοθεσία παραμονής

4. Νομοθεσία απόκτησης υπηκοότητας

5. Άλλο.....

43) Επιθυμείτε να αποκτήσετε την Ελληνική υπηκοότητα;

1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ

44) Ποια είναι τα κυριότερα εμπόδια στην κοινωνική ένταξη των μεταναστών;

- 1. η ανεργία
- 2. το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και ειδίκευσης
- 3. έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων
- 4. στερεότυπα και αρνητικές προκαταλήψεις
- 5. παιδεία και γλώσσα
- 6. στέγαση
- 7. Άλλο:.....

Z) Δομές Υποστήριξης

45) Γνωρίζετε εάν στον Δήμο Αρχανών- Αστερουσίων λειτουργούν δομές (υποστηρικτικοί μηχανισμοί) που όταν χρειάζεστε κάποια πληροφορία μπορείτε να απευθυνθείτε;

1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ

45.1) Εάν ΝΑΙ, ποιες από τις παρακάτω γνωρίζετε ή/ και χρησιμοποιείτε;

	1.Γνωρίζω	2.Χρησιμοποιώ
A.ΚΕΠ		
B.Υπηρεσίες του ΟΑΕΔ		
Γ. Νομαρχία		
Δ. Αστυνομικές Αρχές- Σώματα Ασφαλείας		
E. Άλλο		

46) Σημειώστε για κάθε μία από τις παρακάτω δηλώσεις αν Σ- Α, Σ , Ο Σ- Ο Δ , Δ ή Δ- Α .

	1.Συμφωνώ απόλυτα	2.Συμφωνώ	3.Ούτε συμφωνώ Ούτε διαφωνώ	4.Διαφωνώ	5.Διαφωνώ Απόλυτα
Υπάρχουν προβλήματα στη διαδικασία εύρεσης εργασίας					
Δε μπορούμε να εξασφαλίσουμε την εκπαίδευση					
Δε μπορούμε να εξασφαλίσουμε την υγειονομική περίθαλψη					
Έχουμε πολύ χαμηλό εισόδημα /κακή ποιότητα ζωής					
Υπάρχουν προβλήματα αποδοχής μας από το κοινωνικό σύνολο					
Υπάρχουν προβλήματα που αφορούν στους εργοδότες μας					
Αισθάνομαι ότι έχω ενσωματωθεί στην τοπική κοινωνία					
Τα παιδιά μου αισθάνονται ότι έχουν ενσωματωθεί στην τοπική κοινωνία					
Δεν έχουμε παράπονα από το κράτος και τις					

δομές υποστήριξης					
Δεν έχουμε παράπονα από τους εργοδότες μας					

Ενότητα Γ'

Πολιτιστική προσαρμογή και κοινωνική συμμετοχή των μεταναστών στην αγροτική περιοχή του Δήμου Αρχανών- Αστερουσίων .

47) Έχετε προσαρμοστεί στον Δήμο Αρχανών- Αστερουσίων

1. ΝΑΙ 2. ΟΧΙ 3. Αρκετά 4. Εν μέρει

48) Πως επηρεάζει ο χρόνος της παραμονής σας στην Ελλάδα την προσαρμογή σας στην ελληνική κοινωνία;

1. Θετικά 2. Ουδέτερα 3. Αρνητικά

49) Ποιες ήταν οι κυριότερες δυσκολίες κατά την εγκατάστασή σας στην Ελλάδα;

- 1.** Δυσκολίες για την κατοχή τίτλου νομιμοποίησης
- 2.** Δυσκολίες προσαρμογής σε μία νέα και άγνωστη κοινωνία
- 3.** Δυσκολίες στην αγορά εργασίας
- 4.** Δυσκολίες με την επικοινωνία και την ελληνική γλώσσα
- 5.** Δυσκολίες εύρεσης κατοικίας
- 6.** Δυσκολίες οικογενειακής συνένωσης

50) Ποιες από τις παραπάνω δυσκολίες έχουν επιλυθεί ή παραμένουν άλυτες; ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΥΝΑΤΕΣ

		1.ΕΧΟΥΝ ΕΠΙΛΥΘΕΙ	2.ΠΑΡΑΜΕΝΟΥΝ ΑΛΥΤΕΣ
A.	Δυσκολίες για την κατοχή τίτλου νομιμοποίησης		
B.	Δυσκολίες προσαρμογής σε μία νέα και άγνωστη κοινωνία		
Γ.	Δυσκολίες επαγγελματικές και εισοδηματικές		
Δ.	Δυσκολίες με την επικοινωνία και την ελληνική γλώσσα		
E.	Δυσκολίες εύρεσης κατοικίας		
ΣΤ.	Δυσκολίες οικογενειακής συνένωσης		

ΣΤ) Συμμετοχή σε επαγγελματικές και κοινωνικές ομάδες

51) Συμμετέχετε σε κοινωνικές εκδηλώσεις της περιοχής σας;

1. ΝΑΙ 2. ΌΧΙ

51.1) Εάν ΝΑΙ, σε ποιες;

1. Σε σωματεία δικά μας που κάνουν εκδηλώσεις
2. Σε γάμους/ βαφτίσεις
3. Σε τοπικές γιορτές
4. Σε γιορτές/ συναυλίες κ.λ.π. που οργανώνει η τοπική αυτοδιοίκηση
5. Σε γιορτές/ συναυλίες κ.λ.π. που οργανώνουν άλλα/ μικτά σωματεία

51.2) Εάν ΟΧΙ, γιατί;

1. Δεν έχω χρόνο
2. Δεν έχω χρήματα
3. Δεν ενδιαφέρομαι
4. Νιώθω ξένος
5. Φοβάμαι

52) Συμμετέχετε σε επαγγελματικές οργανώσεις- σωματεία;

1. ΝΑΙ 2. ΌΧΙ

53) Σε πολιτισμικές/ κοινωνικές οργανώσεις- σωματεία

1. ΝΑΙ 2. ΌΧΙ

53.1) Εάν ΝΑΙ, σε ποια;

α)

53.2) Εάν ΟΧΙ, γιατί;

.....

54) Είστε ικανοποιημένοι από την συμμετοχή σας στη κοινωνική ζωή του Δήμου;

1. ΝΑΙ 2. ΌΧΙ

Ευχαριστούμε για τη συμμετοχή σας!

Β.ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΕΝΤΥΠΟ ΕΡΕΥΝΑΣ

Προς Δήμο Αρχανών – Αστερουσίων,

Προέδρους τοπικών κοινοτήτων,

Γραφείο κοινωνικής μέριμνας,

Στο πλαίσιο των προπτυχιακών μας σπουδών, εκπονείται πτυχιακή εργασία με θέμα “Διερεύνηση των κοινωνικών αναγκών και των δυσκολιών των μεταναστών, υπηκόων τρίτων χωρών στο Δήμο Αρχανών- Αστερουσίων Ηρακλείου Κρήτης” των σπουδαστών του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Τ.Ε.Ι. Κρήτης, Καλαμοβράκα Βασιλικής, Καψή Σουσάνας και Σκούφη Αναστασίας με υπεύθυνη επιβλέποντα την κα. Πελεκίδου Λίνα, ΜΡΗ Κοινωνική Λειτουργό, Εργαστηριακό Συνεργάτη του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η εκτίμηση αναγκών και δυσκολιών των μεταναστών που ζουν στο Δήμο Αρχανών- Αστερουσίων του Ηρακλείου Κρήτης.

Με το παρόν έγγραφο ζητάμε τη συνεργασία σας για την διαμεσολάβηση μας στους χρήστες των υπηρεσιών σας, προκειμένου να συλλεχθούν τα στοιχεία της έρευνας μας. Το εν λόγω ερωτηματολόγιο έχει χρησιμοποιηθεί και σε άλλες έρευνες στην Ελλάδα σε αστικές περιοχές, ενώ μετά από κάποιες μικροαλλαγές χρησιμοποιείται πρώτη φορά σε αγροτική περιοχή, και εκτιμά την άποψη των ερωτώμενων σχετικά με τις ανάγκες και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην καθημερινότητά τους. Η συμμετοχή τους θα βοηθήσει στην εύκολη έκβαση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Σας ενημερώνουμε ότι πριν από τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου από τους εξυπηρετούμενους θα τηρηθούν τα παρακάτω:

- Α) Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου είναι προαιρετική.
- Β) Οι πληροφορίες που θα δώσουν είναι εμπιστευτικές και διαθέσιμες αποκλειστικά στα πρόσωπα που υλοποιούν την έρευνα.
- Γ) Οι πληροφορίες που θα δώσουν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για το σκοπό της έρευνας.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για την συνεργασία σας.

Με εκτίμηση,

Σπουδάστριες τμήματος Κοινωνικής Εργασίας: Επιβλέπων εργαστηριακός συνεργάτης:

Καλαμοβράκα Βασιλική

Πελεκίδου Λίνα

Καψή Σουσάνα

Σκούφη Αναστασία

Γ. ΕΝΤΥΠΟ ΣΥΓΚΑΤΑΘΕΣΗΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ

Αγαπητέ συμμετέχοντα,

Το παρόν ερωτηματολόγιο διαμορφώθηκε για την εκπόνηση της πτυχιακής εργασίας από τις σπουδάστριες Καλαμοβράκα Βασιλική, Καψή Σουσάνα, Σκούφη Αναστασία με υπεύθυνη επιβλέποντα την κα. Πελεκίδου Λίνα, ΜΡΗ Κοινωνική Λειτουργό, Εργαστηριακό Συνεργάτη στο τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του Τ.Ε.Ι. Κρήτης. Το εν λόγω ερωτηματολόγιο έχει χρησιμοποιηθεί και σε άλλες έρευνες στην Ελλάδα σε αστικές περιοχές, ενώ μετά από κάποιες μικροαλλαγές χρησιμοποιείται πρώτη φορά σε αγροτική περιοχή, και εκτιμά την άποψη των ερωτώμενων σχετικά με την ποιότητα ζωής τους.

Για την παρούσα έρευνα, το ερωτηματολόγιο θα συμπληρωθεί από μετανάστες υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν στο δήμο Αρχανών - Αστερουσίων. Η συμμετοχή σας είναι σημαντική για τη συλλογή των στοιχείων και την εύκολη έκβαση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Πριν από τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου θα πρέπει να γνωρίζετε τα παρακάτω:

- A) Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου είναι προαιρετική.
- B) Οι πληροφορίες που θα δώσετε είναι εμπιστευτικές και διαθέσιμες αποκλειστικά στα πρόσωπα που υλοποιούν την έρευνα.
- Γ) Οι πληροφορίες που θα δώσετε θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά και μόνο για τον εκπαιδευτικό σκοπό της έρευνας.

Για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου απαιτούνται 10 λεπτά.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για το χρόνο σας.

Σπουδαστές τμήματος Κοινωνικής Εργασίας

Καλαμοβράκα Βασιλική

Καψή Σουσάνα

Σκούφη Αναστασία

Επιβλέπων εργαστηριακός συνεργάτης

Πελεκίδου Λίνα

Δ. ΠΙΝΑΚΕΣ- ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

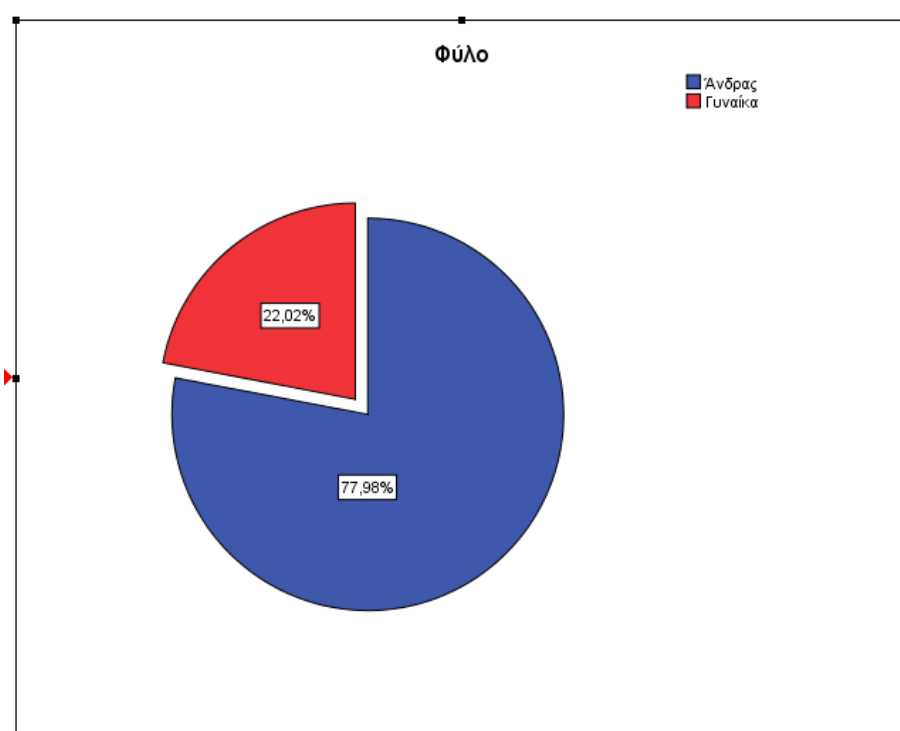
Ερώτηση 1

Πίνακας 1.

Φύλο

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άνδρας	85	78,0	78,0	78,0
	Γυναίκα	24	22,0	22,0	100,0
Total		109	100,0	100,0	

Γράφημα 1

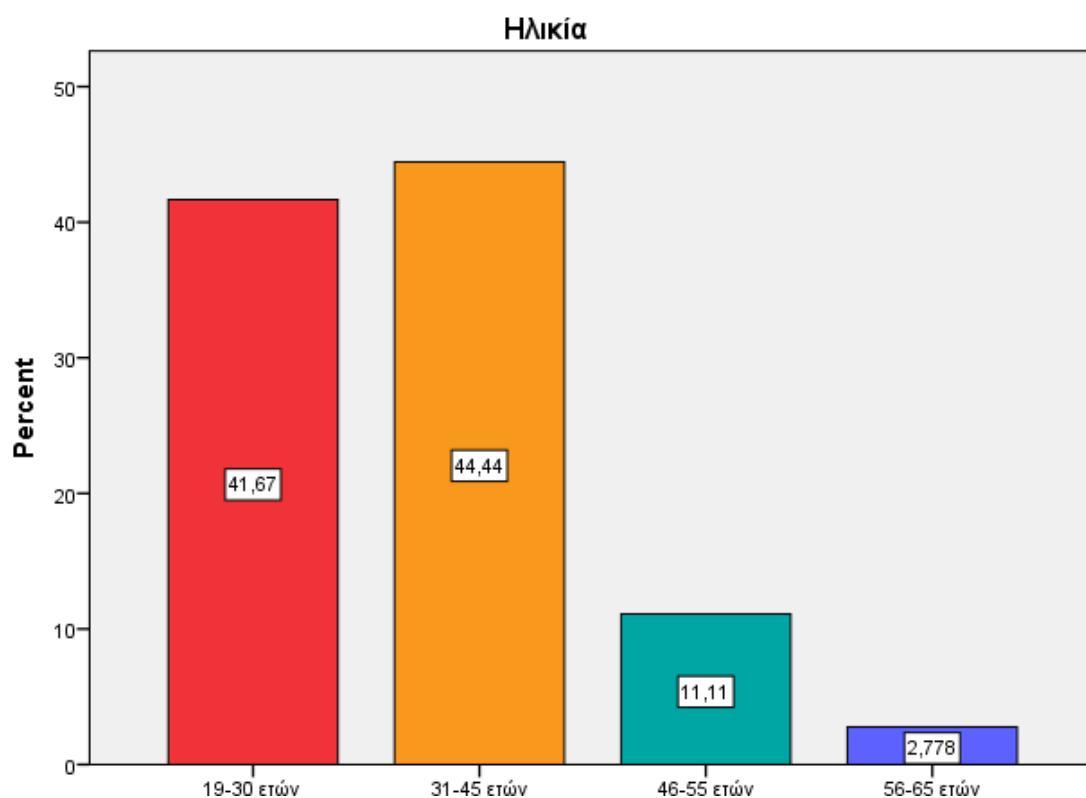
Ερώτηση 2

Πίνακας 2

Ηλικία

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	19-30 ετών	45	41,3	41,7	41,7
	31-45 ετών	48	44,0	44,4	86,1
	46-55 ετών	12	11,0	11,1	97,2
	56-65 ετών	3	2,8	2,8	100,0
	Total	108	99,1	100,0	
Missing	System	1	,9		
Total		109	100,0		

Γράφημα 2

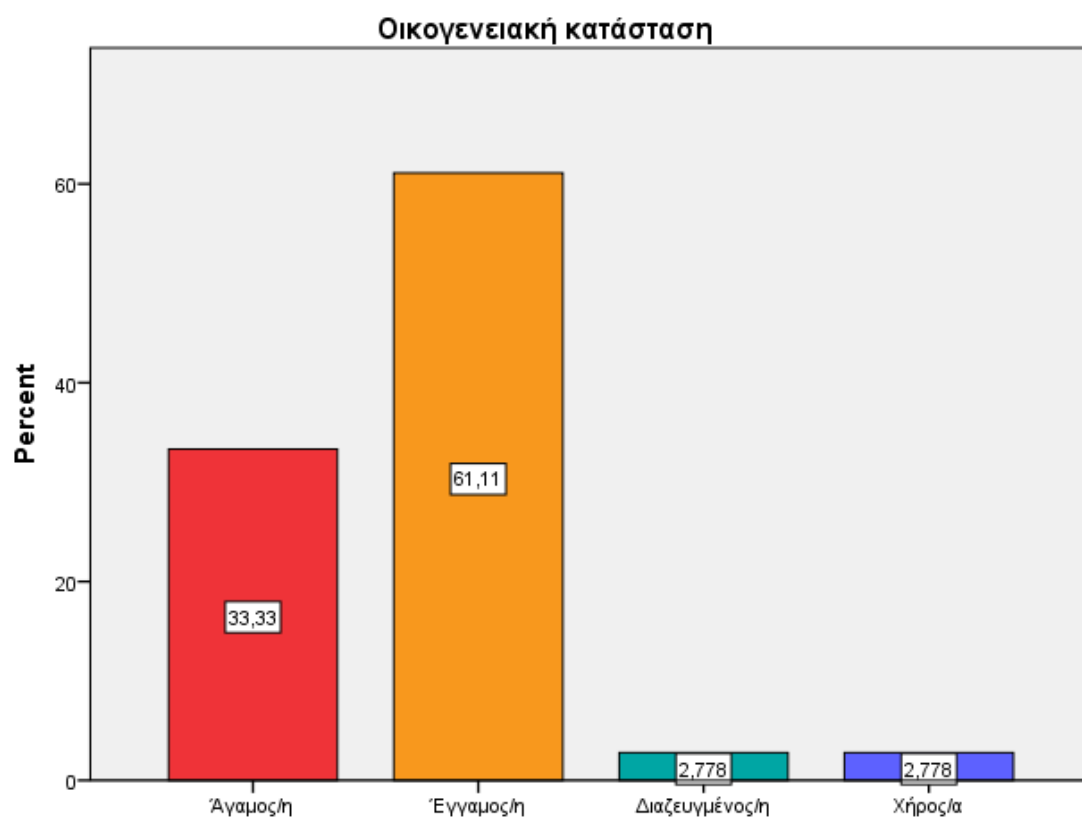
Ερώτηση 3

Πίνακας 3

Οικογενειακή κατάσταση

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Άγαμος/η	36	33,0	33,3	33,3
	Έγγαμος/η	66	60,6	61,1	94,4
	Διαζευγμένος/η	3	2,8	2,8	97,2
	Χήρος/α	3	2,8	2,8	100,0
	Total	108	99,1	100,0	
Missing	System	1	,9		
Total		109	100,0		

Γράφημα 3

Ερώτηση 4

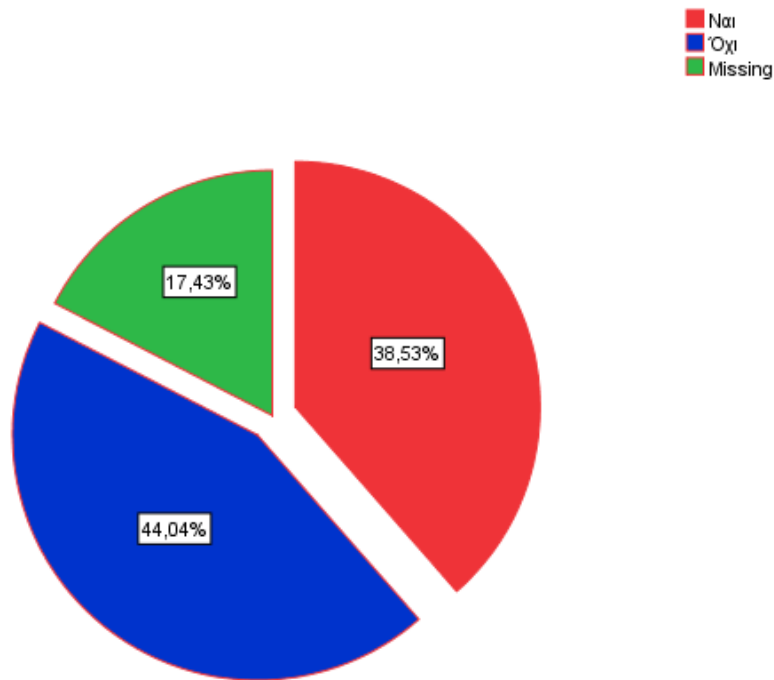
Πίνακας 4

Οικογενειακή διαμονή στην Ελλάδα

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	42	38,5	46,7	46,7
	Όχι	48	44,0	53,3	100,0
	Total	90	82,6	100,0	
Missing	System	19	17,4		
Total		109	100,0		

Γράφημα 4

Οικογενειακή διαμονή στην Ελλάδα

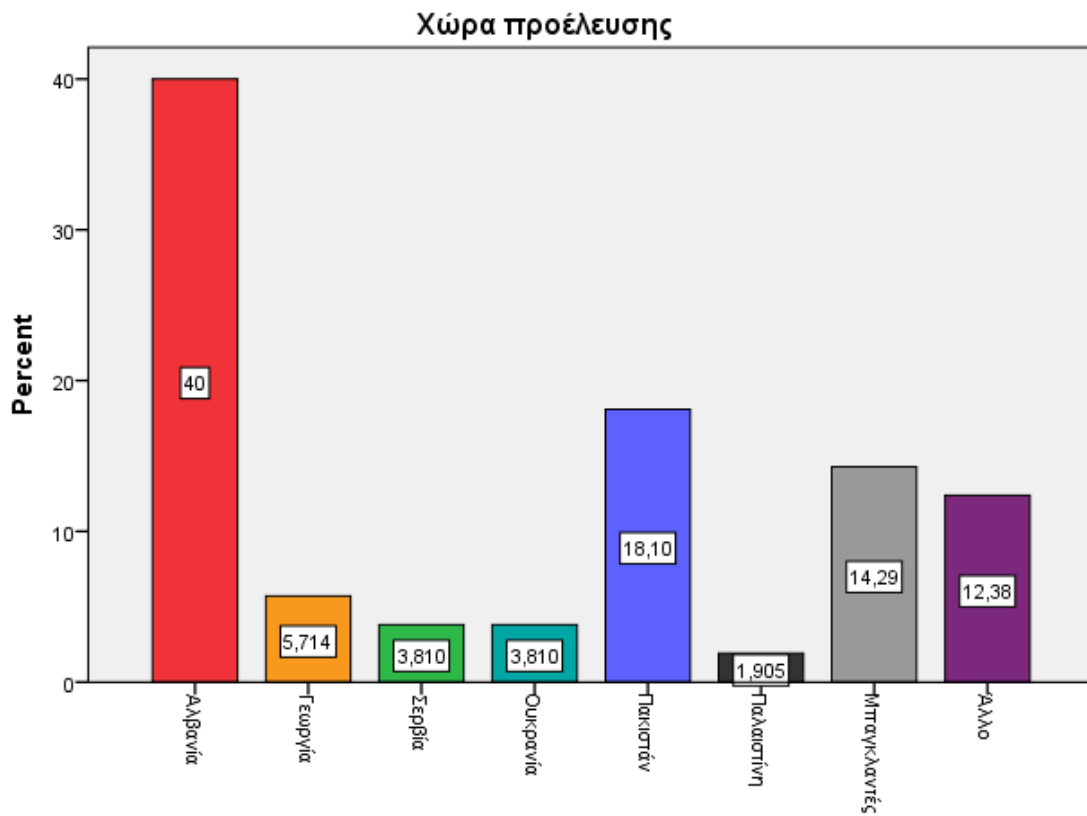
Ερώτηση 5

Πίνακας 5

Χώρα προέλευσης

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Αλβανία	42	38,5	40,0	40,0
	Γεωργία	6	5,5	5,7	45,7
	Σερβία	4	3,7	3,8	49,5
	Ουκρανία	4	3,7	3,8	53,3
	Πακιστάν	19	17,4	18,1	71,4
	Παλαιστίνη	2	1,8	1,9	73,3
	Μπαγκλαντές	15	13,8	14,3	87,6
	Άλλο	13	11,9	12,4	100,0
	Total	105	96,3	100,0	
Missing	System	4	3,7		
Total		109	100,0		

Γράφημα 5

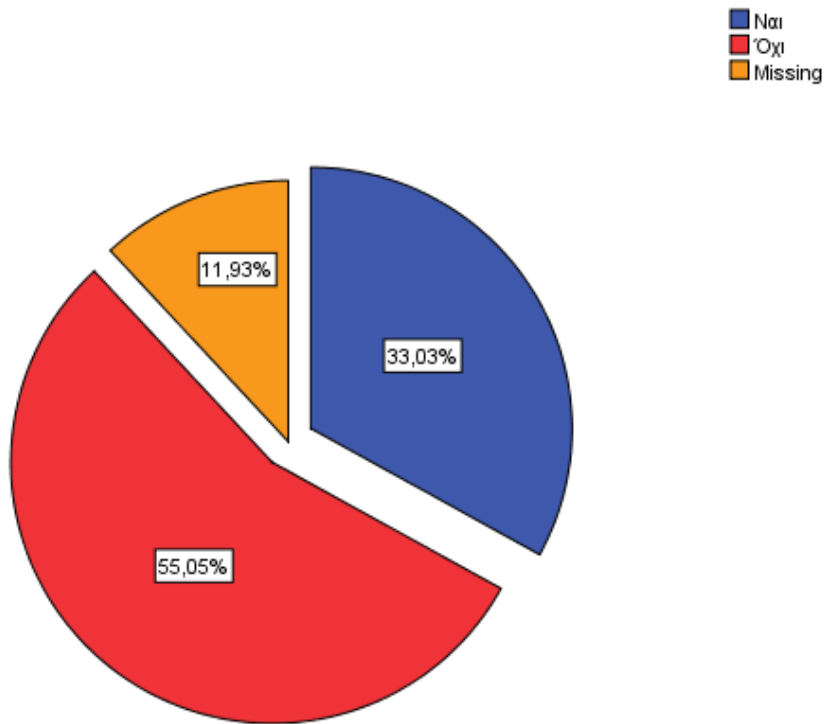
Ερώτηση 9

Πίνακας 6

Κατοχή άδειας παραμονής

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	36	33,0	37,5	37,5
	Όχι	60	55,0	62,5	100,0
	Total	96	88,1	100,0	
Missing	System	13	11,9		
Total		109	100,0		

Γράφημα 6
Κατοχή άδειας παραμονής

Ερώτηση 13

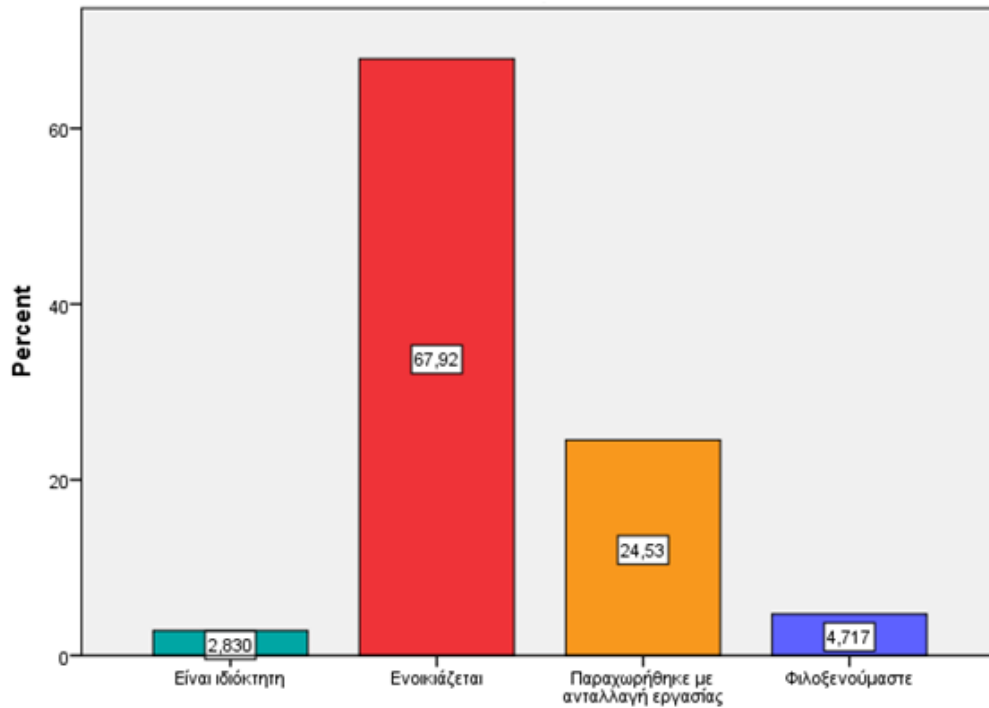
Πίνακας 7

Η κατοικία που μένετε

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
Είναι ιδιόκτητη	3	2,8	2,8	2,8
Ενοικιάζεται	72	66,1	67,9	70,8
Παραχωρήθηκε με ανταλλαγή εργασίας	26	23,9	24,5	95,3
Φιλοξενούμαστε	5	4,6	4,7	100,0
Total	106	97,2	100,0	
Missing				
System	3	2,8		
Total	109	100,0		

Γράφημα 7

Η κατοικία που μένετε

Ερώτηση 15

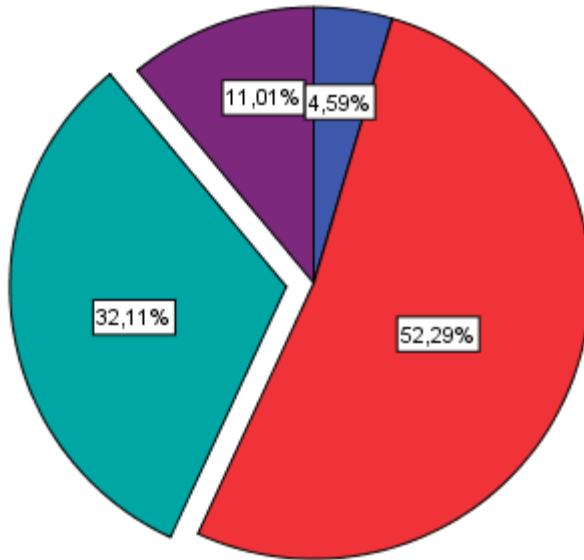
Πίνακας 8

Απο που μάθατε Ελληνικά

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σχολείο (φοίτησε)	5	4,6	5,2	5,2
	Μόνος	57	52,3	58,8	63,9
	Άλλο	35	32,1	36,1	100,0
	Total	97	89,0	100,0	
Missing	System	12	11,0		
Total		109	100,0		

Γράφημα 8
Απο που μάθατε Ελληνικά

■ Σχολείο (φοίτησε)
■ Μόνος
■ Άλλο
■ Missing

Ερώτηση 17

Πίνακας 9

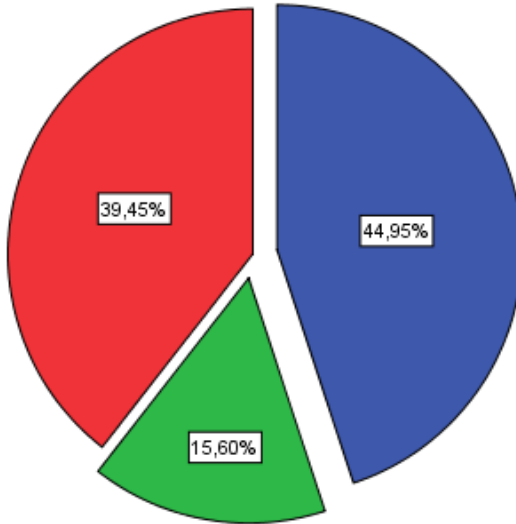
Επιθυμείτε να μάθετε την ελληνική γλώσσα

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	49	45,0	74,2	74,2
	Όχι	17	15,6	25,8	100,0
	Total	66	60,6	100,0	
Missing	System	43	39,4		
	Total	109	100,0		

Γράφημα 9

Επιθυμείτε να μάθετε την ελληνική γλώσσα

■ Ναι
■ Όχι
■ Missing

Ερώτηση 21

Πίνακας 10

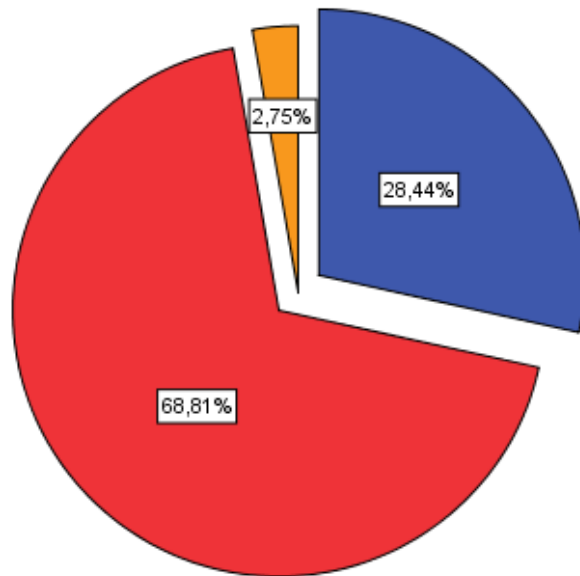
Έχετε άδεια εργασίας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	31	28,4	29,2	29,2
	Όχι	75	68,8	70,8	100,0
	Total	106	97,2	100,0	
Missing	System	3	2,8		
Total		109	100,0		

Γράφημα 10

Έχετε άδεια εργασίας

■ Ναι
■ Όχι
■ Missing

Ερώτηση 22

Πίνακας 11

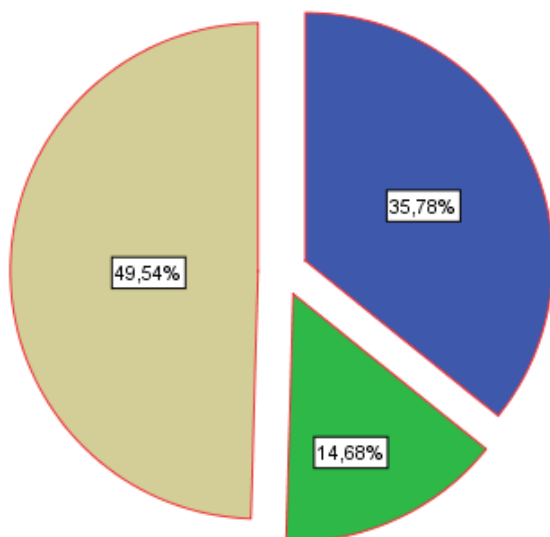
Υπήρξαν δυσκολίες για την απόκτηση της άδειας εργασίας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	39	35,8	70,9	70,9
	Όχι	16	14,7	29,1	100,0
	Total	55	50,5	100,0	
Missing	System	54	49,5		
Total		109	100,0		

Γράφημα 11

Υπήρξαν δυσκολίες για την απόκτηση της άδειας εργασίας

■ Ναι
■ Όχι
■ Missing

Ερώτηση 24

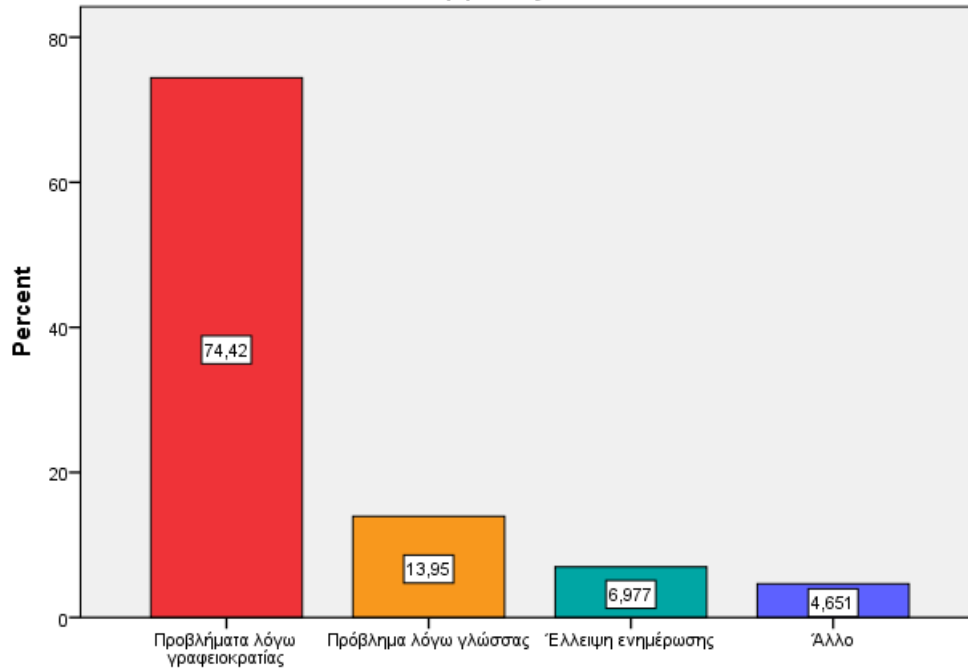
Πίνακας 24

Ποιές απο τις παρακάτω δυσκολίες συναντήσατε στην απόκτηση άδειας εργασίας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Προβλήματα λόγω γραφειοκρατίας	32	29,4	74,4	74,4
	Πρόβλημα λόγω γλώσσας	6	5,5	14,0	88,4
	Έλλειψη ενημέρωσης	3	2,8	7,0	95,3
	Άλλο	2	1,8	4,7	100,0
	Total	43	39,4	100,0	
Missing	System	66	60,6		
Total		109	100,0		

Γράφημα 24

Ποιές απο τις παρακάτω δυσκολίες συναντήσατε στην απόκτηση άδειας εργασίας

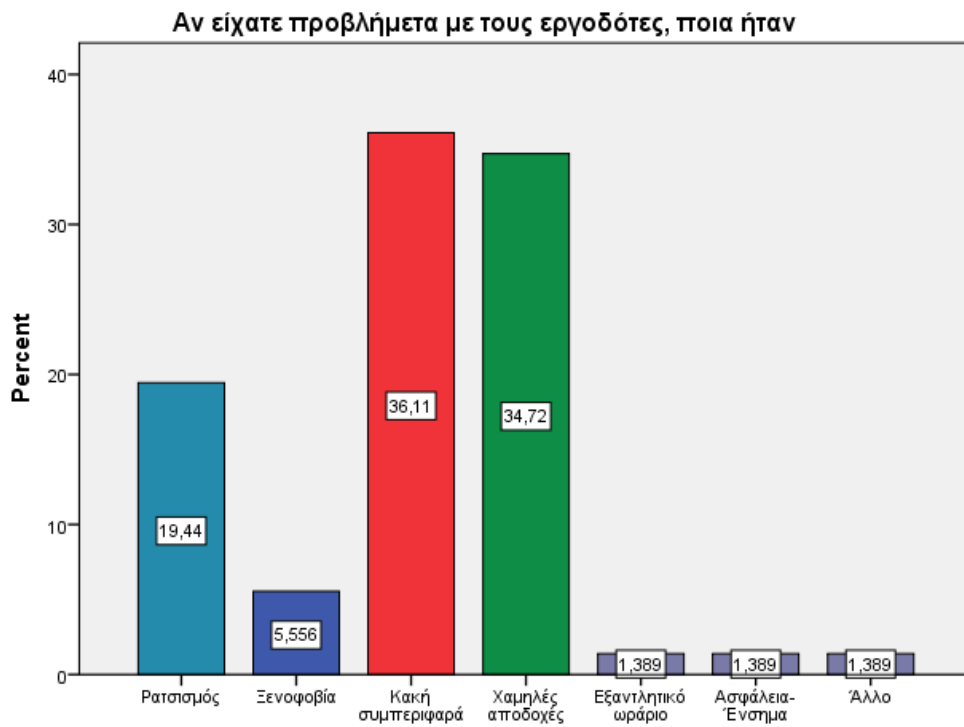
Ερώτηση 28.1

Πίνακας 12

Αν είχατε προβλήματα με τους εργοδότες, ποια ήταν

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ρατσισμός	14	12,8	19,4	19,4
	Ξενοφοβία	4	3,7	5,6	25,0
	Κακή συμπεριφορά	26	23,9	36,1	61,1
	Χαμηλές αποδοχές	25	22,9	34,7	95,8
	Εξαντλητικό ωράριο	1	,9	1,4	97,2
	Ασφάλεια-Ένσημα	1	,9	1,4	98,6
	Άλλο	1	,9	1,4	100,0
	Total	72	66,1	100,0	
Missing	System	37	33,9		
Total		109	100,0		

Γράφημα 12

Ερώτηση 29

Πίνακας 13

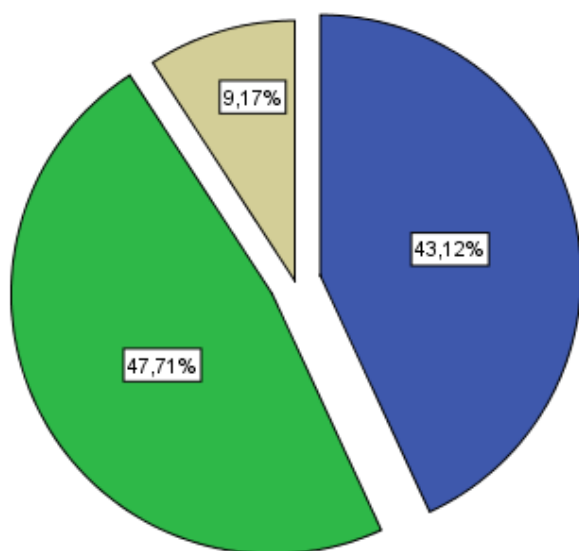
Είστε ικανοποιημένοι από την απασχόληση σας στο Δήμο που διαμένετε

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	47	43,1	47,5	47,5
	Όχι	52	47,7	52,5	100,0
	Total	99	90,8	100,0	
Missing	System	10	9,2		
Total		109	100,0		

Γράφημα 13

Είστε ικανοποιημένοι απο την απασχόληση σας στο Δήμο που διαμένετε

■ Ναι
■ Όχι
■ Missing

Ερώτηση 30

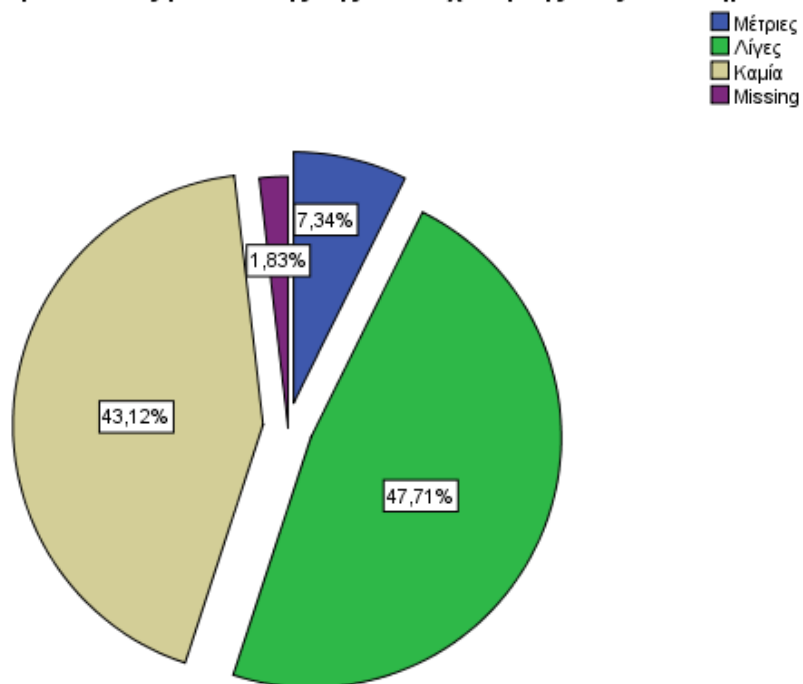
Πίνακας 14

ΒΛΕΠΕΤΕ προοπτικές βελτίωσης της απασχόλησης σας στο Δήμο που διαμένετε

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Μέτριες	8	7,3	7,5	7,5
	Λίγες	52	47,7	48,6	56,1
	Καμία	47	43,1	43,9	100,0
	Total	107	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		109	100,0		

Γράφημα 14

Βλέπετε προοπτικές βελτίωσης της απασχόλησης σας στο Δήμο που διαμένετε

Ερώτηση 32α

Πίνακας 15

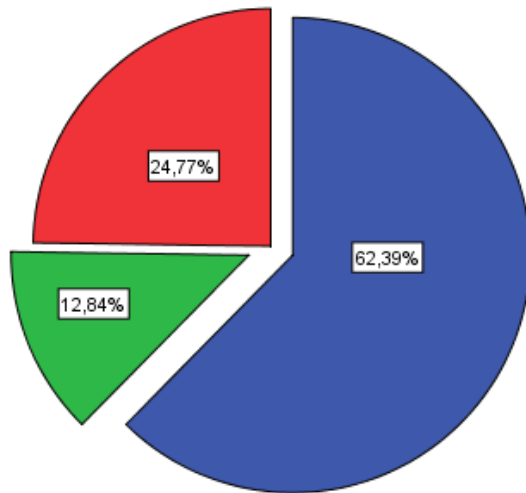
Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	68	62,4	82,9	82,9
	Όχι	14	12,8	17,1	100,0
	Total	82	75,2	100,0	
Missing	System	27	24,8		
Total		109	100,0		

Γράφημα 15

Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη

■ Ναι
■ Όχι
■ Missing

Ερώτηση 32β

Πίνακας 15

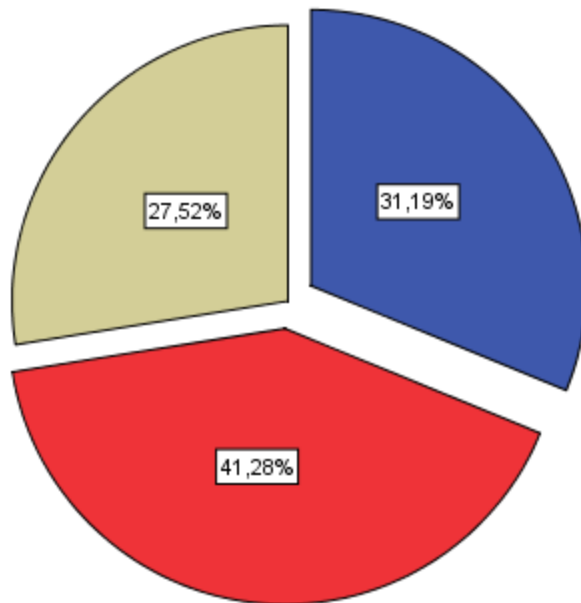
Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε Επίδομα ασθενείας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	34	31,2	43,0	43,0
	Όχι	45	41,3	57,0	100,0
	Total	79	72,5	100,0	
Missing	System	30	27,5		
Total		109	100,0		

Γράφημα 16

Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε Επίδομα ασθενείας

■ Ναι
■ Όχι
■ Missing

Ερώτηση 32γ

Πίνακας 17

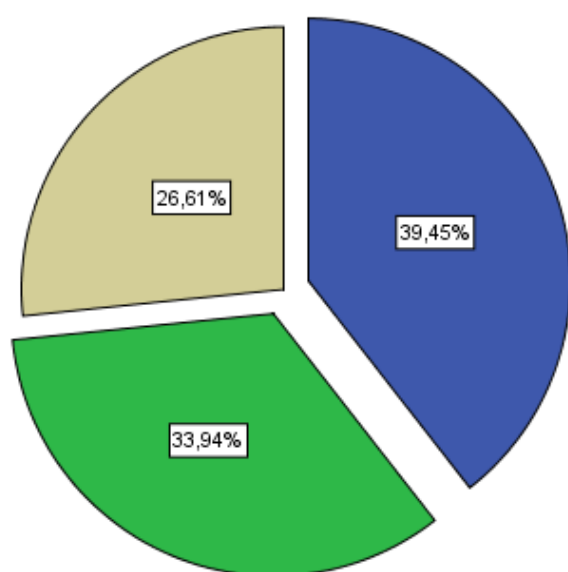
Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε Επίδομα Ανεργίας ΟΑΕΔ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	43	39,4	53,8	53,8
	Όχι	37	33,9	46,3	100,0
	Total	80	73,4	100,0	
Missing	System	29	26,6		
Total		109	100,0		

Γράφημα 17

Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε Επίδομα Ανεργίας ΟΑΕΔ

■ Ναι
■ Όχι
■ Missing

Ερώτηση 32δ

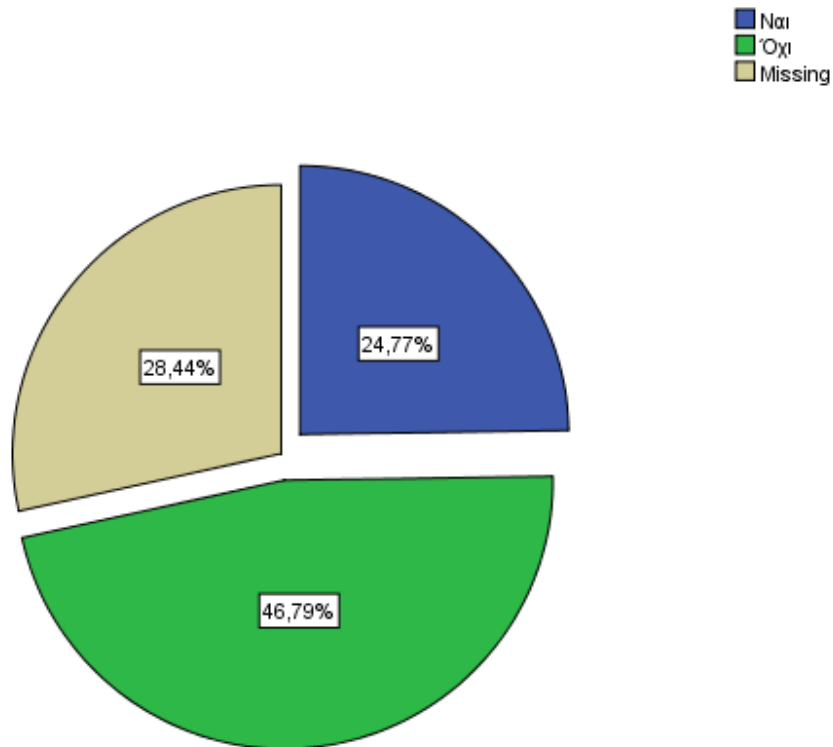
Πίνακας 18

Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε Οικογενειακό Επίδομα

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	27	24,8	34,6	34,6
	Όχι	51	46,8	65,4	100,0
	Total	78	71,6	100,0	
Missing	System	31	28,4		
Total		109	100,0		

Γράφημα 18

Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε Οικογενειακό Επίδομα

Ερώτηση 32ε

Πίνακας 19

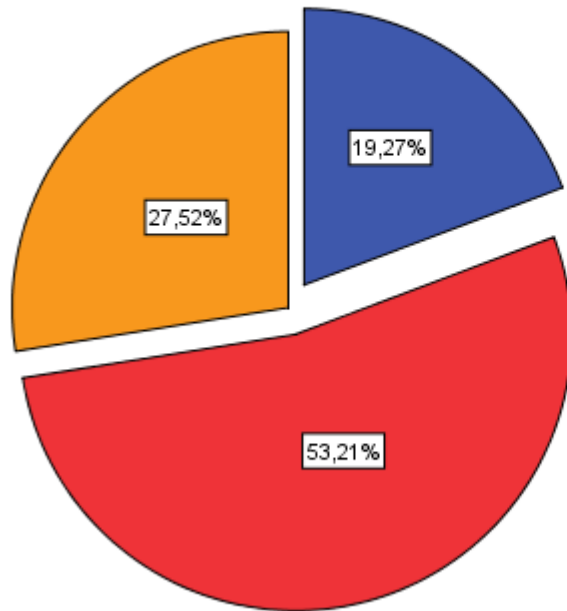
Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε Επίδομα γάμου

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	21	19,3	26,6	26,6
	Όχι	58	53,2	73,4	100,0
	Total	79	72,5	100,0	
Missing	System	30	27,5		
Total		109	100,0		

Γράφημα 19

Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε Επίδομα γάμου

■ Ναι
■ Όχι
■ Missing

Ερώτηση 32ζ

Πίνακας 20

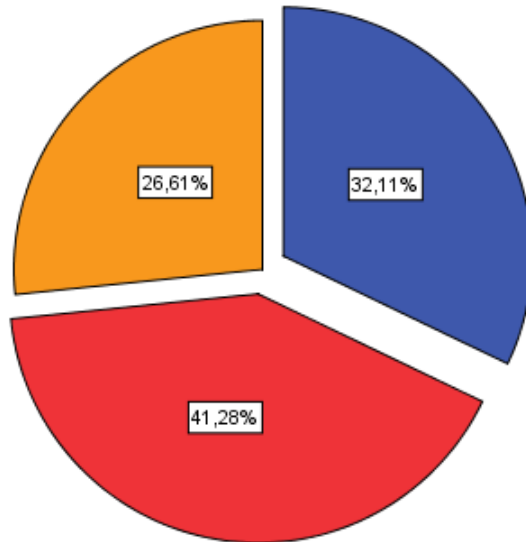
Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε Επίδομα εργατικού ατυχήματος

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	35	32,1	43,8	43,8
	Όχι	45	41,3	56,3	100,0
	Total	80	73,4	100,0	
Missing	System	29	26,6		
Total		109	100,0		

Γράφημα 20

Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε Επίδομα εργατικού ατυχήματος

■ Ναι
■ Όχι
■ Missing

Ερώτηση 32η

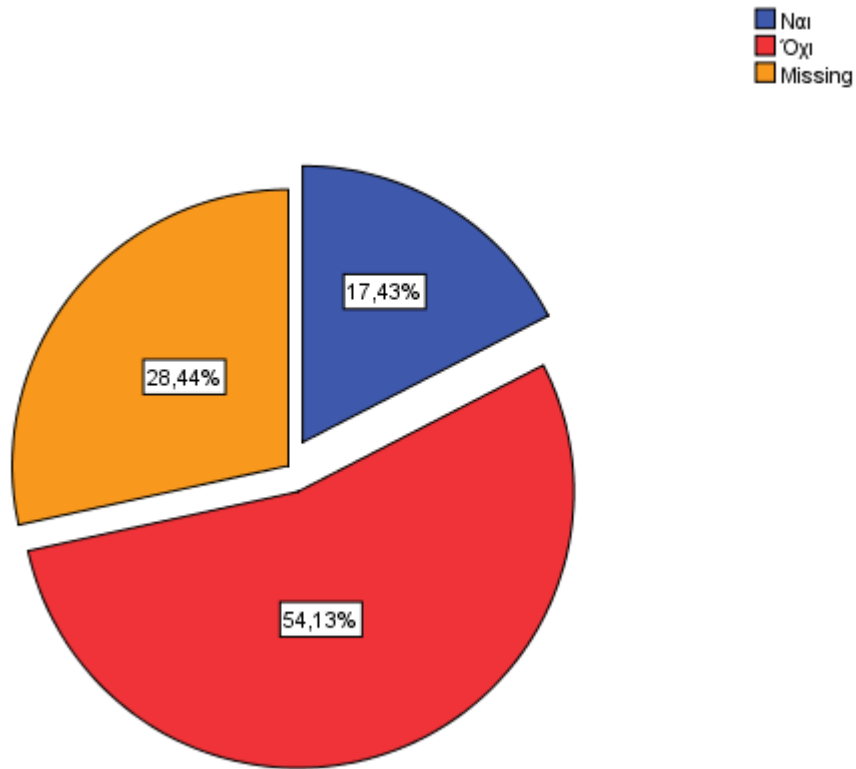
Πίνακας 21

Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε Επίδομα τοκετού

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	19	17,4	24,4	24,4
	Όχι	59	54,1	75,6	100,0
	Total	78	71,6	100,0	
Missing	System	31	28,4		
Total		109	100,0		

Γράφημα 21

Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε Επίδομα τοκετού

Ερώτηση 320

Πίνακας 22

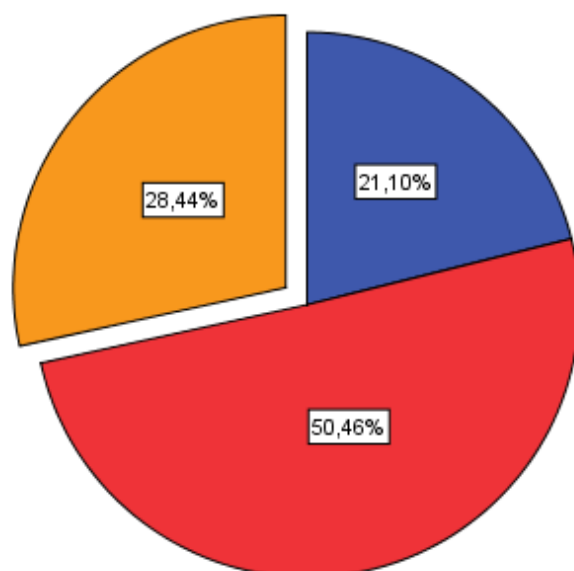
Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε Επίδομα μητρότητας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	23	21,1	29,5	29,5
	Όχι	55	50,5	70,5	100,0
	Total	78	71,6	100,0	
Missing	System	31	28,4		
Total		109	100,0		

Γράφημα 22

Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε Επίδομα μητρότητας

■ Ναι
■ Όχι
■ Missing

Ερώτηση 32ι

Πίνακας 23

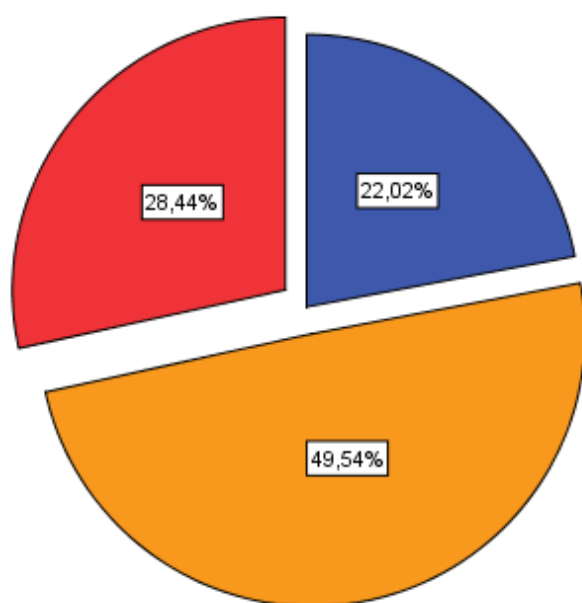
Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε Επίδομα πολυτέκνων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	24	22,0	30,8	30,8
	Όχι	54	49,5	69,2	100,0
	Total	78	71,6	100,0	
Missing	System	31	28,4		
Total		109	100,0		

Γράφημα 23

Γνωρίζετε ότι αν είστε ασφαλισμένος δικαιούστε Επίδομα πολυτέκνων

■ Ναι
 ■ Όχι
 ■ Missing

Ερώτηση 38

Πίνακας 24

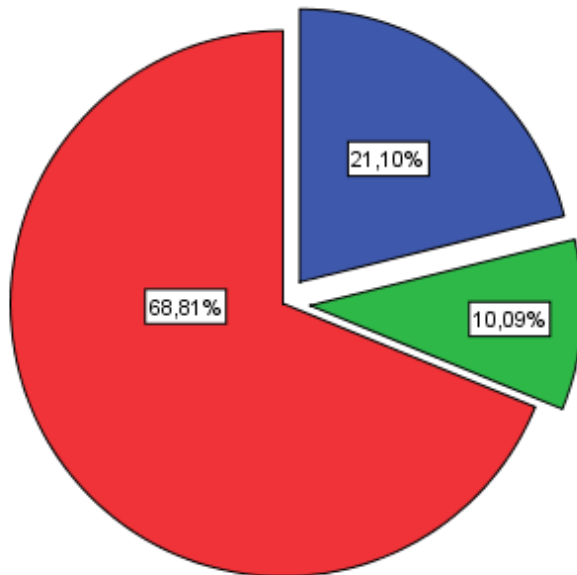
Έχει αλλάξει κάτι από τότε που αποκτήσατε τίτλο διαμονής στην Ελλάδα

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	23	21,1	67,6	67,6
	Όχι	11	10,1	32,4	100,0
	Total	34	31,2	100,0	
Missing	System	75	68,8		
Total		109	100,0		

Γράφημα 24

Έχει αλλάξει κάτι από τότε που αποκτήσατε τίτλο διαμονής στην Ελλάδα

■ Ναι
■ Όχι
■ Missing

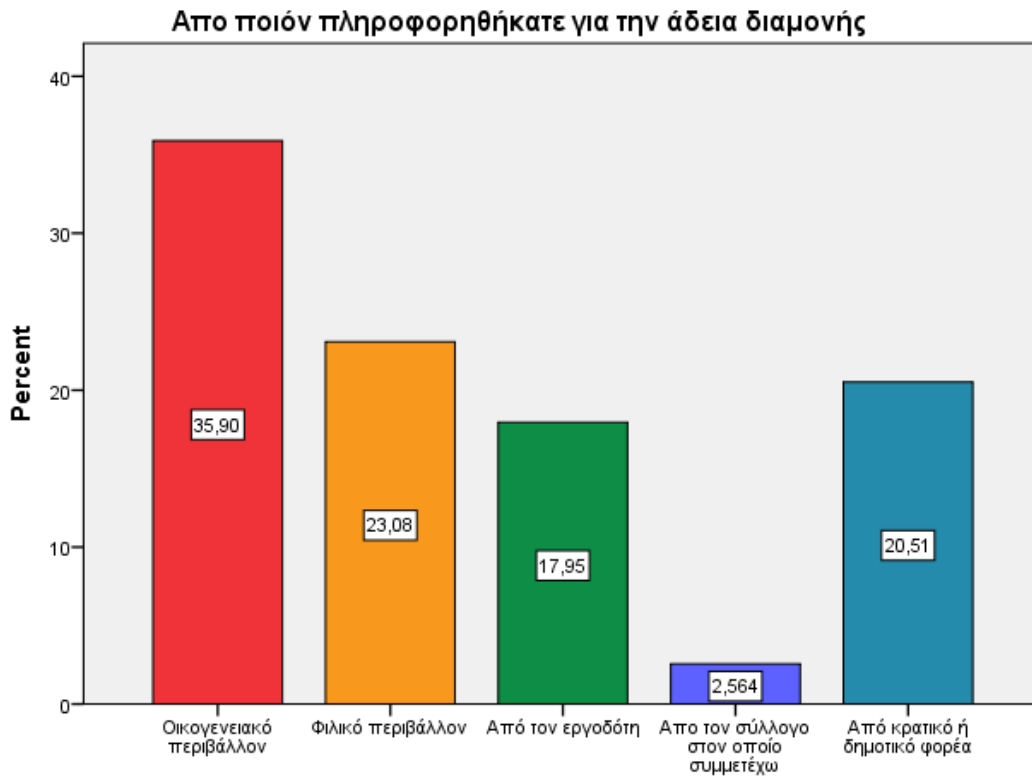
Ερώτηση 39

Πίνακας 25

Απο ποιόν πληροφορηθήκατε για την άδεια διαμονής

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Οικογενειακό περιβάλλον	14	12,8	35,9	35,9
	Φιλικό περιβάλλον	9	8,3	23,1	59,0
	Από τον εργοδότη	7	6,4	17,9	76,9
	Απο τον σύλλογο στον οποίο συμμετέχω	1	,9	2,6	79,5
	Από κρατικό ή δημοτικό φορέα	8	7,3	20,5	100,0
	Total	39	35,8	100,0	
Missing	System	70	64,2		
Total		109	100,0		

Γράφημα 25

Ερώτηση 40

Πίνακας 26

Η διαδικασία έκδοσης της κάρτας παραμονής σας ήταν δύσκολη

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ναι	27	24,8	67,5	67,5
	Όχι	13	11,9	32,5	100,0
	Total	40	36,7	100,0	
Missing	System	69	63,3		
Total		109	100,0		

Ερώτηση 44

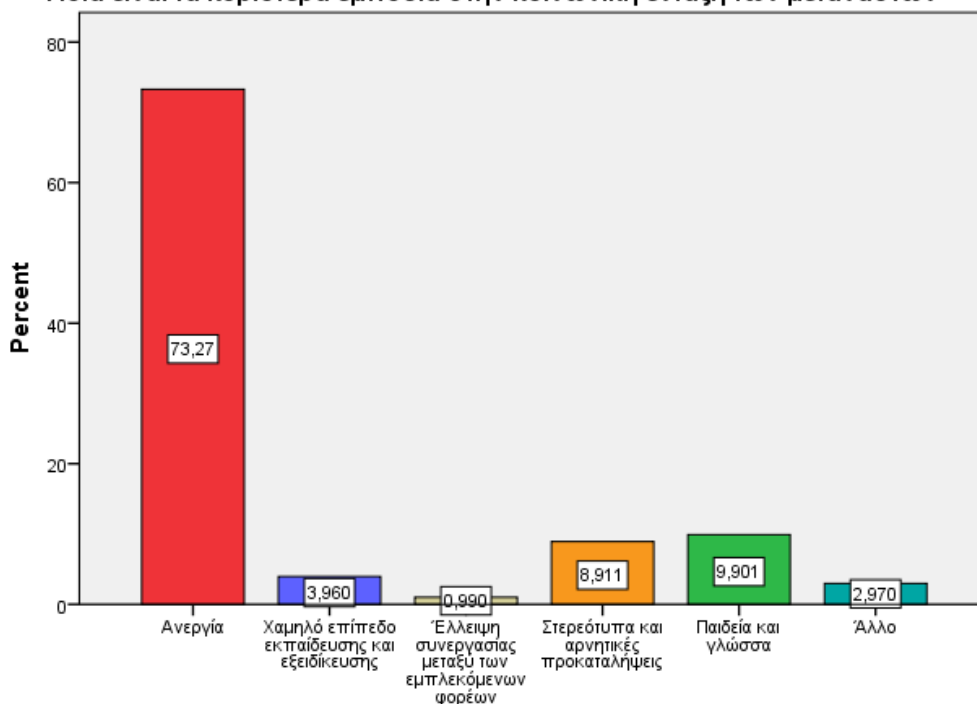
Πίνακας 34

Ποιά είναι τα κυριότερα εμπόδια στην κοινωνική ένταξη των μετανάστων

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ανεργία	74	67,9	73,3	73,3
	Χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και εξειδίκευσης	4	3,7	4,0	77,2
	Έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων	1	,9	1,0	78,2
	Σtereότυπα και αρνητικές προκαταλήψεις	9	8,3	8,9	87,1
	Παιδεία και γλώσσα	10	9,2	9,9	97,0
	Άλλο	3	2,8	3,0	100,0
	Total	101	92,7	100,0	
Missing	System	8	7,3		
Total		109	100,0		

Γράφημα 34

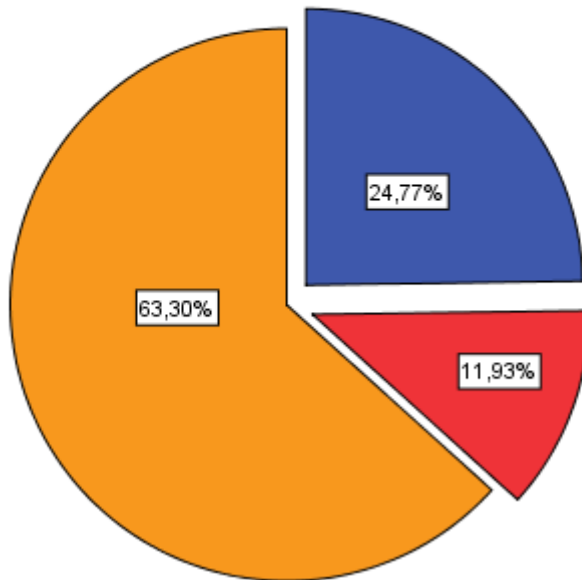
Ποιά είναι τα κυριότερα εμπόδια στην κοινωνική ένταξη των μετανάστων

Γράφημα 26

Η διαδικασία έκδοσης της κάρτας παραμονής σας ήταν δύσκολη

■ Ναι
 ■ Όχι
 ■ Missing

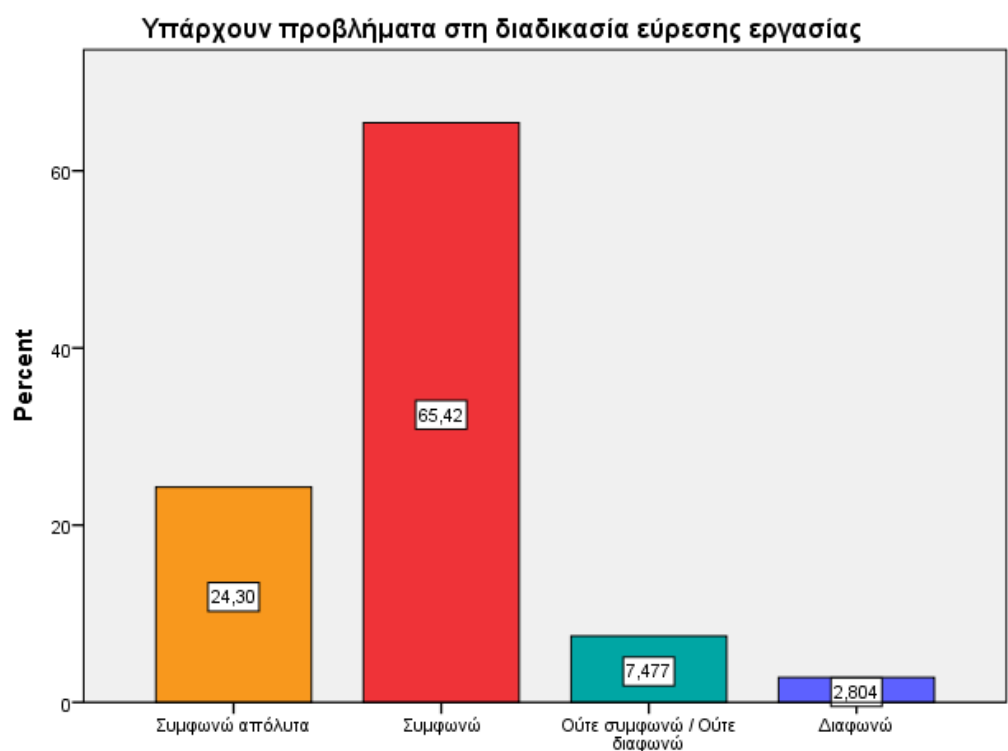
Ερώτηση 46α

Πίνακας 27

Υπάρχουν προβλήματα στη διαδικασία εύρεσης εργασίας

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Συμφωνώ απόλυτα	26	23,9	24,3	24,3
Συμφωνώ	70	64,2	65,4	89,7
Ούτε συμφωνώ / Ούτε διαφωνώ	8	7,3	7,5	97,2
Διαφωνώ	3	2,8	2,8	100,0
Total	107	98,2	100,0	
Missing System	2	1,8		
Total	109	100,0		

Γράφημα 27

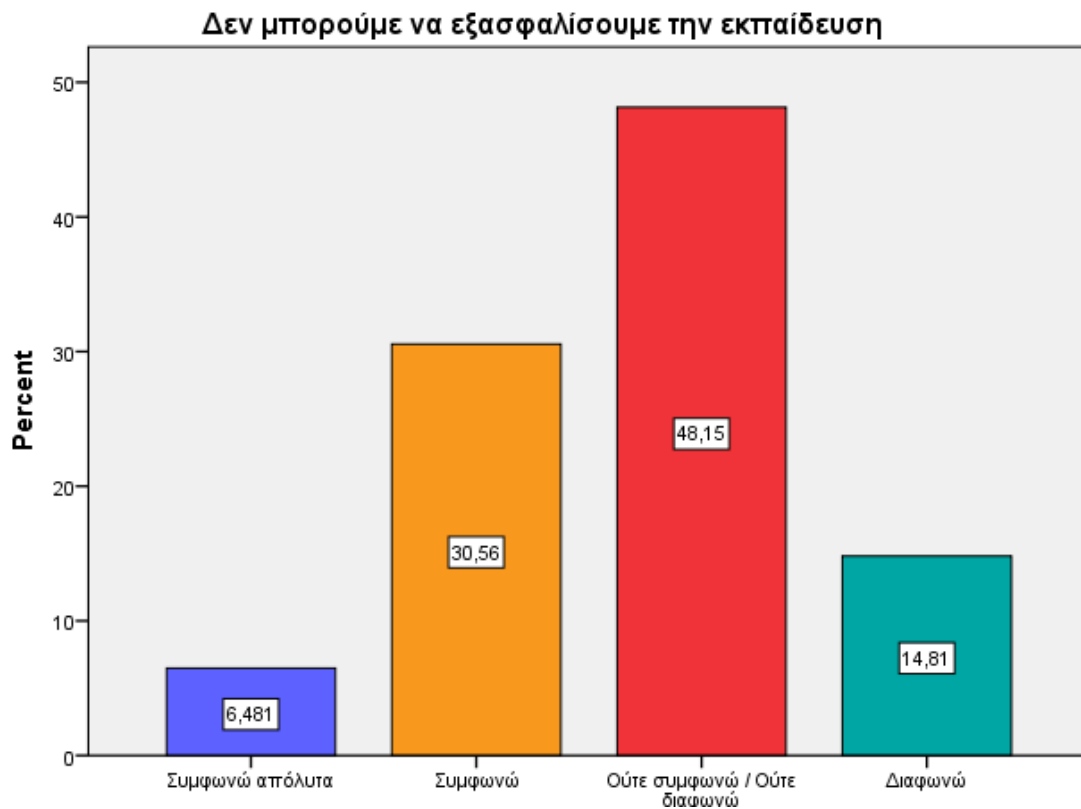
Ερώτηση 46β

Πίνακας 28

Δεν μπορούμε να εξασφαλίσουμε την εκπαίδευση

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Συμφωνώ απόλυτα	7	6,4	6,5	6,5
	Συμφωνώ	33	30,3	30,6	37,0
	Ούτε συμφωνώ / Ούτε διαφωνώ	52	47,7	48,1	85,2
	Διαφωνώ	16	14,7	14,8	100,0
	Total	108	99,1	100,0	
Missing	System	1	,9		
Total		109	100,0		

Γράφημα 28

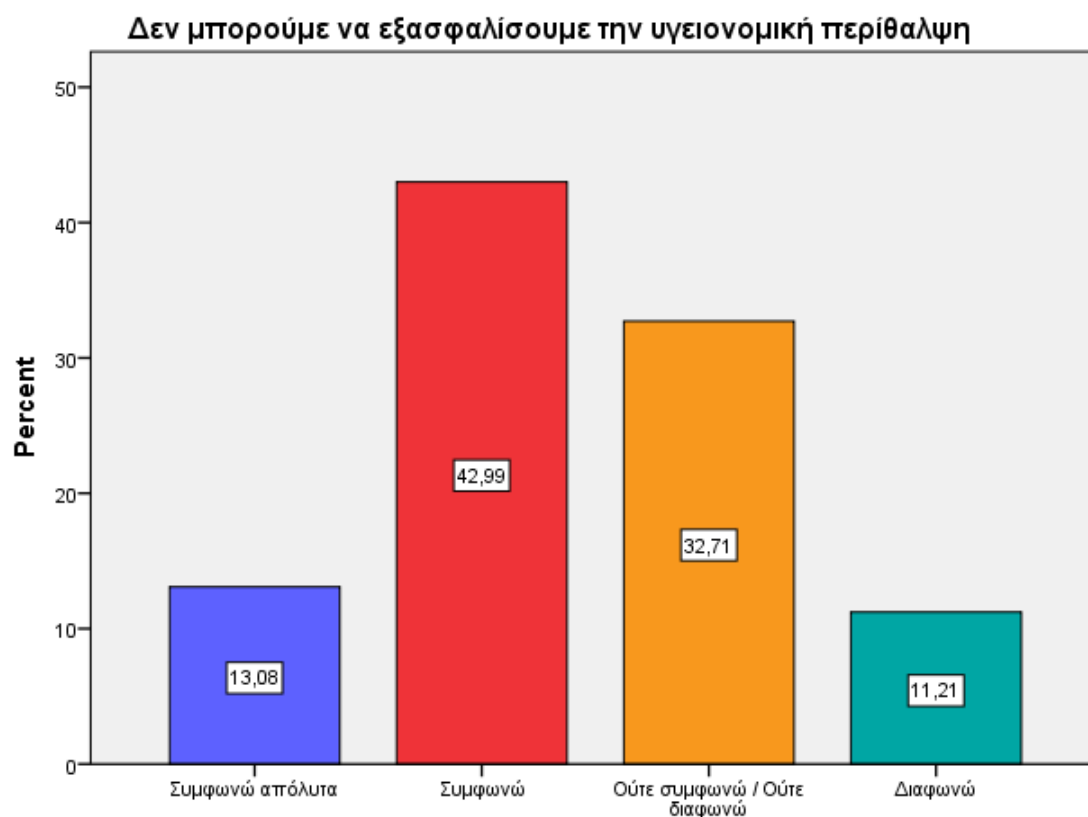
Ερώτηση 46γ

Πίνακας 29

Δεν μπορούμε να εξασφαλίσουμε την υγειονομική περίθαλψη

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Συμφωνώ απόλυτα	14	12,8	13,1	13,1
	Συμφωνώ	46	42,2	43,0	56,1
	Ούτε συμφωνώ / Ούτε διαφωνώ	35	32,1	32,7	88,8
	Διαφωνώ	12	11,0	11,2	100,0
	Total	107	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		109	100,0		

Γράφημα 29

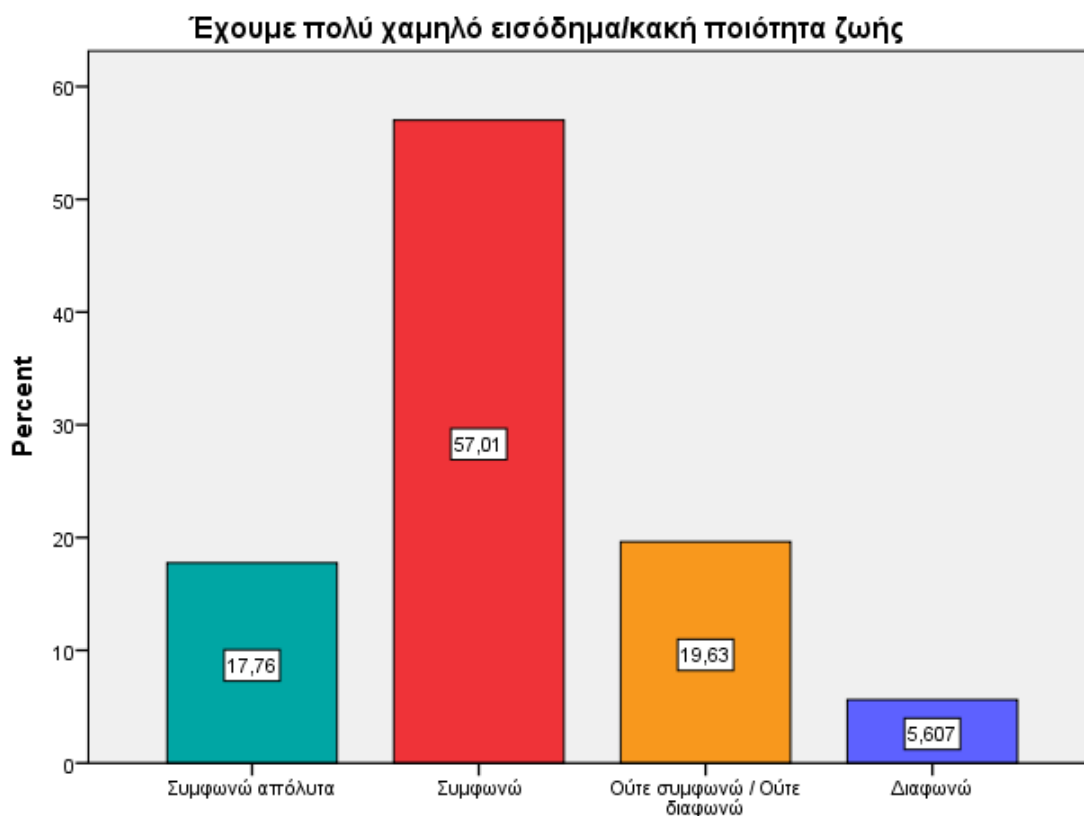
Ερώτηση 46δ

Πίνακας 30

Έχουμε πολύ χαμηλό εισόδημα/κακή ποιότητα ζωής

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Συμφωνώ απόλυτα	19	17,4	17,8	17,8
	Συμφωνώ	61	56,0	57,0	74,8
	Ούτε συμφωνώ / Ούτε διαφωνώ	21	19,3	19,6	94,4
	Διαφωνώ	6	5,5	5,6	100,0
	Total	107	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		109	100,0		

Γράφημα 30

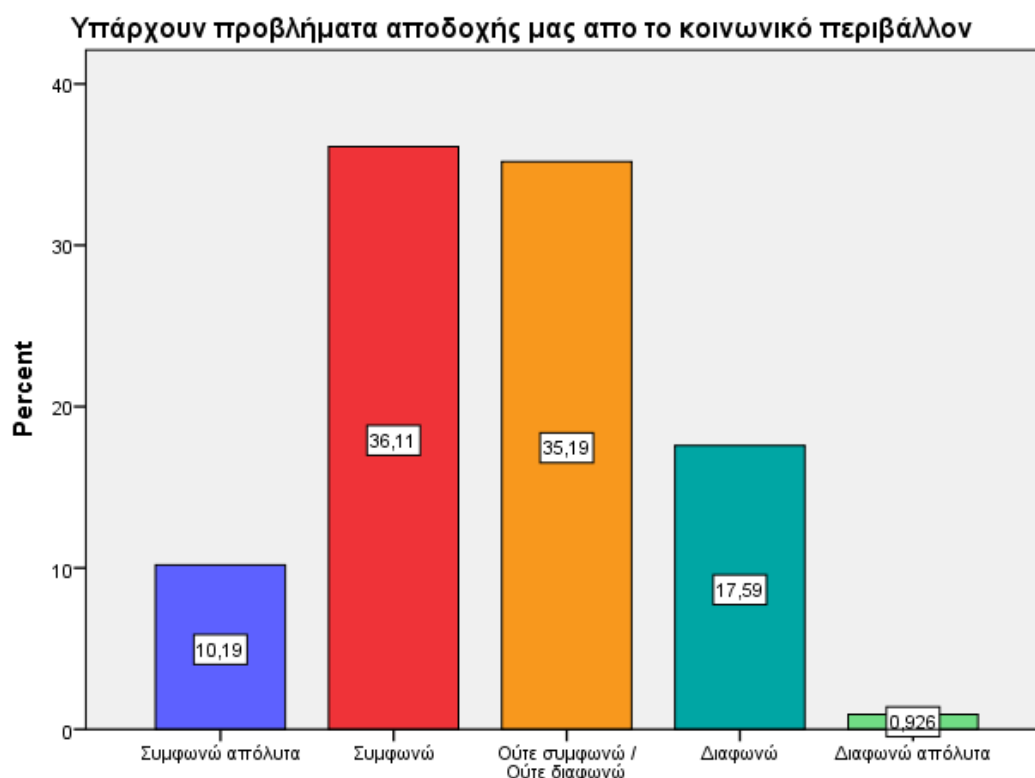
Ερώτηση 46ε

Πίνακας 31

Υπάρχουν προβλήματα αποδοχής μας απο το κοινωνικό περιβάλλον

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Συμφωνώ απόλυτα	11	10,1	10,2	10,2
	Συμφωνώ	39	35,8	36,1	46,3
	Ούτε συμφωνώ / Ούτε διαφωνώ	38	34,9	35,2	81,5
	Διαφωνώ	19	17,4	17,6	99,1
	Διαφωνώ απόλυτα	1	,9	,9	100,0
	Total	108	99,1	100,0	
Missing	System	1	,9		
	Total	109	100,0		

Γράφημα 31

Ερώτηση 46ζ

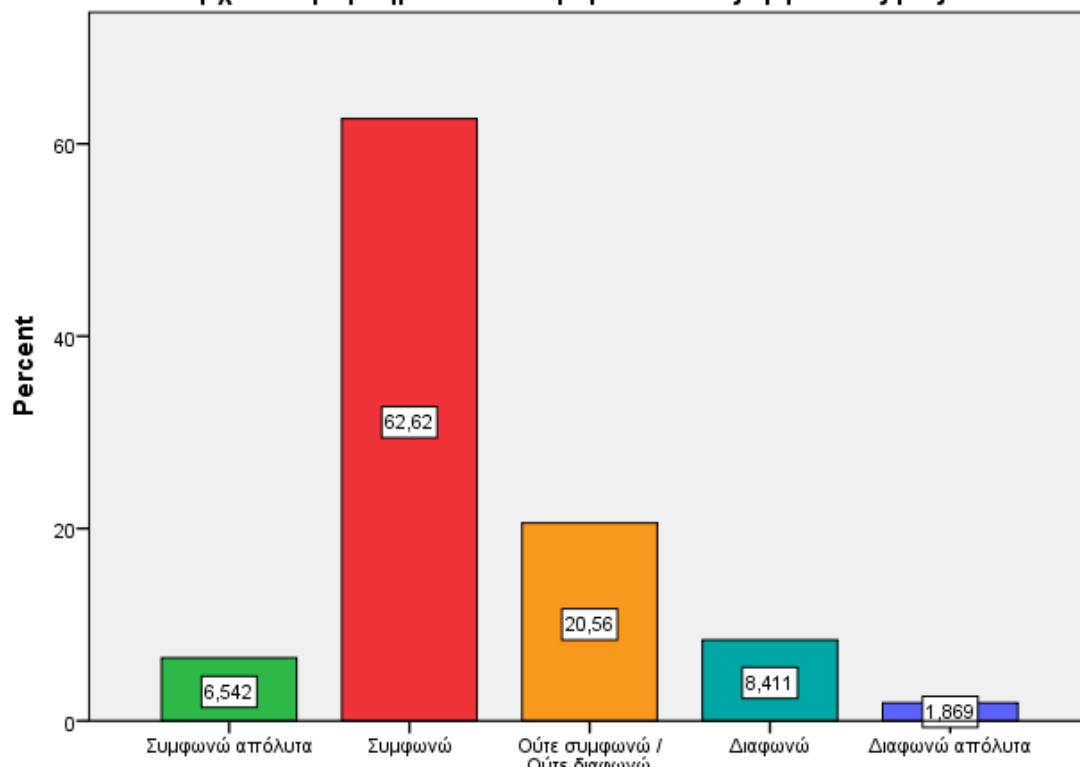
Πίνακας 32

Υπάρχουν προβλήματα που αφορούν στους εργοδότες μας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Συμφωνώ απόλυτα	7	6,4	6,5	6,5
	Συμφωνώ	67	61,5	62,6	69,2
	Ούτε συμφωνώ / Ούτε διαφωνώ	22	20,2	20,6	89,7
	Διαφωνώ	9	8,3	8,4	98,1
	Διαφωνώ απόλυτα	2	1,8	1,9	100,0
	Total	107	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
	Total	109	100,0		

Γράφημα 32

Υπάρχουν προβλήματα που αφορούν στους εργοδότες μας

Ερώτηση 48

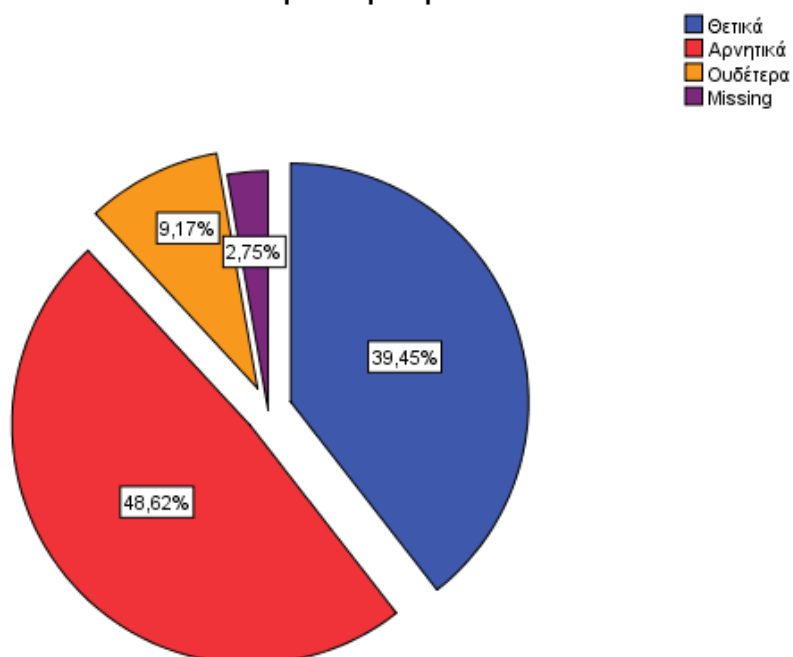
Πίνακας 33

Πώς επηρεάζει ο χρόνος της παραμόνης σας στην Ελλάδα την προσαρμογή σας στην ελληνική κοινωνία

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Θετικά	43	39,4	40,6	40,6
	Αρνητικά	53	48,6	50,0	90,6
	Ουδέτερα	10	9,2	9,4	100,0
	Total	106	97,2	100,0	
Missing	System	3	2,8		
Total		109	100,0		

Γράφημα 33

Πώς επηρεάζει ο χρόνος της παραμόνης σας στην Ελλάδα την προσαρμογή σας στην ελληνική κοινωνία

Ερώτηση 50α

Πίνακας 35

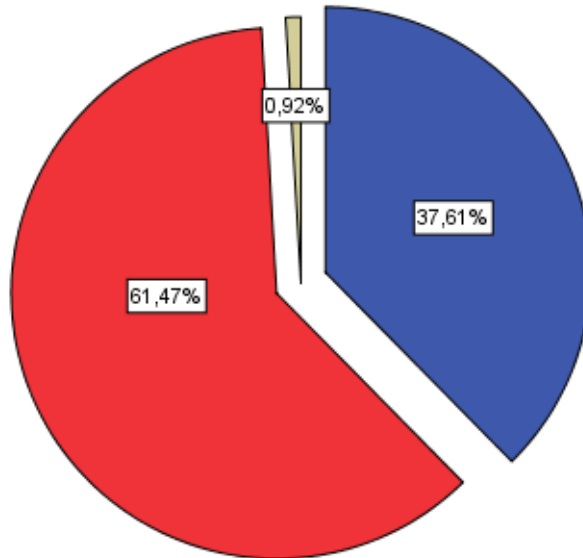
Οι δυσκολίες για την κατοχή τίτλου νομιμοποίησης

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Έχουν επιλυθεί	41	37,6	38,0	38,0
Valid Παραμένουν άλυτες	67	61,5	62,0	100,0
Total	108	99,1	100,0	
Missing System	1	,9		
Total	109	100,0		

Γράφημα 35

Οι δυσκολίες για την κατοχή τίτλου νομιμοποίησης

■ Έχουν επιλυθεί
■ Παραμένουν άλυτες
■ Missing

Ερώτηση 50β

Πίνακας 36

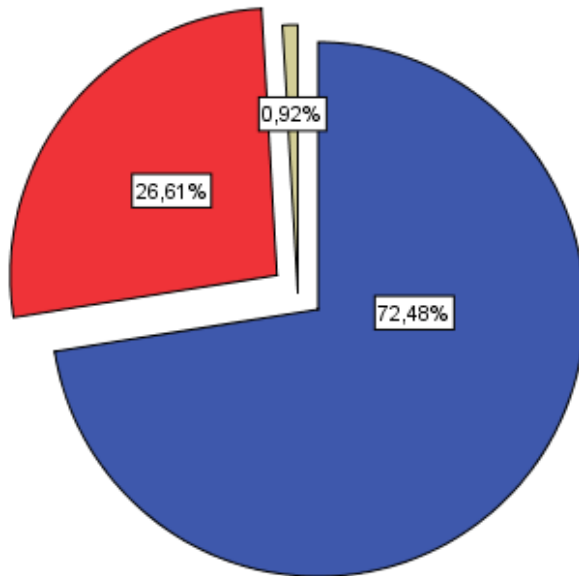
Οι δυσκολίες προσαρμογής σε μια νέα και άγνωστη κοινωνία

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Έχουν επιλυθεί	79	72,5	73,1	73,1
	Παραμένουν άλυτες	29	26,6	26,9	100,0
	Total	108	99,1	100,0	
Missing	System	1	,9		
Total		109	100,0		

Γράφημα 36

Οι δυσκολίες προσαρμογής σε μια νέα και άγνωστη κοινωνία

■ Έχουν επιλυθεί
■ Παραμένουν άλυτες
■ Missing

Ερώτηση 50γ

Πίνακας 37

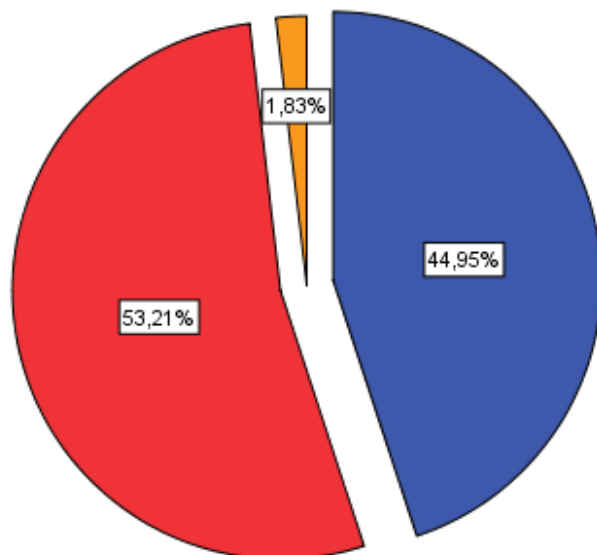
Οι επαγγελματικές και εισοδηματικές δυσκολίες

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Έχουν επιλυθεί	49	45,0	45,8	45,8
	Παραμένουν άλυτες	58	53,2	54,2	100,0
	Total	107	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		109	100,0		

Γράφημα 37

Οι επαγγελματικές και εισοδηματικές δυσκολίες

■ Έχουν επιλυθεί
■ Παραμένουν άλυτες
■ Missing

Ερώτηση 50δ

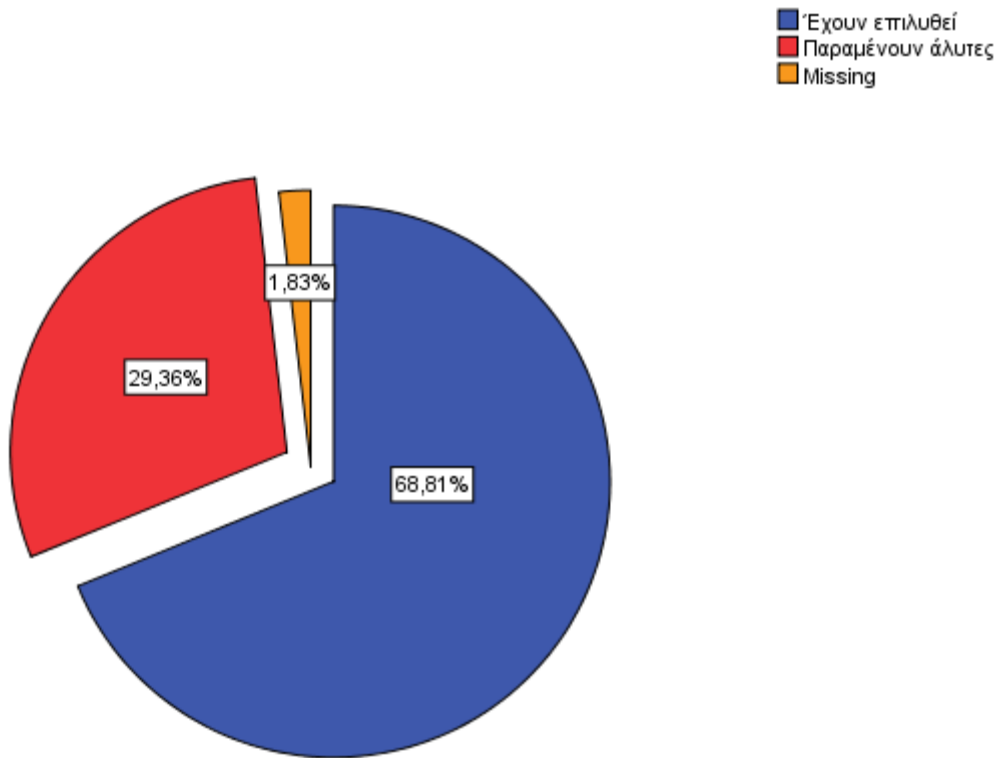
Πίνακας 38

Οι δυσκολίες με την επικοινωνία και την ελληνική γλώσσα

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Έχουν επιλυθεί	75	68,8	70,1	70,1
	Παραμένουν άλυτες	32	29,4	29,9	100,0
	Total	107	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		109	100,0		

Γράφημα 38

Οι δυσκολίες με την επικοινωνία και την ελληνική γλώσσα

Ερώτηση 50ε

Πίνακας 39

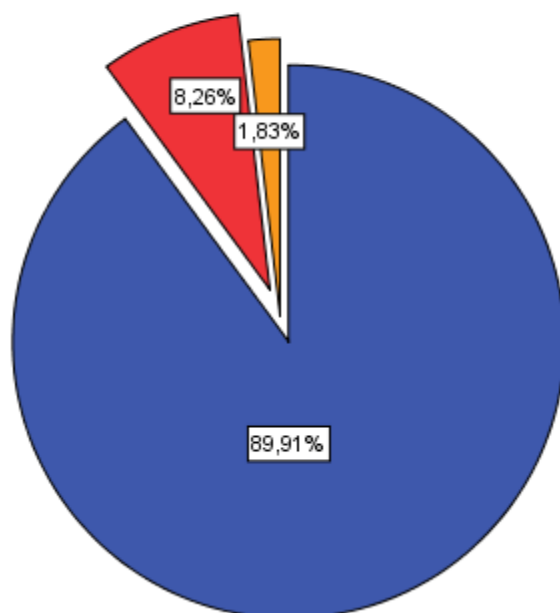
Οι δυσκολίες εύρεσης κατοικίας

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Έχουν επιλυθεί	98	89,9	91,6	91,6
	Παραμένουν άλυτες	9	8,3	8,4	100,0
	Total	107	98,2	100,0	
Missing	System	2	1,8		
Total		109	100,0		

Γράφημα 39

Οι δυσκολίες ευρέσης κατοικίας

■ Έχουν επιλυθεί
■ Παραμένουν άλυτες
■ Missing

Ερώτηση 50ζ

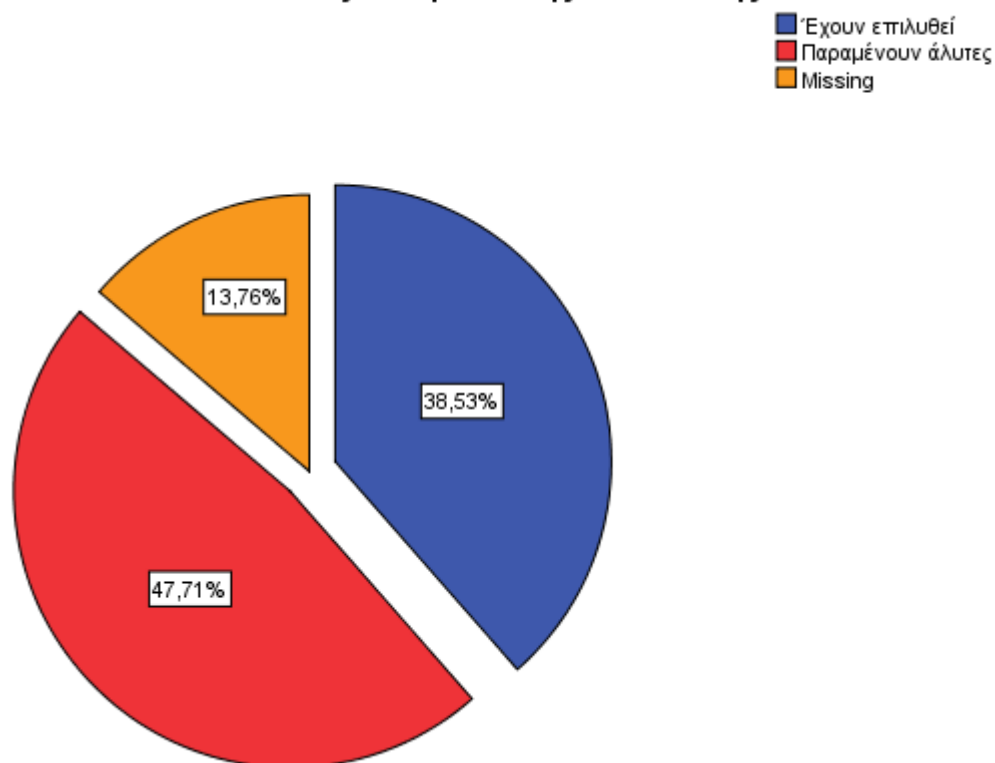
Πίνακας 40

Οι δυσκολίες οικογενειακής συνένωσης

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Έχουν επιλυθεί	42	38,5	44,7	44,7
Valid Παραμένουν άλυτες	52	47,7	55,3	100,0
Total	94	86,2	100,0	
Missing System	15	13,8		
Total	109	100,0		

Γράφημα 40

Οι δυσκολίες οικογενειακής συνένωσης

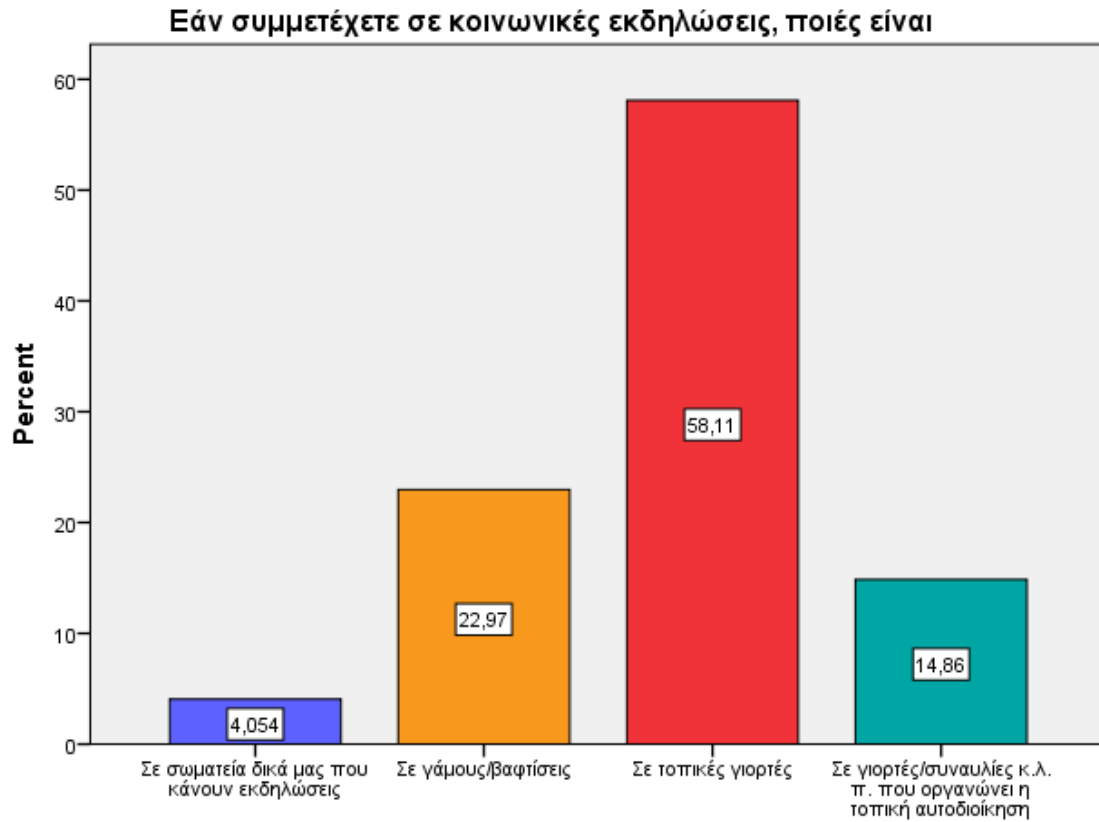
Ερώτηση 51.1

Πίνακας 41

Εάν συμμετέχετε σε κοινωνικές εκδηλώσεις, ποιές είναι

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Σε σωματεία δικά μας που κάνουν εκδηλώσεις	3	2,8	4,1	4,1
	Σε γάμους/βαφτίσεις	17	15,6	23,0	27,0
	Σε τοπικές γιορτές	43	39,4	58,1	85,1
	Σε γιορτές/συναυλίες κ.λ.π. που οργανώνει η τοπική αυτοδιοίκηση	11	10,1	14,9	100,0
	Total	74	67,9	100,0	
Missing	System	35	32,1		
Total		109	100,0		

Γράφημα 41

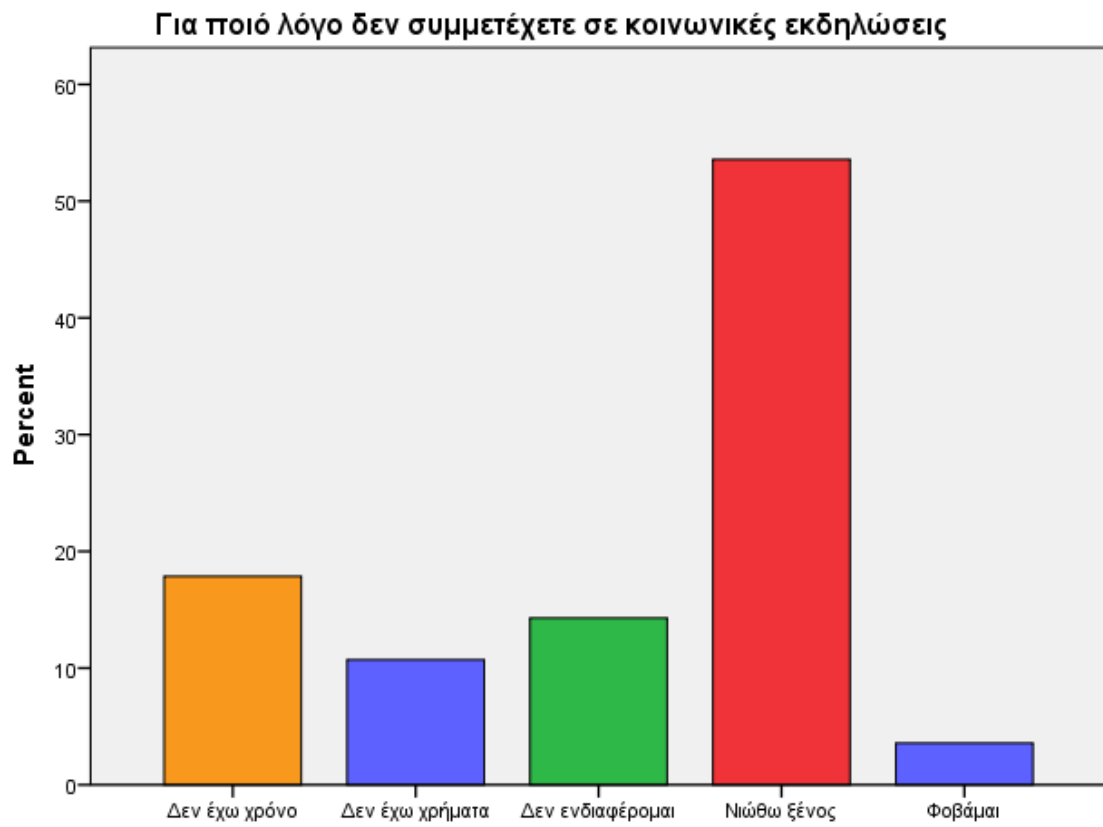
Ερώτηση 51.2

Πίνακας 42

Για ποιά λόγο δεν συμμετέχετε σε κοινωνικές εκδηλώσεις

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Δεν έχω χρόνο	5	4,6	17,9	17,9
	Δεν έχω χρήματα	3	2,8	10,7	28,6
	Δεν ενδιαφέρομαι	4	3,7	14,3	42,9
	Νιώθω ξένος	15	13,8	53,6	96,4
	Φοβάμαι	1	,9	3,6	100,0
	Total	28	25,7	100,0	
Missing	System	81	74,3		
Total		109	100,0		

Γράφημα 42

Ε. ΠΙΝΑΚΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΣΥΣΧΕΤΙΣΕΩΝ

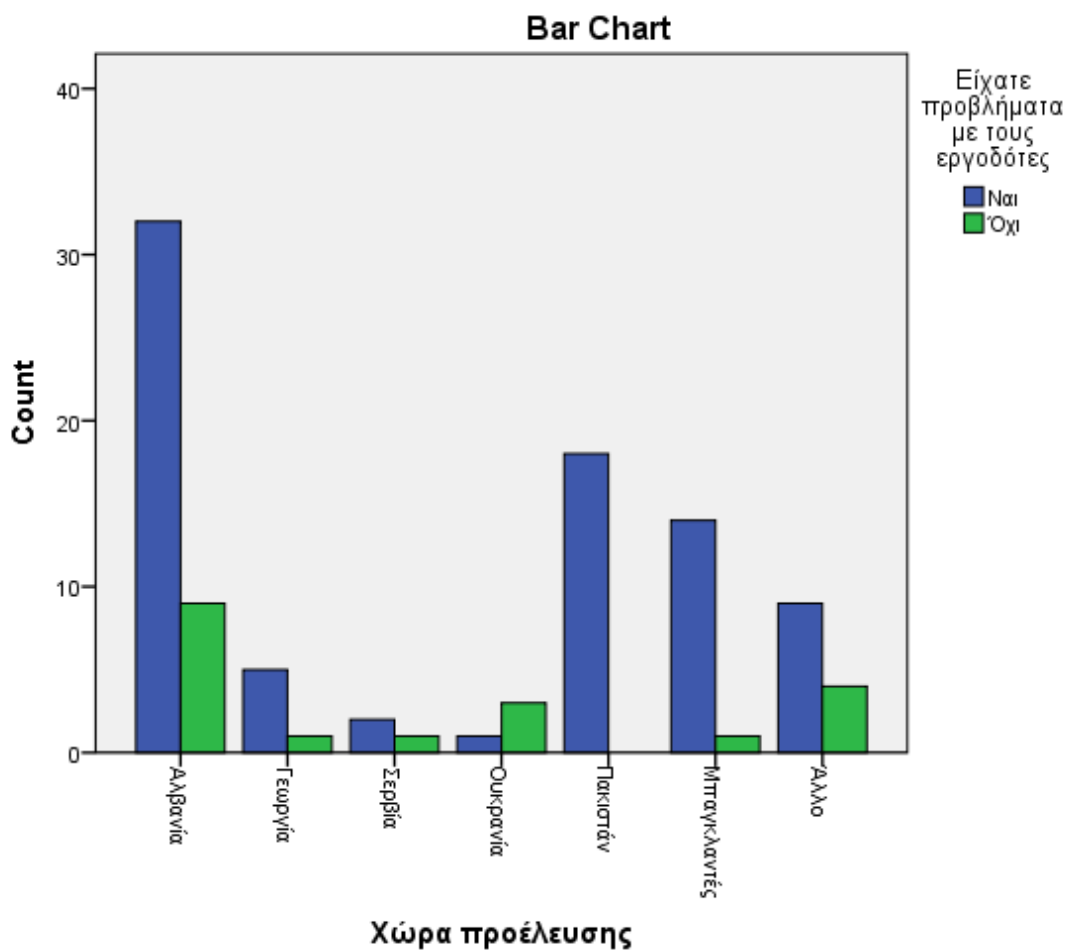
1. Χώρα προέλευσης και προβλήματα με τους εργοδότες

Χώρα προέλευσης * Είχατε προβλήματα με τους εργοδότες

Crosstab

			Είχατε προβλήματα με τους εργοδότες		Total
			Ναι	Όχι	
Χώρα προέλευσης	Αλβανία	Count	32	9	41
		% within Χώρα προέλευσης	78,0%	22,0%	100,0%
		% within Είχατε προβλήματα με τους εργοδότες	39,5%	47,4%	41,0%
	Γεωργία	Count	5	1	6
		% within Χώρα προέλευσης	83,3%	16,7%	100,0%
		% within Είχατε προβλήματα με τους εργοδότες	6,2%	5,3%	6,0%
	Σερβία	Count	2	1	3
		% within Χώρα προέλευσης	66,7%	33,3%	100,0%
		% within Είχατε προβλήματα με τους εργοδότες	2,5%	5,3%	3,0%
	Ουκρανία	Count	1	3	4
		% within Χώρα προέλευσης	25,0%	75,0%	100,0%
		% within Είχατε προβλήματα με τους εργοδότες	1,2%	15,8%	4,0%

Πακιστάν	Count	18	0	18
	% within Χώρα προέλευσης	100,0%	0,0%	100,0%
	% within Είχατε προβλήματα με τους εργοδότες	22,2%	0,0%	18,0%
Μπαγκλαντές	Count	14	1	15
	% within Χώρα προέλευσης	93,3%	6,7%	100,0%
	% within Είχατε προβλήματα με τους εργοδότες	17,3%	5,3%	15,0%
Άλλο	Count	9	4	13
	% within Χώρα προέλευσης	69,2%	30,8%	100,0%
	% within Είχατε προβλήματα με τους εργοδότες	11,1%	21,1%	13,0%
Total	Count	81	19	100
	% within Χώρα προέλευσης	81,0%	19,0%	100,0%
	% within Είχατε προβλήματα με τους εργοδότες	100,0%	100,0%	100,0%

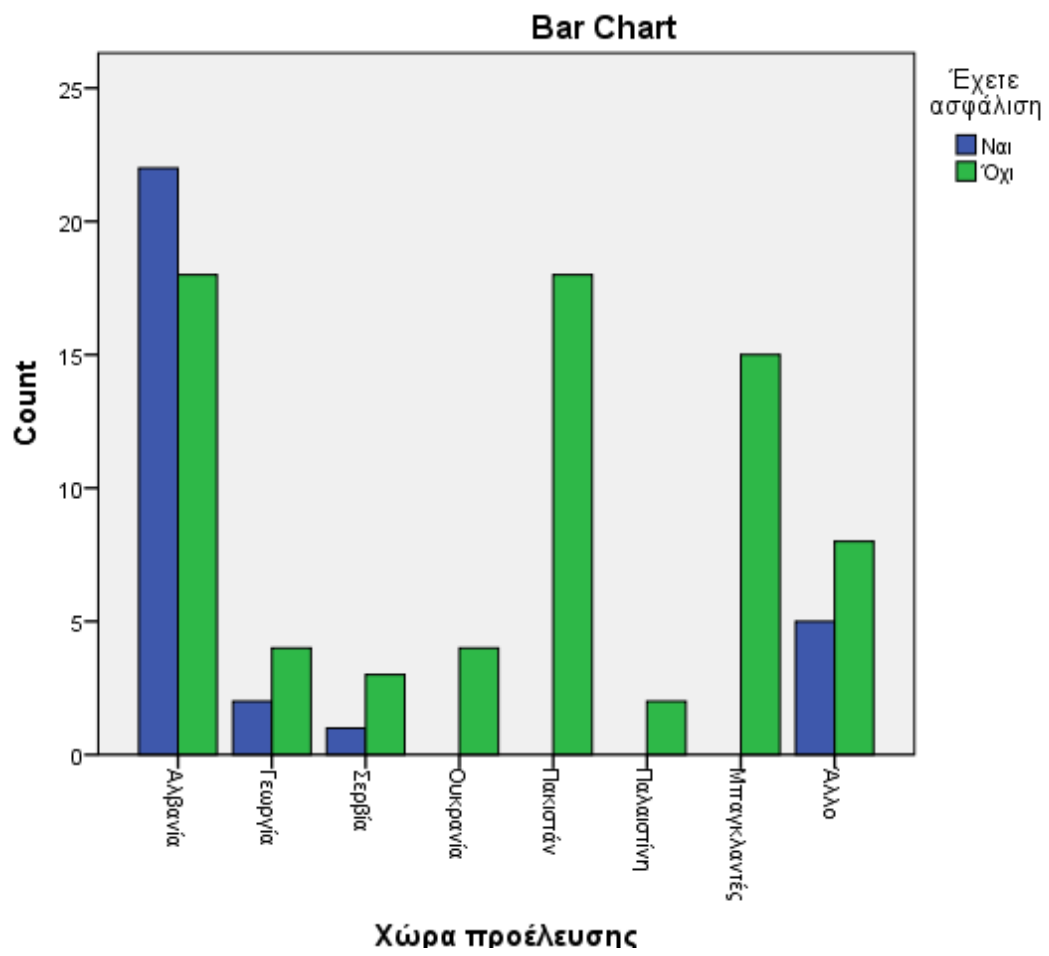

2. Χώρα προέλευσης και ασφάλιση

Χώρα προέλευσης * Έχετε ασφάλιση

Crosstab

			Έχετε ασφάλιση		Total
			Ναι	Όχι	
Χώρα προέλευσης	Αλβανία	Count	22	18	40
		% within Χώρα προέλευσης	55,0%	45,0%	100,0%
		% within Έχετε ασφάλιση	73,3%	25,0%	39,2%
	Γεωργία	Count	2	4	6
		% within Χώρα προέλευσης	33,3%	66,7%	100,0%
		% within Έχετε ασφάλιση	6,7%	5,6%	5,9%
	Σερβία	Count	1	3	4
		% within Χώρα προέλευσης	25,0%	75,0%	100,0%
		% within Έχετε ασφάλιση	3,3%	4,2%	3,9%
	Ουκρανία	Count	0	4	4
		% within Χώρα προέλευσης	0,0%	100,0%	100,0%
		% within Έχετε ασφάλιση	0,0%	5,6%	3,9%
	Πακιστάν	Count	0	18	18
		% within Χώρα προέλευσης	0,0%	100,0%	100,0%
		% within Έχετε ασφάλιση	0,0%	25,0%	17,6%
	Παλαιστίνη	Count	0	2	2
		% within Χώρα προέλευσης	0,0%	100,0%	100,0%
		% within Έχετε ασφάλιση	0,0%	2,8%	2,0%
	Μπαγκλαντές	Count	0	15	15
		% within Χώρα προέλευσης	0,0%	100,0%	100,0%
		% within Έχετε ασφάλιση	0,0%	20,8%	14,7%
	Άλλο	Count	5	8	13
		% within Χώρα προέλευσης	38,5%	61,5%	100,0%
		% within Έχετε ασφάλιση	16,7%	11,1%	12,7%
Total		Count	30	72	102
		% within Χώρα προέλευσης	29,4%	70,6%	100,0%
		% within Έχετε ασφάλιση	100,0%	100,0%	100,0%

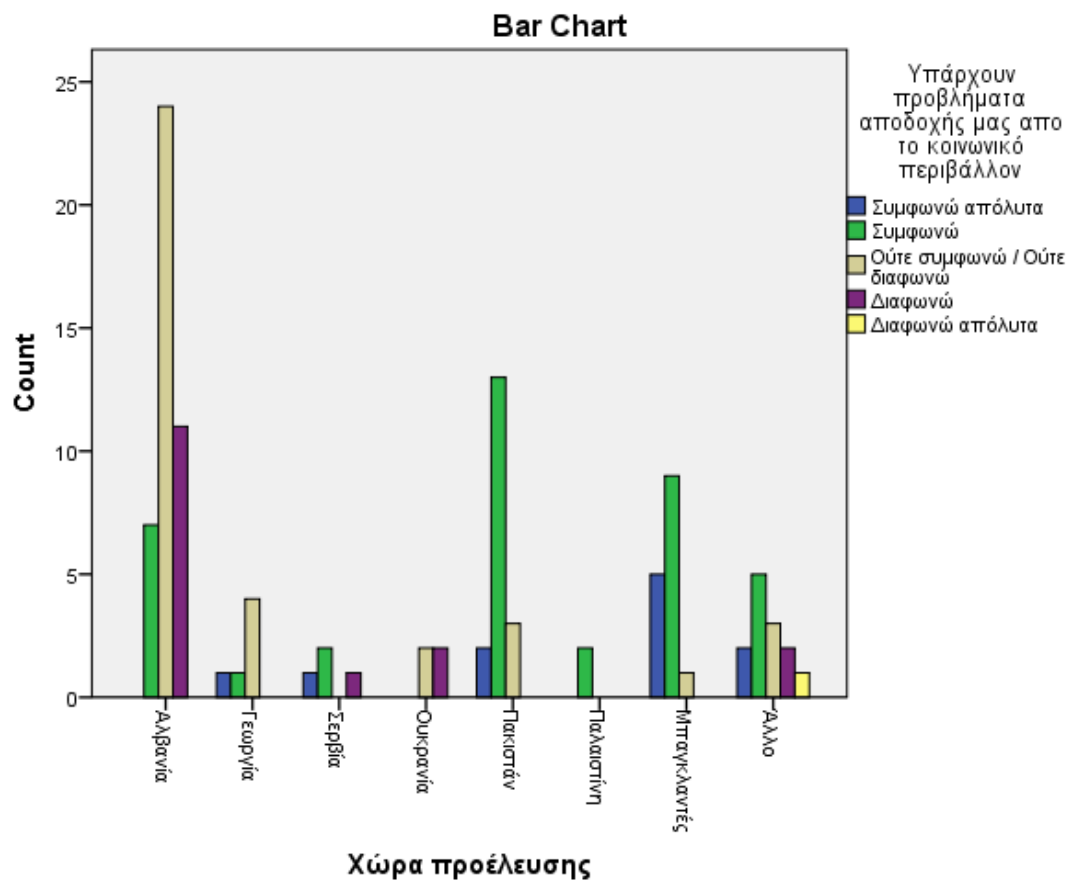

3. Χώρα προέλευσης και προβλήματα αποδοχής από το κοινωνικό περιβάλλον

Χώρα προέλευσης * Υπάρχουν προβλήματα αποδοχής μας από το κοινωνικό περιβάλλον

Crosstab

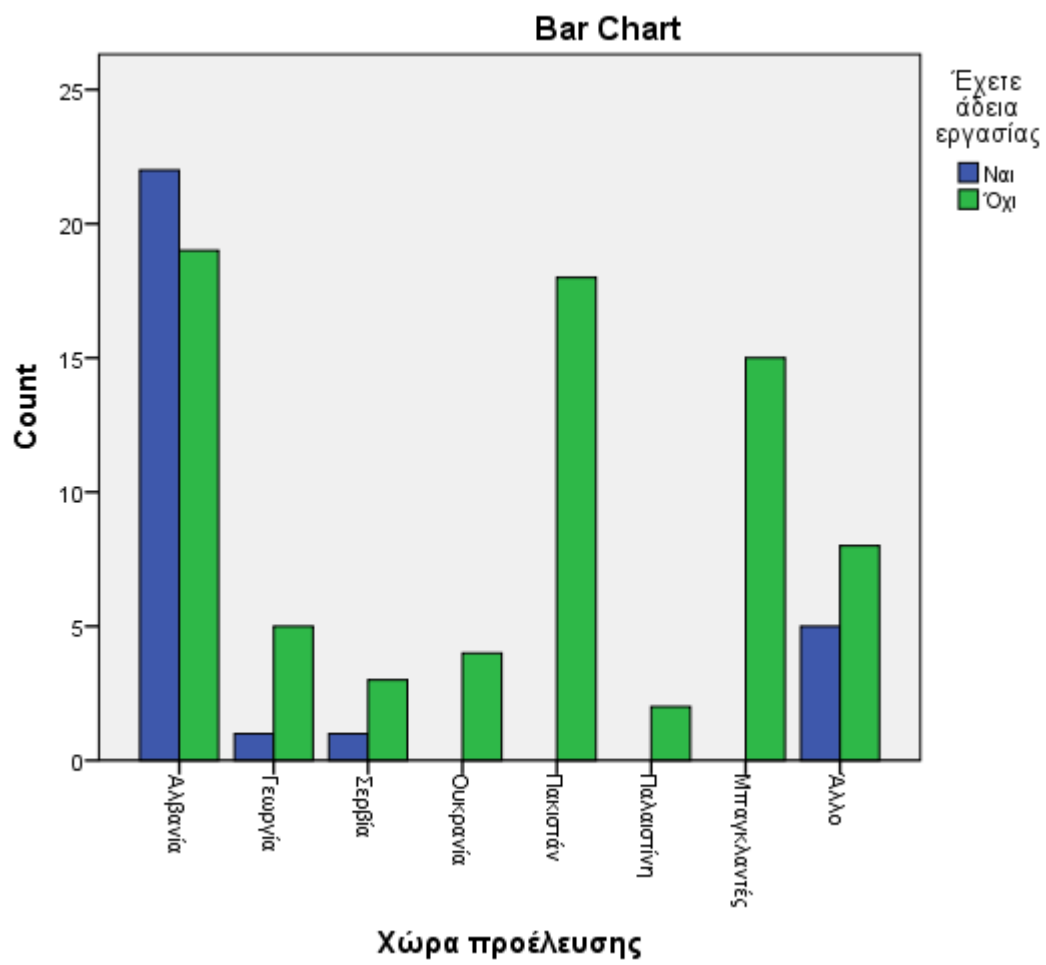
			Υπάρχουν προβλήματα αποδοχής μας από το κοινωνικό περιβάλλον					Total
			Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Ούτε συμφωνώ / Ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ	Διαφωνώ απόλυτα	
Χώρα προέλευσης	Αλβανία	Count	0	7	24	11	0	42
		% within Χώρα προέλευσης	0,0%	16,7%	57,1%	26,2%	0,0%	100,0%
		% within Υπάρχουν προβλήματα αποδοχής μας από το κοινωνικό περιβάλλον	0,0%	17,9%	64,9%	68,8%	0,0%	40,4%
	Γεωργία	Count	1	1	4	0	0	6
		% within Χώρα προέλευσης	16,7%	16,7%	66,7%	0,0%	0,0%	100,0%
		% within Υπάρχουν προβλήματα αποδοχής μας από το κοινωνικό περιβάλλον	9,1%	2,6%	10,8%	0,0%	0,0%	5,8%
	Σερβία	Count	1	2	0	1	0	4
		% within Χώρα προέλευσης	25,0%	50,0%	0,0%	25,0%	0,0%	100,0%
		% within Υπάρχουν προβλήματα αποδοχής μας από το κοινωνικό περιβάλλον	9,1%	5,1%	0,0%	6,2%	0,0%	3,8%
	Ουκρανία	Count	0	0	2	2	0	4
		% within Χώρα προέλευσης	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%	0,0%	100,0%
		% within Υπάρχουν προβλήματα αποδοχής μας από το κοινωνικό περιβάλλον	0,0%	0,0%	5,4%	12,5%	0,0%	3,8%
	Πακιστάν	Count	2	13	3	0	0	18
		% within Χώρα προέλευσης	11,1%	72,2%	16,7%	0,0%	0,0%	100,0%
		% within Υπάρχουν προβλήματα αποδοχής μας από το κοινωνικό περιβάλλον	18,2%	33,3%	8,1%	0,0%	0,0%	17,3%
	Παλαιστίνη	Count	0	2	0	0	0	2
		% within Χώρα προέλευσης	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%
		% within Υπάρχουν προβλήματα αποδοχής μας από το κοινωνικό περιβάλλον	0,0%	5,1%	0,0%	0,0%	0,0%	1,9%
	Μπαγκλαντές	Count	5	9	1	0	0	15
		% within Χώρα προέλευσης	33,3%	60,0%	6,7%	0,0%	0,0%	100,0%
		% within Υπάρχουν προβλήματα αποδοχής μας από το κοινωνικό περιβάλλον	45,5%	23,1%	2,7%	0,0%	0,0%	14,4%
	Άλλο	Count	2	5	3	2	1	13
		% within Χώρα προέλευσης	15,4%	38,5%	23,1%	15,4%	7,7%	100,0%
		% within Υπάρχουν προβλήματα αποδοχής μας από το κοινωνικό περιβάλλον	18,2%	12,8%	8,1%	12,5%	100,0%	12,5%
Total		Count	11	39	37	16	1	104
		% within Χώρα προέλευσης	10,6%	37,5%	35,6%	15,4%	1,0%	100,0%
		% within Υπάρχουν προβλήματα αποδοχής μας από το κοινωνικό περιβάλλον	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

4. Χώρα προέλευσης και άδεια εργασίας

Χώρα προέλευσης * Έχετε άδεια εργασίας Crosstabulation

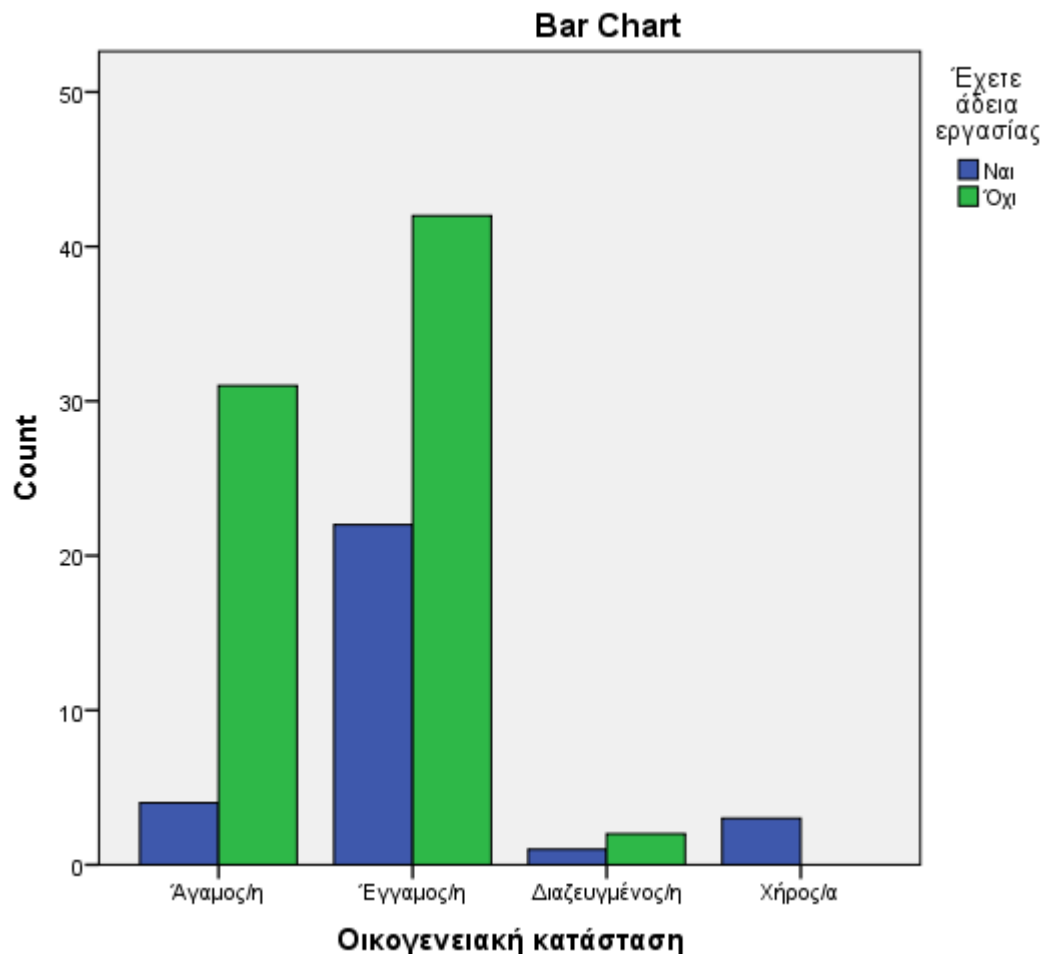
			Έχετε άδεια εργασίας		Total
			Ναι	Όχι	
Χώρα προέλευσης	Αλβανία	Count	22	19	41
		% within Χώρα προέλευσης	53,7%	46,3%	100,0%
		% within Έχετε άδεια εργασίας	75,9%	25,7%	39,8%
	Γεωργία	Count	1	5	6
		% within Χώρα προέλευσης	16,7%	83,3%	100,0%
		% within Έχετε άδεια εργασίας	3,4%	6,8%	5,8%
	Σερβία	Count	1	3	4
		% within Χώρα προέλευσης	25,0%	75,0%	100,0%
		% within Έχετε άδεια εργασίας	3,4%	4,1%	3,9%
	Ουκρανία	Count	0	4	4
		% within Χώρα προέλευσης	0,0%	100,0%	100,0%
		% within Έχετε άδεια εργασίας	0,0%	5,4%	3,9%
	Πακιστάν	Count	0	18	18
		% within Χώρα προέλευσης	0,0%	100,0%	100,0%
		% within Έχετε άδεια εργασίας	0,0%	24,3%	17,5%
	Παλαιστίνη	Count	0	2	2
		% within Χώρα προέλευσης	0,0%	100,0%	100,0%
		% within Έχετε άδεια εργασίας	0,0%	2,7%	1,9%
	Μπαγκλαντές	Count	0	15	15
		% within Χώρα προέλευσης	0,0%	100,0%	100,0%
		% within Έχετε άδεια εργασίας	0,0%	20,3%	14,6%
	Άλλο	Count	5	8	13
		% within Χώρα προέλευσης	38,5%	61,5%	100,0%
		% within Έχετε άδεια εργασίας	17,2%	10,8%	12,6%
Total		Count	29	74	103
		% within Χώρα προέλευσης	28,2%	71,8%	100,0%
		% within Έχετε άδεια εργασίας	100,0%	100,0%	100,0%

5. Οικογενειακή κατάσταση και άδεια εργασίας

Οικογενειακή κατάσταση ^ Έχετε άδεια εργασίας Crosstabulation

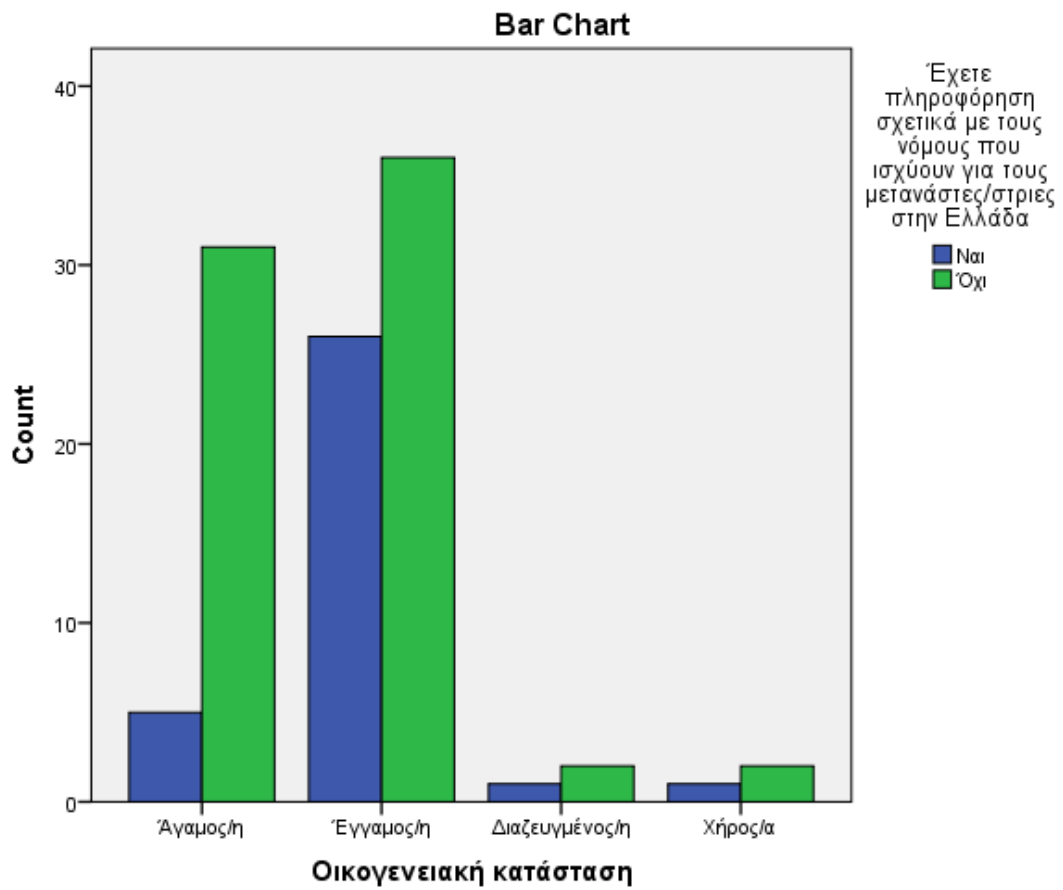
			Έχετε άδεια εργασίας		Total
			Ναι	Όχι	
Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος/η	Count	4	31	35
		% within Οικογενειακή κατάσταση	11,4%	88,6%	100,0%
		% within Έχετε άδεια εργασίας	13,3%	41,3%	33,3%
	Έγγαμος/η	Count	22	42	64
		% within Οικογενειακή κατάσταση	34,4%	65,6%	100,0%
		% within Έχετε άδεια εργασίας	73,3%	56,0%	61,0%
	Διαζευγμένος/η	Count	1	2	3
		% within Οικογενειακή κατάσταση	33,3%	66,7%	100,0%
		% within Έχετε άδεια εργασίας	3,3%	2,7%	2,9%
	Χήρος/α	Count	3	0	3
		% within Οικογενειακή κατάσταση	100,0%	0,0%	100,0%
		% within Έχετε άδεια εργασίας	10,0%	0,0%	2,9%
Total	Count	30	75	105	
	% within Οικογενειακή κατάσταση	28,6%	71,4%	100,0%	
	% within Έχετε άδεια εργασίας	100,0%	100,0%	100,0%	

6. Οικογενειακή κατάσταση και πληροφόρηση για τους νόμους

Οικογενειακή κατάσταση * Έχετε πληροφόρηση σχετικά με τους νόμους που ισχύουν για τους μετανάστες/στρίες στην Ελλάδα Crosstabulation

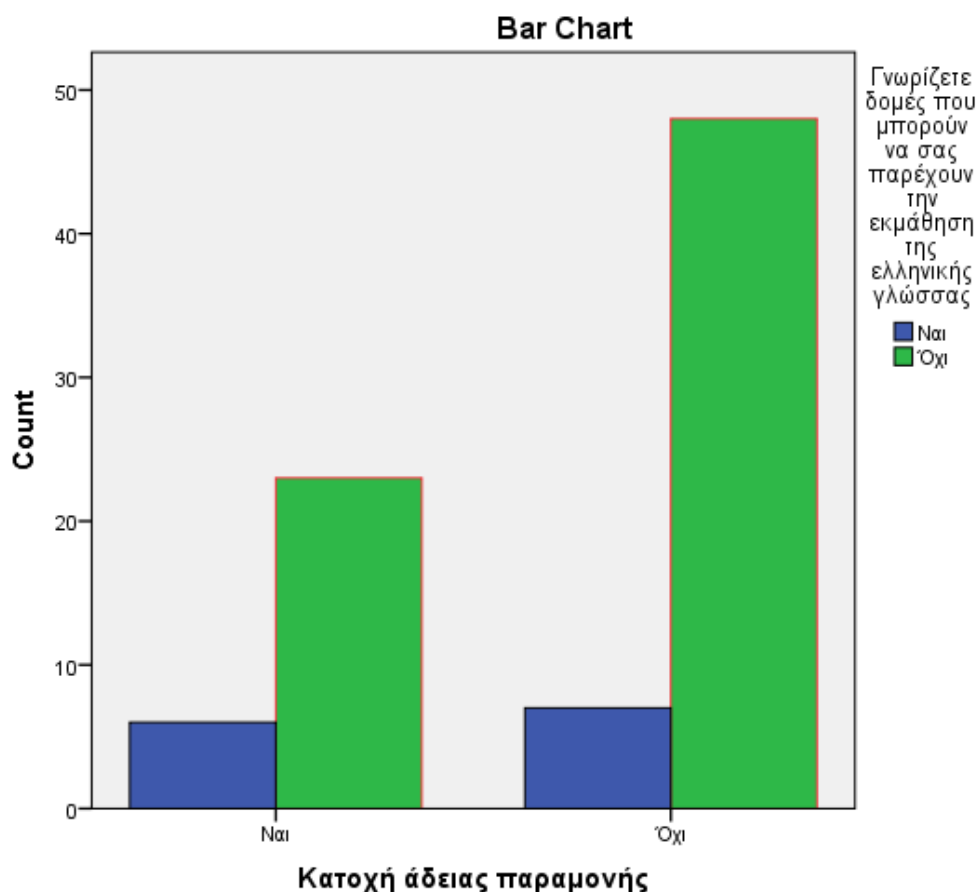
			Έχετε πληροφόρηση σχετικά με τους νόμους που ισχύουν για τους μετανάστες/στρίες στην Ελλάδα		Total
			Ναι	Όχι	
Οικογενειακή κατάσταση	Άγαμος/η	Count	5	31	36
		% within Οικογενειακή κατάσταση	13,9%	86,1%	100,0%
		% within Έχετε πληροφόρηση σχετικά με τους νόμους που ισχύουν για τους μετανάστες/στρίες στην Ελλάδα	15,2%	43,7%	34,6%
Έγγαμος/η	Έγγαμος/η	Count	26	36	62
		% within Οικογενειακή κατάσταση	41,9%	58,1%	100,0%
		% within Έχετε πληροφόρηση σχετικά με τους νόμους που ισχύουν για τους μετανάστες/στρίες στην Ελλάδα	78,8%	50,7%	59,6%
Διαζευγμένος/η	Διαζευγμένος/η	Count	1	2	3
		% within Οικογενειακή κατάσταση	33,3%	66,7%	100,0%
		% within Έχετε πληροφόρηση σχετικά με τους νόμους που ισχύουν για τους μετανάστες/στρίες στην Ελλάδα	3,0%	2,8%	2,9%
Χήρος/α	Χήρος/α	Count	1	2	3
		% within Οικογενειακή κατάσταση	33,3%	66,7%	100,0%
		% within Έχετε πληροφόρηση σχετικά με τους νόμους που ισχύουν για τους μετανάστες/στρίες στην Ελλάδα	3,0%	2,8%	2,9%
Total		Count	33	71	104
		% within Οικογενειακή κατάσταση	31,7%	68,3%	100,0%
		% within Έχετε πληροφόρηση σχετικά με τους νόμους που ισχύουν για τους μετανάστες/στρίες στην Ελλάδα	100,0%	100,0%	100,0%

7. Κατοχή άδειας παραμονής -Γνωρίζετε δομές που μπορούν να σας παρέχουν την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας

Κατοχή άδειας παραμονής * Γνωρίζετε δομές που μπορούν να σας παρέχουν την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας Crosstabulation

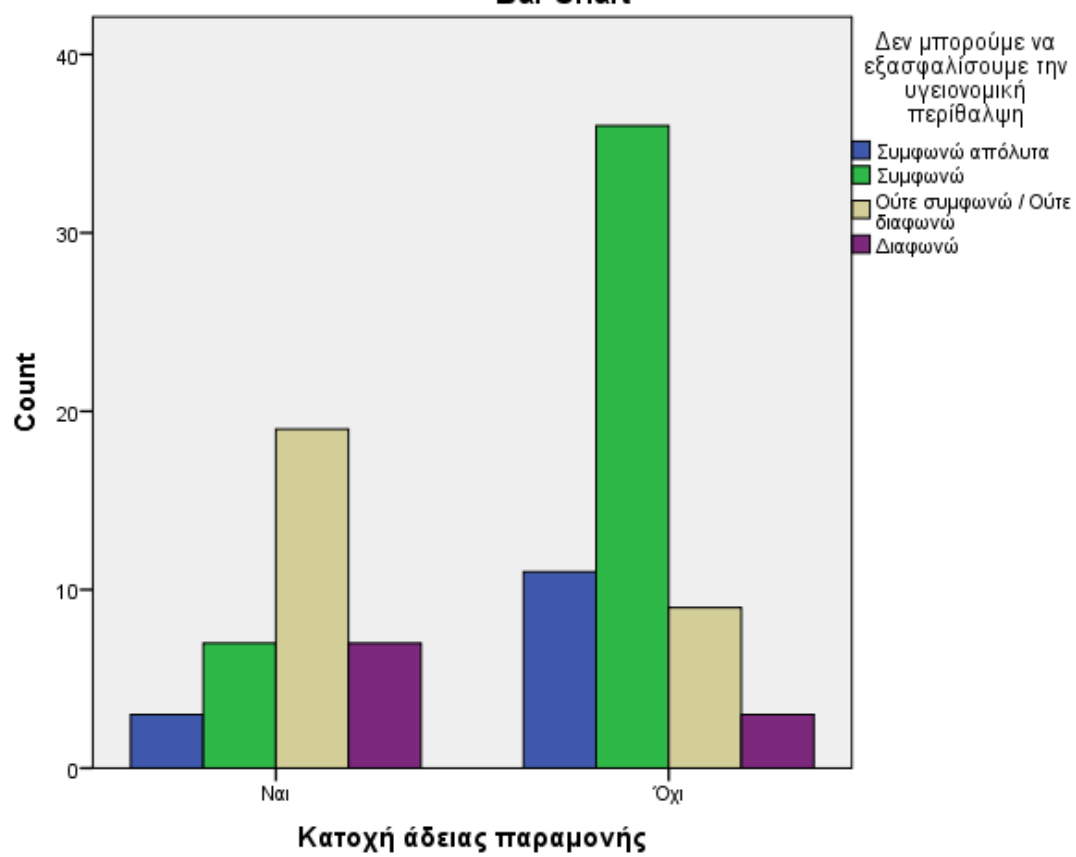
			Γνωρίζετε δομές που μπορούν να σας παρέχουν την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας		Total
			Ναι	Όχι	
Κατοχή άδειας παραμονής	Ναι	Count	6	23	29
		% within Κατοχή άδειας παραμονής	20,7%	79,3%	100,0%
		% within Γνωρίζετε δομές που μπορούν να σας παρέχουν την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας	46,2%	32,4%	34,5%
		% of Total	7,1%	27,4%	34,5%
	Όχι	Count	7	48	55
		% within Κατοχή άδειας παραμονής	12,7%	87,3%	100,0%
		% within Γνωρίζετε δομές που μπορούν να σας παρέχουν την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας	53,8%	67,6%	65,5%
		% of Total	8,3%	57,1%	65,5%
Total	Count	13	71	84	
	% within Κατοχή άδειας παραμονής	15,5%	84,5%	100,0%	
	% within Γνωρίζετε δομές που μπορούν να σας παρέχουν την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	15,5%	84,5%	100,0%	

8 .Κατοχή άδειας παραμονής - Δεν μπορούμε να εξασφαλίσουμε την υγειονομική περίθαλψη (στον πίνακα πολλαπλής επιλογής: συμφωνώ απόλυτα, συμφωνώ, ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ, διαφωνώ, διαφωνώ απόλυτα)

Κατοχή άδειας παραμονής * Δεν μπορούμε να εξασφαλίσουμε την υγειονομική περίθαλψη Crosstabulation

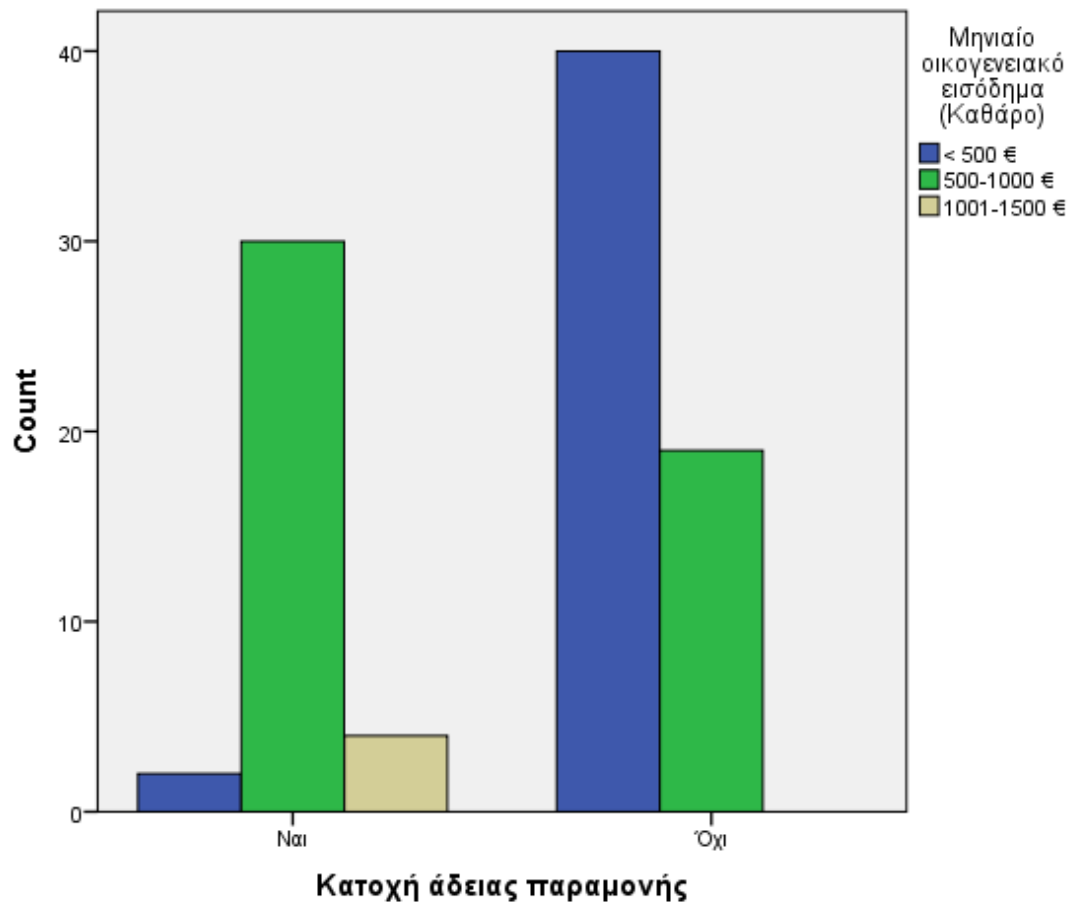
		Δεν μπορούμε να εξασφαλίσουμε την υγειονομική περίθαλψη				Total	
		Συμφωνώ απόλυτα	Συμφωνώ	Ούτε συμφωνώ / Ούτε διαφωνώ	Διαφωνώ		
Κατοχή άδειας παραμονής	Ναι	Count	3	7	19	7	36
		% within Κατοχή άδειας παραμονής	8,3%	19,4%	52,8%	19,4%	100,0%
		% within Δεν μπορούμε να εξασφαλίσουμε την υγειονομική περίθαλψη	21,4%	16,3%	67,9%	70,0%	37,9%
		% of Total	3,2%	7,4%	20,0%	7,4%	37,9%
Κατοχή άδειας παραμονής	Όχι	Count	11	36	9	3	59
		% within Κατοχή άδειας παραμονής	18,6%	61,0%	15,3%	5,1%	100,0%
		% within Δεν μπορούμε να εξασφαλίσουμε την υγειονομική περίθαλψη	78,6%	83,7%	32,1%	30,0%	62,1%
		% of Total	11,6%	37,9%	9,5%	3,2%	62,1%
Total		Count	14	43	28	10	95
		% within Κατοχή άδειας παραμονής	14,7%	45,3%	29,5%	10,5%	100,0%
		% within Δεν μπορούμε να εξασφαλίσουμε την υγειονομική περίθαλψη	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	14,7%	45,3%	29,5%	10,5%	100,0%

9.Κατοχή άδειας παραμονής- Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα

Κατοχή άδειας παραμονής * Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα (Καθάρο) Crosstabulation

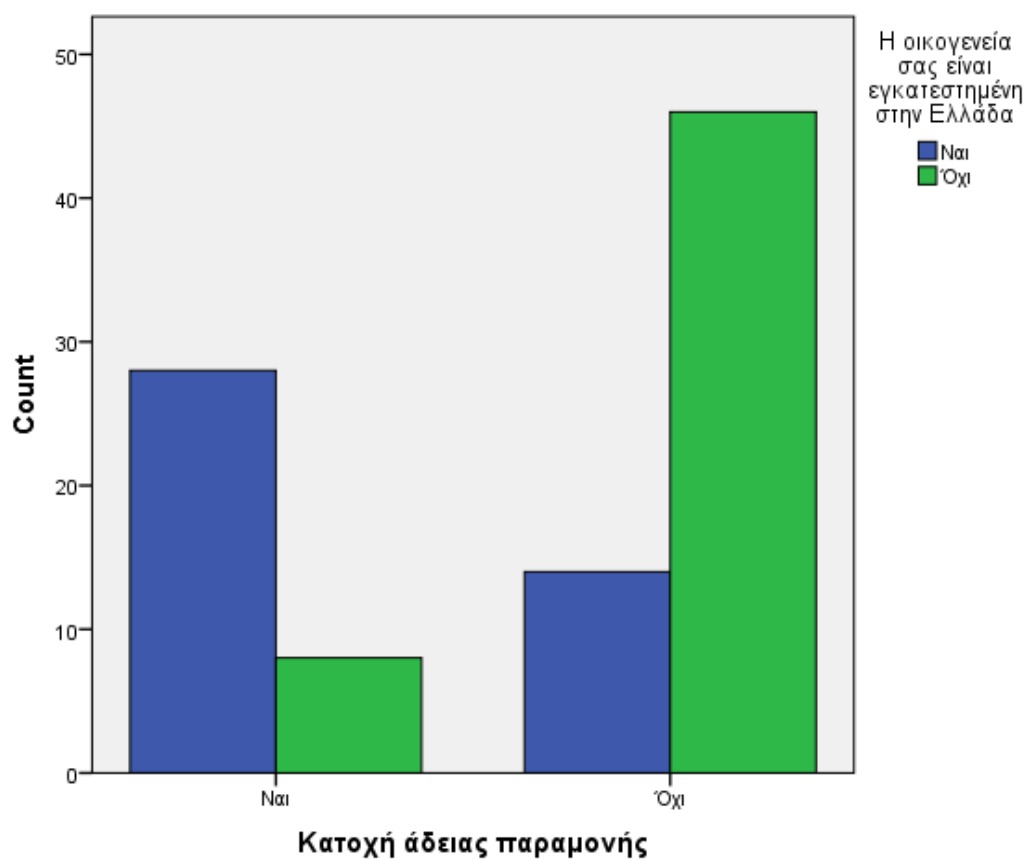
			Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα (Καθάρο)			Total
			< 500 €	500-1000 €	1001-1500 €	
Κατοχή άδειας παραμονής	Ναι	Count	2	30	4	36
		% within Κατοχή άδειας παραμονής	5,6%	83,3%	11,1%	100,0%
		% within Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα (Καθάρο)	4,8%	61,2%	100,0%	37,9%
		% of Total	2,1%	31,6%	4,2%	37,9%
Κατοχή άδειας παραμονής	Όχι	Count	40	19	0	59
		% within Κατοχή άδειας παραμονής	67,8%	32,2%	0,0%	100,0%
		% within Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα (Καθάρο)	95,2%	38,8%	0,0%	62,1%
		% of Total	42,1%	20,0%	0,0%	62,1%
Total		Count	42	49	4	95
		% within Κατοχή άδειας παραμονής	44,2%	51,6%	4,2%	100,0%
		% within Μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα (Καθάρο)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	44,2%	51,6%	4,2%	100,0%

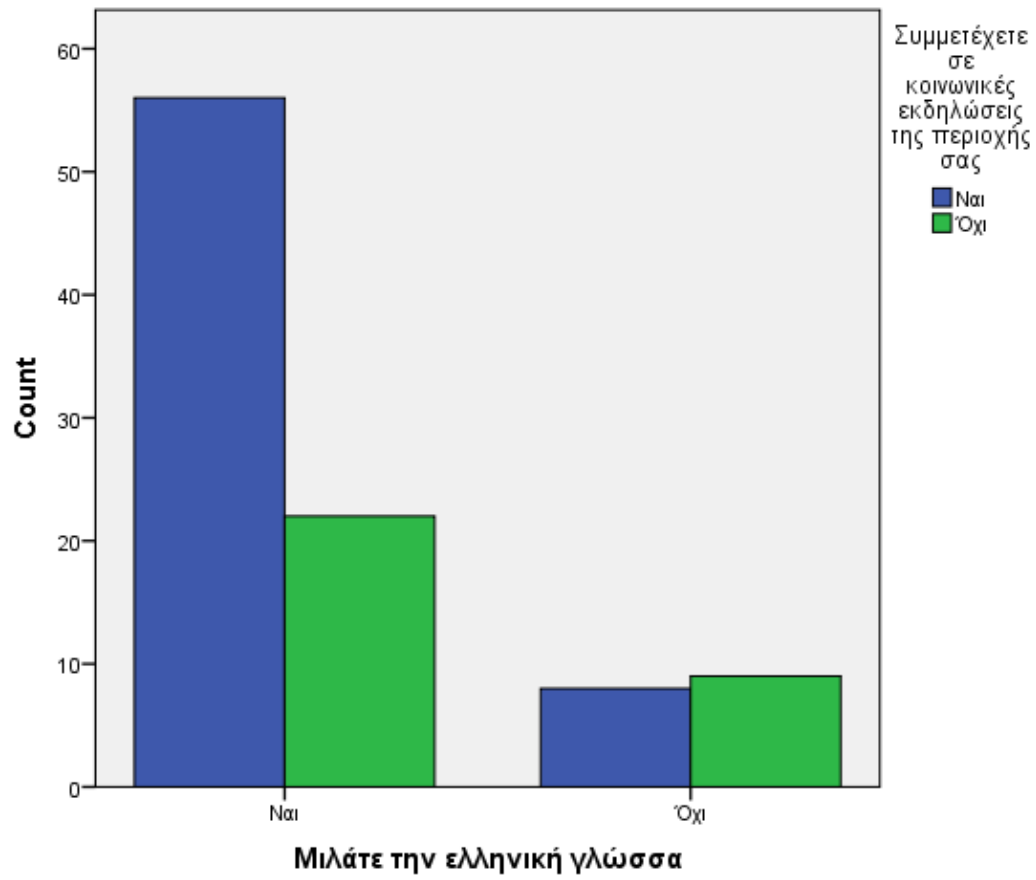
10. Κατοχή άδειας παραμονής - Είναι η οικογένειά σας εγκατεστημένη στην Ελλάδα;

Κατοχή άδειας παραμονής * Η οικογένειά σας είναι εγκατεστημένη στην Ελλάδα Crosstabulation

			Η οικογένειά σας είναι εγκατεστημένη στην Ελλάδα		Total
			Ναι	Όχι	
Κατοχή άδειας παραμονής	Ναι	Count	28	8	36
		% within Κατοχή άδειας παραμονής	77,8%	22,2%	100,0%
		% within Η οικογένειά σας είναι εγκατεστημένη στην Ελλάδα	66,7%	14,8%	37,5%
		% of Total	29,2%	8,3%	37,5%
Κατοχή άδειας παραμονής	Όχι	Count	14	46	60
		% within Κατοχή άδειας παραμονής	23,3%	76,7%	100,0%
		% within Η οικογένειά σας είναι εγκατεστημένη στην Ελλάδα	33,3%	85,2%	62,5%
		% of Total	14,6%	47,9%	62,5%
Total		Count	42	54	96
		% within Κατοχή άδειας παραμονής	43,8%	56,2%	100,0%
		% within Η οικογένειά σας είναι εγκατεστημένη στην Ελλάδα	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	43,8%	56,2%	100,0%

11. Μιλάτε την ελληνική γλώσσα; - Συμμετέχετε σε κοινωνικές εκδηλώσεις της περιοχής σας

Z. ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

	ΔΕΚΕΜΒ ΡΙΟΣ	ΙΑΝΟΥ ΑΡΙΟΣ	ΦΕΒΡΟ ΥΑΡΙΟΣ	ΜΑΡΤΙΟ Σ	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	ΜΑΙΟ Σ	ΙΟΥΝΙ ΟΣ
ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚ ΩΝ ΠΗΓΩΝ	X	X					
ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΑΙΤΗΣΗΣ		X	X	X			
ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ				X	X		
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ				X			
ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΟ ΠΕΔΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ					X		
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ- ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ					X		
ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ						X	
ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΜΕΛΕΤΗΣ						X	
ΥΠΟΒΟΛΗ- ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ							X